

ДЖОН БРЪНЪР
ГРАД ВЪРХУ ШАХМАТНА
ДЪСКА

Превод от английски: Юлиан Стойнов, 1996

chitanka.info

I

По време на полета от Флорида аз се разбъбрих с моя съсед или, ако трябва да бъда съвсем точен, той ме заговори. Бе около 50-годишен еврейин, роден в Европа, чието семейство било прокудено оттам още в началото на Втората световна война, ала въпреки че ужасно се гордееше с европейското си произношение и повтори поне дузина пъти: „Сигурно сте забелязали акцента ми!“, така и не можах да разбера от коя държава произхожда.

От четири години не се бе връщал у дома и по всичко изглеждаше, че прекарва значително повече време в Щатите, отколкото в Агуасул. Това обаче не охлаждаше страстната му привързаност, с която разказваше за своята втора родина. Упорстваше да се обръща към стюардесата на разваления си до комичност испански — по-лош дори от моя, — макар че момичетата от екипажа владееха в еднаква степен английски, испански и португалски. А когато самолетът направи широк кръг, преди да се спусне към летището, той едва не седна върху коленете ми в порива си да ми покаже забележителностите на Вадос през малкия илюминатор.

Най-накрая стюардесата му нареди строго, при това на english, да си затегне колана. Струва ми се, по-скоро фактът, че му проговориха на „чужд“ език, отколкото заповедта, го накара да се усмири и облегне назад. На свой ред аз получих възможността да защитя мислите си — но не и слуха — от възторжените му описания.

Бих могъл да му кажа (стига туй да не беше проява на нетактичност), че макар никога да не съм стъпвал във Вадос, със сигурност познавам града далеч по-добре от него. Във всеки случай по-добре от онези негови съграждани, които не са посветили поне седмица-две от живота си да се скитат из улиците, да ги изучават и разглеждат внимателно. Знаех например, че строителите са пристигнали тук само преди десетина години — сред скалист, безжизнен пуцинак, заявявайки, че тъкмо на това място ще издигнат новата столица. Отпърво прокарали пътища, обуздали планинските

потоци в бетонни водопроводи, после монтирали по околните хълмове слънчеви генератори. Някои докарали с мулета, а там, където не успели да използват животинската тяга, помогнали хеликоптерите. Крайният резултат бе един великолепен и процъфтяващ кошер с половинмилионно население.

Познавах детайлно и структурата на този град. В началото били построени четири просторни площада, граничещи с трите гигантски пътни артерии — шест лентови свръхскоростни магистрала с триметрови банкети, простиращи се от Астория Негра и Пуерто Хоакин на брега, та чак до Куатровиентос, главния център на нефтодобивната промишленост. От нея не само столицата, ами и Агуасул черпеха своите богатства.

И ето че докато самолетът спускаше плавно нос към изопнатото летище, почувствах за миг същото вълнение, каквото бушуваше в душата на съседа ми по кресло.

Предполагам, че никога не бях виждал нещо толкова съответстващо на века, в който живеем.

„Едва преди десет години — рекох си аз — тук е царяла пустош. Шубраци. Камънаци. Но *погледни сега!*“ Усетих да ме полазват тръпки на безпокойство. Навярно не успях да прикрия чувствата си, защото моят събеседник се разсмя.

— Magnífico, no?^[1] — запита ме той, като подсмръкна с явно задоволство, сякаш грациозните небостъргачи, просторните шосета и цъфтящите паркове бяха именно негово дело.

Наистина панорамата беше възхитителна. Макар че ако всичко бе толкоз добре, колкото изглеждаше на пръв поглед, аз нямаше да съм тука. Поколебах се дали да не споделя тази мисъл, сетне се отказах.

Докато се сбогувахме в залата на митницата, моят спътник настоя да си стиснем ръцете, после ми подаде лъскава визитна картичка. Отгоре беше изписано името Флаурс с два адреса: единият на Медисън авеню, а другият, разбира се, във Вадос.

Флаурс. Може би Блум? — питах се аз. *Розенблум?* Нищо чудно прекараните в САЩ години да бяха изгладили европейския му акцент, придавайки му космополитно, лишено от всякакви белези звучене.

Той се разкъсваше между желанието да продължава с хвалебствия за своята втора родина и необходимостта да заеме място в опашката пред митническото гише за агуасулци, като по такъв начин се възползва от националното си предимство. Накрая последното надделя. Ала преди да се разделим, евреинът вдигна изведнъж ръка и посочи портрета, окачен срещу нас.

— Ето един велик човек! — произнесе ентузиазирано. — El Presidente! Човекът, на чието име нарекоха нашия град.

Оказа се, че само аз съм бил чужденец на борда на самолета и (както е прието напоследък из много страни) местните жители имаха аванс. Приседнах върху малка пейка в дъното на тясната зала и запалих цигара, очаквайки да ми дойде редът.

Беше съвсем тихо, стените наоколо бяха облицовани с шумопоглътящ материал и въпреки че слънцето шибаше безмилостно сивкавия бетон отвън, в помещението бе прохладно. Светлината се прецеждаше през високите зелени жалузи, а във въздуха не се виждаше нито една муха. По тия ширини това си беше чисто постижение.

Заех се да разглеждам портрета. Интересът ми към въпросната личност не се дължеше само на факта, че президентът е успял да вдигне селище на свое име — и то не какво да е, ами столица. Този мъж също така бе моят нов работодател, макар и косвено. Официално щях да съм подчинен на Градския съвет, но Вадос беше кмет тук (както и глава на републиката) и доколкото бях подразбрал, думата му се чуваше вредом.

На портрета, естествено лишен от всякакъв надпис, el Presidente бе издокаран с бял костюм. Тясна черна вратовръзка разделяше гърдите му на две съвършено еднакви половини. Неговото масивно тяло, което държеше изправено по войнишки, още от пръв поглед създаваше впечатление за висок ръст. Да, това отговаряше напълно на истината. Ярките му очи бяха вперени право в обектива на камерата и по този начин — в мен, на мястото, откъдето го изучавах. Фотографията, изработена съвсем професионално, дори пораждаше известно усещане за физическо присъствие. Лицето му беше бледо, контрастиращо с тънките катранени мустачки и гладката тъмна коса. В ръцете си държеше бастунче със златна топка, сякаш ей сега ще извие краищата му в противоположни посоки.

Хуан Себастьян Вадос. Човек щастлив, проникателен. Велик човек — нали така го нарече Флаурс. Блестящ ум, под чието близо 20-годишно управление Агуасул наистина процъфтяваше и благодарение на когото се появи Сиудад^[2] де Вадос, най-красивата перла в огърлицата.

Изведнъж осъзнах, че ме викат. Захвърлих цигарата в една пясъчна купа, пресякох опразнената зала и заставах пред гишето. Носачът вече подреждаше моите куфари на масичката до митничаря. Той бе мургав мъж, облечен в черна униформа със сребристи петлици, а пръстите му бяха изцапани с прах от тебешира, с който отбелязваше миналия през проверка багаж.

Чиновникът погледна списъка на пътниците и произнесе с отегчен глас:

— Quiere Vd. decirme su nombre?^[3]

— Me llamo Boyd Nakluyt — отговорих аз и бръкнах да си извадя паспорта. — Habla Vd. inglés?^[4]

Той постави ръка на гишето, разтвори длан.

— Сеньорът е от САЩ?

— Не, австралиец съм. Но известно време живях в Щатите.

Докато разглеждаше документа ми, служителят вдигна вежди с удивление. Нищо чудно да не беше виждал досега тъкмо такъв паспорт.

— И какво води сеньора насам? — попита той, сякаш наистина го интересуваше. — Може би е турист?

После взе най-близкото парче тебешир и придвижи десница към куфарите ми.

— Не — отвърнах, — всъщност от утре започвам работа във Вадос.

Очите му се присвиха едва забележимо. Ръката с бялото късче замръзна само на няколко сантиметра от моя багаж.

— Така ли? И каква професия има сеньорът?

— Аз съм специалист по уличното движение. Занимавам се с разни проблеми: например как да увеличим скоростта на колите по някоя натоварена отсечка или как да избегнем задръстванията в подлезите на метрото...

Митничарят закима нетърпеливо.

— Sí, yo comprendo^[5] — прекъсна ме малко ядно, сякаш бях намекнал, че не е способен на подобно нещо. — И с какво по-точно ще се заемете във Вадос?

— От мен се иска да намеря решение на някакъв проблем с пътния трафик.

Това беше самата истина. При тези думи изпитах същото вълнение, както в мига, когато получих работата. Въобще не мислех за обикновената тръпка, съпровождаща поредното назначение. В моята колегиална среда Сиудад де Вадос се смята за съвсем нов град, името му е почти синоним на върховно постижение при анализа на всички въпроси, свързани с уличното движение. Да бъдеш избран, за да подобриш допълнително картина, която комай се доближава до съвършенството — ето един истински Монблан във всяка професионална кариера.

От друга страна, като се имаше предвид, че бяха минали двайсет години от създаването на градските планове (време, през което урбанистиката е осъществила поне известен прогрес), не бе изключено да се открият подходящи възможности за такова подобряване. Дори най-мощните компютри, където и да било по света, не биха успели да се справят с всички задачи по планировката на уличния трафик. Да, само експериментът можеше да покаже в коя точка се крие някое слабо място.

И въпреки това...

Митничарят, изглежда, бе озадачен също като мен. Но за него решението беше далеч по-просто. Той подхвърли тебешира във въздуха, улови го и заключи с твърд глас:

— Ще трябва да прегледам багажа ви, сеньор Хаклит.

Въздъгнах, питайки се какво ли го е накарало да промени своето намерение. Ала опитът ми подсказваше, че най-бързият изход в подобни случаи е да не възразяваш. Не ми оставаше друго, освен да отвърна:

— Всичко, което нося със себе си, е лична собственост. Направих справка във вашето консулство в Маями, за да съм сигурен, че не внасям някои забранени предмети.

— Puede ser^[6] — рече уклончиво агуасулският чиновник и протегна ръка за ключовете.

Сипеше въпроси за почти всяко нещо, изваждано от куфарите, но най-много го изненада огромното количество дрехи, които бях взел. Непрестанно повтаряше, че надали съм се нуждаел от всичко онова, дето мъкна, а аз на свой ред трябваше да му обяснявам отново и отново, че работата ми налага често да пътувам по магистрали или да посещавам разни строителни обекти, където липсват перални. Ето защо съм се запасил с целия този гардероб: за да мога винаги да изглеждам добре.

— Значи Бойд Хаклит е доста заможен? — смени той направлението на атаката.

Едва се сдържах да не отговоря с някое хапливо остроумие и само поклатих отрицателно шава.

— Уважаемият сеньор не е богат и все пак носи голям багаж — произнесе човечето, сякаш се бе изправило пред неразрешим философски парадокс. — Ще бъде ли тъй любезен сеньорът да ми съобщи какъв е размерът на заплатата, която ще получава във Вадос?

Това вече беше прекалено. По дяволите!

— Не смятате ли, че не е ваша работа? — сопнах се аз.

Митничарят се усмихна, показвайки зъбите си като картоиграч, готов да обяви неочакван коз. В този момент почувствах, че всъщност ми е крайно антипатичен.

— Сеньор Хаклит, изглежда, няма представа, че аз съм и полицейски служител — измърка. — Но това е тъкмо така и затуй имам законното право да задавам всякакви въпроси.

Трябваше да се предам:

— Ще получавам двайсет хиляди доларос плюс дневните.

Човечето хлопна капака на последния куфар и драсна по един кръст върху всичките. Сетне изтупа ръце, сякаш се очистваше не само от тебеширения прах.

— Надявам се, че нашият гост ще проявява щедрост, докато харчи парите си тук — рече служителят. — А може би именно по тази причина той не е богат джентълмен...

После се обърна и бавно се отдалечи.

Прегледът се бе проточил толкова дълго, че всички автобуси вече бяха тръгнали за града. Разрових оскъдните си запаси от Сервантесовия език^[7] и не без мъка съумях да обясня на носача, че искам да ми повика такси и да натовари багажа. Междувременно

отскачих до касата, за да обменя няколко дребни банкноти за долароси: съвсем новички, шумящи, червено-жълти хартийки с портрета на el Presidente. По номинал те се равняваха на щатските зелени, но в действителност притежаваха около 85 процента от покупателната им способност. Това бяха паметници за един от ранните успехи на Хуан Вадос — голямата парична реформа, осъществена още през първата година, след като дошъл на власт. Някои твърдяха, че нарекъл новите банкноти доларос, надявайки се да постигнат конвертируемостта на северноамериканските си посестрими. Дори доближаването до тая цел според местните стандарти беше истинско чудо.

Спомних си отново последните думи на митничаря (че трябвало да бъда щедър), когато дойде моментът да изръся бакшиш на носача. Реших да експериментирам, подадох два долара и проследих внимателно реакцията му. Нямаше никаква. Вероятно ме бе взел за отегчен турист, който въобще не се интересува от стойността на чуждата валута, приемайки я само като временно средство за обмен. Не ми оставаше друго, освен да забравя цялата тази работа.

Докато колата се спускаше по планинския склон, мислите ми неусетно поеха в същата посока. Пътят правеше широк завой, за да избегне стръмното слизание към Вадос, въздухът бе кристалночист, слънцето грееше ярко и аз имах чудесна възможност да опозная местността от птичи поглед. Даже различавах очертанията на Пуерто Хоакин на около четирийсет мили оттук — тъмно петно, навлязло в океанската шир.

Все пак вниманието ми бе привлечено най-вече от Сиудад де Вадос на преден план.

Градът умееше да завладява по начин, който нито една фотография или карта не би могла да възпроизведе. Далеч от възклицанията на Флаурс да зърна това или онова, най-сетне успях да почувствам неговото истинско великолепие.

Не зная как точно — или може би ми е трудно да го кажа с думи, — но създателите на столицата бяха съумели да й придадат органична жизненост, каквато обикновено се крие в някоя гигантска машина. В града имаше задрямала опитомена сила, тя обаче се усещаше плътно и подтикваше към работа. Същевременно Вадос бе подреден с функционално съвършенство. Това означаваше икономия, простота,

цялостност, без да се губи стойността на отделните детайли. Постигнато бе почти всичко, за което би могъл да мечтае архитектът идеалист.

Помолих шофьора да отбие край пътя и излязох навън да се полюбувам на зрелището от една малка ливада над гористия склон. Панорамата ми се струваше добре позната: жилищните райони, бизнес центърът, правителствените учреждения, музеите, сградата на операта, парковете, четирите големи площада, виадуктите, подпираци свръхскоростните магистралаи.

Фантастична история. Никакъв погрешен щрих на повърхността!

Останах там да изпуша половин цигара, после се върнах в таксито и казах на агуасулеца да продължи към града. Докато се спускахме по планинския склон, не откъсвах очи от пейзажа зад прозореца.

Скоро нещо застана между стъклото и гледката и аз завъртях глава тъкмо навреме, за да зърна подобие на барака. Тя бе паркирана — не изглеждаше достатъчно солидна, че да използвам думата „построена“ — край пътя. Нямах възможност да я разгледам подробно, но пропускът не беше от значение. Само след двадесетина метра се мярна втора, сетне изникна цяла гора картонени къщички с покриви от почерняла тенекия, стени от рекламни табели и парцаливо пране, проснато между ниските огради. Голи или зле облечени хлапета играеха около бараките в компанията на раздърпани кокошки, кози и някакви странно измършавели прасета.

Толкова бях потресен от видяното, че не намерих сили да извикам на шофьора да спре. В същото време колата излезе от последния завой и пое право надолу към Вадос. Ала докато преминавахме край портала на първата истинска къща от предградията — красива вила в колониален стил, в рамка от надвиснали палми, — забелязах едно селско семейство. То се катереше по хълма: бащата нарамил вързоп, прикачен с традиционната лента за челото му, а майката с пеленаче в ръцете и друго дете, което уморено се влачеше по петите ѝ. Никой не обърна внимание на таксито, освен дето разтъркаха очи от вдигнатия прах.

И тогава у мен неочаквано изплува далечен спомен за мъжа, с когото се бях запознал, докато работех върху почистването на бордеи край някаква изоставена индустриална зона. Той се бе родил именно в

тия съборетини, но беше имал късмет да постигне достатъчно, та да ги напусне и да скъса с всичко, което те олицетворяваха. Веднъж, както разговаряхме за предстоящите разрушения на обекта, човекът ми каза: „Знаеш ли, никога не съм смятал, че ще живея тук постоянно. Тъкмо тази увереност ми помогна да се измъкна навреме, въпреки че всички останали вече се бяха предали. Спомням си шока, който изпитвах всеки път, щом някой преобърнеше паве и аз виждах отдолу да лежи истинска почва, обработвана много отдавна от аборигените. В очите ми градът беше нещо монолитно и неподвижно, създадено да бъде проклинано, ала винаги, когато откривах, че под него има земя, аз намирах нови сили, за да продължавам борбата.“

Сякаш плиснаха студена вода върху лицето ми. Изведнъж прозрях друго възможно обяснение за присъствието си тук. И макар да звучи странно, такова обяснение ме плашеше.

[1] *Великолепно, нали?* (Испанските текстове в тази книга са преведени от Анета Икономова. — Б.ред. ↑

[2] Т.е. — град. ↑

[3] Бихте ли ми казали името си? ↑

[4] Наричам се Бойд Хаклит. Говорите ли английски? ↑

[5] Да, разбирам. ↑

[6] Може да стане. ↑

[7] При оценката на своите познания по испански Бойд Хаклит проявява известна скромност. Само след една седмица вече ще е влязъл „в крак“. — Б.ред. ↑

II

Планът на Сиудад де Вадос е толкова опростен и логичен, че за таксиметровия шофьор бе почти невъзможно да прекара по заобиколен маршрут дори най-заблудения турист. Въпреки това (подтикван не само от навика, но и от професионалния интерес) аз се стараех да следя движението на колата по моята мислена, предварително запаметена карта, като същевременно разглеждах сградите и минувачите из улиците.

Бих могъл да се намирам в който и да било голям град на САЩ или Западна Европа благодарение на сливането между различните култури през XX век. Е, стига да се изключеха някои дребни отлики като езика върху указателните знаци и честата поява на свещеници и монахини с техните религиозни одежди. Малко по-нататък три красиви момичета, облечени в новите си летни рокли, чакаха монорелсовия влак. Платформата, където стояха, беше ветровита, полите им се развяваха, но групичката разговаряше оживено и се смееше. На улицата под тях бе паркиран открит автомобил, от който внимателно ги следеше младеж със замислено изражение. Наблизо две достолепни госпожи очевидно обсъждаха чие поведение заслужава по-голямо порицание — дали на девойките, защото са толкова привлекателни, или на юношата, позволил си да бъде увлечен.

Просторни магазини, конструирани съгласно най-модерните изисквания за търговско обслужване, излагаха стоките си почти на тротоара, а парите се стичаха като планински ручей по щандовете им. Край мен стремително се носеха коли. Въпреки че местното движение според най-общи преценки бе доста далече от своя теоретичен оптимум, прекъсванията на потока бяха поне два пъти по-малко, отколкото във всеки друг град с подобни размери. Пъстри дрехи и ведри, усмихнати лица по кръстовищата, ярки слънчеви отблясъци върху светлите стени на сградите и по необичайно чистите улици.

Озъртах се с почуда, а пък зданията сякаш произнасяха гордо: „Прогрес!“. „Успех!“ — отвръщаше им смехът от гърлата на

младежите и девойките. „Благоденствие!“ — пригласяше в същия тон доволният изглед на бизнесмените.

Ала още тогава, през първия час от пребиваването ми във Вадос, аз, кой знае защо, се питах какво ли щеше да каже за живота селското семейство, пъплещо нагоре по склона към бордеите.

Моят Хотел дел Принсипе се намиреше на Пласа дел Сур, един от четирите големи площада в столицата. Някой напълно лишен от въображение градоначалник бе нарекъл тия каменни пространства според посоките на света. Наближавахме последната отсечка от пътя, когато онази част от ума ми, която следеше маршрута по мислената карта, внезапно ме предупреди, че на един светофар сме поели в грешно направление. Тъкмо се наведох напред, за да поискам обяснение от шофьора, и забелязах, че уличното движение към Пласа дел Сур бе отклонено. За миг зърнах палми и цветя в саксии, оформили нещо като малък парк в центъра на площада. После таксито спря в странична улица, а агуасулецът посегна за цигара.

Запитах го какво става. Той просто сви рамене в неясен, сякаш обясняващ от само себе си всичко, латиноамерикански жест.

— No tengo la culpa^[1] — оправда се, ала същевременно хвърли поглед на таксиметъра, отчитащ все така за моя сметка.

Отворих прозореца и подадох глава. На входа към пласата се беше струпала неголяма, но доста възбудена тълпа (всъщност коя ли тълпа из тези ширини не е възбудена?). Имаше нещо празнично в нея — кръстосваха я носачи с колички, отрупани със сладкиши и царевични питки, обаче ако се съдеше по изобилието от паркирани коли и автобуси с надпис „ПОЛИЦИЯ“, събитието едва ли би могло да се окачестви като тържество.

След няколко минути се зададе униформена верига, която започна да разпръсва хората, размахвайки заплашително дълги бели палки. Моят шофьор изпусна шумно облак дим, прибра недопушената цигара в пакета, а после завъртя с рязък порив кормилото. Пресякохме улицата под акомпанимента на остро свирещи гуми и навлязохме в площада.

Въпреки че между дърветата все още се виждаха малочислени групички, на пръв поглед нямаше конкретна причина за присъствието

на полицейските кордони. Някакъв дребен мъж в зелено памучно облекло — от службата за поддържане на чистотата най-вероятно — събираше разхвърляните по паважа листчета, подобни на ситно накъсани позиви, и това бе единственият признак, че тук се е случило нещо.

Нашият автомобил заобиколи площада и се насочи към Хотел дел Принсипе с неговата бяла фасада, украсена с бронзови орнаменти. Отпред той имаше покрита веранда и няколко широки ниски стъпала, които му придаваха допълнителна ефектност. Колата спря точно пред средната от трите стъклени порти на верандата.

В същия момент група дрипави хлапета, приседнали на улицата и опрели гърбове о съвсем новичката сгъваема будка за вестници, скочиха на крака. Опитаха се едновременно да ми отворят вратата, да извадят багажа, да ми лъснат обувките и да покажат пътя за хотела, като неизменно държаха пред мен по една разтворена длан, за да уловят и най-дребната монета, с която бих могъл да се разделя. Шофьорът дори не помръдна от мястото си и отбеляза своето отвлечение към сценката с дълга тирада от цветисти изрази.

Шумът обаче привлече вниманието на величествения портиер, застанал върху най-горното стъпало. Той прецени за миг ситуацията, а после разгони парцаливите хлапета с някакви вероятно ужасяващи заплахи, които произнесе с хриплив глас на вулгарен диалект. Накрая се спусна по стълбите и ми отвори вратичката.

— Buenos días! — посрещна ме служителят, но сега тонът му беше променен до неузнаваемост — любезен и ведър. Погледнах го изненадано, не можех да повярвам, че това е същият човек. — Es Vd. el señor Nakluyt?^[2]

Потвърдих с кимване. Сетне се бръкнах и платих на шофьора, като му оставих толкова щедър бакшиш, че той се втурна да помага на пиколото, който вече бе нарамил багажа ми.

— Какво стана тук преди малко? — попитах аз. — Защо бяха затворили площада?

Портиерът тъкмо се беше заел да инструктира стройния пиколо. Обърна се и ме измери с хладен, насмешлив поглед.

— Не зная, сеньор — избъбри той. — Но едва ли е било нещо важно.

От което си направих извода, че случилото се е било наистина особено важно — достатъчно, за да създаде неприятно впечатление на някой новопристигнал. Казах си, че ще се постарая да проуча въпроса при следваща възможност.

Стаята, където ме настаниха, бе на един от последните етажи и разкриваше великолепна гледка към Пласа дел Сур. Първото, което трябваше да предприема, бе да се свържа с Градския съвет и да си уредя среща с ръководителя на отдела за улично движение още утре. Второто — да се изкъпя и преоблека в други дрехи, а третото — да не върша нищичко до края на деня. В моята професия, когато се захващаш с нова задача, е закон да прекараш поне четиринайсет часа в поглъщане на неподправени факти и впечатления. Пък и нямаше да е странно, ако по-нататък не ми падне подобен шанс да помързелувам.

Докато разговарях по телефона, пиколото разопаковаше багажа с бързи и обиграни движения. На няколко пъти, щом стигнеше до непознат му предмет (като теодолита или преносимия компютър), той пресичаше стаята и ги вдигаше мълчаливо пред мен, питайки с поглед къде да ги сложи. Махнах му да ги струпа на леглото. След като излезе, аз инспектирах вещите, за да се уверя, че нищо не е пострадало при моите премеждия.

Веднага подир това се спуснах във фойето да потърся меко кресло и освежаваща напитка.

Помещението беше доста голямо и добре подредено. Тук архитектът бе дал воля на фантазията си, украсявайки го с палми и разноцветни пълзящи растения, скрити в стъклени колони. Ала изключеха ли се цветята, преобладаващите багри в декора бяха черно и бяло — един повтарящ се почти до безкрайност мотив. Дори таблите на ниските масички, разположени наблизко, бяха разграфени в черно-бели квадрати досущ като шахматни дъски. Едва когато вдигнах очи, аз забелязах, че седящите в съседство мъж и жена не откъсват вгълбени физиономии от строените отгоре фигурки. Чак тогава си дадох сметка, че това наистина са стандартни полета, осем на осем, предназначени за игра.

Но първото, което привлече вниманието ми към съседната маса, бе царственото присъствие на сеньората там. Би могла да бъде на

всякаква възраст между трийсет и петдесет години. Лицето ѝ притежаваше сякаш съвършен овал, завършващ с остра, издаваща решителност брадичка и очертан от кичури бляскава черна коса. Не успях да различа цвета на очите ѝ — бяха в сянка, скрити под дългите мигли, докато тя следеше втренчено партията. Бе облечена в тясна вишневочервена рокля, а крехките изящни ръце и фините линии на краката говореха недвусмислено, че тази стройна фигура е по-скоро естествено наследство, отколкото рожба на продължителни и мъчителни диети. Дамата имаше кожа с тъмнозлатист оттенък почти като златния часовник върху китката ѝ и всичко това създаваше впечатление за живот сред разкош, отдаден на удоволствия. Между пръстите на елегантната си ръка, с която местеше пионките, тя държеше незапалена черна руска цигара.

Играеше доста добре, предприемайки открити атаки, които непрестанно струпваха сериозни проблеми пред нейния опонент. Завъртях се в креслото, за да мога да следя двубоя.

Подир малко към противника ѝ се приближи келнер и му съобщи, че го търсят по телефона. Той се надигна, извини се — комай с облекчение, както успях да забележа, — а жената кимна в отговор и се облегна назад. Едва сега постави тънката цигара между устните си, бръкна в кокетната лачена чантичка и потърси запалка.

Фактът, че поднесох моята с трепкащ пламък, изглежда, не ѝ направи никакво впечатление. Предположих, че в нейната вселена подобна проява на внимание е нещо съвсем нормално. Тя приближи върха на цигарата към огънчето, изпусна няколко струйки през ноздрите си и вдигна очи към мен. Цветът им беше виолетов.

— Muchas gracias^[3] — произнесе с приятен глас.

Един келнер понечи да събере фигурите, но жената го спря с жест и ми посочи карираната дъска:

— Искате ли да продължите играта?

Усмигнах се и поклатих глава. Белите бяха в почти безнадеждно положение, нямаше смисъл дори да опитвам.

Дамата кимна, че вече могат да се прибират изящните армейки, а след това ми предложи креслото пред себе си.

— Сеньорът е чужденец във Вадос — каза уверено тя на английски. — И сигурно за първи път е тук.

— Съвършено правилно. Нима е тъй очевидно?

— О, разбира се. Личеше си по израза на лицето ви. Бяхте изненадан, че наоколо има толкоз много шахматни дъски.

Зачудих се кога е успяла да ме разгледа внимателно, без аз да забележа, като междуременно свих рамене.

— Да, бях до известна степен — признах си.

— Навярно не знаете, че те се срещат почти на всяка крачка в столицата, пък и из цялата страна. Смело мога да заявя, че шахматът е точно толкова наша национална игра, колкото и на руснаците. — Сякаш подсетена от последната дума, събеседницата ми извади нова руска цигара, а първата загаси в пепелника. — За никого не е тайна мечтата на сеньор президента, че някой ден и тук, в Агуасул, ще се появи гросмайстор със славата на кубинския Капабланка. Ето защо от деца ни учат на този спорт.

— Означава ли това, че Вадос също е шахматист? — запитах аз, по-скоро за да поддържам разговора, отколкото поради някакъв интерес.

— Ами да, естествено! — тя изглеждаше удивена от въпроса. — Казват дори, че бил доста добър. Вие самият играете ли?

— Лошо. Но все пак играя.

— В такъв случай се надявам, че сеньорът ще ми окаже честта да направи една партия с мен. Мога ли да науча името ви?

Представих се, а жената повтори замислено:

— Бойд Хаклит... Звучи ми познато. Аз съм Мария Посадор.

След като разменихме още някои баналности, най-сетне намерих подходяща възможност да попитам какво се беше случило на площада малко преди да пристигна днес. Тя се усмихна.

— Това е неотменна черта на нашия живот във Вадос, сеньор Хаклит. Част от всекидневието ни.

— Наистина ли? Аз пък си мислех, че поне тук такива неща не стават.

Мария Посадор разкри два реда безупречни зъби.

— Струва ми се, че не ме разбрахте правилно. У нас появата на полицейски кордони е голяма рядкост. Предполагам, че сте били в Лондон?

— Не, никога.

— Но сигурно сте чували за едно място там, наречено Ъгъла на ораторите?

Започнах да схващам накъде бие красивата дама.

— Да, разбира се, Ораторският кът в Хайд парк! Вече знам за какво говорите. Да нямате нещо подобно и на Пласа дел Сур?

— Именно. Само че като се вземат предвид особеностите на нашия национален темперамент, дискусиите нерядко биват доста поразгорещени от тези на флегматичните англичани. — Тя се засмя: приятен звук, сякаш някой отхапа ябълка. — Всеки ден по обяд наблизко се събират хора с идеи или желаещи да изразят на воля мъката си. Най-често духовете се разпалват. И това е всичко.

— А коя беше причината днес?

Посадор махна грациозно с ръка и за миг ми се стори, че вдигна воал от своите виолетови очи.

— О, може да бъде какво ли не — най-вероятно противоречия на религиозна тема.

Съвсем ясно бе, че не иска да ми разкрива повече по този въпрос. Не ми оставаше друго, освен да се върна към по-прозаични неща.

— Наистина беше интересно да узная, че тук също имате Ораторски кът. Това да не е някое от оригиналните хрумвания на вашия държавен глава?

— Възможно. Ала не е изключено, както при доста идеи на el Presidente, в дъното на всичко да стои Диас. — Името не ми говореше нищо, но тя продължи комай без да забелязва объркването ми. — По-важното е, че се оказа от полза за народа: какво по-изгодно от един театър на открито, където възмутените граждани могат да изказват мъките си?

— Кой е този умник Диас? — попитах аз. — И кое ви кара да мислите, че идеята е негова? Смятах, че Вадос е човекът, който управлява Агуасул.

— Не на сто процента — отвърна хладно моята събеседница. Имах чувството, че съм засегнал някакво болно място. — Сеньор Вадос нямаше да бъде онова, което е, без своя кабинет, а последният се ръководи от Диас. Той е министър на вътрешните работи. Ето една от причините името му да се споменава далеч по-рядко пред публика, отколкото това на президента. Зад граница Хуан Себастиан е известен главно заради града, кръстен на него. Съвсем естествено е, струва ми се, силният управник да се опира върху мощта на верните си поддръжници.

Съгласих се, че е естествено. Тук Мария Посадор, която носеше венчална халка (въпреки че не бе споменала нищо по въпроса), погледна своя златен часовник.

— Е, уважаеми сеньор Хаклит, приятно ми беше да поговоря с вас. В хотела ли ще останете?

Кимнах да потвърдя.

— Значи ще се срещнем отново и може би тогава ще изиграем партията, която ви предложих. Време е да вървя. *Nasta mañana, señor!*^[4]

Надигнах се припряно и се превих в несръчен поклон над протегнатата ѝ ръка, който тя прие машинално. Вероятно тук това бе повсеместен обичай. Една ослепителна прощална усмивка — и жената изчезна.

Седнах в креслото и си поръчах ново питие. Две обстоятелства не ми даваха мира: първото беше венчалният пръстен, а пък второто — дразнещата увереност, че макар Посадор да имаше твърде ясна представа какво се е случило на площада малко преди пристигането ми, не пожела да ми каже нито дума.

На следващата сутрин прегледах вестниците с надежда да науча нещичко повече. Да, по някаква причина тайнственият инцидент ме човъркаше все още. Познанията ми по испански почти напълно припокриваха журналистическия език, четях бавно и се опитвах да отгатна смисъла на непознатите слова.

Във Вадос излизат два по-значителни всекидневника — правителственият орган „Либердад“ и независимият „Тиempo“. „Либердад“ посвещаваше максимум двайсетина реда на случая, в които се споменаваха за арести и за това, че някой си Хуан Тесол щял да бъде призован днес в съда по обвинение за подстрекателство на масови безредици. От друга страна, „Тиempo“ бе превърнал новината в сензация, предоставяйки ѝ изцяло своята първа страница.

След известни усилия най-сетне научих (ако можеше да се вярва на обширната статия), че причината за всички злощастия хич не бил Тесол, ами човек на име Марио Гуереро. Тъкмо той подтиквав последователите си да разрушат ораторската платформа на оня Тесол и да изгорят притежателя ѝ в останките. Поводът за възникналия сблъсък въобще не се оказа някой нерешен религиозен въпрос, както

се опитваше да ми внуши сенъора Посадор, а по-скоро политиката. Но репортерите и на двата вестника, изглежда, изхождаха от презумпцията, че читателите им са запознати с предисторията, и подробностите бяха крайно недостатъчни за новопристигнал чужденец като мен. Споменаваха се Гражданската и Националната партия, свързани съответно с Гуереро и Хуан Тесол, и според „Тиемпо“ привържениците на първата бяха някакви жестоки чудовища. Това беше почти всичко, което успях да изстискам от пресата.

Бях останал с впечатлението, че за латиноамериканска страна Агуасул е сравнително лишен от вътрешни политически боричкания, но комай съм грешал. Инак проблемите на местните партизани бяха извън моя професионален интерес. Прецених, че ще е най-добре да забравя тази тема и да довърша закуската си. Днес започвах работа.

[1] Нямам вина. ↑

[2] Добър ден! Вие ли сте господин Хаклит? ↑

[3] Много благодаря. ↑

[4] До утре, господине! ↑

III

Градската администрация се помещаваше в няколко здания на североизток от Пласа дел Норте, в района на правителствените учреждения. От моя хотел дотам имаше приблизително половин миля. Реших да измина разстоянието пеша, за да посъбера лични впечатления от столицата.

Скоро стигнах централното кръстовище, където се срещаха четирите най-големи пътни артерии, граничещи с площадите. Прекарах известно време на тротоара, наблюдавайки литналите по шосето коли, на които почти не се налагаше да използват спирачки. Находчивото разполагане на ленти с предимство и липсата на пресичащи се на едно и също ниво потоци премахваха необходимостта както от знаци, така и от светофари. Полицаят в издигащата се на сред лабиринта кабинка зяпаше отгоре с отегчен вид. Единственият прибор върху таблото му бе яркочервеният телефон, навярно свързан с монтираните по околните стълбове високоговорители.

Ала трите главни пътни артерии и още седем второстепенни отбивки за близките улици създаваха прекомерна заплаха за пешеходците. Този проблем беше намерил своето решение чрез сложна система от подлези, оформящи нещо като широк подземен тунел. Изглежда, че както се скитах наоколо, бях пропуснал указателната табела и неусетно поел в грешна посока. На връщане се сблъсках с първата и по-неприятната от очакващите ме през тоя ден изненади.

Заобиколих някаква възпълна жена, стиснала в едната си ръка огромна кошница, а в другата — малко момиченце, и едва не се препънах о седналото на земята хлапе.

Беше поставило между своите крака красиво изрисувана глинена индианска купичка. Раменете му бяха загърнати в домашно изплетено серапе^[1] и пръстите на дясната му длан бягаха нервно по ресните като по зърна на броеница. Лява ръка нямаше. Скъсаното му сомбреро бе килнато назад колкото да разкрие и липсващото око — всъщност цялата половина на това лице напомняше огромна зейнала рана.

Спрях стъписан, без да смея да продължа. Хлапето втрени единствената си зеница в мен и изхленчи нещо неразбираемо с пресипнал глас. Почувствах се същевременно засрамен и възмутен от вида му, сякаш бях прочел някоя нецензурна дума върху стената на Партенона. Отместих поглед встрани, порових в джоба, измъкнах оттам дребна монета — не повече от доларос и половина — и я пуснах в глинения съд.

Чак сега намерих сили да продължа, все още много сконфузен. Виждах бях подобни картини из Индия, където ми се наложи да работя преди петнайсетина години, макар че дори в онези времена просяците вече бяха на изчезване. Срещал ги бях и в Египет, преди да тръгне по пътя на просперитета. От доста време обаче смятах, че те принадлежат на миналото.

Не направих и няколко крачки, когато върху рамото ми легна нечия ръка. Извърнах се и се озовах лице в лице с един млад полицаи, който ме разглеждаше строго. Изведнъж той изстреля цяла тирада от отсечени словосъчетания, оказали се прекалено бързи за скромните ми познания.

— No habla español bien^[2] — реагирах.

— Ah, Norteamericano^[3] — произнесе полицаят с гъгнив тон, сякаш туй обясняваше всичко. — Аз помоля сеньор да не разда... да не раздава отново така щедро динеро^[4] на тези хора.

— Имате предвид онова просяче там ли? — посочих с пръст обекта на нашия спор.

Той кимна енергично.

— Sí, sí! Да не дава на тях. Ние опитва много-много да прогони такива хора — ние не ги желае вече при нас... Това не добро за Сиудад де Вадос — добави накрая триумфално.

— Искате да кажете, че им позволявате да седят в подлеза и да просят, но че същевременно е незаконно да им се подхвърля някоя пара? — попитах малко объркан.

— Ах, не, не, не, не, не! Момче седи тук, няма нищо. То проси динеро, това лошо. Сеньор дава динеро, това доста лошо.

— Разбирам — отвърнах аз, ала не бях съвсем сигурен, че наистина е така. Едно беше ясно: опитвах се да обезкуражат просяците. Хлапето имаше действително ужасен вид, но надали можех

да обсъждам въпроси от социалната политика на Агуасул с бедните си познания по испански.

Полицаят ме надари с ослепителна усмивка и закрачи обратно към подлеза.

Едва когато стигнах следващата пресечка, проумях, че пак съм свил в погрешно направление и ще трябва да се връщам. Само благодарение на тази случайност подир минутка заварих младото ченге да притиска с палка гърдите на просяка, докато ровичкаше със свободната си ръка из глинената купичка. Малчуганът протестираше плачешком.

Представителят на властта обра всички дребни монети и чак тогава се изправи. После размаха палката пред обезобразеното дете, кресна му да мълчи, сякаш то бе някое безропотно животно, и се извърна.

В същия миг откри, че го наблюдавам.

Лицето му направо позеленя, или може би това беше само илюзия поради неоновото осветление? Устните му се раздвижиха безшумно в напразни опити да промълви каквото и да било смислено обяснение за своите действия. Отказа се. Приблжих мълчаливо до него, протегнах длан и полицаят пусна монетите в нея.

Аз не помръдвах. След известно време той разкриви физиономия в глупашка, извинителна усмивка и забърза към далечния край на подлеза, мъчейки се да си придаде вид, сякаш нищо не е станало.

Върнах парите обратно в глинената купичка и се опитах да убедя хлапето, че ще е най-добре да си намери ново място за препитание. То се ухили, кимна с грозната си глава, придърпа полите на наметалото, а после се затътри нанякъде.

Не срещнах допълнителни пречки, докато открия изхода, водещ към Пласа дел Норте. Щом стигнах горе, спрях и се огледах. За ориентир ми послужиха двете статуи на площада. Едната от тях беше на el Libertador^[5] Фернандо Армендарис, първия президент на Република Агуасул, другата — както и можеше да се очаква — на самия Вадос. Армендарис гледаше надясно, към сградата на Конгреса с нейната фасада в позлатени орнаменти, а пък бронзовият сеньор Вадос бе обърнат наляво, към общината.

Съвсем естествено, че пред нея цареше непрестанно оживление, влизаха и излизаха много хора, докато пред зданието на Конгреса не се мяркаше жива душа.

Тъкмо разпознах Съдебната палата в облика на третата масивна сграда наблизко, когато почувствах, че някой ме тегли за ръкава. По дяволите! Обърнах се и видях дребен мъж с очила, бележник в лявата ръка и пълен набор разноцветни химикалки в дясната. Изправени зад него, двама високи здравеняци ме разглеждаха втренчено. Още в първия миг изпитах неприязън към тях, а думата, изникнала в съзнанието ми при вида им, беше „горили“.

Дребничкият човек ме заговори на отривист испански и тъй като почти не съумявах да проследя смисъла на казаното, аз побързах да го прекъсна.

— Простете, сеньор, грешката е моя — отвърна с важен глас той.
— Задавам различни въпроси, от които се интересува агуасулското правителство, и ви взех за местен гражданин.

— И какви са тези въпроси?

— О, сеньорът може би не е запознат с някои от нашите най-прогресивни просветителски идеи! — Тук последва лъчезарна усмивка. — Ами всичко е твърде просто. Когато на дневен ред бъде поставен проблем, засягащ интересите на мнозинството, извършваме така нареченото случайно допитване до общественото мнение.

— Аха, ясно — кимнах аз.

Това звучеше съвсем в стила на наученото от Мария Посадор за Ораторския кът на Пласа дел Сур и нищо чудно да бе поредната инициатива на Диас. Подобни анкети бяха като лакмусова хартия за всеки управник, който би желал да разбере предварително коя от планираните промени ще бъде посрещната на нож от населението.

— И каква е темата на текущото проучване?

— Гражданските права в Сиудад де Вадос — обяви моят събеседник. — Но щом сеньорът е чужденец, ще се извиня за безпокойството и с негово позволение ще продължа работата си. Тя не търпи отлагане.

Анкетаторът заситни към входа на близкия подлез и спря едно доста хубавичко, момиче. Докато наблюдавах как жестикулираха, неволно се зачудих дали — ако бях гражданин на Република Агуасул

— щях да изразя съвсем свободно мнението си в присъствието на двете „горили“.

Погледнах часовника, за да установя, че съм изгубил цели пет минути. Забързах през площада право към общината.

Договорът ми за работа тук бе подписан тъкмо от ръководителя на отдела за управление на уличното движение. Във формуляра личеше името Доналд Ангърс и аз, напълно естествено, предположих, че е северноамериканец.

Но не беше. Озовах се пред типичен англичанин чак до маншетите на ризата му. Този човек изглеждаше точно толкова не на място във Вадос, колкото и просякът от подлеза.

Докато се здрависвахме, той ме огледа щателно, а после ме покани да седна в креслото.

— Виждам, че вече сте прихванали нещичко от южния темперамент, господин Хаклит — произнесе началникът и хвърли дискретен взор към стенния часовник, ала все пак се постара да прикрие укора в гласа си.

— Имах ненадейна среща с представител на вашите органи — отвърнах аз и му описах набързо краткия разговор с анкетъора.

Ангърс разтегли устни в хладна, пестелива усмивка.

— М-да... Предполагам, че президентът Вадос е от малцината, готови да подложат на изпитание старата поговорка, че едно правителство може да бъде както издигнато, тъй и свалено от отдела за социологични проучвания.

Предложи ми цигара и аз приех.

— Това също ли е идея на министъра Диас? — попитах внезапно, докато му протягах запалката.

Доналд Ангърс се поколеба, преди да приближи върха на цигарата към огънчето.

— Кое ви кара да мислите така? — върна топката той.

— Изглежда ми направо близък на идеята за Ораторския кът, а някаква жена, с която побъбрихме в хотела, ми разкри, че хрумването за него принадлежало на Диас.

Отново познатата хладна усмивка — този път малко по-широка.

— Да, в Агуасул това е едно от най-добрите представления на открито, с които можем да се похвалим. — Междувременно Ангърс си отбеляза нещо в разтворения върху бюрото му бележник.

— От чисто любопитство — продължих аз — какво, по дяволите, се случи вчера следобед на Пласа дел Сур, горе-долу когато пристигнах? Прегледах сутрешните вестници — там инцидентът се описва подробно, но да си призная, испанският ми е доста слаб.

Домакинът всмукна замислено от своята скъпа цигара, зареял поглед някъде зад мен.

— Е, не сте съвсем точен — каза той. — Единствено „Тиемпо“ му обръща внимание, както и следваше да се очаква, ала всичко е предадено в прекомерно разкривени пропорции. По някакво стечение на обстоятелствата проблемът е свързан в известна степен с работата, заради която пристигнахте тук.

— Хм, нима?

— Ей сега ще ви обясня... Откъде да започна? Положението всъщност е твърде сложно, обаче на първо време ще ви ориентирам поне в най-общи черти.

Началникът се извърна, протегна ръка и разгърна навитата на руло карта, закачена върху стената зад него.

— Предполагам, че вече сте запознат с кратката история на Сиудад де Вадос? — попита той и ме погледна през рамо.

Кимнах утвърдително.

— Добре. Значи сте научили, че това е един от най-внимателно проектираните градове в практиката на човечеството. За съжаление има нещо, което никога не подлежи на предварително планиране — човешкият фактор. Особено ако се касае не за населението на самата столица, а за някаква невероятно изостанала и враждебно настроена група туземци.

Настъпи мълчание. Изглежда, че от мен се очакваше ответен коментар.

— Да си призная, не виждам как тази тема може да се свърже с проблемите на уличното движение — рекох накрая.

— Има много странни работи във Вадос — натърти Доналд Ангърс. — С част от тях вече сте се сблъскали. По-важното е, че същината на споменатия проблем е съвсем проста. Нашият президент е човек прозорлив. Склонен съм да вярвам, че той е замислял строежа

на своята нова столица далеч преди да се е появила възможността да го осъществи. Но бил принуден да признае, че ако използва средствата и ресурсите по онова време — все рожби на тая изостанала земя, — крайният резултат едва ли ще бъде модерният център, за който мечтаел, ами по-скоро нещо дребно и грозно като Куатровиентос или Пуерто Хоакин. Не е зле, докато сте тук, да посетите въпросните селища: те са незабравим пример за граничеща с кошмар бъркотия на уличното движение... В последна сметка имало само едно възможно решение и Вадос се нагърбил с нелеката задача да го приведе в действие, поемайки върху гърба си атаките както на Диас, така и на някои от най-сериозните си поддръжници. А то било да се поканят хора, които по един или друг начин ще допринесат за появата на новия град и освен това ще инвестират в този гигантски проект.

Ангърс въздъхна, сетне продължи: — Казано иначе, сеньорът искал да осигури най-доброто от всичко, най-доброто, което просто не може да се намери в Агуасул. Аз самият участвах като главен инженер при прокарването на пътищата тук. Подобно на мнозина, изиграли ключова роля за Вадос, получих гражданство и предложение за постоянна работа, щом операцията привърши. Повечето такива предложения бяха приети, всъщност около 30 процента от днешните жители — предимно фигури с важни позиции и съответното влияние — са станали столичани по тоя начин. Нали ще признаете, че не може да построите един полис в сърцето на нищото, а после да се надявате, че хора от всички краища ще се втурнат, за да го заселят?

Кимнах в знак на съгласие.

— Именно. Това също беше част от предварителния план. Местните туземци никога не биха създали нещо с величието на Сиудад де Вадос без помощ отвън. Повярвайте ми, действително е така... Но преди няколко години на хоризонта изведнъж се появиха облаци — човешкият фактор, за който вече ви споменах. Щом индианците от околните села и изтърбушените градчета във вътрешността на страната видяха този великолепен център, издигнат току на прага им, решиха да се преместят в него. Защо, питаха се те, да не вземем и ние по късче от тортата? За люде като вас и мен е съвсем ясно защо не бива да го получават, ама опитайте се да обясните това на някой неграмотен цветнокож. Докато намерим начин да спрем нелепото преселение, тук пристигнаха цели семейства от Антилските острови, че дори и от

Хавай. Хора, които имат толкова право да се скитат по улиците на Вадос, колкото и лапландците! Сигурно сте забелязали един от страничните и доста неприятни ефекти на туй нашествие — предградията от бордеи, натъпкано с просяци и джебчии. Тези невежи оформят естествен басейн от заразни болести, с нищо не допринасят за просперитета на града, а същевременно очакват едва ли не всичко в замяна.

Домакинът все повече се разгорещаваше. Предположих, че е достигнал кулминационната точка от речта си, и реших да го прекъсна:

— Но къде е връзката с моята работа, господин Ангърс?

Той преглътна, спомни си за цигарата и изтупа насъбралата се пепел.

— Както вероятно се досещате, на нас, гражданите на Вадос, това положение хич не ни харесва. Ние изиграхме изключително важна роля в издигането на тази чудесна столица и в замяна очакваме да бъдат зачитани нашите суверенни права. Не желаем градът ни да бъде изпъстрен с мръсни петна от бедняшки квартали. Преди няколко месеца тоя въпрос придоби първостепенна важност и за всички вече няма никакво съмнение, че трябва час по-скоро да се предприеме нещо... Нещо съвсем драстично! Диас, на когото пряко са подчинени повечето административни отдели тук, искаше да интегрира някак постоянноменящото се население. Обясних му, че намирам идеята за смешна, защото туземците просто не са градски обитатели, ами изостанали селяндури. Но той е непреклонен, син на своята земя, както се казва, и понякога се питам дали наистина закриля тези нещастници от бордеите, или плете някаква хитра игра. Трудно е да си представим двама души, дето си приличат по-малко от министъра и el Presidente, който е безкрайно културен и интелигентен мъж. А може би тъкмо това е целта на Диас — да се докарва за човек от простолюдията и прочие.

Най-после Доналд Ангърс угаси цигарата си.

— За щастие сеньор Вадос наскоро се присъедини към гледната точка на гражданите. Проблемът обаче едва ли може да се премахне с прокарването на няколко нови закона, понеже в политиката нашият глава се стареае да дава с едната ръка, ако е бил принуден да взема с другата. Пък и не бива да се отрича фактът, че Диас разполага с известен (макар и малочислен) брой поддръжници. Е, окончателното

решение, до което се стигна, бе да реконструираме *черните петна* по такъв начин, че да стане невъзможно полулегалното съществуване на тези хора и същевременно градът да извлече пряка полза от промените... Господин Хаклит, вие ще разполагате с фонд от четири милиона доларос. Уверен съм, че човек с вашата квалификация и опит ще успее да ни предложи положителен резултат.

Той отново ме надари с хладната си усмивка. Аз мълчах и обмислях внимателно чувството.

Неведнъж бях цитирал пред хора, които се интересуваха от работата ми, стандартната забележка, че уличното движение е кръвоносната система на градското общество. Ала не бях предполагал, че някога ще се озова в ролята на левкоцит, натоварен с отстраняването на нежелани социални бактерии от общия живителен поток. Идеята не изглеждаше лишена от логика.

И вероятно щеше да даде добри плодове.

Казах го на Ангърс, който поклати глава не без задоволство.

— Почти бях сигурен, че ще се разберем, господин Хаклит. В такъв случай следващата стъпка ще бъде да ви запозная със служителите, с които ви предстои да сътрудничите — например шефа на полицията, сеньор Сейкмас от финансовия отдел плюс някои колеги от плановото и административното крило. Но преди да започнем, бях помолен да ви обърна особено внимание върху един въпрос, чиято важност (убеден съм!) веднага ще откриете. А именно — молбата ми е при решаването на този проблем да останете напълно безпристрастен. Вероятно сте забелязали, че докато говорех, аз си позволих... позволих си, така да се каже, да се разгорещя. Да, защото за мен това е нещо твърде лично, както и за всички мои съграждани. Основна причина да спрем избора си върху вас — освен, разбира се, чудесното ви професионално досие — беше, че никога преди не сте посещавали Агуасул. С назначаването ви ще затворим устата на всеки противник на плана, понеже във ваша полза неизменно ще натежава фактът, че сте съвсем независим и незаинтересован експерт.

— Сега схващам защо сте потърсили човек отвън, вместо да възложите задачата на агуасулски специалист.

Той ме погледна смутено, сякаш бях докоснал с пръст някое чувствително място. Изведнъж си помислих, че Доналд Ангърс също е

бил един от онези, които първоначално са се възпротивили на моята кандидатура. Едва сдържах усмивката си.

— Точно така — отвърна началникът малко навъсено. — Е, след като ви запознах накратко с предстоящите проблеми, не е лошо да чуя изискванията ви за някаква по-специална екипировка или помощ, от която ще се нуждаете.

Извадих ситно изписан лист от вътрешния джоб на самото си. Бях го натракал на пишеща машина, преди да потегля от Флорида.

— Ето какво ще ми трябва в най-общи линии — рекох аз и запалих цигара, докато той изучаваше списъка.

Бях се спрял само на най-необходимото, при това работейки по памет, но пак се натрупаха доста неща. Кола, изцяло на мое разположение, служебен *laissez-passer*^[6] в случай че бъда задържан от полицията (неведнъж са ме обвинявали в скитничество, както висях на някое оживено кръстовище, за да броя потока автомобили), собствен кабинет в отдела с компютър — в най-лошия вариант от типа МАКСИАК, секретарка, говореща еднакво точно английски и испански език, адресите на всички по-значителни организации и компании в града. По-нататък: пълен набор от карти, малка група добре квалифицирани статистици (ако се налага, могат да бъдат наети даже от частно изследователско бюро), ценоразпис за различните услуги на по-едрите строително-монтажни фирми тук, включително изкопни и разрушителни работи на кубик. В тази част бях твърде внимателен — помня, че още съвсем новак създадох великолепен план, ала при първоначален бюджет от шестнайсет хиляди австралийски фунта крайният резултат надхвърли с близо 40 процента въпросната сума. И накрая: превод на английски на всички по-важни законови разпоредби и добавки, свързани със строителството в Агуасул.

Ангърс изглеждаше наистина впечатлен от толкова подробния списък. Във всеки случай в държането му после се забелязваше известно затопляне и щом дойде време да се разделяме, усмивката му бе по-лъчезарна от когато и да било.

— Смело мога да заявя, че ще бъде същинско удоволствие да се работи с вас, господине — прошепна поверително той. — Вие очевидно сте човек методичен, а ние уважаваме това качество. Струва ми се излишно да ви напомням отново, че трябва да запазите

безпристрастност, нали? В края на краищата възгледите на хора като вас не се различават особено от нашите.

Не знаех как точно да отговоря на последната реплика и нямаше да измисля нищо подходящо дори ако разполагах с цяла седмица. За щастие шефът погледна часовника си и се привдигна.

— Време е за обяд — отбеляза Доналд Ангърс. — Ще ми направите ли компания? Можем да хапнем наблизо — денят днес е чудесен.

Кой знае защо си представих, че ме очаква едва ли не пикник на зелена поляна, когато англичанинът ми предложи да се подкрепим на площада. Трябваше да предположа, че ще е нещо съвсем различно, имайки предвид важния начин, по който ме покани.

Всъщност се озовахме в ресторант — двадесет маси за по четирима и подвижна кухня. Тя израстваше с чудна бързина всеки следобед под дърветата, като се изключеха дните с неблагоприятна прогноза за времето. По-късно узнах, че това е най-скъпото заведение в целия Вадос, но обстановката наистина бе уютна. Е, стига да се абстрахираш от факта, че близо дузина работници те държат под око, както поглъщат своя обяд (tortilla-and-frijole^[7]), а сетне се излягат по околните пейки за традиционната си сиеста.

Бяхме по средата на основното ястие — Ангърс отново подхвана онази любима песен за създаването на града, — когато погледът ми бе привлечен от някакво раздвижване върху стълбите пред Съдебната палата. На вратата ѝ се беше появил висок 40-годишен мъж с приятна външност, заобиколен от рояк поддръжници и зяпачи. От паркинга се приближи дълга черна лимузина, докато той се спускаше по стъпалата и пресичаше площадката пред палатата. Човекът викна нещо на шофьора, продължи напред, а после се настани на една свободна маса недалеч от нас. Веднага щом представителният сеньор и тримата му приятели заеха местата си, към тях се втурнаха неколцина келнери. Забелязах, че ако към мен и Ангърс те проявяваха необходимата вежливост, то отношението им към новопристигналия и неговата свита бе коренно различно.

— Кой е онзи там? — попитах аз, при което сътрапезникът ми обърна глава.

— О, един от нашите най-изтъкнати граждани! Извинете ме, бих желал да науча изхода от процеса. Макар да съм уверен, че всичко е приключило благополучно. — Той извика най-младия келнер и му поръча нещо на испански. Пъргавият гарсон доближи масата на новия гост, запита го почитателно, а сетне се върна при нас.

— Чудесно! — възкликна Ангърс, след като му предадоха новината. — Събитието заслужава да поискам втора бутилка от същото вино, Хаклит.

Намекнах му деликатно, че все още не знам за какво става дума.

— Хм, ужасно съжалявам! Това е Марио Гуереро, председател на Гражданската партия във Вадос. Сигурно ще си спомните, че Тесол, който е местният професионален нарушител на реда, предизвика оня смут вчера на Пласа дел Сур — тъкмо по времето, когато сте пристигнали. Гуереро е бил призован за свидетел по случая, понеже имал възможността да присъства на инцидента. Сега сеньорът каза, че Хуан Тесол бил осъден да заплати доста солидна глоба. Жалко, че не можем да се отървем веднъж завинаги от него.

— Всъщност кой е той? Говоря за Тесол.

— Най-обикновен индиански размирник от близките села. Не е гражданин на Вадос.

Моят събеседник вдигна чаша към Гуереро, който забеляза поздрава и кимна усмихнат.

След това Ангърс продължи с разказа за града и най-вече за неговото собствено участие в създаването на магистралите. Оставих потока от думи да минава край ушите ми и се съсредоточих върху предстоящата си функция на бяло кръвно телце.

Странно: ентузиазмът, избуял, когато ме поканиха на работа във Вадос, започваше да се изпарява.

[1] Наметало (думата е от мексикански произход). ↑

[2] Аз не говори добре испански. ↑

[3] Ах, северноамериканец. ↑

[4] Пари. ↑

[5] Освободителят. ↑

[6] Пропуск (фр.). — Б.пр. ↑

[7] Царевична питка и боб. ↑

IV

Скоро Доналд Ангърс каза, че вече ми е уредил среща с шефа на полицията О'Рурки и с един от финансистите, за когото също бе споменал — Сейксас. И двете срещи бяха в късния следобед, не виждах никакъв смисъл да вися в отдела за уличното движение през цялото време и да се мотая из краката на англичанина.

Ето защо, веднага щом допихме втората бутилка, аз се разделих с Ангърс и се отправих към Пласа дел Сур, за да послушам редовното шествие от недоволни оратори.

Когато пристигнах, те бяха почнали да размахват възбудено ръце, а пък неколкохилядната публика ги слушаше или дремеше по пейките наоколо. Пробих си път през тълпата с намерение да разгледам по-добре ораторските платформи.

Двамата, радващи се на най-многобройни привърженици, заемаха противоположните страни на площада — единият се беше изправил под знамето на Гражданската партия във Вадос, докато другият, смугъл мулат с маниери на професионален демагог, стоварваше юмрук по трибуната под знаме с надпис „Национална партия“.

Зад него бе приседнал и клатеше крака дребен на ръст мъж, загърнат във величествено серапе, който на пръв поглед не обръщаше внимание на сцената пред очите си.

След известно време мулатът свърши своята реч. Последваха ръкопляскания и овации, придружени с дюдюкания от далечния край на площада. Сетне върху платформата се качиха неколцина индиански музиканти в национални носии и подеха някаква мелодия с дървени флейти и барабани. Но, изглежда, изкуството им не срещна всеобщо одобрение. Както си пробивах път напред, за да видя по-отблизо изпълнителите, забелязах странно съвпадение. Дори с придобития от плажовете на Флорида тен аз пак бях най-светлокожият от всички присъстващи, докато на противоположния фланг на площада, където

първо се бях озовал, именно мургавият цвят беше рядкост. Е, всеки с вкусовете си.

Някой пъкна под носа ми картонена кутия за волни пожертвования. Помислих, че е за музикантите, и пуснах вътре банкнота от един доларос. Мъжът, който разносяше кутията, имаше неподвижна физиономия, сякаш изваяна от дърво. Той само леко накланяше глава, преди да продължи нататък.

Тъкмо когато ме подмина, чух нечий познат дрезгав глас да произнася името ми.

— Знаете ли за какво дадохте пари току-що, сеньор Хаклит?

Обърнах се, за да установя, че до мен стои Мария Посадор. Днес беше облечена в тесни ленени панталони с бежов оттенък, бяла везана риза и сандали на бос крак — видът ѝ по-скоро би подходдал за светски прием на открито, отколкото за тази тълпа. Нейното лице бе непроницаемо зад огромните тъмни очила, а тонът, с който ме заговори, почти безразличен.

— За музикантите, предполагам — отвърнах аз.

— Да, и за други неща. Макар и косвено, вие допринасяте за спасяването на Хуан Тесол от едно крайно незавидно положение. Вероятно вече сте чули, че тая сутрин го осъдиха да заплати глоба от хиляда доларос? — Тя махна с ръка към индианците наоколо. — Ако пребъркате джобовете на всички тези мургави хора — там, където въобще има джобове, — едва ли ще съберете и стотина монети. Истина ви казвам.

Свих рамене.

— Точно тоя въпрос не ме засяга.

— Така ли? — Огромните черни стъкла се вдигнаха към мен. — Да не искате да кажете, че не можете да познаете кой от присъстващите е Тесол?

— Сигурен съм, че не бих успял.

— Ето го там, седнал подобно някой идол на своите предци, върху стълбите на ораторската платформа. Може би се пита защо светът е толкова несправедлив към него. Ако му пъкнете хиляда доларос ще му трябва поне седмица, за да ги преброи. Човекът със смесена кръв, който призовава публиката за помощ, се нарича Сам Франсис. Току-що убеждаваше тълпата (и аз съм склонна да повярвам

на неговите думи), че няма да изхарчи нито цент, докато не бъде заплатена глобата. Ех, това не пречи в подметките му да зоят дупки.

Дамата се завъртя и посочи с ръка оратора под другото знаме.

— А онзи мъж се казва Андрес Лукас, секретар е на Гражданската партия. Обувките, които носи, струват като нищо петдесет доларос и той най-вероятно има повече от двайсет чифта в гардероба си. Не зная къде е сега Гуереро, техният председател.

— Аз зная — намесих се. — Обядва с приятна компания на Пласа дел Норте.

Тя кимна без изненада.

— Чекът, който ще остави в ресторанта, сигурно ще стигне за десетина чифта обувки на Лукас. Навярно сте щастливец, сеньор, щом всички тия неща не ви интересуват. — Последното изречение бе произнесено с известна горчивина.

— О, вече разбирам какво имаше предвид онзи чудноват митничар — промърморих аз, а Посадор ме погледна с недоумение.

Разказах ѝ за случката на летището и в отговор тя се разсмя, но не изглеждаше искрено развеселена.

— Във Вадос често ще се натъквате на подобни истории, сеньор Хаклит. Причината, разбира се, е там, че градът погълна значителни средства. Докато някои от нас се гордеят с този факт, други — главно в Астория Негра или Пуерто Хоакин — смятат, че това са били пари, хвърлени на вятъра. Може би са прави, може би.

Тълпата постепенно се разпръскваше. Край нас минаха двама мъже на средна възраст, понесли разтворена шахматна дъска с недовършена партия, сякаш бързаха като всички останали да се върнат към прекъснатите си занимания. Междувременно ораторите бяха напуснали платформите и група енергични младежи ги разглобяваха, а после отнасяха заедно със знамената.

Няколко минути наблюдавахме мълчаливо работата им. Изведнъж Мария Посадор излезе от унеса си:

— Е, сеньор, не бих желала да ви задържам повече и наистина не мога, защото ме чака среща. Но ние скоро ще се видим пак — не забравяйте, че ми обещахте партия шах. *Nasta la vista!*^[1]

— *Nasta la vista!* — повторих почти машинално аз, ала тя вече си бе отишла, крачейки през площада с уверена мъжка походка.

Проследих я замислено, докато се изгуби от погледа ми. Имаше някаква зле прикрита горчивина в думите ѝ, когато говореше за Тесол. Това ме накара да променя първоначалните си впечатления от нея като за жена, привикнала на разкош и безделие.

Сега не се съмнявах, че сенъора Посадор притежава определена и доста ярка индивидуалност. Щеше ми се да науча повече за нейния живот. Помислих си, че Ангърс сигурно може да задоволи любопитството ми, пък и такава дама едва ли би убягнала от вниманието на който и да било мъж.

Но имаше за какво да съжалявам. След първите два неуспешни случая в началото на моята кариера аз си бях наложил система от стриктни правила — едно от тях беше никога да не ухажвам жена, докато върша важна работа, и днес, десетина години по-късно, това бе станало почти втора природа за мен. Ето защо досега не бях предприел никакви опити, за да привлека вниманието ѝ към себе си.

И все пак съжалявах по този повод.

Върнах се в отдела няколко минутки преди определеното за среща време ѝ веднага бях приет в кабинета на Доналд Ангърс. Англичанинът пушеше на бюрото, преглеждайки някакъв доклад. Вместо поздрав ми махна да се настаня в креслото, което ми бе посочил сутринта.

— Няма да отнеме много — увери ме той. — Само да завърша с тия бележки. После ще прескочим до Сейксас, за да ви запознае с финансовата страна на въпроса.

Кимнах и се отпуснах назад. Измина четвърт час в мълчание. Най-сетне Ангърс затвори с делови жест папката, подреди документите, драсна върху един лист и повика секретарката да го вземе и предаде по предназначение.

— Чудесно — рече шефът, поглеждайки часовника си. — Кабинетът е на две крачки, а пък Сейксас, опасявам се, е като повечето местни служители, които понякога не знаят дори кое време на деня е. Но все пак не виждам смисъл да закъсняваме. Да вървим.

Слязохме по светлото чисто стълбище, пресякохме малкия вътрешен площад и стигнахме входа на финансовия отдел. Пред вратата Доналд Ангърс бе споходен от неочаквано хрумване.

— Ах, между другото канех се да ви питам нещо. Споменахте за някаква жена, с която сте разговаряли в хотела — Мария Посадор, струва ми се. Срегнахте ли я отново?

Потвърдих изненадан.

Господинът ме надари с обичайната си хладна усмивка.

— Ще ви дам един мъдър съвет. Тя не е подходяща компания.

— Как да го разбирам?

Англичанинът сви рамене.

— Ами тъй... не е разумно да се сприятелявате с нея. Помнете какво ви казах — трябва да бъдете безпристрастен.

Стараех се да не го демонстрирам, но начинът, по който Ангърс бе отправил предупреждението си, ми се стори крайно неприятен.

— Защо? — попитах кратко аз.

— Уф... — Той ме побутна през въртящата се врата към коридора. — Добре, ще ви обясня: тук Мария Посадор е доста известна като опонент на президента. Историята е дълга и не мисля да навлизаме в излишни подробности. Повярвайте ми, ако ви виждат често с нея, някои хора ще сметнат, че не сте чак толкова независим експерт.

— Хм, тогава и аз бих искал да ви кажа нещо — отвърнах му. — Щом наистина желаете да остана безпристрастен, не бива да си правите извода, че възнамерявам да слушам сенъора Посадор само защото е по-хубава от вас.

— Скъпи мой приятелю! — възкликна объркан Ангърс. — Уверявам ви, че...

— Да забравим това — магнах с ръка.

Продължихме към кабинета на Сейксас, загърнати в атмосфера на напрегнато мълчание. Макар и обзаведено по същия начин, помещението издаваше духа на съвсем друга личност. Самият сенъор Сейксас, надигнал се да ни посрещне зад бюрото си, се оказа едър мъж с потно червендалесто лице и катранена коса. От устните му, подобно на удивителна, стърчеше тънка черна цигара с невероятно дълъг филтър в златисто и алено. Костюмът му бе в небесносин тон, придружен от бяла риза и пищна вратовръзка на ананаси. Върху писалището видях да стои запотена кана. Вътре мътнееше някаква гъста течност, из която плуваха ледени кубчета, а до картата на стената висеше календар с умопомрачителна разголена хубавица:

— Значи вие сте Хаклит, м-м? — рече той. — Сядайте, сядайте! Ще сръбнете ли? Пури?

И двамата отказахме едновременно. Съдейки по цвета ѝ, предположих, че напитката в каната е парфе амур — доста лепкав ликьор с мирис на метилов спирт, разреден с джин и вода. Все пак приех една пура и установих не без изненада, че тя има твърде мек и приятен вкус въпреки неугледния си външен вид.

— Бразилски са, ей! — извика гордо Сейксас, като здраво захапа своята. — Е, Хаклит, какво мислите за Вадос? За града, не за човека?

— Впечатлен съм! — реагирах аз и погледнах Ангърс с крайчеца на окото.

Явно той намираше финансиста за непоносим. Също така явно беше, че другият е достатъчно дебелокож, за да не забелязва отношението му. Всичко това ми се стори много забавно.

— Че как! — отвърна доволно домакинът. — Градчето е наистина *страхотно*! Пък и благодарение на вас ще го приближим още повече към рая, нали?

Той се разтърси от смях, присвил очи, а пепелта от солидната му пура се посипа право върху ослепителната вратовръзка.

— Както гледам киснатото лице на Ангърс, май ще е по-умно да се заловим за работа — Сейксас премести едрото си тяло напред, подпря лакти на бюрото и пъкна пурата в ъгъла на устата си с добре обигран жест, който вероятно бе копираше от някой холивудски филм още като пубер. Да, финансовият магнат беше готов за действие.

— Нещата са съвсем прости — подзе. — Преди няколко години (да речем, седем-осем) в пристанището на Пуерто Хоакин избухна страхотен пожар. Един танкер буквално хвъркна във въздуха. В края на краищата щетите не се оказаха чак толкова ужасни, но нямаше съмнение, че онази противопожарна служба не заслужава дори дрехите, които носи. Близо четиристотин души изгоряха на място — тукашните къщи пламват, сякаш са от хартия, не знам дали ви е известно. Само за година-две вдигнаха нови, предимно многоетажни блокове, и не така красиви, както във Вадос. Е, след случката президентът събра кабинета и ни каза, че трябва да сме готови за подобни бедствия и че големите нефтени компании са длъжни да помогнат. Ония, разбира се, нададоха бесен вой, ама сеньора си го бива, щом реши да притисне някого до стената. Пък и добре познава

законите, не се плаши от Темида, тъй че в последна сметка богатшите се предадоха. С отпуснатите средства беше създаден фонд за извънредни обстоятелства, нещо като застраховка. Нали схващате, тук вече работата кипеше и за Пуерто Хоакин не бяха останали никакви пари. Та този фонд днес има близо осем милиона доларос и с тях може да разполага само el Presidente. За вас заделиха половината.

Той дръпна едно чекмедже и порови вътре. Първо извади смачкана книга с мека подвързия, после — празна плоска бутилка от джин (нея пусна в кошчето, където зърнах да се мъдри някаква скъсана риза), и най-сетне — дебела папка с документи. Постави я върху бюрото, сумтейки доволно.

— Я да видим сега как стоят нещата — промърмори Сейксас. — Аха, ето!

Финансистът вдигна бумага с пищни разноцветни надписи и няколко кръгчета от чаши в долния ѝ край и я размаха с два пръста.

— Ей туй е официалното разрешение. Ще получавате двайсет хиляди доларос плюс дневните разходи, но ще трябва да представите план за работа. Ще бъдете готов с него, нали?

— Щом влиза в уговорката.

— Страхотно! Да знаете колко ненавиждам всички тези грандиозни строителни проекти: абсолютна какофония от цифри и накрая все не успяваш да им изкараш баланса. Само един Господ би казал къде потъват парите... Ако желаете, веднага ще ви свържа с фирмите, които ще действат по реконструкцията.

— Това може да почака. Не ме интересува кой ще го прави — по-важното е да се реши задачата.

— Хм — изсумтя наново той и ме огледа замислено. — Хм.

Прекарахме още половин час в кабинета, като проучвахме по-значителните финансови разработки. Наложих да поискаме сведения за последните десетина държавни договора, за да получа поне най-обща представа относно цените, а пък Доналд Ангърс кръстосваше нервно из стаята. Бях доста изненадан, когато установих, че под привидно недодяланата външност на сеньор Сейксас се крие остър като бръснач ум. Всъщност не можех и да очаквам друго — Вадос не беше човек, който ще допусне случайни хора в градската администрация.

В края на обсъждането домакинът се изправи и ме погледна ухилен.

— Имали сме щур късмет с вас, Хаклит! — каза той. — Ако питате мен, парите са прекалено много, та да ги похарчим за това — само за няколко часа бихме прогонили тези копелдаци с щикове. Но сигурно пак ще се върнат, така че в последна сметка може и да не ги хвърляме на вятъра. Доскоро!

Ангърс се надигна с облекчена физиономия, подаде ръка на Сейксас и побърза да ме изведе от кабинета.

— Голям образ, а? — рекох аз, след като вратата зад нас се затвори.

— Няма съмнение, че е рядък екземпляр — отвърна мрачно Доналд. — Искам да кажа, сам ще видите. И все пак празната бутилка и тая мръсна риза: как е възможно! — Той въздъхна. — Ала не бива да се отрича, че му сече пипето. Тукашен е, не знам дали разбрахте? — добави накрая.

— Говори много добре английски.

— Учил го бил от филмите — Ангърс се огледа, когато излязохме на дневна светлина. — Трябва да минем около четвърт миля. Разхожда ли ви се, или да повикам кола?

Представих си мислено разположението на следващата точка от нашата обиколка — полицейският участък се издигаше в другия край на Пласа дел Норте, непосредствено зад Съдебната палата.

— Предпочитам пеша, ако не възразявате. Колкото повече виждам с очите си, толкова по-важно е за работата.

— Както желаете.

Известно време крачихме мълчаливо.

— Впрочем — заговорих го аз — защо шефът на полицията е от първите хора, с които трябва да се срещам?

— О, по доста причини — отвърна невъзмутим Доналд Ангърс. — Няма да се изненадам, ако го намерите малко странен. Той е от онези чудаци, дето останаха на особено мнение по въпроса.

Опитах се да смеля последната забележка. След кратка пауза англичанинът продължи:

— Така де, тая пасмина, която обитава бордеите, сигурно му е като трън в задника, дребните кражби тук са нещо съвсем нормално, а нередко някой преследван от закона се укрива горе по хълмовете с

помощта на роднини и приятели. Ето защо и той би желал да се отърве от бедняшкия район. От друга страна обаче О'Рурки твърде напомня Диас: идва от вътрешността на Агуасул, не е кой знае колко образован, или по-скоро не е *културен*. Според придворната свита именно по тази причина Вадос го предпочел за полицейски началник — далеч по-добре от всички колеги може да влезе под кожата на престъпниците. Кое то не му пречи да изпитва органическо отвращение към хора като... като мен например. Към чужденците.

— Ами полицаите що за стока са?

Ангърс сви рамене.

— Продажни, разбира се, но иначе много печени по местните стандарти. Когато взе властта, сеньор Вадос първо се освободи от най-отявлените рушветчии и ги наказва особено сурово. Говоря за онези, които съумя да разкрие. Сигурен съм, че тия явления съществуват и днес, обаче стават на четири очи.

— Аз също имам това чувство — отвърнах и му разказах за полицаия, опитал се да прибере парите на малкия недъгав просяк.

— Какво друго можете да очаквате? — кимна Ангърс, без да показва никаква изненада. — Понякога единствената разлика между подобни люде е здравето. Доста усилия ще са необходими, докато представата на президента за некорумпирани служители на закона се превърне в реалност. Не повече от няколко поколения делят тези хора от каменната ера и твърде много ще е, ако искаме от тях да станат изведнъж цивилизовани граждани. Може би след десет-двайсет години, но не и сега.

El Jefe^[2] — капитан О'Рурки — се отличаваше с точно толкова ирландски вид, колкото и името му. Изключение правеха само едрите индиански скули. Неговото червендалесто, кръгло като картоф лице бе увенчано от късо подстригана кестенява коса. Имаше брадавица на носа си и още една върху опакото на лявата ръка, а китките му бяха покрити със ситен мъх. Носеше черни униформени панталони, пъхнати във високи обувки, черна риза и яркочервена вратовръзка, чийто възел бе дръпнат надолу, за да може да разтваря яката си. На закачалката зад него видях фуражка плюс кобур с автоматичен пистолет.

В участъка се чувстваше дъхът на пържено олио, сякаш климатичната инсталация е била изключена по обяд, оставяйки да витае из въздуха миризмата на сандвичи, донесени от подчинените му. Върху бюрото бе подредена любопитна колекция от фотографии на самия началник — от избелели образи на крехко момченце, тръгнало за своето първо причастие, до големи лъскави портрети, показващи го в парадна униформа да се здрависва с el Presidente.

Снимки имаше и по стените, но повечето бяха с прекалено мрачна тематика. Три тела, измъкнати от смазана кола. Мъж с окървавени устни и подпухнали от отоци очи. Жена, вдигнала ръкава на блузата си да покаже грозен белег от изгаряне. Вероятно спомени от предишни случаи.

Той ни махна отсечено да се настаним в креслата и заговори на гърлест испански с доста грубоват акцент, контрастиращ както с вида, така и с фамилията му.

— No hablo inglés^[3] — заяви още отначало, сякаш си признаваше някакъв голям грях. Кой знае, в неговите очи може би беше именно такъв.

— Уф... въпреки вашето име — завъртя глава Доналд Ангърс. — Е, явно ще трябва да ви превеждам. — Той се обърна към О'Рурки и го заприказва.

Диалогът се проточи твърде дълго без никакви особени резултати. Тъй като се състоеше предимно от глупави въпроси, чиито отговори се подразбираха, оставих на Ангърс да го води, а аз зяпах снимките наоколо.

Внезапна рязка промяна в тона на полицая ме накара да върна вниманието си към двамата. Капитанът бе втренчил поглед в мен, докато другият седеше с необичайно объркан вид.

— Какво има? — попитах.

— Аз... уф, разказах му за неприятния случай с ченгето, което крадяло от просяка тази сутрин, и...

— Не ви разбрах.

— Ами той не желае да остави въпроса просто така — отвърна Ангърс.

— Добре де, станалото — станало. Какъв беше коментарът?

Англичанинът облиза устни и погледна с крайчеца на окоото си О'Рурки, който приличаше на гръмоносен облак.

— Май... май не мога да схвана. Или иска да уволни нарушителя, понеже е крал от свой сънародник (сякаш щеше да е по-правилно, ако крадеше от вас), или пък да докаже, че цялата история е измислена.

— Няма значение — рекох уморено аз. — Тия неща сигурно се случват всеки ден — не, не превеждайте това! Ох, кажете му, по дяволите, че хлапето си получи обратно парите, кажете му, че в Сиудад де Вадос не бива да живеят просяци!

Доналд Ангърс се зае да превежда със смутено изражение и за моя най-голяма изненада върху лицето на шефа О'Рурки изведнъж разцъфна усмивка. Надигна се и ми подаде възлестата си десница.

— Той твърди, че сте съвършено прав — обясни Ангърс. — Надява се да сторите още нещо добро за жителите на града.

— Аз също — отвърнах, като поех протегнатата ръка. Сетне понечих да си тръгна, но моят преводач ме спря.

— Не толкоз бързо. Има и друго.

Седнах, а той размени няколко кратки изречения с el Jefe. Така срещата ни приключи и ние се озовахме навън, под топлите лъчи на слънцето.

— Каква беше последната тема? — не се стърпях аз. Спътникът ми вдигна рамене.

— Нищо особено — отвърна. — Просто го уведомих с какво ще се занимавате през следващите десетина дни. Според местните порядки всички чужденци са длъжни да се регистрират в полицията и да предизвестяват поне седмица по-рано дали ще удължат престоя си. Но О'Рурки каза, че във вашия случай това ще бъде излишно. Ще съобщавате само когато решите да излизате от града.

— Добре.

— Е, за днес, струва ми се, стига. Утре ще идем на разходка, за да ви запозная отблизо с проблемите, които ни предстои да разплитаме.

[1] Довиждане! ↑

[2] Шефът. ↑

[3] Не говоря английски. ↑

V

Първото черно петно, което трябваше да инспектираме, бе един евтин пазар. Той беше израснал на мястото, предназначено за жилищен район на хора с ниски доходи — между две второстепенни шосета, отклоняващи се недалеч от магистралата. Предприемчивите търговци забелязали, че теренът е удобен още по времето, когато се издигал градът, и сглобили малък магазин, та да снабдяват тукашните строители. По нечия ирония той се запазил дори след приключване на работата и сега бе станал неотменна черта на локалния пейзаж.

Но (както ми каза Ангърс) ако не била появата на пришълците, живеещи в бордеите, пазарът постепенно щял да отмре — така би се възстановил изгледът, предвиждан според първоначалния план. Незаконните заселници обаче влагали почти всичките си нищожни финанси в местната търговия. По този начин проклетият пазар започнал отново да процъфтява, заплашвайки да превърне района в огромно сметище.

Допълнително усложнение внасяли и високите цени в града, които принуждавали немалко хора да купуват зеленчуци оттук. Това пък спирало общината да премахне въпроса чрез законова забрана, без да се изправи срещу силна и многочислена опозиция. А и нали управлението на Вадос открай време се е радвало на широка народна подкрепа именно защото el Presidente винаги предпочитал да решава затрудненията тъй, че всички да извличат полза от окончателния резултат.

Да, но в конкретния случай това щеше да изисква доста усилия.

Пазарът бе пъстър. Макар да вонеше като свинарник, той имаше своеобразен колорит, ала бе толкова шумен, че напълно оправдаваше лошата слава на района.

— Така ли е по цял ден? — попитах Ангърс. — Всеки Божи ден?

— С изключение на неделя — потвърди Доналд. — Тези хора нямат представа от времето, нито искат да вършат други по-полезни неща. За тях е все тая дали ще седят тук два или дванайсет часа —

забележете мухите, накацали по лицето на онова дете! Не е ли отвратително? Ама те са доволни, че продават стоките, които са донесли със себе си.

Магнах с ръка да прогоня едно нахално насекомо.

— О'кей — изсумтях аз. — Да видим следващата точка от нашия списък.

Втората спирка с влакчето на ужасите ни отведе право в центъра на града — под главната станция на монорелсовата железница. Сиудад де Вадос притежава първокласна жп мрежа, която не само пресича столицата в четирите посоки, но и я обхваща в пръстен, образувайки нещо като *паяжина*. Моделът е твърде ефикасен, обаче страда от съществен недостатък — необходимостта от централно звено, където да се извършва прехвърлянето от една линия на друга.

Във Вадос, разбира се, този пропуск не е бил от първостепенно значение, защото всичко се строяло от самото начало и хората разполагали с предостатъчно място. Крайният резултат от подобно разточителство бил близо акър земя, скрита напълно от слънчевите лъчи под надвисналата бетонна платформа.

— Това, което виждате, е изцяло творение на човешката алчност — вдигна поглед Ангърс. — То показва какъв щеше да бъде Сиудад де Вадос, ако властта се съсредоточи в ръцете на Диас, а не на президента. Притежателят на тая земя бе първият управител на монорелсовата железница. Нае я под аренда през онези ранни години, когато градът се създаваше. Поиска я за лично ползване и тогава молбата му не събуди ничие подозрение — мястото изглеждаше подходящо за складови помещения или нещо още по-безобидно. Ето защо никой не взе предпазни мерки как точно да се стопанисва теренът. Хм, какво мислите, че се случи? Управителят раздели пространството между бетонните колони с шперплатови прегради, затвори го отгоре с мукавени покриви и раздаде тоя кокошарник под наем на свои хора. Доходът, който получаваше, се оказа толкова добър, че накрая напусна първоначалния си пост. Сега посвещава цялото си свободно време на *това*.

Той посочи с длан, а аз завъртях глава. Гледката наистина не беше приятна.

Местността не бе съвсем равна и масивните колони стърчаха между двата спускащи се насреща склона. Стояхме върху една

платформа, свързваща пероните на железницата, откъдето се разкриваше панорамен изглед към дъното. Усетих, че през металните решетки оттам прииждат миризми на развалена храна и немити човешки тела, както и на отходните им продукти. Из неподвижния въздух се вдигаше дим от огнища, детски крясъци се смесваха с рева на мулета, кравешко мучене и грухтеж на прасета, а в добавка издалеко ехтеше воят на отдавна надживял времето си грамофон.

— Впрочем Хуан Тесол живее тук — информира ме англичанинът.

— Трудно е за вярване, че тъкмо тук може да се посели човешко същество — промърморих аз.

Ангърс се засмя кисело.

— Или тези туземци не заслужават нищо по-свастно, или пък условията им изглеждат далеч по-добри от онова, на което са привикнали. Я виж ти, оказва ни се велика чест! Погледнете кой се задава — въпросният собственик.

Пухтейки, от дебрите под станцията се изкачваше дебел негър. Стъпалата бяха доста стръмни и хлъзгави — навярно не само хората, но и животните ги използваша често, за да облекчат своите нужди. Найсетне той стигна платформата, спря и избърса потното си лице с широка червена кърпа. Пъхна я небрежно в задния джоб, след което се обърна към нас:

— Виждам, че отново се навъртате тук, сеньор Ангърс...

— Аха, Сигейрас, върнах се — рече Доналд, като се опитваше да прикрие отвращението си. — Съвсем скоро ще изчистим това бунище долу.

Негърът се изкиска:

— И друг път сте опитвали, драги сеньор! И все без резултат. Ако се помъчите да отнемете правата на *моите* граждани, какво тогава ще стане с *вашите* права, а? Хубава шега, нали?

— Говори за решението на съда отпреди няколко месеца, то беше в негова полза — обясни ми с тих глас Ангърс. После отново повиши тон: — Всички столичани все пак са зависими от плана за развитие на града, не смятате ли, Сигейрас?

— Вярно, сеньор. И аз с радост бих освободил туй късче мрак, но къде да се дянат тези хора? Те искат свой дом, вие не им го давате и ето че аз съм принуден да го сторя!

— Сигурно си имат подслон там, откъдето са дошли — парира малко невъздържано англичанинът.

— Да, отдавна! А когато започнали да измират, понеже градът им отнел водата, когато земите им изсъхнали, къде наистина да идат? Всяка нощ се моля на Мадоната и на Свети Йосиф да бъдат построени нови жилища за бедните хорица и те да си намерят работа...

— Дърт лицемер! — прошепна едва доловимо Ангърс.

— План за развитие, това ли казахте, уважаеми? — продължаваше задъхано дебелият собственик. — Чух, че го казахте! Така ли трябваше да бъде отвърнато на моите грижи?

— По-скоро се молете някой обитател да пукне, та да натикате нови десет на негово място и да получавате по-висок наем — отрязва го студено Доналд Ангърс. — Пред себе си виждате сеньор Хаклит, който ще реконструира целия този район и ще го превърне в път. Или нещо друго — добави той, като кимна към мен.

Сигейрас сви десницата си в юмрук и го вдигна току пред лицето ми, задавен от внезапно налетелия го гняв. Отстъпих назад, опасявайки се, че ще последва удар. Тук едва не се подхлъзнах по стълбите.

— Значи сте дошли във Вадос отвъд океана само за да отнемете на моите хора и малкото, което имат, така ли? — изкрещя той. — Прехранвате се, като прогонвате нещастниците от домовете им, а? Плюя аз на вас! Ще ви стъпча в калта. Сеньор Ангърс, заклевам се в духа на моя отдавна починал баща, мир на костите му... — Последните думи негърът произнесе с променен до неузнаваемост глас и облеци очи към Доналд. — Да, кълна се, че ако го направите, ако лишите хората ми от покрив, аз ще ги закарам всички — заедно с кравите, мулетата и скромната покъщнина — във вашите красиви апартаменти. Ще видите тогава!

— Да не губим повече време с тоя истеричен стар глупак — предложи ядосано Ангърс и се обърна. Поколебах се дали да го последвам, но в същия момент Сигейрас ме сграбчи за ръкава.

— Отказах се от всичко, за да дам подслон на тези бедняци. Кой от нас двама ни е по-полезен, м-м?

В следния миг негърът изчезна по хлъзгавия път надолу към своя собствен ад.

Настигнах англичанина чак при колата. Бършеше челото си с голяма носна кърпа.

— Съжалявам за караницата — рече сухо той. — Трябваше да ви предупредя, че е твърде възможно да налетим на подобна напаст. Вие нямахте никакъв избор, разбира се: чернътo винаги се държи така.

Свих рамене и влязох в душния автомобил. Ала както заобикаляхме обратно, към главния път, забелязах мъж с издължено лице и сведена глава, облечен в ярко серапе. Сигурен бях, че съм го зървал предния ден на Пласа дел Сур. Хуан Тесол се завръщаше у дома. Почудих се дали вече е събрал онази глоба от хиляда доларос.

— Не разбирам защо толкова не му провървя на Сигейрас — говореше Ангърс, докато колата се носеше върху гладката бетонна магистрала. — Някои биха казали, че така му е било писано, но аз го помня добре — беше напълно разумен и интелигентен човек.

— А сега? — запитах, стараяйки се да изглеждам невъзмутим.

Той ме погледна втренчено.

— Нали сам видяхте? — отвърна, обаче след малко осъзна, че зад въпроса ми се крие нещо повече, и кимна неохотно.

— Вероятно сте прав — призна Доналд. — Все още е запазил от предишното си излъчване...

Настъпи продължителна тишина. Хрумна ми, че току-виж в тези минути моят водач си представя пълчищата от селяни, които си пробиват път в апартаента му заедно с добитъка.

Обиколихме други три коптора. Те не се различаваха по нищо от бордея на Сигейрас, освен че заемаха далеч по-голяма площ, неограничавани от каквото и да било. А, и вонята, която се вдигаше от тях, бе още по-непоносима. Но въпреки привидното им сходство съвсем скоро забелязах, че всеки от тях притежава собствена органична структура и функция — може би защото бяха разположени в разни краища на Вадос и обитавани от заселници с пъстър произход. Несъмнено свой отпечатък налагаха и особеностите на уличното движение в отделните райони, ала той не беше от съществено значение.

— Да си призная, не разбирам много от работата ви — каза Ангърс, докато ме наблюдаваше как скицирам извивките на пътя в джобния си бележник. Бяхме застанали до перилата на шосето, непосредствено над последния участък с бордеи.

— От устата на един инженер, и то специалист по скоростни магистрала, това звучи направо като похвала — отговорих аз малко по-иронично, отколкото бих желал. — Вашите колеги нерядко са се държали тъй, сякаш в тяхно присъствие трябва да искам разрешение едва ли не и за да дишам.

Лицето на англичанина почервения слабо.

— Не ми се ще да се караме — рече той.

— Наистина е така. А що се отнася до работата, опирам се главно на два лоста: инстинкт и умение да се виждат нещата в друга светлина. Според мен пътят най-точно може да бъде сравнен с река, изхвърляща наноса си върху бреговете. Посоката и силата на течението плюс съставът на този нанос очертават маршрута, който ще следва речното корито. Приблизително по същия начин действат и принципите, определящи натовареността на уличното движение (най-вече в селища, застроявани без предварителен план), и се избистрят по-нататъшните мащаби за неговото развитие.

Задрасках скицата, над която се трудех, после я откъснах от бележника.

— Не се ли получава? — кимна Ангърс.

— Хм, ще стане. Но всъщност... може би няма да ви заинтригува най-очевидното решение.

Той вдигна учудено русолявите си вежди.

— Аз пък смятах, че сме премислили всички подобни решения. И тъкмо затова накрая повикахме експерт.

— Ех, все пак сте пропуснали едно. Използвайте парите, за да построите на тези хора хубави и чисти апартаменти, а с остатъка ги образовайте така, че да се превърнат в равноправни граждани.

— Може и да е очевидно, ала ми звучи повърхностно — отвърна Ангърс с увереността на човек, който чува познати аргументи в спора. — Не забравяйте, че въпросните люде не са само изостанали селяци. Какво според вас ще си кажат роднините от хълмовете, когато братовчедът Педро заедно със своето 14-членно (като броим и животните) семейство се настани в държавно жилище, без да е дал пукнат грош? — Той поклати глава. — Не, това страшно ще усложни нещата.

— Добре, скъпи господине — свих рамене аз. — Но още отсега трябва да ви уведомя, че моите решения ще облекчат само временно

положението. Вярно, мога да затрудня тези хора адски, да унищожа пазара им и да ги принудя да обикалят от врата на врата, за да продават своите зеленчуци или кокошки, мога да превърна бордеите им в нещо различно и чисто. Обаче те са фаталисти, дявол да ги вземе! За тях това ще бъде, хм, поредното изпитание на съдбата, както гладът и сушата. Единственото, което дава надежда, е да ги притиснем дотолкова, че да се завърнат обратно по селата си. Да, ама ако не направим нищо за подобряване на живота там, рано или късно те ще дойдат отново.

— Така е, драги Хаклит. Какво пък, в случая ще се радваме дори на временно облекчение — въздъхна Доналд премигвайки. — Имаме предвид и другата страна на проблема, където ще се търсят дълготрайни решения. Вие не знаете, че в селата шетат групи от ООН, които обучават жителите на елементарни навици. Да не говорим за организацията, създадена лично под патронажа на сеньор Вадос — тя се занимава с ограмотяване на населението. Уверен съм, че след едно поколение то ще стане доста по-културно. Онова, срещу което роптаят всички истински обитатели на града, е, че днес нецивилизовани хора замърсяват градината, обработена от нас толкова здраво.

Реших, че ще е най-умно, ако изоставя тази тема.

— Както и да е — рекох с помирителен тон, — всъщност аз съм просто чужденец. Исках да ви предупредя. — Обърнах се и закрачих по банката към колата. — Мисля, че получих почти всичко необходимо, другото ще науча от картите и от справочниците. Бих желал през следващата седмица да поработя самичък. Не зная с какво точно ще се занимавам, най-вероятно ще скитам по улиците, ще си водя записки и ще проследявам откъде се събират тълпите. Ей такива неща.

Ангърс се поколеба.

— Ами ваша воля — заключи накрая и аз едва скрих усмивката си. Като типичен пътен инженер англичанинът бе свикнал да борави с конкретни дадености. Все пак, докато напредвахме към центъра, му обясних по-подробно с какво смятам да се заема.

— Вземете например — подех бавно — пазара, от който толкова искате да се отървете. Както сам посочихте, една от причините той да просъществува и след завършването на града е, че народът от бордеите продължил традицията, подхваната от предприемачите. Говоря за

онези, дето първи са търгували със строителите. Друг фактор, също спомогнал за оцеляването, е липсата на оживено движение по отсечката, върху която е разположена тази язва. Значи се налага да създадем такова движение — при това то трябва да бъде съвсем функционално, тоест да носи реална полза на Сиудад де Вадос. Постигнем ли го, пазарът от само себе си ще се превърне в естествена преграда, защото ще затруднява хората, желаещи да преминат оттук. Просто изчакайте шест месеца и Градският съвет няма да има никакви проблеми, ако реши да закрие тоя обект — дори ще се радва на широка поддръжка.

Доналд Ангърс кимна с неохотно одобрение.

— Направо съм удивен как вие, специалистите по уличния трафик, използвате напълно отвлечени фактори, за да постигнете толкоз конкретни резултати — каза той.

— Вижте, всички ние често ставаме несъзнателни жертви на напрежения от различен характер и понякога не успяваме да преценим истинската им важност. Но в случая изходът е твърде лесен — нарастване на движението по пътя през пазара към близкия разклон на магистралата, без възможности за заобикаляне. Не бива да забравяме, че този участък е бил проектиран (и то доста добре!) да се справя точно с такъв обем от транспортни средства, с какъвто е натоварен днес. Не можете спешно да го свържете с някоя нова пресечка: така по-скоро ще забавите, отколкото увеличите потока.

Хвърлих замислен поглед през прозореца на автомобила. Пресичахме Пласа дел Есте и тъкмо бяхме стигнали фасадата на великолепната катедрала. Едно семейство от селяни бе застанало пред ослепително белия вход — дребни като мравки в сравнение със стърчащата към небето сграда. Вдигнали глави, те зяпаха огромния алуминиев кръст върху покрива и вероятно се питаха дали божеството, обитаващо тоя светлейши храм, е същото, на което се молят в глинените си църквички из провинцията.

У дома — да, ето я същината на проблема във Вадос. Или поне част от нея. Двайсет хиляди души от разни краища не можеха да нарекат града свой дом, въпреки че живееха тук, просто защото той не бе *истинският* за тях. Те бяха чужденци в собствената си страна.

— Къде желаете да ви оставя? — попита Ангърс, щом сви пред учреждението.

— Където и да било.

— Ще се виждаме ли през тази седмица?

— Да, разбира се. Ще се отбивам всяка сутрин, за да проверя дали има нещо за мен, или да получа отговори на някои въпроси. Въобще не се тревожете за моя милост, ще се оправя чудесно.

Доналд Ангърс кимна, мятайки поглед над рамото ми към улицата. После се усмихна:

— Някакъв конкретен час?

— След сутрешната надпревара може би. Искам да си съставя най-пълна картина за натовареността и характера на уличното движение в центъра — както в пиковите моменти, така и през останалото време.

— Добре — въздъхна той. — Дръжте ни в течение. Всичко хубаво.

Подадох му ръка, измъкнах се от колата и закрачих обратно по тротоара към близкия подлез.

Първото, с което следваше да се заема, щом възнамерявах да работя сам, бе да се погрижа за моя рудиментирал испански език. Второто — да вникна в стереотипите на тукашните хора. Винаги съм смятал, че жителите на една страна напълно заслужават пресата си, и затова побързах да купя обедното издание на правителствения орган „Либердад“, а после се настаних в някакъв бар да го прегледам. Разполагах с джобен речник, набавен още във Флорида, и въпреки че не можах да открия вътре всички думи, които ми трябваха, все пак успях да проумея за какво става въпрос.

Едно от едрите заглавия привлече вниманието ми, понеже там се споменаваше името Марио Гуереро, председателят на партията „Граждани на Вадос“. С мъка прочетох статията отдолу и узнах, че някой си сеньор Мигел Домингес подал жалба в съда срещу личния шофьор на Гуереро, обвинявайки го в безразсъдно каране, и втора жалба против самия Гуереро. На снимката политическият бос се беше изправил до своята черна лимузина — същата, дето видях предния ден на Пласа дел Норте.

И сега репортерът бе пропуснал сума ти подробности, каквито бих желал да науча, но пък подчертаваше от ясно по-ясно, че цялата

работа е заплетена от Националната партия. Неин изявен поддръжник бил Мигел Домингес и целта му — ни повече, ни по-малко — била да дискредитира председателя на техните противници. Направо е смешно (пак според този вестник) да се мисли дори, че Гуереро би предприел подобна драстична стъпка, за да навреди на някой гражданин от своя възлюбен Вадос или на когото и да е в Агуасул. За щастие със защитата му се заел неговият най-близък колега Андрес Лукас и петното върху честното му име скоро щяло да бъде изтрито.

Горе-долу в такъв тон бе написана статията.

Поисках да си купя и „Тиемпо“, уверен, че в независимия орган нещата ще изглеждат другояче. Ала се оказа, че вестникът не бил чак толкова проспериращ, та да си позволи две издания с една и съща дата — за разлика от субсидирания от правителството „Либердад“. И тъй като приближаваше вторият пиков час след края на трудовия делник, реших да оставя разнищването на въпроса за следващия ден.

Сутринта излязох по-рано с цел да изпреваря наплива по улиците и отварянето на магазините. Досегашните ми проучвания показваха, че работното време започва към осем и половина, трае до обяд и продължава от два до пет и половина — главно за учрежденията. Някъде около десет се върнах обратно в хотела да закуся и да прочета отзвука на събитията в „Тиемпо“.

Както правилно бях предположил, акцентът тук бе поставен на съвсем друго място. В статията се разправяше подробно как Гуереро заставил своя шофьор да кара през група деца, играещи на футбол в някаква странична уличка, а Мигел Домингес се оказал само случаен свидетел. Да, той подал жалба в съда, движен от гражданския си дълг и от възмущение към безчовечната постъпка, без да се замисля за могъщите сили, срещу които се изправя, и за опасността в действията му да бъдат забелязани користни побуди.

Разгневен от двуличието на политиците, разтворих вестника на вътрешните страници.

Хм, сега се натъкнах на неголяма статия, която ме засягаше твърде пряко, споменавайки името ми по не особено приятен начин. Ставаше дума за проблема с бордеите, автор на материала бе Фелипе Мендоса и аз изведнъж се зачудих откъде ми е познато това словосъчетание. Отговорът на загадката намерих в малко квадратче под текста — там описваха Мендоса като изявен местен прозаик,

чиито романи били превеждани дори в Щатите. Бях виждал книгите му, но не бях чел нито една от тях. Ако можеше да се вярва на рекламните, смятаха го за латиноамериканския Уилям Фокнър с примес от Ърскин Колдуел.

Според него аз бях просто наемник, докаран тук от безсърдечното правителство, за да отнема покрива на нещастните бедняци. Ала това беше относително по-меката част от филипиката. Авторът бе запазил цялата си жлъч за Сейксас и останалите служители от финансовия отдел. Сейксас, обясняваше се в статията, убедил президента, че именно такава е решението на въпроса с бордеите, вместо да се вдигнат подходящи жилища. Защо? Ами защото имал дялове в пътностроителната компания и щял да спечели.

Зачудих се какво ли бе наказанието за клевета в Агуасул. Твърде снизходително, ако се съдеше по смелия тон на този Мендоса.

Както бях обещал, веднага след закуската се отправих към управлението, за да се срещна с Ангърс и да науча от първа ръка как са му повлияли новините. Намерих го да разговаря с един бледен, дългокос младеж, който честичко заекваше и наместваше роговите рамки на своите очила.

С най-сериозното изражение на лицето си англичанинът прекъсна диалога и ми представи другия като господин Колдуел от градската здравна служба, а после ми махна да се настанявам.

— Току-що узнах някои доста интересни новини, Хаклит — подзе той. — Колдуел, бъдете така добър да преразкажете на колегата онова, което ми съобщихте. Мисля, че трябва да го чуе час по-скоро.

Седнах и се озърнах с безпокойство. Младежът се покашля нервно, погледна ме крадешком, сетне вдигна очи към стената и заговори с нисък, монотонен глас:

— Това стана вчера следобед. Тогава обикновено се срещам със Сигейрас в неговия б-бордей. От години п-правим безуспешни опити да подобрим условията там. В-вероятно е било по в-времето, когато и вие сте ходили при него. З-защото, щом се върна, той заяви, че възнамерява да подаде жалба в съда против Доналд Ангърс, понеже се опитвал да разруши б-бараките му.

— Отново е дрънкар за гражданските си права, нали? — прекъсна го домакинът и Колдуел кимна, като преглътна мъчително. Адамовата му ябълка подскочи.

Ангърс се обърна към мен:

— Драги Хаклит, реших, че трябва да съсредоточим всички сили първо над този проблем. Не бих желал да ви оказвам натиск по какъвто и да било начин, в края на краищата вие сте независим експерт, но мисля, че сам виждате срещу какво се изправяме.

— Хм, вие също забелязвате срещу какво се изправям аз — отвърнах сухо. — Непрестанно повтаряте, че се налага да остана безпристрастен, и без съмнение това е най-правилният подход. Отпуснали сте ми средства и конкретна задача за решаване, обаче именно аз съм оня, който най-добре ще прецени как да се справи с нея, за да получите желаните резултати. Пък и ако съдебната мелница тук се влочи със същата скорост като на други места, ще минат месеци, преди Сигейрас да постигне някакъв успех.

Доналд имаше направо нещастен вид.

— Ето го най-лошото! — изстена. — Въпросната съдебна мелница във Вадос работи доста чевръсто. Вярно, че из провинцията не е така, но това бе една от придобивките на Диас, който винаги е настоявал за бързо разглеждане на делата — както гражданските, тъй и углавните. Вече знаете: този министър е откърмен с недоверие към чужденците и, изглежда, се бои да не бъдат лишени от правата си неговите простовати сънародници. Още по-неприятното е, че сеньор Диас разполага със свой верен човек в съдебния секретариат. Той се нарича Гонсалес и се грижи всички спорове, където са замесени чужденци и местни, да се придвижват със светкавична скорост.

Англичанинът сведе очи към бюрото, вдигна един кламер и започна нервно да си играе с него.

— Имам известно съмнение, че не сте ми разкрили цялата истина за проблемите в Сиудад де Вадос — казах аз. — Какви са тези граждански права, на които толкова често се уповава Сигейрас?

— Положението е наистина ужасно объркано. Ще се опитам все пак да ви го обясня — Ангърс се отпусна назад, избягвайки погледа ми също като Колдуел преди малко, но може би по различни причини. — При основаването на столицата всички граждани с чужд произход, както и местните хора, взели по-важно участие в тоя грандиозен

проект, получиха допълнителни привилегии. Тук например ще спомена правото за избор на определени правителствени постове със съответното възнаграждение, за отдаване под аренда на неразработени земи и прочие — всичко туй в срок от петдесет години или за доживотно ползване. Единственото условие беше тези облаги да не се предават по наследство, като се изключи самото жителство естествено. Какъв е проблемът със Сигейрас? Той успя да обвърже своите граждански права с разрешението да владее, както иска, получената земя под монорелсовата станция и сега няма никакъв законен начин тя да му бъде отнета. Ех, малка вратичка има в условието, че кметът си запазва възможността за промени в рамките на развитието и би могъл да лишава от поземлена собственост всеки наемател срещу съответната компенсация. Именно това се опитваме да постигнем в случая със Сигейрас, опирайки се върху клаузата за модернизиране на града.

Колдуел слушаше с нарастващ интерес тирадата на англичанина и ето че неочаквано избухна, сякаш не намери сили да се сдържа повече.

— Трябва д-да го направим! В-всички са на същото мнение! Хигиенната обстановка т-там долу е кошмарна, тревожат се и в Министерството на образованието, да не говорим за туризма — наистина е ужасно, господин Хаклит!

— Вижте — обърнах се към двамата. — За последен път ви казвам. Наехте ме за определена задача и аз възнамерявам да я реша, стига да мога. Не е необходимо да ми повтаряте, че този бордей е мръсно петно върху безупречното лице на Сиудад де Вадос — сам го разбирам. Защо не проявите мъничко търпение и не ме оставите да си свърша работата? Мисля, че съм ясен...

Тъкмо излизах от учреждението, когато получих възможността за първи път да видя el Presidente на живо. Това стана от известно разстояние, но без никакво съмнение за неговата идентичност. А и кой би могъл да го сбърка, щом се появи на Пласа дел Норте, предвождан от кортеж облечени в черни униформи мотоциклетисти и под съпровода на полицейски сирени?

Седеше в открита лимузина, положил едната си ръка върху прозореца, в компанията на необичайно красива и млада брюнетка — вероятно втората му съпруга. Първата, доколкото си спомнях, за която се оженил още почти юноша, починала скоро след основаването на столицата. Изглеждаше доста по-възрастен спрямо официалния портрет, макар че очите му бяха скрити от тъмни стъкла.

В едно все пак нямаше дори капка колебание: че е популярен. Хората по тротоарите и на площада прекъсваха разговорите си и се обръщаха, за да му помахат. То се знае, зад колата тичаха цели сюриси екзалтирани хлапета. El Presidente отвърщаше на поздравленията с вял жест, обаче жена му раздаваше усмивки и въздушни целувки на малчуганите.

Автомобилът спря пред кметството и Вадос хлътна вътре — без съмнение, да поеме своите задължения на градоначалник. Веднага щом се изгуби зад вратата, неговата съпруга се наведе и прошепна нещо на шофьора, а лимузината, все така предвождана от мотоциклетния кортеж, се отправи към търговския център.

С това вълнението приключи и аз продължих разходката си, потънал в мисли. Очевидно на Ангърс не се бяха понравили моите последни думи, още по-малко щеше да одобри действията ми, ако знаеше какво възнамерявам да сторя през следващите няколко дни. Смятах да обиколя целия град пешком — с фотоапарат на врата, с бяла панамена шапка на главата и черни очила — и да огледам конкретно местата, които ми предстоеше да почистя.

Въпреки молбата на Доналд Ангърс бях решил първо да съсредоточа наблюденията си върху открития пазар и образувалите се в близост бордеи. Свинарникът на Сигейрас не представляваше пряка заплаха за уличното движение и ако наистина толкоз много хора желяеха да се отърват от него (както изтъкна Колдуел), можеха да го махнат, без да прибягват до измислени поводи. Виж, в случая с тържището трябваше да се пипа съвсем внимателно.

Бях пристигнал във вторник, днес бе петък. Пазарният район щеше да погълне поне три дни на детайлно проучване, два от които щяха да съвпаднат с края и началото на работната седмица. Намирах това за идеално. Най-безлюдното време, разбира се, ме очакваше в неделя, но пък тогава щях да проследя потоците напускащи или пристигащи в града превозни средства.

И тъй, аз се навъртах тук до понеделник вечерта. По три-четири пъти на ден пресичах най-оживените места плюс околните улици, отбелязвах транспортната и пешеходна натовареност в различните часове, опитвах се да преценя каква част от минувачите и колите са избрали този маршрут поради липса на друга възможност. Ами колцина посещават района само заради търговията и колко още биха се отбили насам, ако ги нямаше пазара и избуялия край него квартал, който навярно се радваше на съмнителна слава?

Съществуваха немалко лостове, за да се манипулира общественото мнение в необходимата посока — източници на раздразнение и възмущение срещу това черно петно. Представени в подходяща светлина, те лесно можеха да доведат до премахването му, без изобщо да възникне някаква съпротива.

Изглежда увлекателно и е точно така. Аз съм един от онези щастливци, на които е писано да изпитват наслада от работата си. Толкова много страни от човешкия бит дават отражение върху начина ни на придвижване по улиците. Наблюдавал съм бъркотията и задръстванията из разни мюсюлмански градове, докато ходжата призовава правоверните към молитва, и неизменните прекъсвания пет пъти дневно на всичко — за голямо неудоволствие на чужденците. Възложиха ми също да проектирам паркинг край Ганг, където веднъж в годината се събираше тълпа от поне милион души, но през останалото време трафикът не се отличаваше с нищо особено. Участвал съм и в разработката на сигнална система за Галвстоун, Тексас, замислена така, че при пожар спасителната служба да достига мястото на инцидента (дори ако отстои на двайсет мили), без същевременно да се налага спиране на уличното движение. Това бяха задачи, които изискваха размах, а всяка една представляваше своеобразно предизвикателство. Кое то съвсем не означаваше, че вадоската главоблъсканица е по-малко интересна.

В понеделник следобед вече разполагах с подходящо решение.

Скитах се по отрупаните със стоки тротоари, спирах да позяпам нареденото върху сергиите и успоредно проверявах предположенията си каква част от работещите в района пазаруват тук. Изведнъж някой ме повика:

— Ay, señor!

Огледах се. Единствените хора в посоката, от която бе долетял викът, бяха двама скромно облечени старци, потънали в размисъл над очукана шахматна дъска, поставена върху преобърнат празен кашон. Забелязах, че белият цар е бил счупен или изгубен, понеже на негово място се мъдреше гърло на стъклена бутилка, допряло назъбената си основа о дървото. До старците се беше настанил в плетено кресло доста дебел мъж с бял костюм, просмукан от потни вадички под мишниците. Подпухналото му лице бе наполовина прикрито от широкопола шапка, в едната си ръка стискаше лимонадено шише с някаква гъста и оцветена по неприятен начин течност (от нея стърчеше сламка), а между пръстите на другата димеше цигара.

Вдигнах въпросително глава, мъжът ми помахаше и аз пристъпих. Бях съвсем близо до него, когато ме запита нещо припряно на испански, така че го помолих да повтори по-бавно.

— Хо, няма никакъв проблем — отвърна господинът, превключвайки с изненадваща бързина на english със силен нюйоркски акцент. — Трябваше да се досетя, че не сте някой от местните хапльовци. Турист?

Кимнах: това беше ролята, която играех.

— Какво ще пиете? — предложи той и още преди да отговоря, кресна: — Пепе, дяволе!

Погледнах към вратата зад него. Чак сега осъзнах, че съм застанал пред долнопробен бар, пригоден едва ли не с подръчни средства в единствената приземна стая на ниска къща. Върху стената с черна боя бе изписано някакво неразгадаемо наименование.

— Е, решихте ли? — попита дебелият.

— Нещо студено във висока чаша — рекох аз, стараейки се да изпълнявам моята роля, и обърсах лицето си с носна кърпа.

Шишкото въздъхна.

— В дупка като тази? Ако хорицата тук имаха хладилник, току-виж се опитали да готвят на него. Пък и електрическата компания им изключи тока още преди месец. Можете да избирате между бира и лепкавия бълвоч, с който се наливам. По-добре бира, нея барем няма как да замърсят в кутиите. Светло! — нареди той строго на дребния келнер, появил се пред прага. Гарсонът триеше ръцете си в пъстро зацапано наметало, или това бяха полите на ризата му.

— Моля — продължи дебелият мъж и ми посочи празния стол, подпрян върху стената до него. — Извиках ви, защото ми се стори, че съм ви мяркал в района поне няколко пъти през последните дни. Така ли е, сеньор?

— Има нещо такава — уклончиво отвърнах аз, докато сядах на стола, питайки се дали ще издържи моите скромни килограми. Господинът ми беше съвсем непознат, но реших да му спестя този факт.

— Изглежда, че прекарвате страшно много време насам. — Той втренчи очи в мен. — Мога ли да попитам защо? Малко е... странно за турист.

— Едно момиче у дома ме помоли да му купя от ония шарени индиански шалове: ребосос, или как бяха там? — щракнах с пръсти, като се стараех да намеря разумно обяснение. — Нали разбирате? — добавих, сякаш го мислех за човек, който трудно би устоял на чара на всяка девойка в кръг от една миля наоколо. — Исках да подбера нещо по-шик, за да изненадам младата дама. Така и не открих нищичко подходящо.

Дебелият се изплю в канавката, само на десетина сантиметра от крака на някаква жена, понесла кошница с глинени панички.

— Май не се учудвам. Тукашните боклуци не струват пукната пара. По-добре на връщане да се отбиете до Мексико сити и да потрошите някой и друг долар в голям магазин. Местните туземци не ги бива твърде по плетенето. Занимават се главно с препродажба на евтина стока, а то не е същото. Въобще не си заслужава.

— Ясно, че наистина съм си изгубил времето — кимнах аз. В този момент келнерът с мърлявото наметало ми донесе бирата. Отворих кутията и отпих направо от нея.

— Е, не съвсем. В сравнение с останалите квартали на Вадос тук се предлага най-святното, пък и цените са по-поносими. Чухте ли, намислили са да затварят пазара?

— Ами! — възкликнах аз с престорена изненада. — Че какво лошо има в един истински индиански пазар точно в сърцето на столицата? Според мен туристите страхотно си падат по тия зрелища.

— Глупости. „Вадос е най-модерният град в света.“ — Той произнесе цитата почти като долнопробна ругатня. — Ето защо идват господата чужденците. Ако им трябват разни фъшкии от време оно,

могат да си ги купят в Мексико или другаде. Това, което искат да видят тук, е бъдещето, а не вчерашният ден. Пък на всичкото отгоре и намирисва. Не усещате ли?

Миризмата действително бе доста силна, като трудно се поддаваше на описание. Вонеше на гранясало олио и боб, на развалени плодове и немити човешки тела — изпаренията се смесваха в една обща, непоносима, ужасно характерна смрад.

— И какво ще правят тези клетки копелдаци, когато им затворят пазара? Ще си живуркат в бордея на Сигейрас и ще кривят мръсните си лица от гостите. Знаете ли къде е?

— Под централната монорелсова станция?

— Точно така — мъжът ме погледна с любопитство.

— Много неща виждате за обикновен турист, ей това ще ви кажа. Ама сигурно не сте слизали долу? — Аз поклатих глава. — Значи познах. Та има един мошеник в отдела по уличното движение, нарича се Ангърс и е разтръбил на всеуслишание, че ще очисти всички пазари, бордеи или каквото там намери. Той и оная алчна за пари акула Сейккас.

Сеньорът махна с полупразното си шише, от чийто бълвоч отпиваше твърде често и на едри глътки между отделните изречения. Жестът привлече вниманието на играещите наблизко хлапета, на двамата надвесени над шахматната дъска старци и на жената с плетената кошница.

— Майната им! Аз също имам права като натрапника Ангърс. Като него съм вложил в Сиудад де Вадос всичко, на което съм бил способен. Нашата страна принадлежи именно на тези бедни нещастници, но те не получават нищо.

Докато произнасяше последните думи, той запрати почти празната бутилка към гниещия в канавката пъпеш. Стъклото потъна в меката сърцевина, без да се счупи, а сламката остана да стърчи от гърлото.

— Да ви черпя още едно? — предложих.

— Другия път ще ме черпите — отвърна мъжът и се надигна тежко. — Май ще трябва да освободя малко място, преди да поръчам следващото питие. Помислете си за Доналд Ангърс, докато ме няма. Тия дни ще му намерим и на него цаката. В Република Агуасул все още

съществуват закони. Бас държа: никога не бихте казали, че съм адвокат, а?

— Не — признах аз, вече наистина изненадан.

— И то доста добър. Не съм от онези, които се лепят по богатите клиенти като охлюва Андрес Лукас, но си ме бива. Тук прескочих просто да вдъхна малко от атмосферата, преди да се явя на едно дело утре. Сигейрас подаде жалба срещу пътния отдел — Ангърс и другите, — та аз ще го защитавам. Името ми е Браун. Всички ме наричат Шишко, даже децата. Пет пари не давам, понеже и без това съм дебел.

Той ме мушна с пръст, сякаш очакваше да споря с него.

— Ами благодаря за бирата — кимнах. Докато ставах, се зачудих дали да не му кажа, че пак ще ме вижда наоколо.

— Дреболия, Хаклит. Лично против тебе нямам нищо. Мръсна история, но вината не е твоя. Виж, Ангърс и капка бира не бих го почерпил. Не ми се сърди, ако останеш без работа още преди истинското й начало.

Спрях, за да го погледна изумено.

— Откъде знаете кой съм?

— Едно от момчетата на Сигейрас те е видяло да кръстосваш в петък и после в събота. Не съм аз, скоро не бях се навъртал тук. Утре също няма да идвам. Щом искаш да черпиш, ще трябва да наминеш към съда. Довиждане.

Той хлътна в мрачната вътрешност на бара, но, изглежда, че се беше върнал почти веднага, защото още преди да пристъпя няколко крачки, чух да ме вика.

— Държа да те предупредя — рече Браун. — Онези лакоми и измамни копелдаци горе няма да ти платят нито цент, ако планът ти не съвпада с техните желания. Така че внимавай.

Шишкото изчезна бързо — подтикван от неотложна нужда под въздействие на изпития алкохол, — а аз продължих замислен надолу по тротоара.

VI

Предишните три нощи бях обикалял доста из улиците, следейки късното движение и струпването на превозни средства по главните участъци. За мое успокоение тогава циркулираха предимно тежкотоварни камиони, които преминаваха транзит през града, и съвсем малко таксита. Ако се изключеше сравнително ограниченият район от нощни клубове на отвъдната страна на Пласа дел Есте, животът във Вадос замираще някъде към един часа. Имаше, разбира се, театри, кина и забави. Те също допринасяха за периодичното увеличаване на потока, но нищо кой знае колко значително — дори през почивните дни — не успяваше да натовари твърде просторните улици на столицата.

Това (плюс изненадата, поднесена ми от Шишкото Браун) ме накара да приключа по-рано работния делник.

Върнах се в хотела около шест и половина. Времето бе топло и широките прозорци, затварящи отпред бара на верандата, бяха дръпнати встрани. Вън, върху късо подстриганата зелена ливада, бяха изнесени няколко масички. Заведението изглеждаше претъпкано от мъже и жени във вечерни дрехи, брилянтите на дамите блестяха ослепително под светлината. Сетих се, че операта е разположена едва на две преки отгук и този бар предлага най-удобното място за почерпка преди вдигането на завесата. Пък и днес комай имаше някакво галапредставление.

Навън седяха шепа посетители. Тъмнокосо момиче дърпаше с отегчен израз струните на китара в самото дъно на затревената веранда, като спираше от време на време, за да вземе цигарата си от пепелника. Понечих да вляза във фойето, когато някой ме повика.

— Сеньор Хаклит!

Озърнах се. Седнала на маса в другия край на ливадата, Мария Посадор гледаше през рамо към мен. Не бях я забелязал, докато се изкачвах по стълбите. До нея се бе разположил мургав навъсен мъж, чието лице ми се стори познато. Хм, кой ли беше?

Приближих се и ги поздравих, а тя бързо махна към минаващия наблизно сервитьор.

— Ще пиете ли нещо? — предложи ми Мария, в очите ѝ блеснаха пламъчета. — Обзалагам се, че сте имали твърде тежък ден. Моля, седнете.

Не можах да измисля никаква подходяща причина, за да си тръгна — ако се изключи на пръв поглед доста глупавият съвет на Ангърс да отбягвам тази жена. Така че не ми оставаше друго, освен да се настаня до мургавия господин, който продължаваше да гледа начумерен.

В компанията на елегантната сеньора Посадор той изглеждаше някак не на място с неговите по работнически грубовати ръце с възлести пръсти и изпочупени нокти, облечен в пъстра риза и не дотам бели панталони. На краката си носеше обувки с въжени подметки.

— Уважаеми Хаклит, позволете да ви представя Сам Франсис — произнесе с безизразен глас дамата. — Сигурно ще си спомните, че миналата седмица чухте речта му на Пласа дел Сур. Сам, това е нашият гост, експертът по уличното движение.

Лицето на мъжа остана все тъй намусено. Кимнах с престорена усмивка, въпреки че подобно държане ме караше да се чувствам неспокоен. Зачудих се какво ли търси насам дясната ръка на Хуан Тесол — сред хората, които вероятно смяташе за най-върли и презрени противници.

Сервитьорът, приел поръчката, се върна при нас само след миг. Вдигнах хладната чаша към двамата и тъкмо се канех да отпия, когато Франсис загаси своя фас. После погледна разгневено към сеньора Посадор.

— Мария, какво по дяволите правиш тук? И без това сме загазили достатъчно, а ти губиш ценно време сред разни копелдаци! — Той посочи с дебелия си пръст питиетата. — Защо не дадеш тези пари, за да помогнеш например на Хуан? Каж ми, защо?

Имаше плътен карибски акцент, който ми създаваше много проблеми, но Посадор, изглежда, бе привикнала към него.

— Защото, както вече споменах, гостът е доста уморен и жаден. Нали така? — попита ме тя с искрящи виолетови очи.

Едва сега осъзнах: пристигнал съм по средата на някакъв спор.

— Да... жаден бях — съгласих се аз. — Наистина е изключително мило, че ме поканихте.

Жената ми се усмихна. Извади от чантата си златна табакера с нейните тънки черни руски цигари. Приех една, а междувременно тя предложи същото на Франсис, който завъртя отвратено глава. Мрачен тип!

— Трябва да ви предупредя — продължи моята събеседница. — Двамата със Сам сме на различни мнения в преценката си за вас. Аз поддържам становището, че като независим експерт, поканен да реши част от проблемите на Вадос, Бойд Хаклит действително би могъл да представи някои задоволителни за всички отговори. Е, без да се накърняват личните му интереси... При една от предишните ни срещи вие пламенно ме убеждавахте, че ще се постараете да запазите неутралитет. Докато Сам...

Мургавият мъж побърза да изрази своето отношение по въпроса, спестявайки си думите.

— Сеньор Хаклит, виждате колко е полезно, че се появихте тъкмо навреме — приключи темата Мария. — Днес вече имаме възможност да разрешим нашия скромнен спор.

Двамата втренчиха погледи в мен и аз, кой знае защо, се почувствах като рядък екземпляр под увеличителното стъкло на микроскоп.

— Ще призная — подзех, — че когато приемах тази работа, нямах ни най-слаба представа как са накалени страстите тук. Казаха ми, че трябвало да намеря подходящ изход за няколко сравнително маловажни проблема, свързани с уличното движение. И понеже това ми е професията, съгласих се без колебание. Ако си бяха направили труда предварително да ми съобщят, че случаят крие и социален аспект, щях да им отвърна така: „Всяко половинчато решение, което задоволява само изискванията на едната страна, рано или късно ще доведе до нови, много по-сериозни затруднения.“

Франсис се обърна към мен и разпери огромната си длан върху масата.

— Дано да говориш искрено, човече — изръмжа той. — Щото и в момента си имаме достатъчно затруднения.

Той се облегна назад с разведрено лице, а Мария Посадор положи ръка на рамото му.

— Ето това се казва честен отговор, Сам! — възкликна. — Сеньор Хаклит, поръчайте си още едно. Мисля, че заслужава да вдигнем тост за бъдещото решение, което ще задоволи всички страни.

Понечих да възразя, че сега е мой ред да почерпя, когато пред бара спря дълга черна кола, от която излязоха мъж и жена. Тя беше закръглена и доста привлекателна, облечена във вечерна рокля и с диамантено колие на шията, а голите ѝ плещи бяха заметнати с шал. Кавалерът също имаше красиви черти и аз го познах почти веднага. Марио Гуереро, председател на партията „Граждани на Вадос“.

Сам не откъсваше взор от двамата, докато бавно крачеха към бара. Гуереро се оглеждаше апатично, изведнъж зърна моя сътрапезник и замръзна на място. После заговори (разбира се, на испански), но ухото ми вече беше попривикнало през изминалата седмица, та успях да проследя размяната на реплики без особена мъка.

— Добър вечер, сеньор Франсис! — бяха първите думи на политическия бос. — Кой би предположил, че ще ви срещна тук? Май няма да е хубава реклама за вашите селски приятелчета, ако научат, че сте се забавлявали в едно толкова луксозно заведение!

— Във всеки случай те ще помислят, че го заслужавам повече от вас — натърти с леден тон Сам. — Да, защото посвещавам цялото си време да работя в тяхна полза, докато вие... вие се грижите само за себе си. — Испанският му беше значително по-добър от английския език, а и шлифован точно колкото на противника.

Като по команда наоколо веднага се събраха малка група зяпачи, сред които личеше дори репортер с бележник и фотоапарат със светкавица. Гуереро го видя и се развесели. Дамата благоразумно го дръпна за ръкава, но той продължи, без да ѝ обръща внимание:

— Онзи там не работи ли в „Тиempo“, парцаливия орган на Националната партия?

— Разбира се, че не! „Тиempo“ има далеч по-важни задачи, отколкото да пълни страниците си с клюки за разни безделници.

— Нима? — ухили се Марио Гуереро. — Реша ли да го отворя, все се натъквам на вашата снимка.

Забелязах, че мъжът с апарата също се подсмивва доволно, и изведнъж осъзнах: всичко е било организирано предварително.

— Не се съмнявам обаче, че малцината ви грамотни поддръжници, които си купуват от време на време „Либердад“, ще

бъдат доста удивени да ви зърнат в моето обкръжение — поясни Гуереро, разтягайки лице в дружелюбна усмивка.

И ето че фотографът вдигна камерата.

Подобна снимка можеше наистина да се превърне в коварно оръжие. Членовете на Националната партия щяха да останат неприятно изненадани, ако видеха дясната ръка на своя водач в приятелски разговор с вожда на техните опоненти — при това в барова обстановка. Във всеки случай престижът на Сам щеше да е изложен на опасност. Гуереро несъмнено бе изключително хитър човек.

Само че Посадор се оказа по-хитра. Изглежда, беше стигнала до същите изводи и взе мълниеносно решение. Просто се изправи и нищо повече. Блясъкът на светкавицата я удари в гърба, а аз забелязах, че сянката ѝ прикри напълно лицето на Франсис. Фалшиво дружелюбната усмивка върху физиономията на другия се стопи като слана на слънце.

— Сам, струва ми се, че няма да е възпитано да задържае сеньор Гуереро още — каза с тих, но настойчив глас тя. — Той сигурно има по-важна работа.

Виолетовият ѝ поглед падна едва за миг върху жената до боса, ала съвсем достатъчно, за да стане ясно за кого говори. После двамата си запробиваха път през тълпата от зяпачи. Марио Гуереро ги изпрати с присвити очи, изглежда ме втренчено, най-сетне си спомни за красавицата до него и продължи към бюфета.

Разтърсвайки коси, момичето с китарата запя тихо някаква стара балада, а аз довърших питието в своята чаша и напуснах.

Що за човек беше тази Мария Посадор?

Тъкмо пресякох поизпразнения бар — повечето посетители, разбира се, бяха тръгнали към операта — и се готвех да искам ключа от рецепцията, когато дотича голобрад пиколо.

— Mister! — извика ме момчето. — Una mujer preguntó por Vd.^[1]

Помислих си, че през последните няколко часа интересът към скромната ми личност е пораснал неимоверно.

— Dónde está?^[2] — рекох, надявайки се вече да си е отишла.

Но уви! Очакваше ме в залата за гости — стройна госпожа на средна възраст, с посивели коси и големи очила в зелени рамки, която разбъркваше разхладителната си напитка с позлатен молив. Млад мъж с гладко обръсната глава и счупен нос се бе отпуснал в креслото до нея и драскаше нещо в своя бележник с отегчено изражение.

— Сеньор Хаклит — съобщи пиколото, после се оттегли.

Жената измъкна позлатения молив от чашата, надари ме с ослепителна усмивка и протегна длан.

— Сеньор Хаклит! — повтори тя. — Толкова се радвам, че ви намерихме. Моля ви, разполагайте се. Това е моят асистент Рико. Името ми е Исабела Кортес, работя в Националната информационна комисия.

Седнах, а Рико шумно затвори бележника и прибра химикалката.

— Надявам се, че не сте ме чакали твърде дълго — казах аз.

Тя махна небрежно с изящната си ръка, украсена с огромен изумруден пръстен.

— Не повече от десет минути — успокои ме жената. — Но това няма никакво значение, щом успяхме да ви открием. Имаме една специална молба.

Погледнах я въпросително, като си придадох доброжелателен израз.

— Аз съм главен редактор на... Е, на английски ще е нещо като отдел за новинарски емисии по радиото и телевизията — зае се да обяснява Исабела Кортес. — Всеки ден излъчваме телевизионна програма за живота в Сиудад де Вадос и за интересните хора, пристигащи тук. Естествено тя е извън новините. Сеньор Рико отговаря за тазвечерното предаване, в което ще стане дума за модернизацията на града. Ужасно сме притеснени, че се обръщаме към вас в последния момент, обаче...

Дамата завъртя глава към своя помощник, той поизправи гънките на самото си и се наведе напред. Когато заговори, английският му звучеше, сякаш е изучаван някъде в Луизиана и шлифован в Холивуд.

— Вярно, трябваше да се досетим по-рано — призна младият мъж, произнасяйки думите с протяжен акцент. — Всъщност насам ни насочи Ангърс от отдела за уличното движение. Тази сутрин го посетихме за интервю, но той подчерта, че вие сте единственият, който знае какво става в главата ви, и оттогава сме по вашите дири. Накрая решихме, че ще е най-сигурно, ако ви причакаме тук и заедно отидем в студиото. — Асистентът погледна часовника си. — Програмата започва след час и петнайсет минути, тоест в 20:05. Имате ли нещо против да ни погостувате и споделите своите впечатления?

— Наистина много разчитаме, че ще се съгласите — добави със сладък гласец сеньора Кортес.

— О'кей — рекох аз. — Дайте ми само малко време да се измия и преоблека. След минутка ще съм при вас.

— Чудесно! — възкликна Рико и се облегна назад, показвайки, че е готов да ме изчака.

Докато прокарях самообръсначката по брадата си, прецених, че в новия случай има доста неизвестни. Например толкова ли съм важен, та да ме посещават лично главният редактор и продуцентът на програмата, след като Ангърс ги е уверил, че ще им съдействам? А и защо той самият не се свърза с мен — сутрешната им среща едва ли е била без предварителна уговорка?

И което бе още по-важно: откъде сеньора Кортес знаеше, че ще се прибера в определения час, щом предишните няколко вечери бях оставал до късно навън? Извадила е късмет? Или е разполагала с допълнителна информация? Странна работа!

Ако не беше краткият разговор с Посадор и Сам, преди да вляза в хотела, щях да пристигна съвсем по същото време, по което са цъфнали Исабела Кортес и нейният помощник с бръснатата глава. Всичко това навеждаше на мисълта, че някой е знаел кога точно ще бъда тук. Ето как дойдох до извода, че ме следят — и то от самото ми пристигане във Вадос. Казано с други думи, нямат ми доверие.

Докато се спусках към фойето, открих още една причина да съм под постоянно наблюдение: моята лична безопасност. Тази мисъл ме накара да замръзна на място, а по гърба ми пробягаха студени тръпки. Изцяло погълнат от задачите, които ми предстоеше да решавам, досега не се бях сетил, че мога да бъда нечия цел. Но... *Alea iacta est.*^[3]

[1] Една жена пита за вас. ↑

[2] Къде е? ↑

[3] Зарът е хвърлен (лат.). — Б.пр. ↑

VII

Бетонната сграда на Радио-телевизионния център се издигаше върху хълм над града — в срещуположния край на летището, вероятно за да не пречат високите ѝ антени на кацащите самолети. Отправихме се към нея с луксозна лимузина, карана от девойка в тъмнозелена униформа.

Нощните светлини на Вадос се простираха под нас досущ като килим от блестящи перли. Това беше най-красивата гледка от столицата, която бях виждал досега, и аз побързах да го споделя с Исабела Кортес.

— Да, градът ни е хубав — кимна усмихнато тя. — Радвам се, че и вие, уважаеми сеньор, възнамерявате да ни помогнете, за да го запазим такъв.

Седнал отпред до шофьорското място, асистентът се засмя леко сякаш на някоя своя мисъл, а не на последните думи.

Както всичко тук, телевизионното студио бе модерно и впечатляваше с размерите си. Спряхме пред едно ярко осветено фоайе с широко отворени прозорци — нощният въздух нахлуваше през тях свободно. Към колата се приближи портиер в зелена униформа като тази на момичето, дете караше, и ни помогна да слезем.

Забързани хора кръстосваха насам-натам из помещението с тиха работна атмосфера. Неколцина от тях поздравиха сеньора Кортес, щом влязохме. Актьори и актриси с изморени лица (гримът им придаваше призрачен вид); техници и оператори, щъкащи между кабинетите; някакъв мъж, повел тройка френски пудели, чиито шии бяха украсени със сини ленти; небръснат музикант с тромпет, озъртащ се объркано; стройни девойчета с гъвкави походки на професионални танцьорки — типичната шарена смесица, каквато човек можеше да срещне във всяко подобно студио.

Толкова по-неочаквано бе онова, което се случи след малко.

Изнервена, Исабела Кортес натисна копчето на асансьора и започна да потропва припряно с крак, докато сигналните светлини се

движеха от 3 към 1. Щом вратата се отвори, дамата пристъпи напред, после се отдръпна с изумено изражение на лицето.

В кабинката стоеше епископ в цялото величие на своите църковни одежди.

Човекът ни кимна с блеснали очи и закричи тържествено, заобиколен от по-дребни свещеници. Когато приближи изхода, във фоайето се възцари почтителна тишина. Погледнах назад (вече бяхме в асансьора) и зърнах, че една от танцьорките е коленичила пред духовника, а той поднася към устните ѝ ръката си с пръстен.

Забелязал моето изумление, Рико се разсмя.

— Това е нашият добър епископ Крус — обясни. — Явява се тук веднъж седмично за запис и произнася поредната... как се казваше — лекция?

— Проповед — поправих го аз.

— Аха, така да бъде. За първи път обаче го виждам облечен в тези дрехи. — Младежът отново се засмя. — Най-напред си помислих, че някой артист се е наконтил за шоуто!

Асансьорът стигна последния етаж. Докато вървахме по коридора, плешив едър мъж ни спря и заговори моите придружители на гърлест испански.

— Къде, по дяволите, се губиш, Исабела? Даваш ли си сметка колко е важно тая вечер програмата да бъде изпипана по конец? Защо трябваше да изчезваш тъкмо сега, като отгоре на всичко си взела и Енрике със себе си? — Той разпери ръце. — О, хаосът при нас надхвърля всякаква представа!

Сеньора Кортес пребледня, но въпреки това намери сили да поясни с умиротворителен тон кой съм аз и къде е била доскоро.

— Върви в студиото, Енрике — обърна се тя към Рико. — Едва ли нещата са чак толкова зле, ала все пак ще се нуждаят от помощта ти.

Асистентът изчезна през най-близката врата. Плешивият мъж сякаш се беше поуспокоил от думите на Кортес и дори ми протегна ръка с отсъстващо изражение.

— Май ще съжалявам, че не се заех лично с тази история — промърмори мрачно той, без да ми обръща повече внимание. — Исабела, моля те, постарай се спектакълът да мине добре. Хайде!

И забърза по коридора. Жената го изпрати с въздишка на облекчение, а сетне ме погледна.

— Последвайте ме, ако обичате — предложи ми тя. — Ще ви покажа студиото, откъдето ще излъчим програмата. Повечкото неща са на запис, но интервюто с вас и още една част ще бъдат предадени на живо.

Влязохме през същата врата, която беше използвал Рико, за да продължим през джунгла от кабели, заобикаляйки разни техници и оператори, които монтираха камерите. Накрая се скрихме в малка стая със стъклени стени като на аквариум.

С идването в студиото Рико се бе променил до неузнаваемост. Изправен между едно момиче, стиснало папка със сценарии, и мъж с пожълтели от цигарите пръсти (той, изглежда, се занимаваше с осветлението), асистентът раздаваше команди с авторитетен глас.

— Ей, приятелю! — извика сеньора Кортес и към нас се приближи симпатичен на вид младеж. Наричаше се Франсиско Кордобан. — Това е водещият на предаването — допълни дамата.

— Приятно ми е да се запознаем, господин Хаклит — заяви той и хвана ръката ми. — Опасявам се, че всичко става твърде набързо, но все пак е чудесно, че успяхте да дойдете. Интервюто няма да е кой знае колко дълго — отделил съм седем-осем минути към края на блока. Как сте с испанския език? Мога да проведа разговора и на английски, обаче в такъв случай ще загубим известно време за превода.

Свих рамене.

— Испанският ми е още доста зле, ала бих предпочел да опитаме с него, стига да не възразявате.

— Великолепно! Вижте, искате ли да се прехвърлим за малко в операторната? Доколкото разбирам, Енрике не е напълно готов. Ще ви запозная с въпросите, които възнамерявам да ви задам, и ще ви помогна, ако имате филологически затруднения.

Той бутна близката врата, после ми направи място да мина.

Веднага щом Кордобан затвори, в помещението настъпи тишина. Нито един монитор не бе включен, чуваше се само слабият пукот на намалените докрай микрофони.

Младежът ми предложи стол, а той се облегна върху някакво контролно табло.

— В началото на това предаване ще разкажа мъничко за вас и с какво точно се занимавате. Вие сте специалист по уличното движение, нали? И сте работили на много обекти по света. Някое конкретно място, което бихте желали да спомена?

— Ами... Индия, Египет, Щатите. И Австралия, моята родина.

— Аха, ясно. Както и да е, тази част ще бъде без вашето пряко участие, ще говоря само аз. После ще започна да ви задавам въпроси. Най-напред съвсем прости, като например какво мислите за града. Хайде да опитаме. На estado Vd. otra vez en Vados?

— Nunca — отвърнах.

— Le gusta a Vd. nuestra ciudad?^[1]

И така нататък, все в същия дух — главно баналности за личните ми впечатления от столицата. Единственият момент, в който Кордобан се приближи до болезнения проблем за предстоящата модернизация, бе, когато ме запита дали вече разполагам с някакви готови препоръки.

Отговорих му, че съм тук едва от десетина дни и е твърде рано да давам съвети.

— Bueno!^[2] — възкликна той с жар. — Ще стане съвсем добре, господин Хаклит. Имаме още двацет минути, докато излезем в ефир. Е, ако искате, бихте могли да се отбиете в бара...

Франсиско Кордобан погледна към снимачната площадка и се поправи:

— Съжалявам, обаче Енрике тъкмо е започнал с пробите, ще трябва да го изчакаме. Цигара?

Приех предложението.

— Друг път показвали ли са ви по телевизията? — подзе младежът. — Питам само от любопитство. Ако желаете, след това можете да останете и да хвърлите око на работата ни.

— Случвало ми се е доста често. Имал съм няколко особено важни поръчки в Щатите и репортерите ме гонеха едва ли не по петите, за да проверят как вървят нещата.

— Разбирам, разбирам — закима Кордобан. — Ние също ще следим редовно хода на реконструкцията, щом тя тръгне.

— Независимо от формата, която бъде избрана? — не се сдържах аз, но той комай не схвана смисъла на въпроса и ме погледна учудено.

— Какво значат тук подробностите? Новината си е новина.

Реших да подмина това без коментар.

— Кажете ми... — запитах отново. — Въоръжени сте с твърде модерна апаратура, надхвърляща далеч моите представи. Голям обхват ли имат телевизионните ви предавания?

— Най-големият възможен за Латинска Америка — отвърна с нотка на гордост Франсиско. — През последните двайсетина години тази медия зае важно място в нашия живот. Не съм съвсем сигурен за точната цифра, но според най-новите проучвания ни гледа близо две трети от населението на страната. Е, освен по време на изключителни празници, като Великден например. Обаче и тогава хората следят програмата ни в баровете и навсякъде, където стоят приемници, а известно е, че дори в най-скромното село ще се намери поне един телевизор. Зад граница също ни ловят, ала броят на апаратите там е относително малък.

Бях впечатлен от информацията.

— Ами радиото? — продължих аз. — Предполагам, че не му обръщате особено внимание, след като разполагате с такава многобройна аудитория пред екраните?

— О, напротив! Времето за телевизионни излъчвания е ограничено — един час образователен блок плюс шест часа вечерен. През деня няма кой знае колко зрители с изключение на неделя — тогава предаванията се удължават. Но виж, радиото действа от шест сутринта до полунощ. Слушат ни работниците във фабриките, шофьорите по пътищата и домакините вкъщи, а пък селяните носят със себе си транзистори на полето. Кой може да си позволи лукса да изгуби тая огромна публика?

Хм, донякъде бях озадачен от начина, по който ми се представяха нещата. Кордобан надзърна през рамо към стъклената преграда.

— Енрике пак не е готов. По-добре да изчакаме тук още няколко минути.

Огледах малката стая и едва сега забелязах лавицата с книги под контролното табло — най-близката от тях ми се стори позната. Бяха все евтини шарени романчета, които техниците или операторът ще разтворят в някоя пауза. Онази, дето привлече моето внимание, не изглеждаше никак на място в подобно обкръжение. Бе доста дебела, с множество бели резки от честата употреба и дори десетина обгорели петна от фасове. Приличаше на наръчник, отначало сметнах, че е

пособие за телевизионните инженери, ала после открих, че името на автора пробужда у мен някакви спомени. Издърпах я.

Мислите ми полетяха назад към ония далечни университетски времена, когато бях прекарал немалко часове да защитавам разгорещено най-противоречивата от всички противоречиви книги сред тогавашното социално пространство. В английското си издание тя се наричаше „Управлението на държавата през XX век“, но нейният автор бе същият: Алехандро Майор.

Заинтригуван, разлистих измачкания том, озаглавен „El Hombre de la Ciudad de Noú“ — „Модерният градски човек“. Стана ми интересно дали творбата е пак така проникателна и оригинална, както по-ранните му работи — беше публикувана преди не повече от пет години. Най-вероятно не, помислих със съжаление аз. През онези дни Майор бе само един твърдоглав борец срещу догмите, който с всяка своя лекция предизвикваше скандал в академичните кръгове на Университета по социални науки в Мексико сити. Сега навярно представлява някой уморен от живота конформист. Такава е съдбата на всички ревнителите за истина — рано или късно идеите им престават да бъдат революционни.

Франсиско продължаваше да следи усмихнат затрудненията, с които очевидно се сблъскваше асистентът. Извърна се към мен и видя опърпаната тухла в ръцете ми.

— Предполагам, че сте я чели?

Поклатих глава.

— Тази не, но знам първата му книга още от университета. Не намирате ли за странно присъствието ѝ в едно телевизионно студио? — Пъхнах „Модерният градски човек“ обратно на лавицата. — Чудя се какво ли е станало с автора, от години не съм чувал никакви вести за него.

Кордобан ме зяпна с изненадано изражение.

— Наистина ли? — удиви се младежът. — Ами как... Той отново хвърли око към стъклената преграда.

После се надигна, когато вратата на студиото се отвори.

— Ето го и него.

Проследих посоката на погледа и забелязах плешивия мъж, който ни бе спрял в коридора.

— Този ли? — все още не проумявах нищо.

— Естествено. Доктор Майор е министър на информацията и комуникациите в Агуасул от осемнайсет години.

— Но това е... доста преди да бъде създаден Сиудад де Вадос. Франсиско Кордобан преглътна.

— Вярно. Не разбирам обаче защо според вас книгите му изглеждат странно в нашето телевизионно студио. За нас те са нещо като незаменими наричници.

Сбърчих чело, ровейки из спомените си.

— Май се сещам — рекох не след дълго. — Не твърдеше ли той от самото начало, че комуникациите са между най-важните средства на модерното управление? Хм, да, точно така... — Тук ми хрумна друго'. — Осемнайсет години ли, казвате? Че аз тогава още съм бил в университета. Доколкото знам, по онова време Алехандро Майор водеше лекции по социология в Мексико сити.

— Предполагам, че сте прав — съгласи се Кордобан. — Но той преподаваше и в местния университет.

Енрике, изглежда, бе приключил с подготовката на снимачната площадка, защото доближи Майор и те размениха няколко думи.

— Все пак ще имаме време да прием по едно — предложи Франсиско. — Ако желаете, разбира се.

Двамата излязохме от операторната и се отправихме към малкия бюфет в далечния край на коридора. След като поръчахме, се върнахме към последната тема.

— Доктор Майор говори ли английски? — запитах аз.

— Мисля, че да, но нямам представа колко добре. Защо? Искате да се срещнете с него ли?

— Ще ми бъде интересно — признах. — Може би и на министъра ще му е любопитно да узнае, че е оказал огромно влияние върху мен във времето, когато изковавах свой собствен стил.

— Нима специалистите по улично движение имат собствени стилове? — произнесе насмешливо Кордобан.

— Че защо не? Също като архитектите, които чертаят планове как да живеем и работим, те пък създават проекти за хармонично движение. В наши дни съществуват поне половин дузина колеги с лично свой почерк.

Младежът забодде поглед в чашата си.

— Да си призная, струва ми се направо невероятно! — възкликна. — Хубаво е все пак да го знае човек. Вие от тази шесторка ли сте? Съжалявам — глупав въпрос. Сигурно влизате в нея, инак едва ли щяха да ви поканят в Сиудад де Вадос. — Той се засмя. — Често го казваме, защото обичаме сами да си правим комплименти: за столицата винаги най-доброто.

После посочи стенния часовник и изгълта на един дъх своята напитка.

— Време е да си заемем местата. Да тръгваме.

Бяхме в студиото две минути преди началото на програмата. Кордобан ми предложи един стол извън обсега на оператора и обясни, че ще ми даде знак да се приближа, когато дойде моят ред. След това се настани в креслото срещу първа камера, погледна към Рико и му махна, че вече е готов. Върху страничния монитор запълзя първото изречение от неговия встъпителен коментар. Червената лампа светна.

Макар и наивна, тази програма бе грижливо подготвена. Продължи около четирийсет и пет минути предимно на запис, а аз следях чрез главния контролен екран, поставен в остъклената операторна току над главата на Рико. Отначало бяха показани архивни кадри от проектирането и строежа на Вадос, церемонията по официалното откриване на града, ръководена лично от el Presidente, накрая широките магистрали. Не изпитвах почти никакви затруднения да вниквам в коментара на Кордобан и усещах как с напредването на блока интересът ми започва да расте. Тая великолепна столица наистина бе едно от най-значителните постижения на човечеството през ХХ век.

След встъпителната част, където преобладаваше тон на искрено възхищение, водещият заговори с тъга за проблемите, възникнали напоследък във и около Вадос. На екрана се редяха кадрите на хора, креещи в невъобразима мизерия, на болни деца, които делят постелята си с домашни животни, на пренаселени бедняшки квартали. Контрастът с чистия, привлекателен град беше действително ужасяващ. Някой от операторите бе намерил смелост да проникне в коптора на Сигейрас под централната монорелсова станция, а пък при монтажа акцентът падаше върху противоречието между ярко

осветената от слънчевите лъчи платформа и мрачния развъдник на болести долу.

Последва кратък запис на интервю с Колдуел, в което младият представител на градския здравен отдел — вече го познавах от срещата в кабинета на Ангърс — съобщаваше потресаващи сведения за заболяемостта и недохранването сред обитателите на бордеите. Другият събеседник бе самият Доналд Ангърс, заснет пред голямата разгъната карта на Сиудад де Вадос. С тон на дълбока и искрена загриженост англичанинът очерта ситуацията, сетне с разведрено лице обясни, че просветленият президент е предприел първите стъпки за спиране на тия крайно отрицателни явления.

Той спомена моето име, а Кордобан ми даде знак. Приблжих креслото срещу него и седнах, все още извън кадър.

Междувременно водещият обяви с тържествен глас, че човекът, за когото става дума, тази вечер присъства в студиото.

— Aquí está el señor Nakluyt^[3] — произнесе Франсиско и камерата се насочи към мен.

Подир сцените, на които бях свидетел във встъпителната част, аз отговарях далеч по-разпалено на въпросите. Да, испанският ми се удаваше сносно, пък и Кордобан ме окуражаваше, кимайки енергично винаги, когато ме показвах. Наистина чувствах, че присъствието на бордеите застрашава стройната и неподправена красота в Сиудад де Вадос. Затова сторих всичко възможно, за да уверя телевизионните зрители, че ще бъде намерено подходящо решение за този проблем. Програмата приключи след последните ми думи и ето че Франсиско сърдечно ме поздравя за добрия español. Появи се и Исабела Кортес (придружена неизменно от Рико), преливаща от благодарност, задето се бях съгласил на интервюто. Докато се опитвах да намеря подходящия отговор, в студиото влезе с лъчезарна усмивка Майор и започна да се извинява на сеньората, че се е усъмнил в способностите ѝ да подготви едно толкова успешно предаване.

Постепенно шумотевицата утихна, някои от техниците се отправиха към бюфета, разговаряйки оживено, а други се заеха да подреждат камерите или да нагласяват осветлението за следващата програма през тази вечер. Франсиско ми даде знак, после се приближи

до Алехандро Майор, почака да приключи диалога със сенъора Кортес и му прошепна нещо.

Докторът вдигна глава, за да втренчи в мен чифт проникателни кафяви очи. Той изслуша докрай Кордобан, останал за миг неподвижно, но без признаци на колебание. Държането му подсказваше недвусмислено, че никога не се двоуми, когато взема решения. Сетне кимна и се засмя.

Усмивката му бе краткотрайна, почти мимолетна и непринудена — нищо повече от средство за общуване, целящо да подчертае някой момент от разговора и да изчезне веднага щом бъде постигнат нужният резултат. Приблжих се към него с усещането, че това, което става, е нереално. Твърде дълго бях свързвал името Майор не с конкретен човек, а с цяла система от възгледи за света и да открия сега техния материален носител беше за мен най-малкото смущаващо.

Той се здрависа с отривисто движение.

— Вече знаех всичко за вас — произнесе на доста добър английски. — Всичко, с изключение на информацията, която ми съобщи току-що Франсиско: че в известен смисъл сте мой възпитаник.

Министърът вирна леко брадичка, сякаш беше отправил някакво предизвикателство по време на спор и очакваше аз да го оборя.

— Донякъде е точно така, докторе. Трябва да призная, че бях дълбоко впечатлен от вашата книга „Управлението на държавата през XX век“.

Майор отново сбърчи вежди съвсем за кратко — изглежда, всяка реакция у него бе в добре премерени, миниатюрни дози.

— Ах, тази ли? — въздъхна почти с отвращение. — Та това е първата ми работа, сенъор, пълна с безпочвени предположения и лишено от здрав смисъл теоретизиране. Готов съм да се отрека от нея, тя беше просто ранен фойерверк и нищо повече.

— Но как така?

Той разпери ръце.

— Виждате ли, когато я написах, аз няхах практически опит в управлението на никоя държава. Вътре има хиляди и хиляди грешки, които само човек, запознат с действителното положение, би могъл да посочи. Единственото й оправдание е, че благодарение на нея нашият президент се заинтересува от моите скромни разработки...

Неочаквано го повика млад техник, Майор се извини и го изслуша с внимание. Използвах кратката пауза, за да си опресня всичко, запазено в спомените ми за тая първа творба, която толкова дълбоко ме беше впечатлила и за която сега самият автор твърдеше, че била пълна с разни грешки.

Министърът я нарече фойерверк, това определение ми се стори съвсем точно. За мен книгата представляваше виртуозно шествие от парадокси — аргументи на едната и другата страна, тъй брилянтно изложени, че никой не бе в състояние да се усъмни в логиката им. Впрочем там имаше и картина на наистина свободната демократична държава, връх в социалната еволюция на човечеството. После с умопомрачителна прецизност Майор доказваше, че тази демократична държава е твърде рехавата като форма, та да просъществува добре, и следователно осигурява на гражданите си само бедност, сривове, разруха. По-нататък в книгата се описваха тоталитарните системи (стабилни, надеждни и дълготрайни), а сетне безмилостно, един по един, се разкриваха всички техни недостатъци, които превръщаха в неминуем потенциалния им крах. Е, докато зашеметеният читател търсеше опорна точка, авторът жонглираше с най-различни провокативни предположения за преодоляване на недъзите. Крайното впечатление, оставащо в главата на нещастния объркан студент, какъвто бях тогава и аз, бе, че за първи път модерното западно общество е създадо човек, способен да сътвори социални лостове за управление на назряващите беди.

По онова време, когато живеех изпълнен с вярата, че единствено в Китай — тази подобна на гигантски мравуняк комунистическа страна — има подходящи държавни механизми за решаване на пренаселеността, книгата беше същинско прозрение. Дори сега, след близо осемнайсет години, пак не бях в състояние да посоча нейните недостатъци, за които спомена преди малко Майор. Но сигурно щях да се съглася с него, стига да я бях чел наскоро, или пък да знаех по-новите му творби. Най-вероятно там предишните грешки са били изложени на показ и поправени.

Наблюдавах го, докато разплиташе без никакво колебание случая с младия техник. Значи е бил министър още по времето, когато съм се възхищавал от първата му книга... Отначало тоя факт ми се стори направо изумителен. Помислих си, че ако наистина се е заел да

прилага на практика своята теория за ръководене на държавата, тогава всяко негово действие би трябвало да притежава сензационна значимост.

Изведнъж в главата ми изникна наизустен цитат от Алехандро Майор: „Хората нямат нищо против да бъдат управлявани — за тях това е привычка, останала в наследство от древността, неделима част от човешкото поведение. Те се бунтуват срещу така нареченото държавно устройство. Успоредно с процеса на ограмотяване и опознаване на света все повече и повече индивиди осъзнават съществуването на този механизъм и започват да му се противопоставят тъкмо защото са в състояние вече да го забележат. В такъв случай как да създадем държава без подобно устройство? Ето главния проблем за модерното общество.“

Въпросното определение можеше да обясни много от събитията, които ставаха наоколо, стига да изключим грешките, споменати от Майор.

Приключил с техника, министърът пак се приближи към мен.

— Вечеряли ли сте, сеньор Хаклит? — попита той.

Поклатих глава.

— Тогава ще бъдете ли така добър да се присъедините към нас? Смятайте го като хонорар за вашето появяване тук, което всички ние ценим високо.

Продължих разсъжденията си по време на почерпката, организирана набързо в познатия ми служебен бюфет. С нас дойдоха Исабела Кортес, Рико и Кордобан — те се заеха да обсъждат текущи и предстоящи проблеми със своя шеф, бърбрейки на испански. Скоро това предизвика моето раздражение, понеже се надявах да проверя догадките си относно по-нататъшната еволюция в теорията на Майор, за която той бе намекнал. Едва към края на вечерята успях да поговоря необезпокояван с него и веднага побързах да му задам въпросите, дето не ми даваха покой.

— Докторе — подзех аз, — споменахте за грешки в първата си книга. От какъв характер са тези грешки? Или — коя е най-важната от тях? Да ви призная, през последния час се върнах доста назад в годините.

— Аз подцених прогреса — отвърна кратко министърът. — Сеньор Хаклит, вие сте чужденец тук. И тъкмо затова вероятно сте

готов да подложите на съмнение твърдението, че Република Агуасул е най-управляваната страна на света.

Отново същият маниер да се хвърля ръкавицата право в лицето на опонента, отново предизвикателно вирнатата брадичка.

— Е, добре — съгласих се аз. — Съмнявам се. Докажете ми го.

— Доказателствата са навсякъде около вас. Нашата първостепенна задача е да научим какво мислят хората, а после да направляваме тези мисли. Въобще не се срамуваме от това, не, сеньор. Да предположим, че също както някои специфични фактори оказват влияние върху уличното движение — вие ги познавате и можете да прецените относителната им значимост, — така и ние си даваме сметка за ред сили, оформящи общественото мнение. Каква роля играе човекът в социален аспект? Той е набор от реакции, винаги се движи по линията на най-слабото съпротивление. Ние управляваме не като затваряме нежеланите пътища, ами като повишаваме проходимостта на ония, които са най-полезни. Ето причината и вие да сте във Вадос...

— Продължавайте — подканих го аз след кратка пауза.

Той вдигна очи към мен.

— Предпочитам първо да чуя вашето мнение. Защо според вас прибягнахме до толкова сложната стъпка да каним специалист отвън, вместо да наредим: „Направете това и онова“, а сетне да отчетем резултата?

Поколебах се, смутен от неочакваната контраатака.

— Питам се за какво точно става дума: дали за продължение на вече съществуваща политика, или за компромис между воюващи съперници?

Алехандро Майор разпери ръце.

— Наистина ли? — възкликна той, сякаш изненадан от тъпотата ми. — О, да, на пръв поглед действително е налице противоречие между две фракции, но в тази страна ние *създаваме* фракциите! Конформизмът не е нищо повече от бавна смърт, анархията е бърза. Значи между тях лежи контролът, който — Майор се засмя, — подобно на женския корсет от една реклама, макар и да притиска, всъщност дарява усещането за свобода. Прецизността, с която управляваме нашата република, би ви изумила, сигурен съм.

Очите му внезапно блеснаха като на кръстоносец, зърнал в далечината стените на Йерусалим. И пак като на храбър рицар пламът

му беше донякъде охладен от факта, че неговият въображаем идеален град съвсем не се е оказал толкова божествен на практика. За съжаление нямах възможност да продължа с въпросите си, понеже Кордобан, който следеше разговора ни с леко отегчен вид, намери удобен повод, за да ни прекъсне.

— Партия шах, докторе? — предложи младежът и Алехандро Майор се обърна към него с насмешлив поглед.

— Желаяш да опиташ отново, така ли, Франсиско?

Не дочакал отговора, щракна с пръсти към минаващия наблизно сервитьор. Той почисти масата, донесе шахматна дъска, после разположи фигурите. Сеньора Кортес и Рико преместиха столовете си и се наведоха напред, изпълнени с любопитство, което (да си призная) ми беше трудно да разбера. Макар да играех посредствено, изобщо не съм изпитвал дори нищожен интерес да следя чужди партии.

По всичко личеше, че Франсиско и Майор са стари противници — първите десетина хода бяха направени със светкавична скорост. След това Кордобан пипна една пешка със самодоволно изражение, явно променяйки познатия развой. Министърът присви очи и се почеса по брадата.

— Учиш се, драги Франсиско, стъпка по стъпка напредваш — промърмори благо той и взе пионката. Последвалата с бързината на картечен откос серия от размени опустоши шахматната дъска до няколко оцелели фигури, а сетне двамата потънаха в размисъл над заключителната част.

Никога не съм смятал ендшпила за особено занимателен, но както се виждаше, Исабела Кортес и Рико не споделяха моето мнение. Лицата им бяха едновременно напрегнати и развълнувани като на запаянковци по време на футболен мач, очакващи с нетърпение техният любимец пак да покаже на какво е способен.

И той го показа. След още петнайсетина хода Майор отново потърка брадичка, сочейки празното квадратче непосредствено до противниковия цар. Не можах да схвана значението на този жест, обаче останалите присъстващи въздъхнаха вкупом, а Франсиско Кордобан се отпусна назад със съкрушена физиономия.

— Хм, ето как трябваше да играеш... — обясни докторът и върна фигурата на съперника с един ход, след което я премести на нова позиция. — Така!

Известно време всички гледахме мълчаливо в дъската, после Майор се изправи.

— *Mañana está otra día*^[4] — рече успокояващо на Кордобан. — За днес е достатъчно, струва ми се. Ще имаме и други възможности. *Hasta la vista, señor Nakluyt* — добави той, обръщайки се към мен, и ми подаде десница. — Ако намерите малко свободно време, преди да си тръгнете от Агуасул, можете да ни погостувате отново. Тогава ще се запознаете с нашите преподаватели отблизо.

— С удоволствие — обещах аз и му стиснах ръката. — Благодаря за поканата.

Ето едно предложение, на което наистина смятах да се отзова. Освен това си дадох дума отгук нататък внимателно да следя за твърдението (подхвърлено съвсем недвусмислено от министъра Алехандро Майор), че Агуасул била най-управляваната страна в света. Звучеше ми като неосъществено желание. Дори и да имаше такава система, тя едва ли бе идеална, щом се налагаше полицията да се намесва посред бял ден, за да разгонва тълпа демонстранти, както на Пласа дел Сур. Подобно твърдение бе вярно може би в геополитически план или като се вземе предвид миналото на тази страна, но аз не забелязвах никакви доказателства прецизността, за която спомена Майор, да е приложена на практика. Освен ако — и новата мисъл ми се стори особено обезпокояваща — правителството не предприема разни мерки, понеже хората просто ги очакват. Тогава от само себе си се налагаше изводът, че властта би могла да забрани всякакви митинги на площада, а гражданите съответно да престанат да се нуждаят от тях.

Реално ли бе всичко това? Спомних си една от забележките на Доналд Ангърс: местната върхушка гледала съвсем сериозно на поговорката, че службата за социологични проучвания може да издига и сваля правителства...

В миг се сепнах. Разбрах, че неусетно съм изградил главозамайваща въздушна кула от противоречия, и то въз основа само на косвени доводи. Единствените факти, неподлежащи на съмнение, бяха присъствието ми тук, работата, която ми беше поръчана, и онова, което бях открил чрез собствени наблюдения. Взети заедно, всички тези подробности говореха — противно на заявеното от Майор, — че

Република Агуасул не е нищо повече от омекотен вариант на авторитарен режим. Той командваше доста успешно една наистина процъфтяваща държава, стараейки се да не притиска прекалено своите граждани, за да избегне опасността в нечий мозък да се пробуди желание за промяна. 20-годишната продължителност на това правителство доказваше сама по себе си ефекта от формулата, която властниците му прилагаха — била тя на Алехандро Майор или на някой друг.

Но *най-управляваната страна в света*? Не можех да не се отнеса скептично към подобно твърдение.

[1] Били ли сте друг път във Вадос? — Никога. — Харесва ли ви нашият град? ↑

[2] Е, добре! ↑

[3] Тук е господни Хаклит. ↑

[4] И утре е ден. ↑

VIII

— Започнахте да се появявате и по телевизията, а, сеньор Хаклит? — произнесе тих, дрезгав глас зад мен. Вдигнах глава от вестника, който бях зачел на сутрешно кафе във фойето на Хотел дел Принсипе, и видях Мария Посадор.

— Buenos días — казах аз, после посочих свободно кресло. — Да, точно така. Значи сте гледали предаването?

Тя седна, без да се усмихва и без да откъсва напрегнат поглед от лицето ми.

— Не, само чух за него — отвърна Посадор. — Да се гледа телевизия в Агуасул е твърде опасно.

— Твърде опасно ли?

Дамата разпери ръце.

— Вие сте чужденец във Вадос, уважаеми сеньор. Не мога да ви виня за това. И все пак се чувствам задължена да ви съобщя някои неща.

Потърсих по-особен, скрит смисъл в изражението на чертите ѝ, но безуспешно.

— О'кей — аз отпих глътка кафе. — Винаги съм готов да ви изслушам. Цигара?

— Предпочитам от моите, стига да не възразявате. — Тя извади от чантата си познатата златна табакера, а аз ѝ протегнах своята запалка. После се облегна назад и ме погледна втренчено.

— Сигурно знаете — започна, — че доктор Алехандро Майор, човек доста известен, е министър на информацията и комуникациите в тази страна?

— Ако приемем, че създателят на собствена теория за управление на държавата може да бъде известен, тогава всичко е вярно — съгласих се аз.

— Вече не е само теория — поправи ме Мария и за миг нейните виолетови очи придобиха нещастен израз, — ами приложима система.

— Още докато четях трудовете му като студент, си казвах, че у Майор има хляб. Е, какво, не съм се излъгал.

— Ще ми простите една лична забележка, ала по моя преценка приближавате четиридесетте, което значи, че университетските ви познания датират отпреди петнайсет-двайсет години. Оттогава, разбира се, светът се е променил до голяма степен. Бих ви посъветвала да прегледате последните книги на доктора, макар да са обстоятелствени, тясно специализирани и комай не са излизали на английски. Напоследък министърът си има достатъчно проблеми във Вадос, а и в много страни — особено на Запад — неговите предписания едва ли биха притежавали сила.

— Така ли мислите? Аз пък смятам, че той се старае да говори с универсални термини.

— Хм, възможно е, но до известни граници... — Посадор изтърси цигарата в пепелника на масата. — Добре, да се спрем върху предаването вчера, в което се появихте и вие. Усетихте ли, че то ви въздейства? Че ви развълнува, че ви затрогва?

— Според мен това предаване беше подготвено великолепно и представи фактите в най-правдива светлина.

Тя ме погледна отново с тъмните си искрящи очи, после сви рамене.

— Май наистина трябва да узнаете някои подробности. Разполагате ли поне с един свободен час, сеньор Хаклит? Обещавам ви, че ще го прекарате действително интересно.

Не разбирах какво се крие зад тези думи и побързах да го кажа.

— Ако се опитвате — добавих накрая аз — да ме убедите, че всичко, дето съм наговорил снощи по телевизията, е глупост, само ще си загубите времето.

Мария Посадор се усмихна едва забележимо, обаче лицето ѝ се промени почти до неузнаваемост — изведнъж ми заприлича на малко момиченце, което моли с надежда за нещо.

— О, уверявам ви, не това е моята цел.

В мислите ми — подобно на плодове в сокоизстисквачка — с бясна скорост се въртеше наученото за тази сеньора. Но даже след като фактите се смесиха напълно, те още не можеха да разплетат възела от парадокси. Защо например тя поддържаше приятелски отношения със Сам Франсис и защо Ангърс ме бе предупредил да стоя надалеч от

нея? И все пак в мъглата изплува ориентир. Имах чувството, че поради не съвсем ясна причина Мария опитва да се сближи с мен — ала по чисто рационален начин, без да се възползва от женския си чар, — както някой мъж търси приятелството на друг.

— Хубаво — кимнах с неочаквана дори за себе си решителност. — Един час.

Тя се изправи с облекчение и ме поведе към паркинга на хотела. Щом наближихме колата ѝ, извади ключовете от чантичката и ми даде знак да влизам. За миг се поколебах, припомняйки си мисълта, която ми беше хрумнала още вчера: че може би съм под постоянно наблюдение, макар и заради моята собствена безопасност. Готвех се отново да повдигна този въпрос при следващата си среща с Ангърс.

Забелязвайки това колебание, жената се усмихна и ми подаде златната верижка с разни ключове.

— Можете да карате, ако желаете — предложи тя. Поклатих глава, сетне заобиколих автомобила от другата страна.

Голямата кола се движеше сякаш по релси. Едва оставили зад гърба си паркинга, ето че вече бяхме в покрайнините на Вадос и навлязохме в един от сравнително луксозните жилищни квартали. Къщите тук бяха построени с вкус, въпреки че не се отличаваха с разкош, и се губеха сред огромни градини от разцъфнали дръвчета. След като свихме встрани от главния път, продължихме по асфалтова алея, опасана с два реда палми. Сеньора Посадор намери пипнешком някакво копче под таблото. Щом го натисна, прозвуча тихо бръмчене. Масивната желязна порта, водеща към двора на близкия дом, се отмести като по команда и машината хлътна напред.

Така и не отидохме до края на пясъчната алея, а спряхме някъде по средата — току до група тъмнозелени храсти, разделени точно по средата от тясна пътека.

— Пристигнахме — обяви Мария със загадъчна усмивка.

Излязох навън и се огледах с объркано изражение.

— Оттук — повика ме тя, изчезвайки по сенчестата пътека между шубраците. Последвал я предпазливо, аз с изненада открих, че наблизко се е сгушила ниска колиба от готови плоскости. Или по-скоро дъсчена барака със стени, дебели поне десет сантиметра. От покрива стърчеше телевизионна антена, чийто кабел бе прехвърлен през клоните на съседното дърво и се губеше в посока към къщата.

Сеньора Посадор се справи със солидния катинар, придържащ вратата, след секунда вече бяхме вътре.

Отпърво не можах да различа нищо, единствената светлина идваше от малкия, закрит с решетка прозорец. После тя завъртя ключа и на тавана изгряха две луминесцентни лампи. Огледах обстановката. Имаше кресло с мека тапицерия плюс телевизор с 21-инчов кинескоп — под него бяха разположени видео и поставка за касети.

— Моля, седнете — покани ме любезно Мария.

Отпуснах се върху облегалката на креслото и я проследих с поглед, докато се навеждаше над лъскавото видео. Скоро екранът блесна, а от апарата долетя едва доловимо жужене.

— Ще ви покажа снощната програма, в която се появихте и вие — каза тя. Само след миг възникна Франсиско Кордобан, за да обяви началото на предаването.

Най-напред следях програмата напрегнато, но когато се уверих, че е същата, извърнах очи към сеньора Посадор.

— Не разбирам какво точно се опитвате да ми покажете — възнегодувах. — Всичко това вече съм го виждал веднъж — в студиото.

Тя спря прожекцията, оставяйки без отговор коментара ми, и придвижи записа малко назад. Сетне започна, все тъй с гръб към мене:

— Трябва да знаете, сеньор, че в Сиудад де Вадос се броят на пръсти онези места, където можете да гледате безопасно телевизия. Едното от тях е тук. Разполагам с устройство, което (мисля, че съм права) на английски език се нарича заглушител. Испанското му название би могло да се преведе като сито. Току-що ви пуснах моя запис, без да задействам ситото...

— Въпросният заглушител — пресякох я аз — е всъщност от тия прибори, с чиято помощ се изключват рекламните прекъсвания. Но в нашия случай нямаше никакви реклами.

— Така ли смятате? — тя пак ме надари със загадъчната си усмивка. — А да сте чували нещичко за една техника, наречена подсъзнателно възприемане?

Аз сбърчих вежди.

— Да, разбира се — отвърнах кратко.

— Съгласен ли сте, че сега ви показах точен запис на снощната програма?

— Хм, поне така ми изглеждаше.

— Тогава преценете това, драги сеньор Хаклит. Наблюдавайте с четири очи.

Мария върна касетата до първия репортаж от бордеите, после я пусна отново, като през цялото време държеше пръст върху бутона на паузата.

— Местенцето, което търсим, не е съвсем лесно за откриване — промърмори тя. — Аха! Ето го!

Кадърът ми се стори познат, въпреки че не можех да си спомня да съм го зървал нито снощи, нито пък преди малко, докато вниквах в записа. Виждаше се вътрешността на бедняшка колиба, а по средата ѝ се бе изправил цветнокож мъж, гол от кръста надолу. Заедно с него имаше и група деца, повечето на възраст около дванайсет години. Нямах думи, за да опиша техните занимания. След няколко секунди бях принуден да извърна глава.

— Не се обръщайте, сеньор — подхвърли ми хладно домакинята. — Моля ви, вгледайте се още по-внимателно.

Надигнах се от облегалката на креслото и приближих до екрана. Усетих нещо необичайно в изображението, макар че...

— Това не е снимка — възкликнах изведнъж аз, — ами скица!

— Или по-точно рисунка — поправи ме тя. — Нека продължим.

Лентата се завъртя пак, Мария натисна бутона на паузата и последва нова сцена, която също намерих за странно позната. Този път видях малчуган — очевидно той беше окуражаван от майка си да се облекчава върху някаква картина. Единствените по-ясни детайли от нея бяха кръстът и ореолът в близост до горния ѝ край.

— Вярващ християнин ли сте, сеньор Хаклит? — запита ме Посадор.

Поклатих глава.

— Повечето жители на Вадос са католици. За тях няма да е трудно да различат в картината копие от „Христовото разпятие“, което виси над олтара в нашата катедрала. Тя е дело на един от най-изтъкнатите агуасулски художници.

Отново зашумоля въртящата се ролка. Следващият кадър, на който спря, показваше мъж с огромен камшик, изтезващ малко момиче. После за втори път дойде кадърът с негъра и децата, след това всичко продължи в познатия ред.

— Не виждам смисъл да ви демонстрирам останалото — произнесе с тих глас Мария Посадор. — Нека се съсредоточим върху материала, използван по време на вашето интервю.

Записът се завъртя напред, но по-дълго отпреди. На екрана пак възникна Кордобан с думите: „Aquí está el señor Nakluyt.“ Камерата улови усмихнатото ми лице и в този миг жената ловко стопира.

Видях своето собствено изображение — или по-точно на човек, който много приличаше на мен. Той благоговейно потапяше пръсти в купела със светена вода при входа на катедралата. Още няколко метра от ролката поднесоха нова серия от картинки: аз се ръкувам с президента, а после съм коленичил пред епископа, същия, когото срещнахме пред асансьора в телевизионното студио. Финалната сцена, преди кадрите да започнат да се повтарят, ми се стори толкова нелепа, че едва сдържах смеха си. Тук бях ангел с дълга бяла мантия, вдигнал блестящ меч над централната монорелсова станция, изпод която дребни човешки фигури се разбягваха като подплашени мравки.

— Вярвам, че това е достатъчно — обади се сенъора Посадор. Тя изключи видеото. — Сега вече схващате, предполагам?

— Нищо не разбирам — вдигнах объркано рамене. — Абсолютно нищо!

Дамата побутна встрани купа от касети, надигна се и запали цигара, като ме поглеждаше замислено. Неволно плъзнах очи по стройното ѝ тяло.

— В такъв случай ще се постарая да бъда пределно конкретна. Вие казахте, че знаете какво означава подсъзнателното възприятие, нали?

— Добре де — въздъхнах, — наясно съм с принципа: на екрана се проектира някакъв надпис (но само за част от секундата!), за да въздейства именно върху подсъзнанието. Опитвали са го в кината със съвсем прости думи като „сладолед“ или „кока-кола“ и някои смятат, че им е повлияло, а други отричат. Мислех, че е излязло от мода, най-малкото защото беше доказано, че откритието не е твърде надеждно.

— Вярно, че не може да се разчита стопроцентово на него. Ала няма съмнение, че в отделни случаи сработва доста определено, и в по-развитите страни веднага осъзнаха опасността от политическо приложение. Ако ефектът се подсили още мъничко, методът ще

променя мнението на широките маси. Един от първите, който обърна внимание върху подобна възможност, бе Алехандро Майор.

Спомних си, че този въпрос действително се обсъждаше в дебютната книга на доктора, и кимнах.

— Стана така — продължи сеньора Посадор, разглеждайки блестящото огънче на своята цигара, — че по същото време, тоест преди около двайсет години, Хуан Себастиан Вадос поде кампания за президент на Агуасул. Това бяха първите избори след управлението на военната хунта. Републиката едва бе започнала да изгражда собствена телевизионна мрежа — в началото тя обслужваше само Куатровиентос, Астория Негра и Пуерто Хоакин — и нейният директор поддържаше Вадос. Кой пръв е забелязал подходящия шанс? Трудно ми е да кажа със сигурност. Пък и всичко се пази в най-дълбока тайна. В повечето държави манипулацията над подсъзнателното възприятие е забранена със закон точно поради масовото ѝ въздействие. О, наистина се доказва чрез цяла серия от опити, че въпросният метод е безчовечен. Но в нашия Агуасул няма такъв закон. Единствената пречка беше, че преобладаващата част от населението е неграмотна. От друга страна обаче това се превърна в предимство. Някой бързо се досети — изображенията вършат по-добра работа от думите дори при невежите. Човек може да се съпротивява на съответните писмени послания, ала картината влияе подобно на факт, видян *con los ojos de sí*^[1].

Мария продължаваше да гледа втренчено в цигарата си, макар явно да не я забелязваше, защото пепелта вече заплашваше да падне. Гласът ѝ бе станал напрегнат и малко суров.

— Вадос се възползва от тази възможност по съвета на своя добър приятел Алехандро Майор. В доста честите предавания, където се появяваше Хуан, прибягваха до техниката на подсъзнателно възприятие, за да показват едно и също изображение. Там главният му противник се съешаваше с магаре. Тогава телевизията все още бе нещо ново и любопитно, програмите се следяха от огромен брой зрители. Скоро започнаха да наричат съперника на Вадос с какви ли не отвратителни имена, щом излезеше на улицата, хвърляха камъни по къщата му и... и накрая той се самоуби.

Настъпи пауза.

Мина известно време, преди сеньора Посадор да овладее чувствата си. Тя се намести по-удобно, после изтръска пепелта.

— Ето така започна всичко, приятелю, и така продължи. Онези от нас, които се досещаха или знаеха (но не желяеха да се подлагат на подобни въздействия), престанаха да посещават кината. Те избягваха да гледат и телевизия, ако приемникът им не е снабден със *сито*. А противникът не се умори да трупа опит и това, което видяхте днес, е типично за неговите методи. Повечето хора от нашия град са дълбоко уверени, че обитателите на бордеите вършат ужасии със своите деца, че развърщават младежта, че подриват устоите на християнската религия. По същия начин те знаят, че вие сте добър човек, добър католик и близък приятел на президента, когото може би не сте срещали никога през живота си.

— Само веднъж го зърнах в колата му — отвърнах аз — и толкоз. Тя вдигна рамене.

— Забелязах, че се усмихвахте на рисунката, където ви представяха като ангел на отмъщението. Но даже този символ е обмислен внимателно. Немалка част от зрителите, между които и подрастващите, са склонни да вярват в такива истории. Други — много повече, от разни глухи градчета и дори в Куатровиентос и Пуерто Хоакин — са прости, неграмотни хорица. Те също приемат на доверие света пред очите си. Вие сте свободен човек, сеньор Хаклит, в сравнение с всеки минавач по улиците на Вадос. Пристигнахте тук доброволно, ще си тръгнете веднага щом пожелаете, а и агуасулските предавания едва ли ще ви окажат съществено влияние. Ех, все пак послушайте съвета ми и гледайте колкото се може по-рядко телевизия.

— Да не се опитвате да кажете, че *всички* програми са заредени с подобни гадости?

Мария дръпна вратичката на библиотеката, върху която се беше подпряла.

— Вземете по ваш избор — предложи ми тя и посочи подредените от единия до другия край на лавицата касети. — Това са записи на предаванията, излъчвани през последните няколко месеца. Ако искате, аз ще изтегля нещо напосоки.

— Не е необходимо — магнах с ръка.

Посадор ме погледна и на лицето ѝ се изписа съжаление.

— Както предполагам, уважаеми Хаклит, вие наистина сте свестен човек. Изглежда, че останахте неприятно изненадан от методите, прилагани в тази най-управлявана страна на света!

Запалих цигара, без да свалям очи от нея.

— Снощи разговарях с доктор Майор — казах след кратко мълчание. — Той използва същия израз. Какво означава това на практика?

— За обикновения гражданин ли? О, нищо особено. Тукашното правителство, разбира се, обича да пипа с кадифени ръкавици — винаги, когато е възможно. За мнозина от местните жители двайсетте години под управлението на Вадос са най-щастливият период в живота им. Никога досега нашата страна не е била така мирна и благоденстваща. Но ние, които знаем (уверявам ви, че не сме никак малко) с какви невидими вериги са ни оковали, се боим за бъдещето. Ако например Майор умре, кой би могъл да предскаже ситуацията? Въпреки всичките си теории той е само един брилянтен импровизатор, надарен с умението да разгъва платна миг преди да задуха вятърът на промените. Ами ако el Presidente го последва, кой тогава ще застане на кормилото и дали ще успее да поддържа същия неотклонен курс? Има и друга опасност — представете си, че тази добре прикрита форма на манипулация е оказала далеч по-дълбоко въздействие, отколкото бихме могли да предвидим. В такъв случай някоя принудителна промяна плюс липсата на ръководеща сила за известно време няма ли да тласнат страната ни в обятията на хаоса?

Тя направи безпомощен жест с изящната си ръка, сетне захвърли цигарата в пепелника.

— Драги Хаклит, изобщо не смятах да разговарям с вас за политика. Зная, че сте чужденец, зная и че сте добър човек. Но това, което става сега в Република Агуасул, е грижа на цялото човечество. Ние поверихме на нашето правителство да управлява този град на бъдещето, обаче се оказа, че сме сбъркали. Светът трябва да си вземе поука, за да бъде избягната занапред подобна грешка. Всъщност вашият час изтече, сеньор. Ще ви откарам, щом сте готов да потеглим.

[1] Със собствените си очи. ↑

IX

Не промълвих нито дума, докато пътувахме с големия „Пегасос“ обратно към управлението, където ме очакваше среща с Ангърс. Намирах се в нещо като вцепенение.

Бях дошъл във Вадос да се справя с проблеми, които познавах добре. Вярно, предизвикателството може би беше по-дръзко от обикновеното, имайки предвид особения статус на града, ала в края на краищата работата се свеждаше до рутина и нищо повече.

Но ето че вместо това застанах пред морален избор.

Дявол да го вземе, аз бях потресен от новината, която ми поднесе сенъора Посадор!

Ако оставим настрана въпроса дали е етично да се използва манипулирането на подсъзнателното възприятие за политически цели, съществуваше едва ли не вродена нагласа да се мами обществеността. А фактът, че с тези лъжи искаха да повдигнат моя авторитет сред хората, само утежняваше положението.

И все пак...

Вадос управляваше Агуасул вече двайсет години — без революции, икономически кризи и гражданска война, без паника или каквито и да било бедствия. Той бе осигурил един сравнително продължителен мирен период, какъвто историята тук не познаваше. Докато съседите губеха сили и време, разяждани от вътрешни противоречия, президентът основа Сиудад де Вадос, повдигна почти навсякъде жизнения стандарт, създаде добри условия за намаляване на болестите, глада, неграмотността и бедността. Хората го уважаваха за това, вероятно в представите им тоя великолепен град го оневиняваше за всичко останало, което би могъл да направи.

А аз какво трябваше да сторя? Да се откажа ли?

Да взема подобно решение, би означавало да нанесе сериозен удар върху собствената си репутация. Бях работил дълги, неуморни години, за да си създам положение, и самият отказ от една толкова желана от други задача би бил равносilen на признание за

некомпетентност. Ами да, независимо от причините — още повече че тези причини не бяха професионални.

Не можех да си позволя такъв ход и от финансова гледна точка.

Хм, последното не бе съвсем вярно. Въпреки усилената конкуренция за вещицата експерт по анализиране на уличното движение (каквото се смятах аз) винаги щеше да се намери подходяща работа.

Ала доводът, който натежа с най-голяма сила още от самото начало, бе следният: отдръпна ли се, задачата неминуемо ще бъде възложена на Ангърс или пък на друг негов колега от пътния отдел. И тяхното решение, разбира се, щеше да е по вкуса на правителството и съответните му поддръжници.

В последна сметка си казах, че съм отговорен най-вече пред моята съвест. В каквито и обстоятелства да бях забъркан, от мен се изискваше да си свърша работата колкото се може по-качествено и по такъв начин, че никой да не пострада от действията ми. Ех, ако не никой, то поне минимален брой хора.

Влязох в отдела все още със спомена за горчивата усмивка на Мария Посадор.

Ангърс отвърна кратко на поздрава ми и без да губи нито минута, премина към същината.

— Къде бяхте досега, господин експерт? — попита той.

Погледнах го изненадано.

— На гости у един приятел — отвърнах аз. — Защо?

— И откога сеньора Посадор е сред приятелите на Бойд Хаклит? Не ви ли предупредих, че тя е неподходяща компания за вас?

— Значи наистина сте ме следили — забелязах хладно. — Подозирах го. Нима смятате, че прекарвам цялото си свободно време по баровете? Да не мислите, че съм неспособен да се справя с каквато и да било работа, щом не ми държите ръцете постоянно? Ако такова е вашето мнение, по-добре си наемете друг човек. Но ви предупреждавам, че ще се погрижа лично никакъв по-известен специалист в моята професия да не приближи дори на миля до този град!

Злобата, с която произнесох последните думи, изглежда, уплаши англичанина, защото той внезапно омекна и продължи с далеч по-

спокоен тон:

— Вижте, Хаклит. Вие не сте съвсем наясно с положението тук, иначе щяхте да избягвате сенъора Посадор като чума. Трябва да призная, че имате право — наистина сте под постоянно наблюдение. Опасяваме се, че някои хора биха могли да направят опит и да ви... да ви отстранят, понеже за Тесол и Сам Франсис (както и за всички останали размирници, от които е съставена Националната партия) вие сте една голяма заплаха.

— Ако някой, преди да подпише този договор, ми бе заявил, че ще бъде превърнат във футболна топка между двете местни политически сили, кракът ми нямаше да стъпи в Агуасул — отсякох аз. — Според мен това е чисто нарушаване на договора.

Действително го мислех, готов бях да накъсам бумагата на парченца и да ги разхвърлям из кабинета, стига в същия момент да разполагах с копие. Изведнъж ме беше завладял заслепяващ гняв.

— Моля ви! — вдигна ръце Ангърс. — Повтарям, че не ви грози никаква опасност, докато се занимавате само и единствено с непосредствените си задължения. Но въпреки предупрежденията ми вие направихте точно онова, което ви казах да не вършите — позволихте на чувствата да се бъркат в работата. Сенъора Посадор е много красива и умна жена и без съмнение умее да очарова своите събеседници. Сега обаче ще научите още една подробност за нея, която навярно е пропуснала да ви довери. Нейният съпруг беше съперникът на Вадос в последните избори и щом разбра за поражението си, се застреля.

По гърба ми преминаха студени тръпки.

— Продължавайте — подканих го аз и загасих цигарата.

— Ами... хм... предполагам, че това е следвало да се очаква. Та тогава, преди двайсет години де, той е бил доста млад, женен твърде отскоро... Но истината е, че тази трагична смърт засегна дълбоко сенъора Посадор и тя вече не е съвсем уравновесена. Малко по-късно избяга от страната, придружена от неколцина последователи на мъжа си, и известно време се занимаваше с разпространяване на клевети срещу „режима на Вадос“ из съседните държави. За всички стана повече от очевидно, че в обвиненията й няма даже капчица правда, и в края на краищата преди около пет години el Presidente я покани да се завърне у дома. За жалост, вместо да приеме тоя жест на добра воля —

а това наистина беше великодушна проява от негова страна след купищата злословия, които му отпрати, — тя продължи да създава неприятности. Сигурно нямаше да оставят нещата така, ако не се бе застъпил министърът Диас, известен навремето като личен приятел на покойния ѝ съпруг. Може би в случая натежа и аргументът, че е по-разумно да живее тук, където ще бъде под наблюдение, отколкото да разгръща нелегалната си дейност зад граница. Но напоследък много хора са на мнение, че е преминала всякакви норми. Ето защо близостта ви с нея ще повлияе твърде зле върху вашата собствена репутация.

— Не го знаех — отвърнах замислено аз. Доналд Ангърс почувства, че се колебая, и продължи атаката.

— Трябва да ви кажа също, че Посадор е готова на всичко, за да дискредитира Вадос. Все още е доста заможна, дори се говори, че именно тя финансира издаването на „Тиемпо“ — истински парцал според мен, — и ако това е вярно, само връзките ѝ с Диас са спасили редакцията от цял куп съдебни дела за клевета: Хубаво е да знаете тези шарени подробности, господине. Тогава ще си обясните защо по страниците на вестник „Тиемпо“ се излива толкоз помия срещу президента и правителството. М-да... — той ме погледна с обичайната си хладна усмивка. — Мисля, че не е необходимо да ви убеждавам повече. Помнете мъдрия съвет, който ви дадох. А сега да се захванем на работа...

След миг англичанинът поде разпалено:

— Повярвайте, изобщо не искам да ми отделяте от времето, определено за вашите проучвания. Но изглежда, че ще се наложи. Сигурно сте чули от Колдуел — Сигейрас е внесъл жалба с цел да ни попречи да разрушим неговия бордей. Както е обичайно, когато става дума за спор между чужденец и местен гражданин, нашият съдебен секретар Гонсалес настоя за предварително разглеждане на делото и то ще се състои точно днес. Научихме, че адвокатът на Сигейрас, Шишкото Браун, е решил да ви призове за свидетел.

— Наистина ли? — кимнах равнодушно аз.

— Така ни съобщиха. Рекохме си, че бихме могли да му прекършим крилата, ако се явите на страната на Градския съвет като неутрален експерт. В никакъв случай не бива да свидетелствате за негъра, защото хората току-виж си помислили, че му симпатизирате независимо от онова, което ще кажете.

— Да ви призная честно — отвърнах навъсен, — не смятам да обслужвам нито едната, нито другата страна.

— Ваша воля — сви рамене Ангърс. — Струва ми се, че Браун само се опитва да вдигне излишен шум. Решим ли да ви използваме в качеството на експерт, Шишкото навярно ще се откаже и тогава необходимостта да се явявате в съда ще отпадне съвсем. Ех, все пак този тип е страшно изобретателен.

— Вече се запознах с него — подхвърлих — и съм съгласен с вас.

— О, не се съмнявам. Той беше поел предишното дело на Сигейрас. За него е преимущество, че е нюйоркчанин — умее да води разпитите както на испански, тъй и на английски. Да работиш с преводач е доста неудобно. Трябва да му се признае, че е ужасно ловък в своята област. Но нас ще ни защитава Андрес Лукас, затова мога отсега да кажа кой ще спечели. Без колебание Андрес е най-добрият адвокат в Република Агуасул.

— Онзи същият ли, дето е секретар на партията на Гуереро?

— Да, същият. Общо взето, той стои в основата на законопроекта за създаването на града, така че ако Браун посмее да го засегне на тема граждански права, смятайте, че си е намерил майстора.

— Щом стана дума за Лукас, тоя сеньор не участваше ли и в случая за опасното каране, по който бяха обвинени Марио Гуереро и личният му шофьор? — сетих се изведнъж. — Все ми се щеше да ви питам за него.

— Опасно каране, дрън-дрън! — озъби се моят събеседник. — Нищо повече от поредния ход в дискредитиращата кампания срещу Гуереро. Не могат да го сразят по честен път, та затова прибегват до непочтени методи. Човекът, който предяви обвинението, се нарича Домингес и също е адвокат. Води се като официален съветник на Националната партия. Все се заяжда и хората говорят, че завиждал на Лукас за престижа му на водещ юрист в страната. Неприятен ми е. Просто един мазник.

— И какъв според вас ще бъде изходът?

— За шофьора не зная, обаче Марио несъмнено ще се измъкне. Противникът разполага с двама-трима свидетели и всичките са известни националисти, така че ще ги глътнат на закуска.

Той бръкна в шкафчето, за да извади дебела папка, привързана със златен шнур.

— Ето призовката да се явите в съда като експерт на Градския съвет по делото, възбудено от Сигейрас. Както вече ви казах, надали ще се стигне чак дотам, но ако това стане, ще ви предупредим предварително. А, сетих се още нещо. В случай че нямате никаква неотложна работа утре следобед, сеньор Вадос би желал да се срещне с вас. Ще има градинско увеселение в Президентския дом — поводът е нашият шахматен шампион, който зае първо място преди няколко дни в съревнованието на карибските държави. Ще ви изпратя покана, стига да намерите време.

— За мен ще бъде висока чест да се запозная с el Presidente — отвърнах развълнувано аз.

Началникът на отдела се усмихна:

— Уверявам ви, че ще ви направи голямо впечатление. Той е забележителен човек.

Чувствах се съвсем объркан, когато си тръгнах от Доналд Ангърс. Онова, което каза за сеньора Посадор (че е вдовица на съперника на Вадос в последните избори), подежда досущ като кофа с ледена вода върху досегашните ми настроения. Но въпреки твърдението, че била готова на всичко, за да дискредитира президента, ми беше трудно да приема нейните разкрития само за една добре изпипана измислица.

Завих обратно към паркинга до Съдебната палата, където бях спрял колата; предоставена изцяло на мое разположение. Тук зърнах позната фигура, приседнала върху стръмните, извити стълби пред входа — едър мъж с охранено тяло, облечен в зацапан бял костюм. Бе захапал солидна пура и стиснал запотена бутилка, от гърлото на която стърчеше сламка.

— Ей, Хаклит! Ела насам!

Обърнах се и заизкачвах стъпалата, опитвайки се да скрия своята усмивка. Браун беше живо олицетворение на нещастieto.

— Какво ще кажеш, ако този път почерпя аз? — запитах. Наистина се нуждаех от глътка ободряващ алкохол.

Дебелакът се изправи и изтупа от праха доста широкото дъно на панталона си.

— О'кей, приятелче! И бездруго си мислех, че ми трябва нещо по-силно от тая конска пикня. Искаш ли да узнаеш в каква страна си попаднал? Искаш ли да проумееш какво означават понятията законност и ред във Вадос? Ами да присъстваш на убийство?

— Не те разбирам — смотолевих аз.

— Ей там, зад мен — той посочи с пръст през рамо, без да обръща внимание на сипещата се по ревера му пепел от пурата, — един от най-свестните ни адвокати беше разкъсан на парченца от някакъв съдия, който не дава пукната пара за закони, правосъдие или пък свидетелски показания. Мигел Домингес — да си чувал за него?

— Това да не е делото за опасното шофиране против Гуереро? Не мислех, че е толкоз важно, та да го гледат тук.

Браун се изплю с отвращение.

— Не, сър, за Марио Гуереро — винаги най-доброто! Ако само се бяха опитали да го прехвърлят в някоя местна *justiciaría*^[1], както всъщност трябваше да бъде, щеше да вдигне пушилка чак до Мексико сити. Влез вътре и погледай — може да ти стане забавно. Хайде!

Той ме сграбчи за ръката и почти насила ме помъкна към сградата. Докато вървахме, продължаваше да ме засипва с обяснения:

— Този път и теб те засяга, Хаклит. Споменаха името ти поне шест пъти. В края на краищата ми призля, та излязох за малко на чист въздух. Реших да се навъртам тук, очаквайки да дойде ред на Сигейрас в гражданския съд от другата страна, но предишното дело нещо се проточи. По всичко изглежда, че няма да ни повикат по-рано от утре следобед. Ето защо си рекох да видя как я кара Миг Домингес и... Боже мили, тая история ще ме убие!

— Какво общо имам аз с това, дявол да го вземе?

— Старият Ромеро, съдията де, сигурно приближава вече стоте, понеже е забравил всички правила, които някога са му набили в главата относно приемливите доказателства. Хе, той още в началото подчерта съвсем недвусмислено, че гледа на делото срещу Гуереро като на откровен опит за политическа дискредитация. Последва близо 15-минутна лекция за злодеянията на националистите, сетне обвини Миг в лъжесвидетелстване. Накрая заяви със задоволство, че някой най-после щял да се заеме сериозно и да почисти тази селска напаст,

дето подкрепяла Националната партия... За теб също говори, да — ох, направо ми се *повръща*, щом си спомня!

Стигнахме вратата на заседателната зала. Разсилният отмени встрани дървената преграда, ние влязохме и се настанихме на местата за посетители. Помещението беше почти празно. На първия ред седеше Сам Франсис, мрачен и навъсен, в компанията на още неколцина, чиито лица, както ми се стори, бях виждал на Пласа дел Сур.

Вместо на подсъдима скамейка Гуереро се кипреше усмихнат в широко меко кресло, а до него, и той усмихнат, се бе облегал Андрес Лукас. Зад пъстър параван стоеше някакъв мъж с преbledняло лице и трясеща се от гняв брадичка.

— Ето го — прошепна Шишкото. — Това е Миг.

Съдията наистина беше в доста напреднала възраст — не чак на сто лазарника, както твърдеше Браун, ала на седемдесет и отгоре. Дървеното чукче изглеждаше прекалено тежко за съсухрената му жилеста ръка. Тъкмо бе взел думата пак и говореше с дрезгав, треперещ глас. С известни усилия успях да проследя същината на изказването му.

— ... не бих могъл, разбира се, да приема свидетелствата на обвинението, защото те са така очевидно пропити от лична неприязън и политически съображения. Вече трийсет години слушам дела в съда, но никога досега не бях чувал толкова глупости, събрани накуп. Мога да ви уверя, че ще взема мерки съответната колегия да се запознае с действията на адвоката Домингес. С нетърпение очаквам деня — а той не е много далеч, — когато хората, отговорни за тази безпрецедентна атака срещу един от нашите най-изтъкнати съграждани, бъдат прочистени от Сиудад де Вадос заедно с тяхното убежище, превърнало се в гнездо на мръсотията и аморалността... Схващам, че е време да оповестя присъдата. Невинен. Закривам заседанието.

Разнесе се прощалният удар на дървеното чукче. Тук Сам Франсис подскочи като ужилен и забравил къде се намира, изкрещя към съдията Ромеро на английски език:

— Ах, ти, безпринципен стар копелдак! Ти си просто...

Нов удар на чукчето, последван от развълнуваните викове на присъстващите, сред които потънаха последните думи на Сам. Седналият до мен Браун също се бе надигнал, за да излее своя гняв с

цяло гърло. Ето че един чиновник отвори задната врата, а през това време дотичаха разсилните и се заеха да въдворяват ред.

— Баста! Да се махаме оттук — каза Шишкото, когато се успокои. — Сега не мога да погледна Миг в очите. Току-що го осъдиха на смърт, поне що се отнася до политическата му кариера. Харесва ли ти тази страна, сър Хаклит? Според мен е чудесна. Само дето е пълна с вонящи подлещи.

— Но как е възможно Ромеро да постъпва така? — попитах аз.

— Че кой ще го спре? — изсумтя дебелакът. — Той е главен съдия на Агуасул, председател на Върховния съд и нищо повече от гумен печат на сеньор Вадос. Уф! Да излизаме час по-скоро на чист въздух!

Браун ме задърпа по коридорите към изхода с такова бясно темпо, че когато спряхме на стълбите, едва си поемаше дъх. Извади от джоба голяма кърпа и изтри лицето си с нея.

— Нали ти обещах да видиш какво наричат законност във Вадос? Хареса ли ти?

Не успях да отговоря, защото през това време до нас се курдиса Сам Франсис и почна да ругае моя спътник за случилото се. Шишкото посрещаше упреците му твърде спокойно, осъзнавайки, че Франсис просто се нуждае от човек, без значение кой, на когото да излее мъката си.

След няколко минути потокът от проклетия секна — от вътрешността на сградата се появи група смеещи се на висок глас хора. Нямахме нужда да поглеждам натам, за да установя, че Гуереро и Лукас бяха между тях, а също приятелката на боса от предната вечер и още десетина, без съмнение из средите на Гражданската партия.

Застанаха недалеч от нас на площадката, където свършваха стълбите, и някакъв мъж, който ги следваше отзад — явно шофьорът на лимузината, — се втурна пъргаво да докара автомобила.

— Ами този господинчо? — побутнах Браун. — Нали и срещу него имаше обвинение?

— Хм, Ромеро го освободи — беше отговорът. — Казал, че е само прикритие за истинската цел, която била да се очерни Марио Гуереро.

— Да се очерни ли! — повтори като ехо Франсис, достатъчно високо, та да го чуят всички. — Как могат да го направят по-черен, отколкото е в момента?

Гуереро млъкна току по средата на изречението и сетне се спусна с уверена крачка по стъпалата, за да спре съвсем близо до трима ни. Останалите от компанията се подредиха зад него. Той втренчи поглед в очите на Сам и последва дълга, вледеняваща тишина.

— Изявлението ми се видя твърде смешно — промълви накрая босът, — имайки предвид откъде идва. Май ти единствен си черен сред нас!

Лицето на Франсис се изкриви от гняв, мургавият мъж скъси дистанцията помежду им със светкавичен скок. Дебелите му пръсти се свиха, а юмрукът му се заби подобно чук в устата на Гуереро.

Ударът беше толкова силен, че онзи направо подскочи във въздуха, след което се преметна назад по стълбите. Търкаляше се като кукла и времето сякаш спря.

Имах някакъв смътен спомен за звук от трошаци се кости, който се смеси с шума от падащото тяло на Марио. Подир това всички се завтекохме към мястото, където лежеше проснат.

Някой от приятелите на пострадалия (струва ми се, че беше адвокатът Лукас) се наведе и докосна неговото чело. После вдигна ръка: пръстите му бяха покрити с кръв.

— Ох, глупак такъв! — прошепна Браун, впил горящи зеници в Сам Франсис. — Ах, ти, проклет тъп глупак!

От всички страни заприиждаха хора. Дамата на Гуереро стискаше безжизнената му длан. Очите ѝ бяха пълни със сълзи. Намръщен полицаи си проби път през нас, клекна, потърси с опитни движения пулса. Сетне се изправи и запристъпва бавно нагоре по стълбите към Франсис, който стоеше като човек, завладян от кошмари, без да смее да помръдне.

Шишкото Браун ми хвърли мрачен поглед.

— Съжалявам, Хаклит — рече с нисък глас той. — Когато ти предложих да присъстваш на убийство, дори и не предполагах, че това наистина ще се случи.

[1] Съдилище. ↑

Х

Появи се линейка, надойдоха още полицаи. Съдебни репортери се спуснаха като лешояди към сензацията, захвърлена едва ли не под краката им. Блеснаха ярки светкавици. Тълпата се люшкаше развълнувано и растеше с всяка измината минута.

После изникна черно-бяла полицейска кола, пресече площада с пищящи сирени и когато закова пред нас, отвътре се показва, подобен на огромна гумена кукла, el Jefe О'Рурки. Спомних си неприятното впечатление, с което бях останал след срещата ни в участъка през първия ден — тогава го бях взел за човек суров и непреклонен. Сега обаче привидният безпорядък на дрехите му ми се стори съвсем нормален, сякаш се беше облякъл набързо за служебната акция. Той изкрещя няколко кратки команди и полицаите започнаха да се движат чевръсто. Записани бяха имената на очевидците, зяпачите бяха избутани далеч от мъртвото тяло, а пък фотоапаратът на най-близкия репортер бе конфискуван незабавно в полза на предстоящото следствие.

Тълпата продължи да нараства, сигурно беше достигнала триста души само за две минути след инцидента. Тя бръмчеше като огромна машина, хората от предните редове непрестанно разказваха назад какво виждат. Сетне отнякъде се чува първите заплашителни обиди към Сам Франсис — все още изправен досуц като истукан на местопроизшествието.

Забелязах, че О'Рурки замръзна и взе да извъръща глава към народа всеки път, щом оттам долитаха проклятията. Положението комай щеше скоро да излезе изпод контрол. Тъкмо се готвех да попитам Браун защо el Jefe не предприема нищо, но зърнах, че полицейският началник вече се е навел над трупа и го разглежда, старайки се да не изпусне дори най-малката подробност.

Когато санитарите вдигнаха тялото на Гуереро върху носилка, над площада се възцари тишина. Неколцина присъстващи се прекръстиха. Вратите на линейката хлопнаха и това сякаш беше

предварително уговорен сигнал. Откъм тълпата изригна безумен рев, а във въздуха внезапно полетя някакъв тъмен предмет — полуизгнил плод. Той удари Сам по рамото и се пръсна. Връз ризата му потече сок, смесен с размекната сърцевина.

Бях откъснал поглед от О'Рурки за не повече от минута. Изведнъж ченгето се раздвижи и си запробива път през хората, напомняйки разярен бик. Разнесоха се уплашени викове. Мярнах го само за момент, после неговата облечена в черно ръка се протегна над главите на присъстващите и се спусна яростно.

Щом отново се появи в разчистения кръг, където все още лежеше Гуереро, началникът влачеше след себе си непознат мъж в евтин бял костюм, чието лице бе украсено от подпухнала червенина. Човекът продължаваше да върти замаяно врат и да се препъва, докато го теглеха напред.

О'Рурки го запрати в ръцете на един сътрудник, обърна се, като дишаше тежко, и втренчи очи в множеството. Не каза нито дума. Но постепенно тълпата започна да се разотива, людете се пръснаха из площада с наведени погледи. Двама полицаи поведоха Франсис надолу по стълбите, за да го вкарат в колата на своя шеф. Когато минаваха край Андрес Лукас, той изсъска, че мургавият негодяй никога няма да се измъкне жив от затвора.

След това Лукас подхвана все тъй хлипащата приятелка на Гуереро под мишница и я поведе настрана, с което всичко приключи.

Браун се огледа за последен път, ритна малко прах към кървавото петно, оставено от боса, сетне ме дръпна за ръката.

— Хайде да прием някъде по глътка — предложи адвокатът безизразно. — Не помниш ли, че ми обеща?

Поръчахме двойна текила в един бар на отсрещния край на площада, където хората вече обсъждаха с приглушени гласове случката. Известно време не разговаряхме — чакахме алкохолът да ни развърже езиците.

— В Агуасул имате ли смъртно наказание? — запитах най-после. Шишкото поклати глава.

— Рядко. Напоследък не са прибягвали до него. Но все още съществува, дори можеш да избираш между обесване и разстрел. Откакто Вадос дойде на власт, да са осъдили на смърт не повече от пет-шест човека.

Настъпи нова пауза. Браун сви рамене и се намести по-удобно в креслото.

— Ако питаш мен, това си беше преднамерено предизвикателство — Сам и така едвам се сдържаше на излизане... О, Националната партия ще има дълго да се съвзема от този удар. El Presidente ще се пукне от смях, когато му кажат.

Припомних си ужасеното лице на Сам Франсис, щом осъзна какви ги е забъркал.

— Друг път... друг път постъпвал ли е тъй?

— Не знам, Хаклит. Не съм чувал. Виждам съм обаче такива мъжаги като него — в Харлем. Разбираш ли за какво говоря? Веднъж един от тях намушка някакъв бял със строшена бутилка в лицето, понеже оня го нарекъл мръсно черно копеле. А Сам открай време се слави със своя необуздан нрав.

— Да си призная — продължих аз, докато дъвчех горчивото лимоново резенче, — мина ми през ума, че той е в състояние да ми скърши врата далеч преди да се случи това с Гуереро.

Дебелакът вдигна проницателните си очи към мен.

— За Франсис ли става дума? Или просто споделяш разни впечатления?

— Неотдавна сенъора Посадор ни запозна в хотела и тогава...

— Вие с нея приятели ли сте? — прекъсна ме изненадано Шишкото. — Бойд, започваш да ме тревожиш, момче. Не ми приличаше на човек, с когото Мария би се срещнала втори път.

— Вярно, че не съм хубавец — признах докачен. — Но какво, по дяволите, прави мнението й толкоз важно? Като се има предвид завистта, която я яде...

— Я се успокой! — изръмжа Браун. — Успокой се! Без да го вземаш навътре, виж нещата по този начин: Вадос те домъкна тук, а пък Мария Посадор мечтае да го зърне прикован към стената. Следователно аз съм учуден, че все още не те е заплюла в очите. Ех, може и да греша. Да, май наистина съм сбъркал.

Той изпразни чашата на един дъх, после хвърли лимоновия резен в пепелника на масата.

— Ама и ти си щур късметлия — продължи. — Сега най-вероятно няма да те призоват дори като свидетел. Обзалагам се, че Лукас (проклета да бъде продажната му душа!) би дал дясната си ръка,

за да ме принуди да прекратя делото. Обаче аз изобщо няма да му позволя да забърка в същата каша и Мигел Домингес. И без това двамата с него си имаме достатъчно ядове. Хм, най-добре е да се прибера у дома, пък да се поровя из книгите. Ще ми се да отърва приятелчето от куката, на която го закачиха. Мисля, че съществува малка вратичка. Миг е твърде близък с Диас — навремето му беше почти момче за всичко, а и напоследък се виждат често. Щом взема записа на тазсутрешното дело, ще го покажа на министъра. Ако се навие, може да поиска от Гонсалес съдията Ромеро да бъде отстранен от случая заради некомпетентност и да се назначи ново гледане. Ето комай единствената възможност. Оня стар копелдак ужасно ще се изложи, стига Диас да каже „да“.

Той се изправи, оставяйки една банкнота върху покривката.

— Ще питам Мигел дали е съгласен. Откаже ли, значи е пълен идиот. Довиждане, сър — отново ще се срещаме.

Не зная дали дъртият съдия бе прав, когато твърдеше, че обвиненията срещу Гуереро не били нищо друго освен политическа машинация. Само един факт в цялата тази история не ми даваше мира. Франсис изглеждаше страшно огорчен, като че наистина ставаше дума за провален замисъл. И сякаш разгневен от това, нанесе своя фатален удар.

Все пак той бе водач на политическа фракция. Ако и останалите членове от Националната партия бяха готови да действат като него, значи представляваха просто тълпа диваци.

Наближаваше обяд, но нито ми се ядеше, нито пък можех да работя, докато не преодоля шока от преживяното. Ето защо поех бавно назад към хотела.

Пласа дел Сур, където обичайно имаше две многобройни съпернически си групи и още няколко по-незначителни оратори, днес бе изцяло монополизирана от привържениците на „Гражданите на Вадос“. Под набързо повитото с черна лента партийно знаме някакъв трибун, чието име не знаех, подклаждаше гнева на тълпата, разкривайки ужасяващи детайли от убийството на Гуереро и призовавайки за мъст срещу Националната партия. Някой, изглежда, бе съобщил вестта на Тесол, понеже наоколо нямаше и следа от неговите поддръжници.

Щом влязох в хотела, научих, че поканата, за която ми спомена Ангърс, вече ме очаква — великолепно изрисувана картичка с позлатени краища. Трябваше да се представя на входа на Президентския дом и тъй нататък, и прочие. Прибрах я в портфейла, като се зачудих дали смъртта на Марио няма да отложи градинското увеселение.

Следобедният „Либердад“, разбира се, отделяше основно внимание на сензацията. На следващата сутрин обаче „Тиempo“ не пропусна да вземе реванш. Разбулваха се някои нови подробности за предизвикателното държане на Гуереро, а тонът по отношение на Сам — съвсем естествено — беше изпълнен със симпатия. Ала най-доброто, на което можеха да се надяват, бе, че той ще получи доживотен затвор вместо смъртна присъда. Редакционната статия носеше подписа на Фелипе Мендоса, но пукотевиците в нея бяха по въображаем противник. Нищо не успяваше да прикрие факта, че Франсис по най-глупав начин е позволил на необуздания си нрав да го надвие и така самичък си е издал присъдата.

Опитвайки се все пак да изясни предисторията на случая, вестникът предлагаше просторен коментар върху делото за опасното шофиране, илюстриран със снимки на Шишкото Браун с бойко изражение и Мигел Домингес, който пък напомняше тъжен светия. В интервюто отдолу Браун заявяваше, че Франсис бил изкаран от кожата си от лицемерието на правосъдието, на което имал злата участ да стане свидетел. Обаче не зърнах никакъв довод какво е търсил там, ако в процеса срещу Гуереро наистина липсва политически умисъл.

От статията се налагаха две заключения. Първото бе, че Домингес е направил именно онова, дето щеше да му предложи Браун — тоест да поиска отстраняването на съдията Ромеро и назначаването на ново дело. Не разбрах как точно ще заобиколят клаузата, забраняваща повторно привличане към съдебна отговорност за едно и също престъпление, но после си спомних, че старият юрист е оправдал шофьора, без да изслуша свидетелите. Това сигурно обясняваше всичко.

Вторият извод осветляваше произхода на Франсис. Както предполагах, той не бе нито натурализиран гражданин на Вадос, нито роден тук. Събирайки информация между редовете, аз научих, че бил изгонен завинаги от своята родина Барбадос (а също от Британска

Гвиана, Хондурас и Пуерто Рико) по обвинения за политическа агитация и продължил дейността си в Агуасул. Беше си направо професионален демагог.

Открай време изпитвах недоверие към подобен тип хора. Те съществуваха сякаш единствено за да създават интриги — техни собствени или на съответните формации, към които се присъединяваха независимо дали са желани, или не. От друга страна, длъжен бях да отдам почит на люде като Гуереро, Лукас и дори Ангърс. Въпросните фигури имаха свои идеали. Искаха например да запазят и развиват Сиудад де Вадос такъв, какъвто са го създали: перла на Западното полушарие и живо олицетворение на техните мечти. Лично аз от все сърце споделях стремежа им. В случая градското общество се явяваше естествен наследник на потенциала на цял един народ и логично бе тук да си даде среща най-доброто, на което същият този народ е способен.

Следващият ден се оказа църковен празник, очакваше се движението по улиците да бъде натоварено. Излязох рано на работа, но подир няколко часа магнах с ръка. Картината бе твърде далеч от рамките на нормалното, за да смятам моите проучвания за достоверни. Градът изглеждаше затворен в себе си като мида. Пред входовете на църквите и дори пред голямата катедрала прииждаха много по-малко посетители от обикновено — вместо тях срещах хора с черни ленти и даже с траурни облекла. Само за една нощ всички стени бяха изписани с лозунги, повечето срещу Сам Франсис и Националната партия, а когато се отбих на пазара, останах изненадан от опустелия район. Витрините на доста магазини зееха разбити, виждаха се следи от пресни сблъсъци. Насред улицата имаше преобърната зарзаватчийска количка, вероятно някой бе правил безуспешни опити да я запали. Тесният бар, където се запознах с Браун, беше затворен, прозорците му — заковани с дъски от сергията. Околните сгради бяха нашарени от запратените по тях плодове и яйца.

Огрян от яркото слънце, Сиудад де Вадос искреше все така загадъчен, сякаш тайнствен пакет, от който се долавя злоещо равномерно тиктакане. Но вече нямаше никакво съмнение какво ще последва: или фитилът ще изгасне, или ще се разнесе страшна експлозия.

Да, напрежението растеше заедно с горещината, човешките
тълпи кръстосваха града като разпенени реки.

XI

Въпреки смъртта на Гуереро el Presidente не възнамеряваше да отлага градинското увеселение. Ангърс ми каза, че общественият ентузиазъм, предизвикан от победата на местния шампион по шахмат на Карибския турнир, бил толкова силен, колкото и гневът от гибелта на боса. Затова накрая решили да организират приема независимо от трагичния инцидент.

Преди няколко дни бях получил чудесната възможност да разгледам нощния град отвисоко, когато се носехме към Радио-телевизионния център. Ето че днес на път за Президентския дом имах втори такъв шанс — сега вече по светло. За самия Вадос да се любува на столицата отгоре беше обикновено всекидневие — къщата му бе разположена на място, което разкриваше великолепна панорама към долината.

Домът се оказа голяма бяла постройка, издигаща се върху планинския склон, с една страна, обърната по посока на летището, докато фасадата ѝ гледаше право към града. Както приближавах външната порта, на хоризонта се спусна някакъв самолет от Карибските аеролинии, но шумът от двигателите му прозвуча като шепот.

Веднага щом стигнах вратата, застаналите на пост полицаи в летни униформи взеха за почест с пушките си. Зачудих се на какво дължа този ритуал, с който бяха удостоени и колите пред мен. После осъзнах, че в тях се возеха висши офицери от тукашната армия, облечени в достатъчно ярки костюми, за да привлекат всеобщото внимание.

Спрях пред бариерата и показах моята покана на най-близкия часовей. Той махна с ръка на другаря си, сетне ми даде знак да продължавам. Подкарах автомобила по вътрешната алея.

Ливадата пред къщата бе поне сто квадратни ярда и върху нея бяха подредени маси с платнени навеси. От трите страни пъстрееше благоуханна цветна градина, издигната на няколко тераси. По средата ѝ

видях фонтан с разкошна украса и точно срещу него — лек павилион, където военен духов оркестър свиреше валсове. В противоположния край пък забелязах пергола^[1], а зад нея започваше нова алея, скрита от сенките на дървета. Присъстващите наброяваха най-малко четиристотин души.

Един полицаи ми даде знак да паркирам върху твърдата настилка на корта непосредствено зад къщата, друг ме насочи по пътеката към ливадата. При стълбите стояха на пост още две ченгета, които любезно проверяваха за втори път поканите и отбелязваха пристигащите хора в предварително приготвен списък. Този, който хвърли око на моята покана, ме погледна изпитателно, сякаш се опитваше да запомни чертите на потенциален убиец.

Отначало не зърнах нито едно познато лице. До мен спря сервитьор, за да ми предложи поднос с най-разнообразни искрящи напитки. Взех нещо с многообещаващ вид, избрах от съседната табла подходящ сандвич и закрачих бавно по тревата, като се мъчех да прикрия досадата си. Отсега предчувствах, че празненството ще е твърде официално, та да ми допадне.

Щом приключих с първия оглед, стигнах до извода, че гостите се числяха все към каймака на Сиудад де Вадос. Женската половина, колкото и странно да звучи, съвсем не държеше първенство по пъстроцветност на багрите — роклите бяха предимно в пастелни тонове, някои с доста опростена кройка. За разлика от тях висшето офицерство образуваше група, която наподобяваше колония от пеперуди. Бледозелените армейски униформи бяха богато украсени с червено и златно, върху белите флотски куртки грееха еполети, а пък летците се перчеха в небесносини кители, обсипани от сребро и бронз.

Най-сетне зърнах първата позната физиономия — принадлежеше на мъж със загрижен вид, заобиколен от малобройно обкръжение, което включваше три изумително красиви жени. Това бе Мигел Домингес, адвокатът.

Присъствието му ме озадачи, ала така и не успях да му отделя нужното време, защото някой ме повика на английски. Обърнах се и установих, че току-що е пристигнал Доналд Ангърс заедно със Сейксас, придружени най-вероятно от съпругите си. Слабото, ъгловато тяло на Ангърс създаваше комичен контраст с добре охраненото туловище на финансиста.

Последният ме поздрави шумно, тупна ме с едрата си лапа по гърба и ми предложи една от неговите черни бразилски пури. Доналд изчака търпеливо оня да ми се порадва, след което ме представи на жена си — руса англичанка с анемично лице, облечена в твърде скъпа, но съвсем неподходяща рокля. Забелязах, че все поглеждаше крадешком към сенъора Сейксас, която по ръст почти можеше да съперничи със своя мъж, имаше огромен трептящ бюст и възпълнички бели ръце с нанизани върху тях гривни. Е, това хич не ѝ пречеше да се движи с грациозността на бивша танцьорка.

Заговорихме, разбира се, за смъртта на Гуереро. Финансовият началник ни заобяснява надълго и нашироко как точно трябвало да се постъпи със Сам Франсис, докато половинката му трепереше от зле прикрито вълнение, а госпожа Ангърс явно се колебаеше дали да изрази гласно мислите си.

По средата на едно изречение Доналд изведнъж вдигна десница, посочи с драматичен жест стълбите, после се шляпна по челото и се завъртя назад, сякаш искаше да се изплюе.

По стъпалата се спускаха двама възрастни сивокоси гости, които ужасно си приличаха. Единият от тях (навярно по-старият), изглежда, се радваше на всеобща признателност, понеже се кланяше непрестанно на всички страни. Когато излезе на ливадата, незабавно бе заобиколен от група приятели.

— Това вече е прекалено! — възкликна намръщен шефът на пътния отдел. — Скоро Вадос сам ще си подложи крак с тези доброжелателни маниери!

— Ама той е много известен, скъпи — укори го тихо жена му.

— Известен или не, няма значение — отвърна Ангърс. — Въпросът е в принципа. Не ми се вижда никак правилно, като се вземе предвид положението напоследък.

Не бях предполагал, че мога да чуя дори един упрек от страна на англичанина към неговия любим президент.

— Простете невежеството ми — намесих се на свой ред. — За кого всъщност говорите?

— За господина, който пристигна току-що. Името му е Фелипе Мендоса. Той е писател — някои го наричат латиноамериканския Уилям Фокнър. Любимата тема в многобройните му романи е животът на селяните. Лично аз не мога да чета такива истории. Но този човек

се възползва от репутацията си, за да публикува цинични статии против правителството, а само преди два дни нападна Сейксас по най-подъл начин.

— Фелипе наистина е свестен автор — вметна съпругата му с неочакван плам в гласа.

— Ха! — извика финансистът, хвърляйки гневен поглед към Мендоса. — Клеветата си е клевета, независимо дали е написана добре или зле. Днес няма да се сдържа и ще пошушна на Вадос какво мисля, задето го е поканил тук... — Той млъкна, забелязал предупредителния жест на жена си.

— Прав си, разбира се — кимна Ангърс, не толкова да се съгласи със Сейксас, колкото да изкаже неприязънта си към прозаика. — Никога нямаше да отпечатат неговите драсканици, ако собственият му брат не беше главен редактор на „Тиempo“.

— Става дума за сенъора, който поразително прилича на него, нали?

— Точно така. Казва се Кристофоро. Фелипе, Кристофоро и още един тип на име Педро Муриета (той пък финансира публикуването на книгите от тоя уж Фокнър) са нещо като литературни диктатори в страната, което си е жив позор. Ами да, вкусовете им направо граничат... граничат с порнографията...

Откъм стълбите се разнесе вик. Успях да различа едва няколко думи, но предполагам, че целият смисъл на фразата бе: „Тихо, защото идва президентът!“ Изведнъж над двора се възцари тишина, оркестърът засвири туш, а край вратата на дома настъпи суматоха.

Ето че на верандата се появи самият Вадос, следван от красивата си тъмнокоса съпруга и от някакъв човек с очила и нервно изражение. Той се отличаваше с ужасно неподходяща вратовръзка плюс сресана набързо, като от пръсти, коса.

Избухнаха шумни ръкопляскания. Доналд Ангърс, Сейксас и жените им се присъединиха не без ентузиазъм. Оваците продължаваха, докато малката група стигна площадката долу, после el Presidente любезно стори път на своя нервен придружител. Мъжът се поклони, премига от яркото слънце и се усмихна извинително.

— Това е Пабло Гарсия — прошепна Ангърс, докосвайки ме с рамо. — Нашият шампион по шахмат.

Каза го с такава гордост, сякаш ставаше въпрос за нов Капабланка. Сетне домакинът се спусна по стълбите и заедно с Гарсия и жена си се настани в трите меки кресла, които изникнаха неочаквано до стената, където свършваше тревният килим.

— Е, дойде време за обиколката — въздъхна отегчен англичанинът.

Погледнах го учудено, но после забелязах, че присъстващите се бяха подредили в кръг, който се въртеше в посока, обратна на часовниковата стрелка. Заставайки пред Вадос, поредният посетител се покланяше, а Негово превъзходителство му отвърщаше с усмивка и кимване. Ако някои гости се радваха на особена привилегия, той ги повикваше, за да размени няколко думички с тях. Мъж в тъмен костюм (вероятно доверен секретар) бе застанал зад него и от време на време му прошепваше информация на ухото.

Когато дойде моят ред — веднага след Ангърс и Сейксас, — човекът отново се наведе да пошушне нещо. Президентът ми направи знак да се приближа. Извиних се на спътниците си и пристъпих напред.

— Сеньор Хаклит, радвам се, че ми се удаде случай да се запознаем — произнесе Вадос на великолепен, лишен от какъвто и да било акцент английски. — Естествено вече имах възможност да ви гледам по телевизията. Ала то не е същото, както да се срещнем лично.

— За разлика от вас аз извадих по-добър късмет — отвърнах. — Видях ви в компанията на вашата очарователна съпруга онзи ден на Пласа дел Норте. — При тая фраза се поклоних леко към сеньора Вадос, която действително беше необичайно красива. Изглежда обаче, че не говореше english, понеже не ми обърна внимание.

— Ах, това е по-скоро мимолетна среща, а не истинско запознанство — възрази el Presidente.

— Но аз се запознах по-отблизо със Сиудад де Вадос — продължих в церемониалния тон. — И трябва да призная, че съм дълбоко впечатлен от него.

— Да, казахте го и по телевизията — домакинът се усмихна. — За мен винаги е удоволствие да го чуя дори след толкова години. Знаете ли, гледам на тази столица като на мое дете. Да основеш град е много повече, отколкото да създадеш син, защото синът е само една личност, докато градът е най-чудесното потомство, на което може да се

радва някой мъж. — Хуан Вадос въздъхна съвсем неочаквано. — Е, също като децата понякога и той не израства такъв, какъвто бихме желали. Както и да е, сега не е моментът за подобни разговори — не бих искал да си загубите времето в обсъждане на професионални проблеми. Надявам се, че престоят ви в Агуасул ще бъде приятен. Всичко хубаво.

Негово превъзходителство кимна леко, а аз избъбрих в речитатив: „Señor Presidente... Señora...“, след което отстъпих. Накрая нарочно прибавих името на Гарсия, понеже дребничкият шахматист с нервни движения очевидно се чувстваше неудобно. Но веднага щом го споменах, лицето му просветна сякаш запалена лампа и той ме изпрати с толкоз ентузиазизиран поглед, че ми заприлича на малко дете, току-що получило любимия си шоколад.

— Беше ви оказана голяма чест, драги господине — произнесе нечий познат глас зад мен, когато отново заех своето място в процесията. Исабела Кортес тъкмо минаваше край президента, хванала под ръка около 60-годишен изискан на вид мъж, който обаче носеше старомодно пенсне. Побързах да изразя съгласието си.

Все пак се радвах на неочакваната среща, защото един въпрос не ми даваше покой през цялото време — въпросът за използването на подсъзнателното възприятие.

— Леон — обърна се Кортес към своя кавалер, — това е Бойд Хаклит, когото сигурно си видял в нашето предаване по телевизията. Моят съпруг, сеньор — професор в катедрата по социология при тукашния университет.

Ученият ме награди с разсеяна, но иначе лъчезарна усмивка. Той стисна топло ръката ми, после погледна смутен жена си, а тя се развесели и каза:

— Моля да му простите, понеже неговият английски е доста по-лош от обичайното в тези среди. Просто езиците не му вървят.

— Тогава да минем на испански — предложих аз, защото, изглежда, тъкмо това очакваха от мен. Сега дамата обясни на мъжа кой точно съм. Още преди да завърши, професорът сграбчи за втори път десницата ми и ме увери, че е безкрайно щастлив да се срещне с мен.

— Предполагам, че познавате съвсем малко от присъстващите? — попита сеньора Исабела.

Кимнах. Така си беше.

— Ако желаете, да оставим безумната въртележка тук и да спрем при масите с напитките. Оттам ще ви покажа някои местни забележителности. Впрочем искам пак да ви благодаря за чудесното интервю в програмата онази вечер.

— За мене посещението в Радио-телевизионния център беше много интересно — отвърнах предпазливо.

Вече разговаряхме на испански, за да може да участва и професорът, но аз все не намирах подходяща възможност да задам въпроса, който ме мъчеше. Пък и не знаех дали ще смогна да го формулирам достатъчно умело на чужд език.

Един сервитьор спря и ни поднесе широка табла с алкохол веднага щом напуснахме гъмжилото. Усмиввайки се отново, Леон Кортес вдигна чашата си към мен.

— За успешния завършек на вашата сложна задача, сеньор! — предложи тост той.

— Ако нямате нищо против — отбелязах любезно, — с радост ще пия за същото.

Двамата сръбнахме по глътка, после Исабела се наведе и започна да ми шепне имената на присъстващите знаменитости.

— Ето там, виждате ли, седи генерал Молинас. — За мое облекчение тя пак се върна към английски език. — Той е... ох, как беше думата... човекът, който управлява нашите армии.

— Министър на войната? — подсказах аз, а дамата се засмя.

— О, уважаеми Хаклит, ние отдавна не водим никакви войни! Не, той е... ах, да, сетих се — главнокомандващ. До него (вече го познавате) Алехандро Майор, министърът на информацията и комуникациите, беседва със сеньор Диас, завеждащ вътрешните работи.

Този път надигнах заинтригувано глава. Диас бе едър, тромав мъж от типа, наричан тук *hombrazo* — с огромни крайници и костеливо лице, разкриващо недвусмислено близката му родствена връзка с индианските предци. Носеше добре ушит летен костюм, който обаче му стоеше като раздърпан чувал, и при разговор размахваше ръце, та неговите събеседници се държаха малко по-назад. Един от заобикалящите го бе Мигел Домингес.

— А там, непосредствено до адвоката Домингес, виждате друг министър — високият човек с очилата е Гонсалес от съдебния

секретариат. По-нататък е сеньор Касталдо, заместник-министър на вътрешните работи и доста близък приятел на Диас, то се знае... Предполагам, че присъстват повечето шефове от правителството. Да, ето го и директора на здравния отдел доктор Руис.

Бе дребен на ръст мъж с развълнувано изражение. В момента бъбреше с Колдуел, с когото вече се бях срещал в кабинета на Доналд Ангърс.

— Трябва да ви призная, че дори аз не познавам всички гости — заоправдава се сеньора Кортес, сякаш очаквах от нея изчерпателна справка. — Виждам, че са поканени някои от по-изтъкнатите ни бизнесмени. Например брюнетът, който разговаря с Андрес Лукас, се нарича Арио — често ще забелязвате това име, изписано над най-големите магазини в града.

Лукас носеше траурно облекло и очевидно се стараеше да покаже, че е дошъл на градинското увеселение единствено от чувство за дълг към президента. Почти не обърнах внимание на богаташа Арио, главата ми се бе завъртяла от толкова много нова информация.

Сеньора Кортес се оглеждаше за поредната жертва, към която да привлече моя милост, и аз реших, че е настъпил подходящият момент да я прекъсна.

— Ами кой е Пабло Гарсия? — запитах. — Искам да кажа, извън интересите му към шахмата.

— О, той е само шампион и нищо повече. Преди, ако не ме лъже паметта, е работил като даскал по математика в някакво затънтено училище из Пуерто Хоакин, ала сега е директор на Националния лицей за шах тук във Вадос.

— В Република Агуасул наистина гледате съвсем сериозно на тази игра, нали? — осведомих се с подobaваща учтивост.

Професор Кортес каза нещо на жена си, което не успях да доловя, но комай беше чул последните ми думи, понеже се извърна към мен.

— Че защо да не я вземаме на сериозно, сеньор? Много по-приятна е от вашия футбол и бейзбол, не смятате ли? Тя обучава ума на вътрешна дисциплина, така че мисълта винаги да предхожда действието. Освен това е твърде интересна и стимулираща.

— Вие самият играете ли? — полюбопитствах аз, а Исабела Кортес ми обясни, че преди десетина години мъжът ѝ стигнал до

финалите на местния шампионат. Тук професорът си придаде скромнен вид.

Изказах по съответния начин своето възхищение и поех поредната напитка от най-близкия поднос.

Тъй като ученият пак се бе присъединил към разговора, налагаше се да продължавам на испански. Премислих следващите няколко изречения.

— Беше ми много интересно да посетя Радио-телевизионния център на Агуасул — подех отново темата. — Особено когато научих, че министър от сегашното правителство отговаря за... за предаванията.

— Абсолютно правилно! — кимна с ентузиазъм Кортес. — Напълно поддържам доктор Майор в неговия възглед, че телевизията е един от най-полезните лостове на съвременната държава. Ето например... — той махна с ръка към жена си да не го прекъсва — да вземем вашата задача. Съществуват ред подробности, неудобни за публикация, но въпреки това хората би трябвало да ги знаят. Ще ме извиниш, Белита, обаче разбираш не по-зле от мен, че ще си навлечем гнева на епископа, ако се опитаме да отпечатаме в „Либердад“ дори половината неща, дето показвате на малкия екран.

Той отново се обърна към мен:

— Вероятно си давате сметка колко сме разтревожени от натрапниците, които се заселват необезпокоявани от никого в нашия чудесен град. А и как иначе, щом ви повикахме тъкмо заради тях? Някои работи в отвратителните им жилища не подлежат на описание — чудовищни жестокости, аморални деяния, — все постъпки, присъщи за тези нещастни чеда на своята земя, откъснати от корените си и лишени от стабилизиращата сила на тяхното естествено културно обкръжение. Беше ми оказана честта да стана съветник в кметството и докато изпълнявах моите задължения, неведнъж посетих бордеа под главната монорелсова станция, както и временните домове в покрайнините на Вадос. Там с инспекторите от отдела по хигиена сме присъствали на какви ли не безбожни сцени. Направо е невъзможно да се прецени опасността, идваща от подобен център на разложение вътре в самия град. От друга страна, ако същите тези хора останат да живеят в родната си среда, където са подложени на определен социален натиск — уважение към местния свещеник например или силата на вековната

традиция, — те са далеч по-уравновесени, спазват морала и дори, бих казал, притежават известно достойнство.

Леон Кортес говореше авторитетно, а аз обмислях предпазливо моята следваща забележка. Предчувствах, че щях да получа информация по въпроса, който ме измъчваше, без даже да го задавам.

— И така да е, съмнявам се, че ще ви позволят да показвате разни нецензурни сцени по телевизията, също както и във вестниците.

— Вярно е, ако прибягваме до обичайния начин — съгласи се професорът. — Нашият преподобен епископ... Ах, ето го и него, тъкмо се чудех къде се е дянал. Но днес, разбира се, е църковен празник, нали? Сигурно е имал и други задължения... Та докъде бях стигнал? О, да. Попитаме ли епископа, той ще е на съвсем противоположно мнение. Обаче фактите по случая рано или късно щяха да станат достояние на широката публика и телевизионният екран е единственото възможно средство, за да бъде внушена истината на обществото. Затова ние сме избрали по-особена техника, известна като подсъзнателно възприятие. Тя представлява...

— Чувал съм за нея — прекъснах го, без да знам дали да се чувствам поласкан или обиден, задето толкова откровено ми бе признал, че се използва подобен метод.

Ученият се усмихна щастливо.

— Много е полезна! — възкликна той. — Наистина е много полезна!

Изведнъж бях завладян от убеждението, че пред мен стои действително чудесен човек. Представих си го как престъпва прага (може би отмята встрани някаква завеса) на една от бараките в покрайнините на Вадос и се изправя пред сцената с негъра и децата, която ми бе показала Мария Посадор. Помислих си, че професорът най-вероятно щеше да се нахвърли върху мъжа или да му изкреци, съветвайки го например да си завърже воденичен камък на шията, а после да се удави в морето.

Сеньора Кортес ме погледна внимателно, сякаш обезпокоена от някои неприятни изводи, на които би ме навел разговорът с нейния съпруг. След това забележа, че нямам намерение да отвърщам, и се намеси:

— Така е, ние наистина използваме телевизията с пропагандна цел, но само когато се отнася до най-важните въпроси. Както изтъкна

Леон, в конкретния случай сме принудени да прибегнем до крайни мерки. И понеже не всички могат да отидат там и да се уверят с очите си, не ни остава друга алтернатива. У нас има немало хора, които са готови да отрекат фактите и не биха се спрели пред нищо, за да попречат на правителството да намери най-вярното решение. За жалост дори сред присъстващите тук се срещат такива лица. Обаче el Presidente е необичайно толерантен човек.

— Да си призная, и аз видях разни неочаквани личности — побързах да се съглася. — Да речем, главния редактор на „Тиемпо“. Брат му — също.

— Познавате братята Мендоса? — учуди се Исабела Кортес. Поклатих глава. — Ах, просто сте чували за тях? Те са типично потвърждение на казаното току-що. Разбира се, сеньор Кристофоро е твърде популярен във Вадос, а пък Фелипе се радва дори на международна известност — е, не чак такава, каквато притежава grosмайстор Гарсия. Толкова по-зле, че никой от двамата не откри начин да предложи таланта си в услуга на нашия добър президент.

— Но защо е необходимо той да ги кани?

Тя сви рамене:

— Изглежда, за него е по-важно, че Фелипе Мендоса е прославил страната ни с книгите си и че брат му милее достатъчно за бъдещето на Сиудад де Вадос. Някои казват, че понеже съдбата го е лишила от възможността да има деца, президентът нарича своя рожба този град. Предполагам, всеки, който обича така всеотдайно хубавата ни столица, може да се радва на благоразположението му — дотогава, докато се старае да не му навреди.

— Правилно — кимна в потвърждение професорът. — Абсолютно правилно. Не зная дали ще ми повярвате, обаче той не пропуска дори Мария Посадор на подобни неполитически приеми. Струва ми се, че е поканена и днес, почти съм сигурен, защото мярпах името ѝ в списъка. Но тя, разбира се, няма да дойде. — Леон ме погледна въпросително. — Чували ли сте за нея, сеньор?

— Даже се познаваме — рекох аз. — Вдовицата на последния съперник на Вадос.

Посивелите вежди на учения щръкнаха нагоре. Ала преди да отвори уста, жена му го чукна по ръката.

— Скъпи! — произнесе тихо Исабела.

Забелязах, че околните се отправяха през ливадата към къщата. Върху асфалтовата алея ни очакваха десетина реда столове, обърнати с лице към нас. Оркестърът бе оставил инструментите си, бляскави като коледни играчки. Няколко прислужници бяха донесли дълго цилиндрично руло от тежък плат и го разгъваха пред беседката.

— Ах, да, наистина — каза професорът, хвърли око на своя часовник и без повече обяснения тримата се присъединихме към общия поток.

Бяхме сред последните, които изкачиха стълбите, но креслата стояха така, че да осигуряват чудесна видимост към тревния простор. Докато изчакахме опашката, за да заемем местата си, зърнах, че Вадос разговаря весело с Гарсия в средата на първия ред.

Долу прислужниците развиха докрай рулото, което се оказа огромно табло за шах с всичките му шейсет и четири квадрата. Веднага щом приключи тая операция, иззад дръвчетата около ливадата се появиха подредени в колонки хора.

Тези отляво имаха бели ризи и панталони, отдясно пък бяха облечени в черно. Предните осем от всеки отряд носеха обикновени, прилепнали по главите шапки, докато пристъпващите отзад се отличаваха с цилиндри, наподобяващи шахматни фигури. Разпознах коне, топове, офицери, а единствените жени в двете групи си бяха сложили малки позлатени корони. Последни излязоха царете, посрещнати от всеобщи ръкопляскания.

Междувременно участниците в спектакъла се подредиха върху разграфеното поле под ритъма на барабан, като преди туй се покланяха — двама по двама — към мястото, където седеше президентът.

Бях толкова изненадан от развоя на събитията, че щом най-послед се свързах и погледнах въпросително сенъора Кортес, всички фигури вече бяха застанали на изходните си позиции.

— Наистина ли не знаехте? — учуди се тя. — Това е най-голямата чест, която оказваме на нашите гросмайстори. Всяка финална партия на тукашния шампионат или победа зад граница се разиграва по същия начин пред най-отбрана публика. Сенъор Гарсия се радва за девети пореден път на този жест — великолепно постижение, не мислите ли? Но гледайте, започват.

При следващия удар на барабана една бяла пешка пристъпи бавно два квадрата напред. Нов удар и срещу нея скокна облечена в

черно пешка. Атака плюс защита по дамската линия. Зрителите се настаниха удобно в креслата, приготвяйки се за продължителен сеанс. Аз обаче бях твърде развълнуван, за да се отпусна. Явно това беше най-невероятният шахматен двубой, на който присъствах. Разбира се, знаех за ексцентричните игри, провеждани от някои деспотични управници в Ориента като персийските шахове например. Там всяка изгубена фигура (тоест роб) била обезглавявана незабавно на място от палача. Виждах и в наши дни да се организират подобни зрелища — ех, не с такъв варварски финес — върху полета с размера на тенискортове. Обикновено играчите направляваха армиите си с мегафони. Но доколкото ми бе известно, тя прояви не се радваха на кой знае какво внимание. Те отнемаха доста време, пък и съществуваше рискът някой актьор да припадне като войник, изтощен от продължителните маршировки за поредния парад.

Ала драматизацията на шахматна среща чрез фигури, които се движеха прецизно по предварително заучен план, впечатляваше много повече от което и да било друго представление.

[1] Засводена ограда от пръти, по която се вият растения. — Б.ред. ↑

XII

Партията бе наистина продължителна — осемдесет или деветдесет хода — дори ако не включваме времето, отделено за мислене на самия турнир. Не ме биваше особено в оценката на по-оригиналните комбинации и започнах да се отегчавам (също както при двубоя между Кордобан и доктор Майор) дълго преди силите на съперниците да се стопят до офицер и две пешки.

За мое успокоение открих, че не съм единственият, който се чувства така. В началото всичко беше все още интригуващо като встъпителната част от хубав спектакъл — неподвижните участници заставаха на коляно, за да не пречат на погледа, а по-интересните моменти се подчертаваха с пауза. Публиката изразяваше възхищението си с ръкопляскания, един-два пъти даже се разнесоха одобрителни възгласи. Вземащата фигура обикновено нанасяше условен удар с къс меч, след което две пешки подхващаха жертвата и я оставяха върху тревата. Представлението се провеждаше в почти пълна тишина, ако се изключат аплодисментите и периодичните удари на барабана, сигнализиращи за поредния ход.

Обаче с напредването на играта и някак монотонното разместване на материала лицата на повечето присъстващи, освен Пабло Гарсия и още неколцина (впрочем Гарсия, както забелязах, следеше партията с нарастващо безпокойство), придобиха любезен, но отегчен вид. Те все по-често даваха знак на кръстосващите между редиците сервитьори с освежителни напитки.

Единственото и по-явно изключение от тази всеобща досада бяха el Presidente и Диас. Вадос вникваше в двубоя с напрегнатата физиономия на мелбърнски запалялко по време на мач. Това ме подсети, че няма да е зле (веднага щом се върна у дома) да посетя някоя среща на моите любимци от „Шийлд“. Министърът, от друга страна, разделяше вниманието си между играта и самия президент.

Лицата и на двамата изразяваха неодобрение. Не, не точно неодобрение, ами по-скоро нещо, близко до... до омраза и все пак

примесено с взаимно уважение. Припомних си всички истории за съперничеството между тях, които бях чувал. Ето го днес пред очите ми — разгарящо се с всеки миг. Ако не беше навикът да го контролират, със сигурност щяха да стигнат до взрив с ужасяващи последствия.

Фигурите най-сетне приключиха със сложните си маневри, белият цар коленичи и сведе глава. Черният напусна разчертания килим, поклони се на Гарсия, предаде му своя меч и го придружи до полето, за да извърши *coup de grace*^[1] в пантомимата. Сеньор Вадос пръв направи знак за аплодисменти, а шампионът се надигна тържествено между двамата високи царе, като опипваше с безпокойство очилата си.

После Диас отново погледна към най-важния човек на републиката. Вече се усмихваше толкова широко, че се виждаше един счупен зъб.

Зад мен Исабела Кортес се пробуди с въздишка от своя унес.

— Това е всичко — произнесе със задоволство тя. — Сега остава да се присъединим към опашката, за да се сбогуваме с домакина, и можем да си тръгваме...

— Белита! — прекъсна я замислено професорът. — В студиото ли се връщаш? Бих искал да обсъдя с Пабло разгръщането на офицера от царския фланг в началото на играта — тази разработка ми се стори доста интересна.

— Добре, добре — отговори невъзмутимо сеньора Кортес. — Довечера ще се видим у дома.

Леон си запробива път през топящата се тълпа, прислужниците вече сгъваха шахматното поле, а аз заех място в редицата, та да бъда възнаграден с прощално кимване от Вадос. Сетне се върнах при колата.

Ама че побъркана страна, мислех си, докато карах назад към града. Победителят в Карибския турнир е обявен за национален герой, общественото мнение се обработва чрез телевизията, като никой не си прави труда да крие този факт, в съседство със свръхмодерните сгради се гушат дървени колиби. Странно *deme* си е отгледал el Presidente...

Хм, как наистина трябваше да реагирам на тая история с манипулирането на подсъзнателното възприятие? Мария Посадор бе предположила твърде правилно, че ще съм против него, но преди малко Кортес ми разказа, че самият той е присъствал на подобни отвратителни сцени в бордеите. Тогава професорът ми се стори човек високоинтелигентен и същевременно леко старомоден — с други думи господин, за когото лъжата (независимо от каузата, която защитава) би била не само чужда, ами и органически неприемлива. За втори път се налагаше да преосмислям първоначалната си преценка. Освен това се питах дали колебанието ми се дължи на стремежа към правдата, или на нежеланието да се отвлечам с проблеми извън моята професионална сфера.

Още с влизането в града забелязах, че трескавото движение от вчерашния ден и последвалата го нощ беше утихнало и улиците постепенно се връщаха към своя нормален живот. Във всеки случай гледката бе съвсем обичайна за вечер след църковен празник, ресторантите и баровете бяха препълнени, по площадите свиреха музиканти. Обладан от смътната надежда, че аз също мога да се заема с прекъснатите си занимания, взех фотоапарата и бележника и отново се отправих към пазара.

Но тук ужасното клеймо, което бе оставило подир себе си убийството на Гуереро, все още тегнеше из въздуха. Безлюдните улици лъщяха мокри, измити неотдавна от цистерната на градската служба по почистване.

Минах край миниатюрен параклис в стената на една къща — ниша с груба глинена статуетка на Мадоната и поличка със закривени пирони за свещи. Почти на всичките бяха забодени жълти лоени пръчици, отдолу имаше и бележка. Вдигнах я.

„За душата на Марио Гуереро — пишеше вътре на испански. — Убит от тези (следващата дума ми беше непозната, ала предположих, че е някаква обида) индианци, които са лишени от разум.“

— Nombre! — извика заплашително някой зад гърба ми. — No toques!^[2]

Обърнах поглед. От близкия вход пристъпваха двама мъже с вид на главорези, всеки стиснал тежка сопа в ръката. Неволно се напрегнах, докато вървяха към мен.

— Qué haces?^[3] — попита дрезгаво един от тях. Вторият, след като разгледа внимателно лицето ми, даде знак на приятеля си да свали своята сопа.

— Es el señor Nakluyt, по?^[4] — избъбри той. — Виждам съм ви по телевизията. Простете, обаче ние поставихме свещите като предупреждение за ония селяци, че гибелта на Гуереро — агуасулецът се прекръсти — няма да остане неотмъстена. Послушайте съвета ми и избягвайте вечер да се навъртате насам.

— Благодаря — аз се отправих забързано към противоположния край на улицата. След кратката среща с тези войнствено настроени привърженици на партията на Вадос не беше изключено да налетя и върху сили от другата страна, а никакъв договор не би ме накарал да си рискувам живота в махленско сбиване.

Все пак, за да отвърна на призива на дълга, избрах едно поживено кръстовище, където се заех да броя преминаващите за определено време коли. Но след няколко часа реших да обявя края на работния ден и се прибрах в Хотел дел Принсипе да поспя.

Действително се нуждаех поне от още седмица напрегнат труд, преди да съм готов със заключенията си. Освен това, ако се вземеше предвид донякъде ненормалната ситуация в града, нищо чудно да получех малко по-високи от обичайните стойности. Ето защо, за да не губя темпо, посветих следващите два дни на отдела за уличното движение. Там почнах да вкарвам събраните данни в компютъра, да ги анализирам, да ги уточнявам съобразно моите параметри и да оформям първите приблизителни резултати за периода, през който бях извършил изследването. Понеже боравех със сравнително ограничена информация, изчисленията ми отнеха далеч по-кратко време, отколкото предполагах. Все пак Ангърс бе доста въодушевен, когато в петък по обяд ме завари да чертая скица за пробно изменение в плана на пазарния район.

Побързах да го уверя, че още не зная дали съм открил подходящото решение и че обикновено са ми необходими пет-шест опита преди онзи вариант, който поне отчасти да отговаря на всички условия. Той обаче не обърна внимание на думите ми, сякаш бяха само проява на скромност, и ме заведе да хапнем на Пласа дел Норте.

Никога нямаше да започна да харесвам този префърцунен англичанин, изглеждаше ми прекалено... безупречен. Но изобщо не се

съмнявах, че той наистина познава добре пътностроителното инженерство. Беше ми признал, че е напуснал родината си, защото транспортната ѝ мрежа била в твърде занемарено състояние за една напреднала държава и най-вече поради липсата на единна политика спрямо уличното движение. Известно време трупал опит из страните от Общия пазар, участвал в строежа на западната африканска крайбрежна магистрала, после го поканили в Щатите — там работил по изграждането на две скоростни шосета и на южния манхатънски надлез. Когато и след този период Англия по негово мнение продължила да пренебрегва въпроса за нова пътна политика, Доналд се отказал от надеждата да се завърне у дома и приел предложението на Вадос. Уважението ми към инженера порасна много, щом научих, че на споменатия манхатънски обект е отговорял за секция К, която знаех отлично от престоя си в Ню Йорк.

Тъкмо обсъждахме някаква маловажна техническа подробност, когато нечия ръка легна върху рамото ми. Извърнах се, за да установя, че едрото тяло на Шишкото Браун е засенчило слънцето.

— Здравсти, Хаклит — рече той, обвит в облак дим от пурата си. — Имам любопитни новинки за теб.

Не обръщаше никакво внимание на Ангърс. Англичанинът го заговори докачено:

— Привет, Браун! Рядко се случва да те виждам насам — да не си намерил най-сетне клиент за изстискване?

— Ако някой от нас се безпокои как да си натъпче джобовете, това е приятелчето ти Андрес Лукас — парира равнодушно адвокатът. — Не знам дали ти е известно, но мен ме вълнува правосъдието. Не е трудно да го запомниш, понеже съм един от малкото във Вадос с подобни интереси... Та както казах, Хаклит — продължи той, без да се съобразява с разгневения Ангърс, — изглежда, че намерих цаката на съдията Ромеро благодарение на ходатайството на Миг пред Диас. Гонсалес се разпореди за ново гледане на делото. Дошъл съм тук да го отпразнувам. Искаш ли да поздравяш Мигел? Той е ей там и ще обядва с мен. Доскоро, сър. Доскоро.

Дебеланкото се отпрати тромаво към своята маса. Доналд го проследи с блеснал от яд поглед.

— Досаден нехранимайко! — процеди през зъби. — Все се вре където не му е работата! Ха! — възкликна инженерът и загаси

цигарата си в пепелника. — Ще се връщаш ли в службата?

— След час-два — обещах аз. — Трябва да взема разни книги от хотела. Ще се видим пак.

Това бе само претекст, повече се интересувах от митингите на Пласа дел Сур. Бях пропуснал сутрешните вестници и ми се щеше да разбере дали Националната партия е събрала достатъчно кураж за някоя нова публична проява.

Но когато стигнах площада, там нямаше никакви политически групи. Вместо тях наоколо се навъртаха поне сто полицаи, мнозина киснеха под палмите, пушеха и играеха на зарове. Няколко ченгета се бяха струпали край една шахматна дъска.

Прибрах се в хотела, все още озадачен. Едрият портиер ми козирува, а аз се зачудих дали да не го питам какво всъщност става. После реших, че най-вероятният отговор ще бъде: „Не знам“, също както не знаеше нищо в деня на моето пристигане. Забравих за намерението си, щом зърнах във фоайето Мария Посадор — седеше замислено край черно-бяла масичка и местеше фигурите, стиснала познатата незапалена руска цигара между пръстите. Имаше разтревожен вид.

Приближих я, тя ме поздрави с вяла усмивка и махна към празното кресло срещу нея.

— Желаете ли една партия шах, сеньор? — покани ме дамата. — Нуждая се от мъничко развлечение. Е, готов ли сте?

— Съжалявам, че ще ви разочаровам — подхвърлих аз. — Трябва почти веднага да се връщам в службата. Все пак може би ще ми кажете — защо няма речи днес на площада?

Мария сви рамене.

— Вчера избухнаха малко размирици и Диас забрани всякакви митинги, докато не се успокоят духовете покрай убийството на Гуереро.

— Толкова ли е лошо положението?

— Достатъчно, та всеки миг градът да се раздели на воюващи лагери — отвърна с напрегнат глас тя. Както разговаряхме, Посадор подреди фигурите за нова партия. — Ето така!

— Май не дойдох във Вадос в най-подходящото време — опитах се да разведря обстановката, но не успях. Жената вдигна виолетовите си очи към мен.

— Ех, ако не бяхте вие, щеше да е някой друг. Моментът направо е назрял за това. Не, смъртта на Марио Гуереро е само дребен детайл от цялостната картина, лек симптом на болестта, която разяжда нашия живот. Останалото е всеобща корупция плюс разложение — и двата процеса си въздействат взаимно. Сигурно си давате сметка, че като притежател на много акции в строителните фирми сеньор Сейксас (който иначе работи във финансовия отдел) има личен интерес да се правят нови и нови магистрали независимо от измерената в човешко нещастие цена, понеже в края на краищата златните реки ще потекат към неговия джоб. Ето го кредото на модерната ни Република Агуасул. О, туй е известно на всички! Но какво се случи, когато нашият добър писател Фелипе Мендоса се опита да извади на бял свят кирливите ризи — не друг, а именно той, интелектуалецът със съхранен граждански морал и ненакърнена съвест? Сейксас просто размени няколко думи по телефона със своя близък приятел съдията Ромеро. Днес хищникът разполага със съдебно разпореждане срещу Фелипе и ще може зад тоя непоклатим параван да продължава и за в бъдеще със съмнителните си операции, докато истината остава скрита от очите на хората. Вече ми се гади от всичко, сеньор... — Чертите ѝ се сгърчиха в отвратена гримаса. — Е, стига съм бърбила. Помислихте ли върху това, което ви показах онзи ден?

— Да — отвърнах, подбирайки внимателно думите си. — Даже разговарях с Исабела Кортес от телевизията и мъжът ѝ призна, без дори да го питам, че действително използват въпросната техника. Лично аз не одобрявам подобен метод, но според господина те имат своето оправдание, защото...

— Така е, драги Хаклит — прекъсна ме тя с внезапно почервено лице. — Не се съмнявам, че за всяко нещо под слънцето може да се намери известно оправдание. Приятен ден.

Мария Посадор отново потъна в мисли. Сега придоби толкова вгълбен израз, че едва ли забеляза кога си тръгнах.

[1] Последна милост (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Човече! Не пипай! ↑

[3] Какво правиш? ↑

[4] Това е господин Хаклит, нали? ↑

XIII

И през двата почивни дни се чувствах така, сякаш крача останал без сили в някакъв безкраен тунел. Кошмарна история! Заплахата от сблъсък, която се усещаше съвсем недвусмислено през първото денонощие след смъртта на Гуереро, още не бе напуснала града. Това личеше по предпазливия вид, с който минувачите пресичаха улиците, а също и по многобройните спотаени във входовете и из ъглите фигури — за тях нямах никаква представа кои са те всъщност. Този път конфликтът засегна буквално всички жители на Сиудад де Вадос: от министъра до простия фабричен работник. Спомних си думите на Посадор, че столицата е разделена на два противникови лагера.

И все пак, може би посредством здравата ръка на el Presidente, положението оставаше под контрол. Угрозата от насилие се зъбеше, но не хапеше.

Заглавията в неделния брой на „Тиемпо“ оповестяваха победата на Домингес над Ромеро — според журналистите това бе точно победа. Не по-малко внимание беше отделено за вдъхновена защита на Фелипе Мендоса, подписана от неговия брат Кристофоро, главен редактор във вестника. Въпреки че не го споменаваха никъде, предположих, че става въпрос за реакция към съдебното решение срещу Мендоса и в полза на Сейккас. В статията се мяркаше и името на сеньора Посадор, а пък Хуан Тесол бе наречен „верен страж на народната свобода“. Като цяло всички материали нагарчаха от прекомерен патриотизъм.

Колкото повече напредвах в работата, толкова повече препятствия се изпречваха на пътя ми, сякаш се бяха наговорили да ме забавят. И което бе доста лошо — още по-сложна ставаше играта, сред чиито механизми неволно се бях забъркал.

Не искам да кажа, че на двете страни липсваха честни хора, макар именно те да ми създаваха най-големите грижи. Ако изключим Франсис, който вече беше извън събитията, люде като Мендоса и Миг несъмнено се стремяха към победата, движени само от високи нравствени идеали. Въпреки благородната си завист към писателя

Мария Посадор по всяка вероятност имаше основателни причини, за да премине в опозиция, а и съдията Ромеро наистина не постъпи лоялно спрямо Домингес.

Но политическата атмосфера тук се влияеше пряко от парниковия ефект. И най-малкият инцидент, който би могъл да се свърже с политиката, веднага се превръщаше в храна за междуособици. Вместо да утихват, враждите разцъфваха извън всякакви граници. Единствената истинска загуба до момента беше смъртта на Гуереро — тежък удар и за двете страни особено след задържането на Сам Франсис.

Най-после си дадох сметка колко нищожно емоционално въздействие ми оказа тази гибел, макар да присъствах на нея. Инцидентът бе толкова кратък, дори някак нереален. И преди бях виждал да умират човешки същества — два пъти по време на сбиване между работници и още няколко пъти при катастрофи на улицата. Ала дните се нижеха, а пък градът продължаваше да кипи. Случваше се да се запозная с хора, които навярно не бяха срещали Гуереро през целия си живот, но бяха далеч по-афектирани от смъртта му, отколкото аз например.

И това се обясняваше само с едно. Никой не би могъл да представлява нещо за другите, освен ако не се превърне в символ от огромно значение.

Погребаха го в неделя, след служба в катедралата, на която дойде лично епископ Крус. Столицата замря, по улиците се редяха тълпи, за да изпращат кортежа. Почти всички жени бяха облечени в траур, мъжете носеха черен креп върху ръкавите си, черни лентички на джобчетата или черни вратовръзки — тези, които имаха вратовръзки.

Символ.

О'Рурки беше изкарал много дежурни полицаи по маршрута на погребалната процесия и съвсем основателно, защото възникнаха поне десетина опита за безредици. Отпърво предположих, че са организирани от Националната партия, но по-късно научих, че това били студенти от университета и протестирали срещу националистите, а не против Гуереро и „Гражданите на Вадос“.

Процесията остави след себе си разбунтувани духове, като кораб, набраздил спокойни води. Символ, повторих си аз и реших, че хич не е лошо да потърся истинската причина за моята собствена нежелана и

неочаквана популярност. Мария ми беше казала: „Ако не бяхте вие, сеньор, щеше да е някой друг. Моментът направо е назрял...“

Именно. Също както събудената от дълго въздържане невроза може да намери изява, далечна от първоначалния си тласък, така и трупаното с години напрежение в Сиудад де Вадос проблясваше ту тук, ту там сякаш танц в мъгла. То използваше дори най-дребния повод или личност, за да кристализира около тях.

Някаква зла игра на съдбата бе определила аз да съм сред тези личности. Щом процесът е започнал веднъж, как бих могъл да се съпротивлявам срещу него? Как да се боря с безформената комбинация от емоции, страхове, ревност, властваща понастоящем в града? Чувствах се като прикован, неспособен да помръдна изобщо, като затворник, останал в плен на могъщи сили. Беше ми отказана даже най-микроскопичната проява на свобода, която бях ценил през целия си живот — свободата да работя, да давам най-доброто от себе си.

Някак неусетно край мен се изнизаха два призрачни дни. По-голямата част от тях прекарах в отдела, опитвайки се да внеса ред в хаоса от компютърна информация, да превърна на пръв поглед абстрактния поток на уличното движение в строен модел, възникващ от чувствата на Хосе или Лола, докато вървят по своя път. За известно време успях да забравя почти всичко — дори иска, подаден от Сигейрас.

Но в сряда сутринта Ангърс ме предупреди, че са изчерпани легалните средства, с които разполага отделът. Андрес Лукас уреди отсрочка, за да подготви атаката си срещу Франсис, обаче нямало никакъв начин да бъде прекратено делото.

Затворих папката, с която работех, запалих цигара, облегнах се назад и вперих поглед в англичанина, мъчейки се да си подредя мислите.

— Означава ли това, че ще трябва да се явя съгласно вашата призовка?

— Така каза Лукас.

— Има нещо, което не разбирам. Този човек, изглежда, е успял да потопи пръсти в Бог знае колко парчета от торти. Винаги съм смятал, че адвокатите по света се занимават или с криминални, или с граждански дела. Но сеньор Лукас вероятно не е и чувал за такова разделение. Защо?

— Задават ми твърде коварни въпроси — въздъхна Доналд. — Най-краткият отговор, предполагам, гласи, че това е част от теорията на Алехандро Майор за управлението. Сигурно знаете, че тук неговото учение оказва огромно влияние. Та сред многобройните му постулати има и един, според който всички закононарушения са проблем на държавата. Затуй в Агуасул — макар и не навсякъде из републиката, доколкото ми е известно — не съществува официална разлика между криминални и граждански дела. Е, ако ищещът не разполага със средства да си вземе защита, би могъл да се обърне за помощ към правителството. Подобно нещо става доста често. Случаят с Андрес Лукас обаче е малко по-сложен. Поначало кримките са негова специалност. От друга страна, като легален съветник към Гражданската партия той трябва да участва в съдебни процеси от съвсем различен характер. Пряка връзка с последния инцидент играе и ролята му в изработката на законопроекта за Сиудад де Вадос.

— Хм, май е много натоварен.

— Абсолютно правилно.

— Нали той ви каза, че мога да получа призовка от Шишкото Браун? — припомних си аз. — Какво стана? Така и не я получих.

— Напоследък на Браун не му провървя — отвърна уклончиво Ангърс. — Доколкото разбрах, отказал се е от идеята да ви търси за свидетел, след като научил, че ние също възнамеряваме да ви използваме. Лукас спомена, че на няколко пъти се объркал в съда. Изглежда, е потиснат заради шашмата на своето приятелче Мигел Домингес.

— Шишкото не ми прилича на човек, който ще се стъписа лесно — реагирах аз. — Какво е сторил Миг?

— О, не знаете ли? Миналата седмица в парцаливия им вестник беше публикувана една направо безсрамна статия, където Фелипе Мендоса защитаваше този тип от обвиненията на съдията Ромеро. Домингес пък взел и спретнал две писма — до „Либердад“ и до „Тиемпо“. В тях заявявал открито, че не желае поддръжка от орган на партия, чиито водачи са способни да убиват посред бял ден.

— И „Тиемпо“ е отпечатал посланието?

— Не, разбира се. Но излезе в „Либердад“.

Кимнах бавно.

— Аха, той просто подкрепя партията, която предпочита да извършва убийства под прикритието на нощта.

— Как точно да схващам това, уважаеми Хаклит? — погледна ме с пресилено възмущение англичанинът.

— Ами никак — отвърнах миролюбиво аз. — Нали помните, че съм неутрален. Което значи, че мога да съдя и двете страни.

— Между „Граждани на Вадос“ и националистите има съществена разлика — заговори с нетърпящ възражение тон Ангърс, обаче аз се извиних за моята забележка и го помолих да продължи с историята за Миг.

— Няма друго — отсече той. — С изключение на това, че съдията Ромеро си точи брадвата за Браун. Всички смятат, че дебеланкото е внушил на Домингес да предприеме подобна постъпка.

— Тоест да пише на „Либердад“?

— О, стига вече! — каза Доналд раздражено. — Разбира се, че не! Не виждам какво целите с вашата игра, Хаклит, но напоследък комай сте твърде недосетлив.

— Защото главата ми е натъпкана с информация — подчертах аз. — Местните политически машинации ми се струват далеч по-безсмислени от данните, които бълва компютърът. И кога следва да се явя в съда?

— Вероятно днес. Ще ви уведомя, преди да обядваме.

Съобщиха ми, че трябва да съм на разположение в два и половина. Точността се оказа излишна — почти целия следобед прекарах в някаква чакалня, преди разсилният да ме светне, че съдът приключил работата за този ден. Използвах няколко премерени изрази по въпроса за мудността тук и тъкмо излизах в коридора, когато една врата се хлопна с трясък и край мен профуча Шишкото Браун. Изглежда, че ме беше зърнал с крайчеца на окото, понеже след десетина крачки спря и се обърна да ме изчака.

— Добър ден, сър — рече ми той. — Искам да знаеш, че ще те направя на кайма, щом те повика Лукас. Много обичам свидетели експерти — изяждам по двама на закуска. Вземат се доста на сериозно. Хайде, ела да пийнем. На някой може да му се стори странно, че адвокатът се черпи с експерта на противниковата страна по делото —

ако стигне до ушите на Андрес Лукас, току-виж ме обвинил в опит за подкуп. Да вървят по дяволите всички! Тръгвай.

Нямаше никакво значение с кого ще сръбна, след като си бях изгубил следобеда. Отбихме се в малък бар — същия, където бяхме отишли подир смъртта на Гуереро. Браун ми предложи един от любимите му лепкави агуасулски коктейли, може би беше агуардиенте. Чукнахме се тържествено.

— Надали има смисъл да те питам какво ще дрънкаш вътре — поде той след първата глътка. — Сигурно ще кажеш, че си готов да отговаряш на зададените въпроси. Ще ти разкрия изконната си тактика с такива като тебе — надушвам къде им е слабото място и все там удрям. Дано да не съм те уплашил.

— Не много — успокоих го аз.

— О'кей, стига сме бърбили за работа. А, чу ли за Мигел?

— Дето се дистанцирал от онази статия в „Тиемпо“? Ангърс ми съобщи за случая.

— Аха. Обзалагам се, че двамата с Миг сме били единствените в целия град, които са знаели предварително. Хитро! Жалко, че идеята не беше моя!

— Не била твоя ли?

Шишкото ме погледна изненадано. Очите му почти се скриха под тлъстите клепачи, докато се тресеше от неудържим смях.

— Помислил си, че е нагласена история, тъй ли? Ох-хо-хо-хо! Хаклит, ти си бил по-тъп и от тукашните туземци. Ами че това си бе чиста примамка... ей, разбира се! Чиста примамка за лапнишараните и един точно такъв седи пред мен. Хе-хе-хе-хе-хе...

Изчаках търпеливо да приключи с кискането.

— След като го смяташ за толкова хитро — вметнах накрая, — може би ще ме просветлиш.

— Коментатор на скандала пред останалия свят, ето кой съм аз. Естествено, че ще ти кажа. Миг е в твърде неизгодно положение. Ромеро мина през него като валяк. Налагаше се да си оправи репутацията пред местното гражданство, ясно? Затова пое дъх и дръпна въпросното умопомрачително изявление — разни дрънканици, но както вече споменах, жителите на Вадос са тъпанари до мозъка на костите и по-зли от кучета. Нейсе, хората го прочетоха, а после кимнаха: „Тоя не бил чак толкоз лош, бе! Това е много хубаво.“

Резултатът — промяна на общественото мнение. Ромеро се пита дали ще остане достатъчно дълго, за да приключи онова, което започна с Хуан Тесол. Знаеш ли, че дъртакът водеше и неговото дело? Не? Старият хитрец все се пъха там, където е замесена Националната партия. Мрази я в червата. Абсолютно!

— Така и предполагам — съгласих се аз. — Но какво имаше предвид, като каза, че искал да приключи с Тесол? Да не би той да е платил глобата?

— Ромеро му даде време да събере парите. Вероятно си е помислил, че тъй ще удължи неговата агония. Както и да е, съдията смята, че този копелдак Домингес само се перчи и няма да посмее да доведе докрай заканите, които му отправи. И как действа? Показва се по телевизията — в едно от ония жалки предавания, дето ги скалпва Рико с пилешкия си мозък. Имам приятели в студиото и те ме предупредиха, че били готови да го излъчат. *Тази вечер*. Ромеро щял да заклеми Хуан и да изръси няколко мили думи по адрес на Крис Мендоса, а после да се похвали какво ще предприеме, ако глобата не бъде внесена. — Браун отпи от коктейла. — Да, научил си е добре урока, не мислиш ли? Докарват го пред нас като многоуважаван защитник на правосъдието и прочие подобни глупости. Представяш ли си какъв смях ще падне, щом Миг оповести на всички, че е дърт глупак, който не знае дори значението на думата „доказателства“! Майтап!

— За делото срещу шофьора на Гуереро ли говориш?

Шишкото довърши питието, сетне кимна. Бузите му се разтресоха като желе. Последвах примера му и поръчах още по едно.

— Пълно объркване на скамейката на свидетелите! — ухили се той, вдигайки за поздрав чашата.

— Долу адвокатите! — отговорих аз.

В същия момент някой включи телевизора в другия край на бара — беше точно шест. От екрана ми се усмихна познатата физиономия на Франсиско Кордобан. Обърнах му гръб. Не ме интересуваше дали това предаване е обработено с техниката за въздействие върху подсъзнанието, предпочитам сам да си правя изводите за много неща.

Изведнъж пред очите ми изникна образът на сеньора Мария Посадор — приседнала в бараката, където ми бе показала записите,

със сериозно, замислено лице и дълги красиви крака, които поклащаше небрежно.

— Ами... утре ще се видим пак — произнесе след кратко мълчание Браун и изгълта на екс остатъка в чашата. Въглеродният двуокис в газираната напитка се върна обратно с шумно оригване. — Ще те направя на нищо... обещавам. Лека нощ, Бойд.

Останах още няколко минути, после се прибрах в хотела с намерението да вечерям там. Но първо се качих горе, за да си сменя ризата — денят бе горещ и лепкав и въпреки климатичната инсталация в съда усещах, че съм мокър.

В моята стая седеше непознат мъж и четеше един от справочниците ми.

Замръзнах с длан върху бравата, без дори да извадя ключа, и попитах с възмутен глас:

— Кой, по дяволите, сте вие?

Той захлопна с безгрижен вид книгата. След това се надигна лениво.

— Добър вечер, сеньор Хаклит. Влезте, моля. И затворете вратата, ако обичате.

Разгледах го внимателно. Висок на ръст, с широки плещи. Имаше големи и здрави ръце, в които дебелият справочник стоеше досущ като буквар. Кожата му бе мургава, по-тъмна, отколкото при слънчевия тен, а косата му изглеждаше мъхеста. Носеше сив костюм, копринена риза и луксозни обувки от бокс^[1]. Диамантена гривна. Платинен часовник. Заможен.

Трябва да бе поне двацет килограма по-тежък от мен — надминаваше ме с по няколко сантиметра във всички посоки. Очевидно не бих могъл да го изхвърля. Едно ми стана ясно: дошъл е тук с някаква конкретна цел и всъщност не ми остава друго, освен да го изслушам. Затворих вратата.

— Благодаря — каза той. Говореше сносен английски с едва доловим местен акцент. — Бих искал да се извиня за нахълтването и да ви уверя, че то просто се наложи. Моля ви, седнете.

Гостът махна великодушно към креслото, в което се беше настанил доскоро. Поклатих глава.

— Разговорът ще ни отнеме известно време, но щом така предпочитате, да не спорим. — Очите му блеснаха. — Името ми е Хосе Далбан и дойдох при вас да обсъдим причината за вашето присъствие в Сиудад де Вадос.

— То е факт — отвърнах. — Какво толкова има да се ровим в него?

— О, още много! Наистина много, повярвайте ми! Например защо сте тук и с какви точно проблеми се занимавате? Обаче ви моля... — той вдигна широката си длан и ми показа розовата ѝ вътрешност — не се измъквайте с оправданието, че сте подписали договор и смятате да вършите само нещата, споменати там. Нека ви стане ясно, че тази бумага означава нови нещастия и ще лиши от покрив доста хора.

— Сеньор Далбан — започнах аз, след като си поех дълбоко въздух, — това съм го чувал и преди. Давам си сметка, че ако приключа работата, заради която съм извикан, мнозина ще останат бездомни. Не виждам обаче какво може да е по-лошо от тъй наречените бордеи, където обитават в момента. Рано или късно правителството ще се заеме с тоя проблем и тогава моите действия надали ще имат значението, което се опитвате да им придадете сега.

— Аз съм представител — каза той, без да ми отговаря (звучеше така, сякаш се гласи да развие предварително подготвена реч) — на група частни лица. Ние се опасяваме, че ако кабинетът даде ход на своите планове, в Агуасул съвсем скоро ще избухне гражданска война. Дойдох с предложение да промените намеренията си. Разбира се, няма да загубите нищо, щом се съгласите. Може дори да спечелите.

— Дума да не става! — възпротивих се. — Не забравяйте, че аз съм свободно практикуващ специалист. Нужни ми бяха години, за да си изградя репутацията. Да се откажа от тази задача, би означавало да наруша договора с всички произтичащи последици за професионалната ми кариера...

— Сеньор Хаклит — прекъсна ме гостът, мигайки често, — хората, за които говоря, са бизнесмени. Не сме бедняци. При нужда сме готови да ви обезпечим доживотно във финансово отношение — разбира се, зад пределите на Агуасул.

Тук се ядосах не на шега:

— Да вървят по дяволите парите ви! Върша въпросната работа, защото точно нея бих желал да върша! И нека да ви кажа още нещо. Дори ако опитате да се отървете от мен, няма да решите проблемите си. Ни най-малко. На моето място ще дойде някой друг. По-важното е, че правителството на Вадос е твърдо убедено — възелът трябва да се разплете. Нищо чудно да прехвърлят топката на Ангърс и неговите заместници от отдела. Вярно, те не са особено компетентни. Така че крайният резултат ще бъде далеч по-неприятен от онова, което имате в момента.

Хосе Далбан ме изгледа продължително, преди да заговори отново.

— Моля за извинение — промълви накрая. — Бях останал с впечатлението, че вие нямате никаква представа с какво сте се захванали. Сега обаче разбирам: обмислили сте внимателно цялата тази история. Съжалявам само, че сте стигнали до погрешен извод.

— Ако в Република Агуасул избухне гражданска война, вината няма да е моя — не можех да овладея гнева си аз. — Вашето предположение е направо смешно.

— Вероятно ще се съгласите, сеньор, че със заминаването ви шансовете за подобна война значително намаляват — отбеляза Далбан с тих глас. — Уверен съм, че не по собствено желание сте попаднали в ключовата позиция, която заемате тук. Но все пак би трябвало като разумен човек, съзнаващ последствията от своите постъпки, да си дадете сметка, че днес съдбите на много хора зависят именно от вас. — Той се усмихна. — Длъжен съм да добавя още нещо. Или ще промените намеренията си доброволно, или ще потърсим други средства, за да ви принудим. Ако ви потрябвам, можете лесно да ме откриете в телефонния указател. Лека нощ.

Хосе мина край мен, откряна вратата и я притвори зад себе си с плавно координирани движения. В мига, когато изчезна, аз вдигнах телефона, позвъних на рецепцията и поисках гостът да бъде спрял, преди да напусне хотела, а също така да ми обяснят как точно е влязъл в стаята.

Главният регистратор повтори името с притихнал глас.

— Далбан ли казахте, сеньор? Да, познавам отлично този човек. Но той просто не е тук.

Ядосан от отговора, едва сега се сетих, че моят посетител навярно е подкупил когото трябва. При това рушветите не са били съвсем дребни, та да свършат работа. Пожелах връзка с управителя, ала и от него не получих задоволително разяснение. Той бълваше безспирни речи в своя защита с южняшки хъс и упорито твърдеше, че Хосе Далбан бил неспособен на подобна постъпка.

— Кой е тоя негодник всъщност? — креснах аз.

— Но как, сеньор, ами той е много известен и богат бизнесмен! Дори ако е имал намерение да извърши такова нещо, в никакъв случай не би се явил собственолично — най-вероятно щеше да изпрати някой агент!

— Повикайте полицията! — отвърнах. — Незабавно!

Появи се друг човек, който приличаше на управителя, сякаш му бе роден брат, и побърза да ме успокои с обещанието, че веднага ще докладва горе за инцидента. Подозирах, че въпросният доклад никога няма да се добере до целта си — затова в последен изблик на негодувание настоях да се срещна лично с шефа О'Рурки.

Оказа се, че отсъства. Някакъв лейтенант със сърдит глас ми записа името и измърмори, че щял да разследва случката. Докато стигнах до него, гневът ми вече се бе превърнал в апатия.

Какво значение имаше всъщност? От кметството уж обещаха да ме държат под око, когато напускам хотела — заради собствената ми сигурност. Можех само да се надявам, че тези предпазни мерки ще донесат полза. Който и да беше Далбан и хората, които представяше, ясно бе, че мислят с мускулите си. Щом парите и заплахите бяха предпочитаният им метод на действие, не желаех да допусна нищо общо между нас. Готов бях да довърша започнатата работа дори ако трябваше да премина през огън и жупел.

И все пак някакъв друг глас в мен тихо нашепваше, че съм просто един упорит идиот.

[1] Телешка хромирана кожа. — Б.ред. ↑

XIV

— Хе, съвсем в стила на върхушката от Националната партия — произнесе замислено Ангърс. — Радвам се, че сте изпратили Далбан по дяволите, господине. Винаги съм ви смятал за пряк човек независимо от някои наши дребни неразбирателства.

Предположих, че това беше нещо като комплимент.

— Значи Хосе Далбан наистина е обвързан с националистите? Щом могат да си позволят да ме купят, защо не платят глобата на Тесол?

Англичанинът сви рамене.

— Няма да си мръднат пръста даже да стигне до бесилото. Тук селяните вървят по двама за пени, а хората, които стоят зад Националната — онези, чиито имена не чувате, ала думата им има тежест, — са доста безскрупулни.

— Надявам се последното да не е библейска истина. Ако е така, значи здравата съм затънал. Без съмнение персоналът в хотела беше подкупен, след като продължаваха да отричат, че тоя бизнесмен е бил в стаята ми — но поне от полицията очаквах малко повече съдействие.

Доналд Ангърс се закашля с тих, приглушен звук, който можеше и да е циничен смях.

— Да си призная, аз също не съм изненадан — реагира той. — Стига да има дори капчица правда в слуховете, Далбан трябваше отдавна да е избягал презглава от страната. Ами да, така щеше да е, ако въпросната полиция не му бе в джоба. Май наистина сте нагазили в дълбоки води, Хаклит.

— Това вече го чух от моя неканен гост.

Отново бях възнаграден с познатата ледена усмивка.

— Не го вземайте присърце. Вие сте ценна собственост, тъй да се каже. Въпреки заплахите си на Хосе не му е изгодно да предприема опасни начинания — той самият едва балансира на ръба и най-малката грешка може да го тласне в бездната. Много го бива по приказките, но законите му са вятър работа. — Ангърс смръщи вежди. — Ех, все пак

не смятам да оставяме случая без последствие, в края на краищата тук става дума за сериозни нарушения като шантаж и опит за подкуп на държавен служител.

Изкушавах се да подхвърля нещо относно рушветчийските истории, които бяха стигнали до ушите ми скоро след моето пристигане, обаче се сдържах. Доналд погледна часовника на стената и се изправи.

— Време е да вървим в съда — каза той. — В десет започва делото. Днес надали ще ви карат да чакате.

Необичайна суматоха с примес на типичен латиноамерикански темперамент цареше в коридорите на Съдебната палата. Англичанинът се извини и отиде да разговаря с Лукас, а аз останах сам и се заех да зяпам наоколо, търсейки позната физиономия. Шишкото Браун обменяше мисли на безупречен испански със Сигейрас. Ако човек не обръщаше внимание на цвета на кожата им, двамата си приличаха като близнаци — попрехвърлили килограмите, небрежно облечени, привикнали да приказват шумно и да махат с ръце.

— Д-добро утро, сеньор Хаклит — произнесе нечий глас зад мен.

Обърнах се и се озовах лице в лице с Колдуел, младежа от здравния отдел, в компанията на непознат мъж с агресивни черти, нисичък, докаран в лъскав костюм и с очила в рогови рамки. Спомних си, че Исабела Кортес ми го бе показала на градинското увеселение при el Presidente, но не можах да се сетя нито за името, нито за професията му.

— Добро утро — кимнах. — И вие ли участвате в това?

— Т-то се знае — подчерта с достойнство младежът. — За нашия сектор изходът от делото е твърде важен.

— Сеньор Хаклит — намеси се изведнъж човекът до него, — моля, простете на Ники за недосетливостта. Позволете ми да се представя. Казвам се Руис, Алонсо Руис, и за мен е удоволствие да се запозная с вас. Аз съм лекар — довърши той с не толкова хаплив тон.

Поклатих глава.

— Вие сте... директорът на здравния отдел, нали? Драго ми е. Разбрах, че също ще свидетелствате.

— Съвсем вярно, сеньор! Разполагам със статистически данни, които доказват недвусмислено, че бордеите в центъра на Сиудад де Вадос са довели до покачване на заболяемостта от тиф със 120 процента през последните десет години...

Намръщен разсилен приближи по коридора и обяви, че съдът ще започне работа подир пет минути. Ангърс се върна при мен, а аз вече се озъртах за чакалнята, в която бях прекарал вчерашния следобед, и съжалих, че не съм си взел книга.

— Всичко е наред, Хаклит — подхвърли задъхано Доналд. — Уговорих се с Лукас да уреди свидетелите да останат днес в палатата във връзка с някои по-особени обстоятелства. Каза, че ще опита.

Така и стана. Скоро след като юристите заеха местата си, бях ескортиран в съдебната зала. Настаних се недалеч от Ангърс, под изпитателния взор на дебеланкото Браун. По израза на лицето му заключих, че това решение никак не му се нрави.

Огледах помещението — беше съвсем същото като онуй, в което издърпаха ушите на Домингес преди няколко дни, и замръзнах, разпознал двама души на скамейките за посетители. Рамо до рамо най-отпред се бяха кротнали Фелипе Мендоса и... Мария Посадор.

Тя ми отвърна с безизразен поглед, начервените ѝ устни искряха лекичко разтворени, сетне поклати едва доловимо глава, сякаш се бях провалил на някакъв важен изпит. Извърнах обидено очи.

Все пак не можех да си обясня присъствието им. Вероятно нов повод за политически усложнения. Според мен половината от делата в Агуасул не бяха нищо друго освен схватки между двете съперничащи си фракции.

След като се посъвзе от неприятния поврат, Шишкото Браун се надигна и поиска разрешение да се обърне към съда.

— Бих желал да подчертая — започна той — защо според мен няма никакво значение дали свидетелите ще присъстват по време на процеса. Това е повече от очевидно. Какво може да скрие неопровержимия факт, че кметството, отделът за улично движение и седящото тук лице на име Ангърс са се наговорили да лишат не само моя клиент от полагаемите му се по закон права, но и хиляди нещастници от последно убежище?

Ударът на дървеното чукче съвпадна с репликата на Лукас: „Протестирам!“

— Потвърждава се — обяви съдията веднага. — Да се изтрие от протоколите. Уважаеми Браун, изявления от този род, направени пред нашите заседатели, винаги имат скрит умисъл. Дължа да ви уверя, че лично аз не се впечатлявам от тях. Давайте нататък.

— Да, ваша чест — отвърна невъзмутимо дебеланкото. — Казах го главно заради репортерите.

Съдията — около 50-годишен мъж с достойна осанка — се усмихна едва забележимо. Ясно беше, че ще бъде снизходителен към Браун, а това нямаше да се хареса на Андрес Лукас. Погледнах към скамейката на журналистите, където петима сеньори и една млада жена си шепнеха нещо развълнувано.

— Не са ли малко много тия репортери? — попитах тихо Ангърс и кимнах към групичката.

— „Либердад“, „Тиемпо“, коментатор от радиото и (доколкото ми се струва) представители на пресата в Куатровиентос, Пуерто Хоакин и Астория Негра.

— Хм, май процесът привлича доста голямо внимание?

— Не четохте ли днешните вестници? Точно така е.

Съдията хвърли намръщен поглед към Доналд, който се облегна назад и промърмори неясно извинение.

— Продължавайте, сеньор Браун — подкани го юристът.

След първата успешна атака Шишкото се беше успокоил. Изглежда, че бе произнесъл защитната си реч предния ден. Сега си позволи само кратък обзор върху по-основните моменти, като се позова на хора, оплакали се от липсата на каквато и да било възможност да намерят други подходящи жилища, понеже водата от околните села била насочена към Сиудад де Вадос. Според тях негърът Сигейрас бил по-скоро обществен благодетел, отколкото нарушител.

После той цитира един дълъг пасаж от градския устав, помоли съда за отсрочка, в случай че се наложи да извика нови свидетели, и най-сетне приключи с изказването си.

Неговото място зае Лукас и съвсем бързо бях принуден да призна, че това е човек, познаващ в тънкости съдебната практика. Отначало се спря с уверен глас върху интерпретацията на Браун относно някои клаузи на споменатия устав, правейки я на пух и прах. Самият дебеланко го слушаше с нещастен вид. Както пролича, спорът тук не бе за буквата на закона — столицата наистина разполагаше със

средства да ограничава правата на жителите си в името на своята модернизация. Целта на Браун бе да докаже, че кметството, пътният отдел и най-вече Ангърс са движени по-скоро от желание за лично облагодетелстване, отколкото от намерението да помогнат на хората.

В последна сметка всичко опря до подкопаване на гражданския ред. Като се носеше ловко и умело по извивките на встъпителната си реч, Андрес Лукас предложи да бъде отхвърлено обвинението в зъл умисъл и да се докаже единствено и само нарушаването на общоприетите норми.

Изслушал търпеливо това, съдията обяви все така усмихнат, че е време за обедна почивка.

Когато се върна за следващото заседание, на лицето му се четеше нетърпение. Подобни бяха и настроенятия в залата. Лукас се надигна и призова да свидетелства Доналд, който веднага отрече категорично да е действал от лоши подбуди. Той направи сериозно впечатление, ако се съдеше по реакциите на юристите. Но щом от другата страна се настани Браун, в очите му бляскаха едва прикрити, опасни пламъчета.

— Господин Ангърс, ще признаете ли пред съда, че сте обезпокоен от неизползваемия участък под централната монорелсова станция, през който би трябвало да преминава път?

— О, разбира се.

— Настоящите му обитатели препятстват ли по някакъв начин достъпа към железницата? Или пък потока от пътници?

Англичанинът се намръщи.

— Присъствието им е неприятно за пътниците.

— Не това бе въпросът, нали? Ставаше дума за мотивите на вашия отдел. Разполагате ли с готов план за преустройство на този участък?

Доналд внезапно придоби смутен вид, понечи да реагира, сетне ме потърси с очи. Тук се намеси Лукас и съобщи, че един от следващите свидетели — вероятно говореше за мен — щял да вземе отношение по темата. Но Браун бе напипал слабото място и го превърна в свой коз.

— Всъщност — продължи той с пресипнал от ирония глас, — за да прикриете опитите си да прогоните оттам Сигейрас, вие наехте експерт отвън и измислихте — да, измислихте! — някакво ново предназначение за злополучния участък. Целта беше ясна: да лишите

моя довереник от онова, което му се полага по право. Така ли е, или не?

— Аз... — запелтечи Ангърс, обаче Шишкото просто махна с ръка, обърна му гръб и седна.

Сега вече разбирах на какво дължи репутацията си този човек. Дори последвалите пространни словоизлияния на Лукас не можеха да неутрализират факта, че в изявлението на Доналд зееше голяма дупка. Забелязах как сенъора Посадор и Мендоса се споглеждат с доволни лица.

Лукас имаше още по-малък късмет със следващия свидетел, когото бе извикал — Ники Колдуел. Нещастникът заекваше повече от всякога. Защитата се постара да използва неговия дефект, за да пробуди симпатиите на съдебните заседатели, и получи разрешение да предостави писмени показания. Те, разбира се, бяха свързани със заплахата за здравето и хигиенното състояние на града.

Само дебелианкото не позволи да бъде умиловивен. Разпитът на Колдуел продължи близо час и представляваше низ от признания — че условията във въпросния бордей по нищо не се отличават от тия в Пуерто Хоакин, че не съществуват други подходящи възможности за настаняване на бездомните, накратко, че бедността е коренът на проблема, както и нежеланието на държавните органи да го решат. Оказа се, че единствен Сигейрас е предприел практически стъпки да помогне някак на бедстващите.

Наведох се към англичанина, който все още беше зачервен след схватката с Браун, и прошепнах:

— Сече му пипето, а? Да си призная, не очаквам с особен ентузиазъм момента, когато ще ме повикат.

— Да — кимна Ангърс с принудена усмивка. — Представям си как ще издокарат цялата тази работа в „Тиемпо“.

След Колдуел в ложата с наперен вид влезе Алонсо Руис. Той положи двете си ръце върху парапета като капитан, застанал на мостика на своя кораб, и огледа присъстващите. Комай кипеше от желание да говори и Лукас го пусна да приказва на воля — за здравните статистики, за високите проценти на заболяемост, за моралното разложение сред обитателите на бордеите, за опасенията на обикновените граждани, че децата им трябва да учат заедно с децата

на селяните, за пряката връзка, която лично той забелязал, между разрастването на бараките и зачестилите случаи на тиф във Вадос...

Работният ден клонеше към края, когато Андрес Лукас обяви, че няма повече въпроси, но все пак остана малко време за Браун. Още от първите разменени реплики пролича, че Руис се е окопал дълбоко и не смята да отстъпва даже сантиметър. Шишкото започна често да бърше чело, докато в отговорите си докторът заприличваше на оратор, подел своята най-важна реч.

Седналите на мястото за посетители Мария Посадор и Фелипе Мендоса отново взеха да се споглеждат, тоя път с напрегнати лица, а Лукас и Ангърс вече имаха удовлетворен вид. Началникът на пътния отдел дори ме побутна с рамо:

— Добре се справя, м-м?

Затраях си.

— Много солиден човек — продължи тихо англичанинът. — Той е личният лекар на президента. Един от най-изявените специалисти в страната.

— Въобще не ме вълнува положението в Пуерто Хоакин! — отвръщаше по същото време разгорещеният Руис. — Моя грижа е само обстановката в Сиудад де Вадос, заради която е и този съдебен процес! Повтарям открито, че вашият бордей представлява заплаха за душевното и физическо здраве и колкото по-скоро бъдат взети мерки, толкова по-хубаво. Не ме интересува какво ще се предприеме, важното е да се отървем от него...

— Приключихте ли с разпита, сеньор Браун? — намеси се съдията.

Дебеланкото поклати глава.

— В такъв случай се опасявам, че ще трябва да продължите утре. Закривам нашето заседание.

Забелязах, че челото на Браун е набраздено от дълбоки бръчки на размисъл, докато напускаше залата заедно със Сигейрас.

Доналд се бе присъединил към Лукас и доктора, за да обсъдят хода на делото, и аз си тръгнах сам. Когато обаче наближих изхода, видях, че Фелипе Мендоса и спътницата му разговарят оживено. Поздравих ги и вече се готвех да отмина, но Мария ме повика. Сетне ми представи своя събеседник като „великия ни писател, за когото сигурно сте чували“.

Кимнах хладно на латиноамериканския Фокнър.

— Четох атаката ви срещу мен в „Тиемпо“ — отбелязах аз.

Белетристът смръщи вежди:

— Не беше против вас, сеньор. По-скоро срещу онези, които са ви наели, и техните мотиви.

— Можехте да го напишете по-ясно.

— Стига да бяхте запознат с повече подробности, ситуацията щеше да ви се стори съвсем очевидна.

— Добре де — отвърнах уморено. — Знам, че съм просто един невеж чужденец, а пък обстоятелствата тук са крайно объркани. Ще бъдете ли тъй любезен да ме просветите? Кажете ми например защо днешното дело предизвиква толкова широк интерес?

— Моля ви, уважаеми Хаклит! — намеси се с разтревожено изражение Мария Посадор. — Ако в случая някой трябва да е огорчен, това сме ние.

Фелипе ме разглеждаше с пламнал поглед.

— Да, вие сте чужденец, сеньор, нека не го забравяме. Положихме немалки усилия, за да запазим правата на местните жители от домогванията на хора, пристигащи отвън. Тази територия, върху която стоим, е част от нашата страна, не само от града, а отечеството винаги трябва да бъде на първо място. Пришълците, на които позволихме да останат, мислят досущ като вас единствено за столицата, но ние... ние милеем за своята земя, за селяните, дето я разорават с плуговете си, и за техните деца, раснещи в селата. Колко жалко, че живеем във време, когато някои сънародници посягат върху тъй скъпоценните ни свободи, извоювани с толкова упорита борба!

— Навярно ще признаете обаче — рекох аз, — че los extranjeros^[1] също са вложили доста труд и средства тук. Отказали са се доброволно от родината си, инвестирали са милиарди в Сиудад де Вадос и не биха желали усилията им да отидат на вятъра. Точно това имаше предвид Руис, заявявайки, че този процес засяга най-вече града, пък и в края на краищата, ако не беше помощта отвън, той просто нямаше да съществува.

— Алонсо Руис! — произнесе Мендоса, а устата му се сгърчи, сякаш искаше да плюе. — Старият двуличник Алонсо! Изслушайте ме, сеньор, аз ще ви обясня какво се крие зад въпросното надменно лице!

— Фелипе — дамата му хвърли укоризнен поглед. Без да ѝ обръща внимание, писателят протегна ръка и заби показалеца си във въздуха пред мен.

— Помислете върху случая! Нашият президент имаше и поранен брак. Той е добър католик (пфу!), но един ден разбра, че съпругата му е по-скоро бремене, отколкото спътник в живота, ала как да поиска развод? Ето че тя се разболя. Негово превъзходителство помоли доктор Руис да се заеме с нея. Само след седмица нещастната жена издъхна и въпреки всичко... въпреки всичко Вадос го направи директор на здравния отдел към министерството!

— Аз... нима се опитвате да ми кажете, че лекарят я е ликвидирал? — попитах.

— Не бива да си толкоз безмилостен, Фелипе — въздъхна сеньора Посадор.

— Именно — обърнах се към Мария. — Онова, което написа вашият приятел, въобще не трябваше да излиза във вестника. Нямате право да сипете така безотговорно наляво-надясно обвинения в корупция и дори в убийство... без никакви доказателства, понеже...

— Доказателства има — прекъсна ме Посадор и впери в мен виолетовите си очи. — Напълно достатъчни, за да последва смъртна присъда за чичо доктор веднага щом местният режим рухне. Ех, ако преди това не избяга.

— И кое, по дяволите, ви спира да използвате тия улики, стига наистина да съществуват?

— Фактът — отвърна със студен глас тя, — че онзи, който унищожи Руис, докато Вадос все още е на власт, със сигурност ще унищожи и себе си. Падне ли el Presidente, страната ще потъне в хаос. Драги Хаклит, ние сме реалисти. Какво значение има, че един убиец е на свобода, когато присъдата му би означавала гражданска война за Агуасул? Автори на далеч по-страшни престъпления вероятно се разхождат необезпокоявани по улиците. Хайде, Фелипе. Hasta la vista, señor!

Мария хвана Мендоса подръка и двамата се отправиха към изхода, а аз почувствах в устата си странен дъх на пепел.

[1] Чужденците. ↑

XV

Щом се върнах в Хотел дел Принсипе, там вече ме очакваше някакъв навъсен полицай. На сносен английски той се представи като Карлос Гусман, главен сержант.

— Идвам във връзка със заплахите, които са ви били отправени — започна военният и остави думите си да увиснат във въздуха.

— Така... — подканих го аз.

— Според вашите твърдения — от човек на име Хосе Далбан — продължи полицаят. И отново зачака.

Въздъгнах уморено.

— Вижте — рекох. — Защо не кажете каквото имате наум и да приключим с това?

Той се озърна, намирахме се във фойето на хотела. Нямах много присъстващи, а и никой от тях не бе достатъчно близо, за да ни чуе.

— О'кей. Помислих, че ще предпочетете да обсъждаме подобни въпроси далеч от любопитни очи, ала както желаете. Не можем да предприемем никакви действия само въз основа на вашите твърдения.

— Не очаквах нищо повече — троснах се аз. Главният сержант се огледа с нещастен вид.

— Не искам да кажа, че се съмняваме в думите ви, скъпи сеньор. Но трябва да знаете, че Хосе Далбан е доста известен и уважаван...

Спомних си за намека, който беше направил Ангърс, и реших да стрелям в тъмното:

— Уважаван най-вече от полицията, нали? Толкова много, че да си затваряте очите пред неговите далавери.

Лицето на Гусман видимо порозовя.

— Не е справедливо от ваша страна да го съдите тъй — измрънка. — Бизнесменът Далбан се занимава с внос и износ...

— И както разбрах, вносът е предимно на забранени стоки — прекъснах го аз, подозирайки, че се касае най-вероятно за търговия с

марихуана или нещо подобно, обаче отговорът на военния ме завари неподготвен.

— Сеньор — произнесе той с укорителен поглед, — вие нали сте католик?

Поклатих отрицателно глава, наистина изненадан от въпроса. Карлос Гусман въздъхна:

— Затова пък аз съм искрено вярващ. И въпреки всичко не бих могъл да осъждам Далбан за делото, с което се е захванал. Произхождам от голямо семейство и като деца гладувахме твърде често...

Едва сега осъзнах, че по някаква неясна причина си бях направил напълно погрешни изводи.

— С какво *точно* се препитава този човек? — попитах бавно.

Полицаят отново се огледа.

— Е, вярно, че в една католическа страна неговият бизнес не би се радвал на одобрение от всички хора. Хм, все пак...

Започнах да се смея. Изведнъж заканите и агресивното поведение на Хосе престанаха да ми изглеждат така заплашителни. След като овладях веселието си, рекох със сподавен глас:

— Просто... кондоми? Нищо повече от най-обикновени презервативи?

Чертите на Гусман внезапно се изпънаха и той ми отправи втренчен поглед.

— Дори и те не са незаконни, сеньор Хаклит. Те са, нека ги наречем... непопулярни в определени среди. Но мнозина от нас смятат, че вършат полезна услуга на населението.

— Ясно — кимнах аз. — Съгласен съм. Ала продължавам да твърдя, че Далбан нахлу в стаята ми и ме заплаши, че ако не напусна доброволно страната, ще бъда принуден да го сторя.

— Хайде — побърза да ме успокои полицаят, — стига да пожелаете, ние сме готови да ви изпратим телохранител — човек, който ще остане с вас денем и нощем. Разполагаме с отлично обучени кадри. Кажете само една дума и той ще е на ваше разпореждане.

Поколебах се. Сигурно бих приел, преди да науча истинската причина, прославил Хосе Далбан тук, но сега (когато почти смятах въпроса за приключен) пред очите ми изникна една сцена от първия

ден след моето пристигане в града — ченгето, което крадеше парите ми от просяка.

— Не — отказах аз. — Не желая никакъв телохранител, още повече от вашата полиция. И ще ви обясня защо.

Той ме изслуша със застинала физиономия. Щом свърших, имаше непроницаемо изражение.

— Известен ми е случаят, сеньор. Този млад полицаи беше уволнен на другото утро. Върна се в Пуерто Хоакин да работи на доковете. Трябва да храни голямо семейство, а баща му загина при пожара там. Може би просякът, от когото е взел парите, също е единствената подкрепа за близките си...

Главният сержант се изправи.

— Ще информирам el Jefe за разговора ни. Приятна вечер.

Не отвърнах. Имах необичайното усещане, че бях пристъпил смело, очаквайки да се озова на твърда земя, но вместо това съм потънал до шия в река. Река, която заплашваше всеки миг да ме отнесе. Cave ne cadas.^[1]

На следващия ден делото Сигейрас почти не помръдна. Браун продължаваше да щурмува с невероятна упоритост Алонсо Руис и със също такава непреклонност докторът отблъскваше ударите. Лицето на Шишкото помрачняваше все повече, което обаче съвсем не притъпи остротата на неговите въпроси. Високомерният Руис от своя страна парираше с нарастваща злоба и на всички им олекна, когато съдията отложи схватката до понеделник.

Най-голямо бе моето облекчение. През изтеклата седмица градът постепенно се беше успокоил. Чувствах, че процесът на нормализиране е напреднал достатъчно, мога да изляза вън и да събера още информация, за да приключа с изчисленията си. Ако не друго, то Лукас бе заместник-председател на Гражданската партия и като гледах колко е зает, се надявах, че за известно време ще настъпи мир на политическия фронт — поне докато свърши делото за бордея.

В събота най-сетне намерих свободен час да посетя отново пазара.

Минах край малкия параклис в стената, където бях видял горящите в памет на Гуереро свещи с послание под тях. Но златистите

лоени пръчици бяха изчезнали, а от бележката нямаше и следа. Това ме накара да усетя странно спокойствие — сякаш по някакъв начин пламъчетата тук бяха отмервали въздействието на символа Марио Гуереро.

Облекчението ми обаче не продължи дълго. В неделя сутринта всичко избухна пак.

Непосредствената причина за безредиците се оказа една статия в последния брой на „Тиемпо“, в която се коментираше процесът Сигейрас. В нея се намекваха открито някои неща за Руис и за близките му връзки с президента, които датирани още от трагичния момент около смъртта на първата сеньора Вадос.

Не разбирах какъв смисъл би имал този материал за човек, незапознат с подробности по случая. Лично за мен, след поясненията от страна на Мендоса, намекът бе повече от прозрачен. Предполагах, че целта на брат му Кристофоро (въпреки съвета на Мария Посадор) е била да предизвика противника да го даде под съд за клевета — там историята щеше да се раздуха в невероятни размери.

Ако наистина съществуваша доказателства, че Руис е престъпник, тогава последиците щяха да са ужасяващи. Стигне ли се до дело, атаката срещу доктора ще се превърне в атака против самия Вадос за съучастие в убийство. El Presidente вероятно ще ликвидира хората, дръзнали да го обвиняват, противниците на режима ще грабнат оръжията и, както предсказа Мария, Република Агуасул ще бъде обхваната от гражданска война.

Но може би събитията нямаше да следват тоя заобиколен ход. Някой, изглежда, беше приел скритото в статията послание или пък то е било просто допълнителна заплаха, защото в неделя следобед за пръв път от много дни насам забелязах националисти да се противопоставят съвсем явно на своите опоненти от „Граждани на Вадос“. По-точно видях как избухна свада, прерасла в бой с ножове — нейния край така и не дочаках, — между едър младеж с огромно сомбреро, който непрестанно повтаряше на висок глас, че Руис бил убиец, и няколко добре облечени момчета, шляещи се из пазара.

Боят започна в един бар, където се отбих да утоля жаждата си, дължаща се предимно на досада. Работата ми приближаваше онзи период, когато се превръща в рутина, дори бих могъл да помоля някои по-млади сътрудници от отдела да ме заместят. Ала тогава щях да

загубя прекия досег с източника на информация. Въпросът не опираше само до броя и вида на превозните средства, които избираха наблюдавания маршрут, а до това какво представляват шофьорите зад волана. Тук вече значение имаше единствено опитът. Трябваше да разпознаеш дали водачът в колата е жител на града, чест посетител, или пристига за сефте; дали бърза, или е излязъл на разходка; знае ли накъде е тръгнал или пък смята, че е свил в погрешна посока...

Накрая реших да си дам почивка и да си освежа гърлото. Можех да го сторя с чиста съвест, уличният стандарт във Вадос е изключително висок, напълно в тон с една от любимите ми теории — че лошите пътища създават слабия шофьор. Човек трудно би се отегчил по широките, просторни платна на столицата. Освен това нямаше да попадне в задръстване, да се обърка, да изгуби ценни минути, докато открие подходящо кътче за паркиране, камо ли да се провира със затаен дъх в тясното пространство между безконечни редици от спрели автомобили. Ето защо на агуасулците рядко се случваше да препускат, да се излагат на риск с надежда да спестят малко време, нито пък да си късат нервите в безсмислени спорове с разни други шофьори.

Щеше ми се всичко във Вадос да върви така гладко, както уличното движение.

Свечеряваше се, когато хлътнах в поредния бар, мечтаейки поне този път да не се натъкна на сбиване. Телевизорът работеше, екранът бе обърнат към част от аудиторията, а звукът — усилен. Още не бях поръчал на бармана и зад мен се разнесе познат глас:

— Но т'ва е Хаклит! Самият Бойди, пр'ятелчето ми!

Надникнах в огледалото. До една от масите се беше курдисал Шишкото Браун в компанията на индианец с продълговато лице и жена на средна възраст с уморен вид, която не откъсваше от него безкрайно тъжните си очи. Върху покривката блещукаше почти празна бутилка ром. Браун бе разлял мъничко питие отгоре. Всъщност само той имаше чаша.

— Привет, сър! Сядай при нас! — покани ме дебеланкото, като вдигна ръка. Забелязах, че е изгубил сакото си някъде, а ризата му се дигнаше смачкана до неузнаваемост. — Идвай тук, Бойди, и пални хубава пура! Хм, проклятие!

Адвокатът опипа джобовете на несъществуващото сако, после се отказа да го търси. Нямаше как да откажа: рискувах да го ядосам повече, ако не му обръщам внимание. Затова се приближих неохотно към масата.

— Не мога да остана много — предупредих го аз, надявайки се, че ще е достатъчно трезвен, за да проумее какво му говоря. — По работа съм.

— Я прати по дяволите твоята служба! — отвърна. — Защо ще бачкаш в неделя вечер? Никой не трябва да бачка сега, а да празнува с мен. — Той се оригна.

Огледах неговите събеседници, жената ме видя и кимна с печално изражение. Браун продължи да нарежда на висок тон:

— Запознай се със съпругата ми — страхотна е! Само дето не владее английски език. Тоя мошеник тук ми е баджанак, ама и той не знае бъкел английски. Отвратително копеле, не мислиш ли? Хич не ще да се веселим!

Последните слова се изгубиха в тъжна, сърцераздирателна въздишка.

— Какво празнувате, драги? — попитах аз.

Шишкото се облеци, стисна чашата и се наведе напред.

— Съвсем между нас — произнесе с нисък, пресипнал глас, — ще ставам баща. К'во ще речеш, а?

В първия миг не разбрах репликата и той го прочете по лицето ми.

— Да, *тя* ми го каза. Точно това бяха нейните думи. Никога не съм я зървал през целия си проклет живот. Побъркана работа, нали? Изтърсват ти, че те очаква потомство, пък ти си нямаш и хабер! Накратко: *mil gracias por el regalo*^[2].

— Коя е тази тя? — не се стърпях.

— Една малка кучка на име Естрелита. Естрелита Халискос — Браун притвори клепащи. — Да пукна, обаче не бях я срещал преди. Нагиздена, издокарана, може и да е хубава, стига да проникнеш под мазилките по физиономията ѝ. Идва при моя милост днес и ми казва: „Ще имам дете.“ Ако не съм ѝ дадал десет хиляди доларос, щяла да разправи всичко на Руис. Толкова трябвали на мацето, та да си плати аборта — хората твърдят, че Алонсо много го бивало в тази област. И как иначе, като е натрупал такъв богат опит? — Той отвори очи,

пресегна се към бутилката и си наля нова порция ром. Предложи и на мен, аз поклатих глава.

— Слушай какво, приятелче — продължи да нарежда умолително, щом изгълта питието в чашата на един дъх. — Шишкото Браун има щастлив брак, разбираш ли? Ей тук седи жена ми, не е първа красавица, но е най-святната, която съм срещал някога! — Адвокатът почти изкрепя последните думи. — Що ми е да се въргам с разни момиченца, кажи! Стар човек съм, знаеш ли, че приближавам шейсетте? Знаеш ли? Моят син учи право в Милуоки, дъщеря ми е омъжена в Ню Йорк. Аз съм дядо, чуваш ли? Пък тази вмирисана кучка Естрелита твърди, че... о, това вече го минахме!

Той си даде поредната почивка, отпивайки от чашата.

— Може и тя да го е измислила — подзе не след дълго, — а може би не. Умът ѝ е колкото на пиле, та да се досети за подобни гадости. Ами ако някой я е наговорил? Защо да не е оня светец Доналд Ангърс, дето все се фука с английския си произход? Бас държа, че той дори няма представа как се правят бебета. Виж, Бойди... знаеш ли какво смятам?

Аз чаках мълчаливо.

— Смятам, че зад всичко това стои проклетникът Лукас! Я ми кажи, господинчо, каква е неговата цел всъщност? Да ми удари чертата, и туйто. Да ме превърне в посмешище.

Той заби потния си пръст в мен.

— Не ми вярваш май, а? Не вярваш значи, че такава дреболия може да ми съсипе кариерата? Аз пък ти го повтарям, понеже съм се натикал не където ми е работата. Трябваше да съм прочут, уважаван и богат — както Лукас и неговата банда. Обаче съм чужденец и *онези* мислят, че мястото ми е до хора от типа на Ангърс, проклета да е душата му! Те ме имат за неудачник само защото си пропилях живота, опитвайки се да осигуря на нещастниците, на които тая земя *принадлежи*, сваятна правна помощ. Ясно? Схващаш ли? И щото пет пари не давам дали ще си получа хонорара, познавам закона и надушвам, щом някой го прескочи като въпросните синковци... А някакво дребно курве да вземе да ми подложи крак. Падна ли, ще ме стъпчат безмилостно...

Адвокатът скри лицето си в шепи и потъна в мълчание. Усетих срам, когато забелязах измъчения поглед на жена му, и отвърнах очи

настрана. Този път отпреде ми се изпречи издължената, кисела физиономия на брат й. Нямаше друго по-подходящо описание.

— Сеньора Браун — произнесох аз и тя бавно вдигна глава към мен. — *Tengo un automóvil — desean Vds. ir a casa?*^[3]

— *Oh, muchas gracias* — отговори тя. — *Pero no sé si mi esposo desea irse.*^[4]

— Друже — потупах го по рамото. — Хайде да те откарам у дома. Ставай.

Шишкото ме погледна замаян.

— С кола ли си, приятелче? Все не успявам да си купя, откакто дойдох тук. *Десет хиляди* ми врънка тази малка кучка! Че аз не мога да ги спечеля и за две години!

— Готов съм да те откарам — продължих да настоявам аз. Той кимна и се надигна с невиждащ взор, олюлявайки се като излязъл от водата хипопотам.

— Да знаеш как ми се ще да я напляскам по дупето — мътните го взели, Бойди, та тя е само едно хлапенце! Никога не съм си падал по хърбавите. Питай жена ми! А, я остави. Усета също тичаше по мъже, но това беше преди четвърт век!

Със съвместни усилия го отнесохме при колата. Жена му ми каза адреса, после се настани отзад да го успокоява, докато брат й седна до мен. От време на време поглеждах дебеланкото в огледалото. Малко след като тръгнахме, утихна и оцъкли очи в празното пространство. Имаше нещо почти патетично в позата му. Държеше ръката на съпругата си и я галеше, сякаш бяха двойка тийнейджъри в киното.

Пътуването бе кратко. Семейство Браун обитаваха доста скромен апартамент на около миля от бара, оставих ги пред входа и изчаках. Просто исках да съм сигурен, че двамата ще успеят да го вкарат вътре. Миг преди да потегля, тъжната сеньора ми махна и нейното „*Muchas gracias!*“ звънтеше още дълго в ушите ми.

След петнайсет минути вече бях заел поста си при главния столичен възел. Скоро полицаят с отегченото лице в кабинката за първи път показва признаци на оживление. Отначало започна да мига ярка сигнална лампичка до телефона. Ченгето вдигна слушалката пред себе си и натисна дузина копчета. Светофарите застинаха на червено, а

от високоговорителите се разнесе пращящият му глас. Движението замря.

В далечината отекна вой на сирени, сетне се появиха двама полицаи на мотоциклети, следвани от линейка, и прелетяха край нас с бясна скорост. След като изпълни задълженията си, дежурният в будката изключи микрофона и разблокира таблото. Колите потекоха.

Чак на другия ден научих от вестниците повече подробности за случая. Оказа се, че някакво момиче на име Естрелита Халискос се хвърлило от прозореца на своя апартамент и загинало на място. Адресът бе същият, където оставих Браун предната нощ. От самия него — според журналистите — нямаше и следа.

[1] Пази се да не паднеш (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Хиляди благодарности за подаръка. ↑

[3] Имам автомобил — искате ли да се върнете вкъщи? ↑

[4] Но не знам дали моят съпруг желае да си отиде. ↑

XVI

Сигейрас изглеждаше тъй, сякаш ще се разплаче всеки миг, когато съдът поднови делото в понеделник. Надали някой би се изненадал от това. Мястото на Шишкото Браун бе заето от служебен адвокат, който очевидно не влагаше никакво сърце в работата, понеже остави нещата да се развиват от само себе си, вместо да се възползва от аванса, осигурен му от неговия предшественик. С триумфално блеснал поглед Лукас претупа набързо своето изказване, без дори да ме повика. Нехайният адвокат едва не се обърка в заключителната си реч и съдията заяви — както и следваше да се очаква при изложените обстоятелства, — че промяната в столичния план не е извършена със зъл умисъл, че бордеят на негъра представлява заплаха за обществения ред и че гражданските права не се простират дотам, че да бъде толерирана подобна опасност.

Наложи се Сигейрас да крещи с цяло гърло: „Ще обжалвам присъдата!“ — такава шумотевица цареше в залата и най-вече на скамейките за посетители. Почувствах облекчение, щом се озовах вън и поех глътка чист въздух.

По време на процеса тази сутрин един непознат привлече вниманието ми. Докато излизахме с Ангърс, мъжът стана и ни последва със забързана крачка. Беше висок, чернокос, с безупречен костюм. Имах смътния спомен, че съм го мяркал нейде, но не се сетях точно къде.

— Добър ден! — приветства го сърдечно англичанинът. — И поздравления за вашето назначение! Хаклит — добави той, като се обърна в моята посока, — сигурно познавате сеньор Луис Арио, новия председател на „Гражданите на Вадос“?

Арио се усмихна и ми подаде ръка.

— За мен е чест, уважаеми Хаклит! — възкликна. — Мечтаех да се срещна с вас, откакто пристигнахте тук. Оня ден ви забелязах на приема у президента, обаче не посмях да се натрапя.

Ето значи къде го бях зърнал. Името, разбира се, пробуди нови асоциации в паметта ми. Магазините по централните улици и техните фирми. Виждам го бях поне на дузина места из Сиудад де Вадос.

— Чудесно! — продължаваше босът. — Ех, не се наложи да прибъгваме до странична помощ, за да решим малкия си проблем. Тази присъда може да се окачестви като поредната победа на цивилизоваността над... варварството. Също както във вашата работа, драги сеньор, сега и ние разполагаме с възможност да разкрасим още повече нашия град!

— Благодаря ви — отвърнах аз. — Но за чужденец като мен това е само едно от многото предизвикателства. Да си призная, напоследък почнах да съжалявам, че съм го приел.

Върху лицето му се изписа симпатия.

— Да, напълно ви разбирам. Колегата — той погледна Ангърс — ми каза, че онзи чакал Далбан и смахнатите му сподвижници са ви отправяли заплахи. Уверявам ви лично, че няма от какво да се боите. Ние, „Гражданите на Вадос“, ще се погрижим за вашето спокойствие — можете да разчитате на моята гаранция.

Имаше наперен вид както статуята на el Libertador на Пласа дел Норте, ала прецених, че това не е фалшива поза. Съдейки по израза му, Арио вярваше в думите, които произнасяше. Не виждах смисъл да подлагам на съмнение неговите изявления.

— Да, двамата с Андрес Лукас ще вземем всички мерки подобни инциденти да не се повтарят занапред — не спираше той. — Сигурен съм, че е въпрос единствено на правилна информация — веднага щом хората бъдат убедени в необходимостта от промени, духовете ще се укротят... Сеньор Хаклит, ще ми окажете голяма чест, ако вечеряте с мен и семейството ми поне веднъж, преди да напуснете нашия град.

— С удоволствие — реагирах аз. — За съжаление не мога да приема поканата ви в момента — вечерите си прекарвам навън, като изучавам уличното движение.

— Но естествено! — извика босът, сякаш се укоряваше за проявената недосетливост. — Вие работите денем и нощем, то се знае. Едва ли бих си избрал такава професия, сеньор. Щом е тъй, нека бъде обяд — още сега, тук, на площада. Вие, Ангърс, ще се присъедините ли към нас?

Англичанинът кимна, сетне тримата заехме една маса под палмите. Само след няколко минути дойде и Лукас.

Разговорът се завъртя главно около проблемите на Гражданската партия. Понеже не се изискваше участието ми, използвах тази възможност, за да разгледам внимателно моите събеседници.

Еlegantния Лукас вече познавах достатъчно добре от съда и можех да заявя без предубеждение, че е висококвалифициран адвокат. Е, навярно му липсваше умението на Браун да се сраства с каузите, които защитава, но това се компенсираше от способността да анализира и да представя неоспорими доказателства. Имаше вид на хладнокръвен човек, ала и гневът не му беше чужд. Тук си спомних деня, когато Сам Франсис уби Гуереро. Съмнявах се обаче да е склонен към фанатизъм.

Също като Ангърс.

Догматичен, уверен, упорит. Хм, понякога леко преиграваше с позата, която бе възприел — нещо естествено за доживотен имигрант, привикнал все да подчертава чуждестранния си произход наместо реакция срещу враждебното обкръжение.

Сигурно щеше да ми е трудно с отговора, ако някой изведнъж ме запиташе: „Харесваш ли Доналд Ангърс?“ Неговите собствени маниери обезкуражаваха всякакви крайни чувства. Комай щях да отвърна, подражавайки несъзнателно на британския му акцент: „О, той е *ол райт!*“

Що се отнася до Арио, охарактеризирах го като актьор. Човек, вдъхновен от някаква чужда роля може би на младини и установил, че маската му служи твърде удачно, за да я използва през целия си живот. Тя наистина беше доста впечатляваща, а след като стигнах до извода, че напълно се е превъплътил в своя персонаж, възхищението ми от играта му порасна. Не след дълго ролята и личността ми се струваха неразделни.

И така, намирах се в компанията на трима изтъкнати граждани, на хора с определено влияние в Сиудад де Вадос. Способни и уважавани, всеки от тях със собствен бизнес. Все още, макар и неволно, изпитвах тревога поради заплахите на Далбан, но се мъчех да скрия тоя факт от себе си.

След уверенията, които получих от Луис Арио, имах усещането, че някой е свалил от плещите ми въображаема тежест.

Към края на обяда Арио се надигна, извинявайки се, че трябвало да бърза към Радио-телевизионния център, където бил поканен за интервю. Щели да го включат във вечерната програма заедно със съобщението за новия му пост. Помолих го да предаде поздрав на сеньора Кортес и Франсиско Кордобан. Кой знае откъде ми хрумна мисълта, че ще излъчат и образа на боса, маскиран като ангел — тази роля би му подходдала далеч повече, отколкото на мен.

Щом той си тръгна, Лукас, Ангърс и аз излязохме да се разходим на площада. Известно време англичанинът мълча, потънал в мисли, сетне ме заговори:

— Радвате ли се, че ви се размина кръстосаният разпит?

— Горедолу — въздъгнах.

— О, Браун е въздух под налягане! — подхвърли презрително другият ми събеседник. — Случайно да ви се е хвалил, че поглъща по двама експертни свидетели на закуска?

— Да си призная честно...

Андрес Лукас пусна едва забележима усмивка.

— Беше заявил същото и на добрия доктор Руис, но той не е от плашливите. Интересно, какво всъщност му се е случило?

— Интересно? — повтори Доналд. — Което и следваше да се очаква, предполагам.

— Сигурно е така — избъбри замислено адвокатът. — Казах ли ви новината... или пък я спомена Луис? El Obispo^[1] щял да говори довечера по телевизията по негова специална молба.

— Наистина ли? — запита с нескрита досада Ангърс. Изглежда, прищявката на папския наместник не бе събудила любопитството му.

— Освен това научих — може и да е само слух, обаче ми го пошепнаха няколко души, — че възнамерявал да обсъжда морала в нашия град.

Двамата се спогледаха и веднага стана ясно за какво намеква Лукас.

Шефът на пътния отдел се усмихна малко неохотно.

— Пак ли ще отнесем някоя проповед на тема „Смъртта е възнаграждение за греха“?

— Не е изключено — вдигна рамене другият. Бяхме стигнали до кръстопът и изчакахме заедно с група минувачи да спре потокът от коли. — Предполагам, че е променил първоначалното си становище и ще позволи мъртвата да бъде погребана в осветена земя.

— Да не искате да кажете — намесих се аз, — че според el Obispo тя не се е самоубила, а е била убита? Вижте, засякох Шишкото Браун с жена му и брат ѝ вчера вечерта в един бар, дори ги откарах до къщи. Чух неговия вариант за тази история — той твърди, че никога преди не е срещал въпросната... нещастница.

Лукас придоби изненадано изражение.

— Сеньор Хаклит, от професионална гледна точка онова, което ви е съобщил Браун, не представлява никакъв интерес за закона. Ако дебеланкото е невинен, защо се крие? О, признавам, че стават разни неща: момичето може да се е хвърлило от прозореца, подтиквано от отчаяние, да е било уплашено и паднало по невнимание, или някой да го е ударил по време на свада... Всичко е възможно! Но баджанакът на Браун посочи, че дамичката била непреклонен и доста самоуверен човек и се владеела напълно. В такъв случай няма смисъл да се затрива, щом би могла да получи значителна материална компенсация от бащата на още нероденото ѝ дете.

— Като оставим настрана факта, че Шишкото категорично отрича своето бащинство — продължих да настоявам аз, — тя поискала от него десет хиляди доларос — сума, с каквато не разполагал.

— А защо да не я събере? — завъртя глава Ангърс. — Не, сигурно се е паникьосал. Ами да, уплашил се е, че изпада в неизгодна позиция. Ако въпросът бе само в парите, Националната партия щеше да му ги отпусне с готовност. Все пак той е най-добрият им... експерт по лъжите.

— Може би адвокат? — подхвърли Андрес Лукас.

— Зная за какво говоря — отвърна Доналд и се разсмя с неприятна гримаса.

Сеньор Лукас погледна часовника си, сетне сбърчи вежди.

— Моля да ме извините — каза. — Чакат ме доста задължения. Hasta la vista, господа. — Той ми кимна вежливо и пресече улицата.

— Все си мисля, че сега вече положението във Вадос ще се оправи — подхвана Ангърс. — След като Луис и Андрес работят

заедно, можем да се надяваме на благоприятен обрат.

— Смятате ли, че Арио е по-добър избор от Гуереро?

— Няма съмнение. Великолепен човек е — мъж на действието. Обичам такива хора.

Този път не гледах по телевизията нито боса Арио, нито епископа. Но когато по-късно минавах покрай малкия параклис в стената, вътре горяха десетина пламъчета. Потърсих с очи здравеняците със сопи, които ме бяха спрели в деня след смъртта на Гуереро, ала от тях нямаше и следа. Едва тогава вдигнах бележката, пъхната между свещите.

На нея пишеше: „За Естрелита Халискос.“

Бедният дебеланко, помислих си аз. Колко патетичен ми изглеждаше предната вечер! После си спомних, че бе почти мъртвопиян — в онова нестабилно състояние между гнева и самосъжалението. Трябваше да призная, че Лукас е прав. Толкова много и най-различни неща биха могли да се случат на Естрелита, пък дори и да я убият.

Бях придобил навика всяка сутрин да преглеждам страниците на „Либердад“ и „Тиempo“ с първоначалното намерение да си подобря испанския, който все по-често се стараех да говоря. Но вече имах друга цел — да съм в крак със събитията тук. Най-напред разтворих „Либердад“, където новините бяха предадени от едната им страна.

Централно място заемаше изборът на Арио на овакантия пост плюс коментар за снощната му поява по телевизията. Следваше кратък преразказ на епископската проповед за моралното разложение в полиса, няколко по-силни изрази ме накараха да премигам от учудване. Според твърденията на духовника Сиудад де Вадос щял да бъде споменат в деня на Страшния съд веднага подир Содом.

Макар вътре да не фигурираше името на дебеланкото, имаше поне дузина недвусмислени намеци за онези, които водели младите по пътя на греха. Не липсваха и хитроумни заключения, че щом източниците на това разложение в един доскоро праведен и чист град лесно можели да бъдат открити в бордеите и най-вече в коптора на Сигейрас, значи вдъхновената защита на последния — чийто изразител

станал не друг, ами Х. — се кореняла само в желанието да бъдат съхранени тия убежища на порока...

А аз си мислех, че подобни спорове са потънали в забравата заедно със символи като Сталин и Маккарти.

Другата голяма новина бе изчезването на Шишкото. Видях снимка на Гонсалес, който заявяваше, че престъпникът ще бъде намерен, и още една — на el Jefe О'Рурки, надвесен над трупа на убитото момиче. В статията отдолу се споменаваха, че полицията работела по няколко версии. Бях чел твърде много сходни истории в различни страни, за да се задълбочавам в подробностите, и хвърлих око към следващия материал, посветен на местния шампионат по шах. После вдигнах „Тиемпо“, зачуден как ли ще коментират там събитията, които не се развиваха в тяхна полза. Моментът не беше никак подходящ за открита защита на Браун, може би щяха да потърсят някоя изкупителна жертва...

Така и се оказа. Неочакван бе само изборът на тази жертва.

В средата на първа страница зърнах грубо скицирана карикатура, където беше изобразен Сиудад де Вадос всред райската градина. Отгоре се носеше ангел с пламтяща сабя, свел заплашителен поглед към групичка парцаливи селяни — мъж с шапка в ръка и жена, притиснала младенец към гърдите си. Хората питаха „Нима е грешно да си беден?“

А върху ангелската мантия с едри букви бе надраскано моето име.

[1] Епископът. ↑

XVII

Все още разглеждах с недоверие карикатурата, когато на вратата се почука и камериерката донесе сутрешната поща. Взех механично двете писма, разрязах пликите и проучих съдържанието им.

Едното беше от мой близък приятел в Щатите, на когото бях обещал да пиша веднага щом пристигна. От второто извадих част от първата страница на „Тиемпо“ — същата като онази, която прочетох току-що, само че карикатурата бе оградена с червено и отдолу стоеше въпрос: „Е?“

— Хосе Далбан — промърморих аз. — Кой друг?

Далбан или не — трябваше да се сложи край на тая история. И то незабавно. Нямах съмнение, че в „Тиемпо“ хич не се боят от съдебни процеси за клевета и обида въпреки наученото от Мария Посадор, че Сейксас се сдобил с правно разпореждане, в което на вестника се забранявало да повдига отново обвиненията за рушветчийство. Някой ще трябва да ми окаже и на мен подобна помощ. Още сега.

Пъхнах плика с изрезката в джоба си и тръгнах към отдела, за да потърся Ангърс. Съобщих му какво се е случило, измъкнах оградената в червен кръг карикатура, а после ударих с юмрук по бюрото.

— Ето! — викнах аз. — За такива неща има закон. Искам да предприемете необходимите мерки.

Англичанинът прехапа устни.

— Значи смятате, че зад всичко това стои Далбан, м-м? Звучи логично след заплахите, които ви беше отправил. Но на първо време най-добре ще е да поговорим с Лукас. Какво ще кажете, ако му звънна и го поканя на обяд?

Той взе плика, повъртя го в ръце, сетне огледа клеймото.

— Изпратено рано днес или снощи, на около половин миля от Пласа дел Сур — така поне ми се струва, съдейки по пощенския код. Най-вероятно е пуснато тази сутрин след излизането на вестниците.

Доналд вдигна вътрешния телефон и нареди на секретарката си да го свърже. Докато чаках, почувствах как първоначалният ми гняв постепенно изстива.

Лукас беше свободен, тъкмо привършвал със събиране на допълнителна информация по делото срещу Сам Франсис. В ресторанта на площада аз му разказах цялата история.

Накрая адвокатът ме прекъсна:

— Ясно, сеньор Хаклит. И двата случая могат да се характеризират като костелив орех — от юридическа гледна точка, разбира се. Братята Мендоса са изключително умели в практиката си да очернят някого, без да прекрачват границите на закона и по този начин да си навлекат гнева на правните институции. Но понеже вие не сте обикновен гражданин, а по-скоро почетен гост на нашето правителство, смятам, че бихме могли да обмислим евентуална атака. В най-лошия вариант ще се сдобием със съдебна забрана за споменаване на името ви, която стига да им запушим устата.

— И на това съм съгласен. Макар да не е достатъчно. Далбан също трябва да бъде притиснат. Ако излезе виновен, искам да си получи заслуженото. Вашата полиция не предприе нищичко, след като той ме заплаши... освен предложението за телохранител. От него се отказах, щом си спомних някои мои наблюдения за пазителите на реда в Агуасул.

Лукас драсна нещо в своя бележник.

— Ще направя необходимите проучвания, сеньор — успокой ме Андрес. — За никого не е тайна обаче, че всеки човек с по-големи финансови възможности е в състояние да... хм, обезкуражи ентусиазма на полицията във Вадос. Бизнесменът Далбан сигурно е един от тях. По съвпадение на обстоятелствата аз също се интересувам от действията му — очаквах дори да се намеси по-рано.

— Как точно да се намеси? — попита Ангърс.

— Навярно ще си спомните за глобата, която съдът наложи на Хуан Тесол? Досега тя не е заплатена, ако се изключат няколко стотачки, събрани от най-фанатичните му привърженици. Днес изтича обявеният 20-дневен срок от произнасянето на присъдата и мнозина си задават въпроса дали Тесол е ценен достатъчно от ония, които стоят зад партията, за да получи парите.

Доналд подсвирна:

— О, прав сте! Не го ли откупят, значи са се отказали от него — може би заради близките му връзки с Франсис. Лошата слава е заразно нещо.

— Като стана дума за тях двамата, Хуан несъмнено е не само по-калпавият, но и по-черният — отбеляза с мрачна усмивка Лукас. — Интересно ще ми е да видя кога ще се материализират тези хиляда доларос.

Лицето на англичанина придоби озадачен вид. Мина известно време, преди да реагира:

— Изглеждате ми прекалено уверен, че тъкмо Хосе Далбан е в дъното на цялата история. Какво влияние може да има той в „Тиемпо“ например? Все си мислех, че там се чува думата на Посадор.

Адвокатът вдигна рамене.

— Аз пък смятам, че тя е просто една... как се казваше? Примамка, точно така. Самият факт, че пристигна тук по покана на el Presidente, значително подрони авторитета ѝ. Ако трябва да си отваряме очите за някого, това е именно Далбан.

Лукас внезапно се изправи.

— Извинете ме, мисля, че се поувлякохме в разговора. Бъдете спокоен, сеньор Хаклит — скоро ще решим успешно вашия лек проблем.

Той придвижи обещанието си с неочаквана бързина. На следващия ден заедно с кафето ми бяха поднесени два плика. Единият съдържаше съдебно разпореждане в моя полза, издадено от стария Ромеро, и малка бележка, където пишеше: „С почитания от Андрес Лукас;“ В другия намерих сутрешния брой на „Тиемпо“.

Днес най-забележителната част от първата страница бе голямо бяло петно. В средата му се мъдреха факсимиле от официалното клеймо на цензурата и пояснение, че на това място трябвало да излезе публикация, която била в разрез с еди-коя си алинея от Закона за опазване на обществения ред.

Почувствах удовлетворение. Както по-късно узнах, рано тази сутрин след заповед от Ромеро полицията нахлула в печатницата на „Тиемпо“ и забранила пускането на нова статия с нападки срещу мен. Е, слава Богу!

Проучвайки останалите уводни материали във вестника, аз открих, че вчерашният делник е бил доста напрегнат за дъртия съдия. Снощи той издал още една заповед — за задържането на Хуан Тесол, който така и не успял да събере нужните средства. Нито Далбан, нито пък някой от съпартийците му, изглежда, си беше помръднал пръста за него.

С други думи тия хора хич не си поплюваха. Посрещаха с овации Тесол, докато ги омайваше със сладки приказки, но го изоставиха веднага щом положението стана твърде напечено.

На вътрешните страници забелязах поредното доказателство за сръчността на братята Мендоса, за която Лукас ми бе говорил вчера. И сега статията беше дело на Фелипе, подхванал любимата си тема за корупцията във финансовото министерство и за зле прикритите интереси на пътностроителните фирми. Името на Сейккас не се споменаваше пряко единствено поради юридическата забрана. Това не пречеше всички примери да му пасват като собствена риза, включително и лепкавият коктейл, с който се наливал в кабинета си. Последното ме накара да сбърча нос. Оказа се, че дори съдебният апарат не е достатъчна осигуровка срещу Мендоса. Навярно ме очакваха нови неприятности от същата посока.

Затова пък надеждите ми бяха отправени към друго място. Лукас спомена, че разследвал участието на Далбан в тази оплетена афера. Ако успееше, тогава можех да завърша необезпокояван своята работа. Да си призная честно, искаше ми се всичко да приключи по-скоро.

Отбелязах си, че трябва да се обадя при първа възможност на Андрес, за да му благодаря, и погълнах закуската със значително по-бодро настроение, отколкото преди двайсет и четири часа.

Във фойето се натъкнах отново на Мария Посадор. Беше се надвесила със замислен вид над някаква шахматна задача, подредена върху масата, и местеше напред-назад една и съща пешка, сякаш няма представа как да постъпи с нея.

Защо, по дяволите, все киснеш в хотела, след като жилището ѝ бе само на две крачки отук? Харесваше ѝ обстановката? Идваше заради компанията? Или го използваше като офис за работата си при националистите?

Приближих се.

— Сеньора Посадор! Трябва да говоря с вас.

— О'кей. Моля, уважаеми Хаклит — промърмори тя, без да вдига глава. После махна към едно от креслата с незапалената си цигара.

Седнах, наведох се бавно и подпрях лакти на колене.

— Не бих се изненадал, ако забравите вашето доброжелателство след всичко, което искам да ви кажа — подех аз. — Имате ли пръст в онова, дето „Тиемпо“ пише за мен?

Мария пусна пешката, с която си играеше, облегна се назад и кръстоса крака.

— Нямам никакъв пръст в политиката на този орган. Кой всъщност ви информира, че съм имала?

— Сам предположих. И все пак каква е връзката ви с вестника на Националната партия?

— Понякога давам пари на Кристофоро, това е.

Явно тя не извърташе. Поне доколкото можах да схвана, получих чистосърдечен отговор на моя въпрос. Сега се чувствах по-спокоен.

— Щом сте приятелка с братята Мендоса, може би ще ми обясните защо са се захванали с мен?

Известно време дамата мълча и ме разглежда. Накрая произнесе:

— Сеньор Хаклит, грешката ви е там, че преценявате „Тиемпо“ като обикновено новинарско издание. Да, ама то не е вестник. И не може да бъде, също както „Либердад“ не е такъв. Те са инструменти за манипулиране на общественото мнение. Нека го кажем тъй. „Либердад“ не е нищо повече от... от резервна гума на радиото и телевизията, той носи допълнителна тежест сред по-образованата и влиятелна част от нашия народ, която се явява и най-дейният фактор в държавата. От своя страна опозицията разполага само с всекидневника на Мендоса и с онова, което се предава на ухо. Едно от най-големите постижения на Вадос е, че съумя да съхрани доверието в пропагандните институции — нещо наистина трудно след близо 20-годишно управление. Хората са готови да махнат с ръка: „Не вярвам вече! Четох (или чух и видях) прекалено много лъжи.“ Не и в Агуасул, сеньор.

— Така не обяснявате положението.

— Напротив. Вие ангел ли сте, скъпи Хаклит?

— За какво намеквате?

— Е, сигурно няма да твърдите, че сте ангел. Въпреки това не си направихте труда да възразявате срещу начина, по който ви беше изобразила телевизията. В отговор „Тиемпо“ се опита да ви покаже в различна светлина — малко пресилена, но несъмнено по-близка до истината. Ние сме хора, склонни сме да грешим, често поради невежество. Съвсем естествено на вас не ви харесва, когато нещата се представят от друга гледна точка. Мисля, че в случая нямате вина. Съжалявам само, че и двамата не защитаваме една и съща идея.

— Ще го повтора навярно за стотен път — ядосах се аз. — Не желая да вземам ничия страна във вътрешните работи на Вадос. Аз съм човек, нает да помогне, ала да ме третирате като наемен убиец не е справедливо. Разбрахте ли?

— Независимо дали ще се съгласите или не — отвърна все така спокойно тя, — сега вие сте символ. По-добре си тръгнете, преди да сте приключили с вашата задача, отколкото да изгубите правото да решавате, а може би дори да бъдете унищожен от бедствието, което е неизбежно.

— Не сте ли прекалено сигурна, че предстои бедствие? — сопнах се. — И какво правят вашите приятели Мендоса, за да го избягнат? Nada razonable.^[1] По-точно ускоряват процеса на настъпването му. В неделя вечерта присъствах на бой с ножове — повод за свадата беше не друго, ами материалът в „Тиемпо“ срещу Алонсо Руис. Цяло щастие е, че досега не е станало нещо по-сериозно.

— Причината е в преждевременния финал на делото Сигейрас поради изчезването на адвоката Браун. Още тогава смятах, че ще бъде глупаво да се публикува подобна статия, но Фелипе настояваше. Както ви казах, нямам никакво влияние върху издателската политика на „Тиемпо“. Въпреки всичко съм дълбоко убедена, че Сиудад де Вадос се нуждае и от контрапропаганда.

— Така е, опозиционната преса има своя смисъл. Съгласен съм с вас. Това, което искам да знам, е защо се занимава с клюки и клевети?

— В зависимост от обстоятелствата тя трябва да бъде толкова крайна, колкото ѝ позволява законът. Нито млякото, нито водата, драги сеньор, ще изкушат читателя да зареже силните напитки. Що се отнася до доктор Руис — неговият час вече удари. Все пак се радвам, че

Фелипе не посмя да продължи в посоката, която беше поел. Инак днес улиците щяха да са запречени от барикади, а вас току-виж ви наръгали.

Мария сведе поглед към шахматната задача на дъската.

— Повярвайте ми, Хаклит, аз ви симпатизирам, нашите проблеми не са ваши проблеми, но те съществуват. Ние тук не можем да прекратим битките, които водим, понеже в тях е въвлечен въпреки желанието си и някакъв чужденец. Логично ли ви звучи? Ще се съгласите ли с тези доводи?

Вдигнах ръце.

— Ще ви призная едно, сеньора Посадор, вие умеете да убеждавате. Ала това не ми помага особено заради огъня, на който съм подложен. Последен въпрос — познат ли ви е човек на име Хосе Далбан?

Очите ѝ се разшириха съвсем леко. Тя кимна отсечено.

— Тогава му предайте при следващата си среща, че ако само още веднъж се изправи пред мен, ще накарам да го ударят от толкоз много места, че няма да разбере какво става.

— Бихте ли обяснили по-точно?

— Хм, той знае. Досега дръзна да ме заплаши два пъти, при третия опит ще го заплроя в лицето. — Аз поех развълнувано въздух. — Ще ви призная и друго: допреди малко се колебаех кой от двамата ви е отговорен за атаките против моя милост в „Тиемпо“. Приемам напълно вашите думи, обаче на неговите няма да повярвам дори да са дадени под клетва пред разпятието.

— Ще му кажа — обеща дамата, стараейки се да говори равнодушно. — Все пак, сеньор, струва ми се, че вземате прибързани решения. Смятам, че е така, защото сте свикнали да разсъждавате с обичайните си политически представи. Вие погрешно тълкувате като съвпадение приликата между нашето и разни други правителства. И ние разполагаме с президент, конгрес и кабинет, доста подобен на американския, но тия две партии — Националната плюс Гражданската — съществуват единствено във Вадос. Това може би ви е известно. Замисляли ли сте се обаче, че в Пуерто Хоакин обитават двойно повече хора оттук, а пък Куатровиентос и Астория Негра, взети заедно, имат поне толкова жители, колкото и столицата? Да не забравяме също останалите краища на страната. Злото, срещу което се борим, е изолацията на този град — до такава степен привилегирован, че се е

превърнал в държава насред държавата. Кога дойдохте вие при нас? Преди три седмици, нали? Е, местната борба продължава от десет години и все по-остро засяга даже най-дълбоките корени на живота. — Тя се зае да подрежда с тънките си пръсти фигурите за нова игра. — Още малко и политиката току-виж засенчила шахмата като национална мания. — Не отговорих. — Струва ми се, че сега е подходящият момент да направим онази партия, която тъй отдавна ви предлагам. В знак на нашата, нека я наречем... дружеска вражда? — Последните думи Посадор изрече с въпросителен тон.

Поколебах се, сетне кимнах. Мария се усмихна, взе по една пешка в своите длани и ми протегна матовите им от бронзов загар обратни страни, за да си избира. Посочих дясната ръка, където се оказа скрита бялата пионка.

— На вас се падна честта! — възкликна жената и най-последно задими с руска папираса.

Ей сега ще избърше пода с мен, помислих си аз. Никога не бях играл сериозно и със сигурност дори учениците сред тоя побъркан на тема шах народ можеха да разбият на пух и прах защитата ми. Но вече беше късно — поставих пешката на d4 и също запалих цигара.

За моя изненада предложението за дамски гамбит бе прието без възражения. Отърсил се от първоначалното вцепенение, преминах в атака, опитвайки се да си припомня как точно вървеше разиграването. Вместо да ме следват, черните съумяха твърде бързо да се разгърнат и по двата фланга. След осмия ход се облегнах угрижен назад.

— Имам чувството, че извърших нещо доста глупаво — въздъхнах аз. — Доколкото мога да преценя, касапницата е неизбежна.

Сеньора Посадор поклати глава, без да се усмихва.

— Съжалявам, но сте прав. Комбинацията, до която прибягнах, е била използвана на Карибския турнир миналия месец срещу нашия шампион Пабло Гарсия. По някаква случайност я обсъждахме вчера и аз реших да я пробвам с вас.

— Навярно Гарсия е голям майстор. Предполагам обаче, че е сгафил тъкмо тази партия.

— Ни най-малко — отвърна тя. — Спечели я на двама и седмия ход.

Пак хвърлих око към масата. Бях изправен пред избор: или да се простя с дамата, или да я скрия на предишното ѝ място. И в двата

случая щях да загубя темпо и да понеса сериозни щети в близка перспектива.

— Уви — казах. — Май не ме бива много в шаха.

— Ако ми позволите, тогава... — Мария се наведе и започна да реди фигурите с изящните си пръсти, връщайки играта назад. — Бих ви препоръчала ей това — виждате защо, разбира се. После, както следва, тук... и ето там. Скоро ще вземете пешка, при което ситуацията става съвсем различна, нали?

— Така ли постъпи Пабло? — попитах аз, като оглеждах новото подреждане.

— Ö, не. По-късно реши, че е трябвало да постъпи *така*. При туй развитие след около петнайсет хода черните изпадат в незавидно положение. Но Гарсия обича да повтаря, че е малко мързелив. Прави дълги партии само когато е неизбежно.

— Може, ама онази, която представиха в негова чест у el Presidente, ми се стори твърде длъжка. Имаше поне деветдесет премествания.

— Защото противникът му (човек доста упорит) отказал предложението за реми. Какво желаете, сеньор — да продължим или да започнем отначало?

— Нека да опитам пак. Не съм играл от месеци, а и никога не ми е вървяло кой знае колко. Дано втория път се справя по-добре.

Сега се стараех повече и двубоят стигна до четирийсет и петия ход, когато забелязах, че бялата дама отново е обречена. Вдигнах ръце, за да избягна позора.

— Виепо — промълви насмешливо Мария Посадор. — Скъпи Хаклит, ще ми разрешите ли да ви дам няколко препоръки?

— Естествено.

— Тайната е в комбинацията. Всеки ход трябва да се разглежда във връзка с цялостната игра. Това важи и за живота. Помислете хубаво върху моя съвет. Приятен ден, сеньор.

След тези загадъчни думи тя се надигна, усмихна ми се и си тръгна.

Казах на сервитьора да отнесе шахматните фигури и да се върне със сутрешния брой на „Либердад“ — след като бях прелистил

„Тиемпо“, исках да разбера как изглеждат новините през призмата на управляващата партия.

Както обикновено, темите бяха същите, но видени под различен ъгъл. Почти половината първа страница даваше място на яростна атака срещу коптора на Сигейрас, а в редакционната бележка отдолу пишеше, че след провала да се защити това известно на всички огнище на неприятности, идвал часът Сиудад де Вадос да предприеме активни мерки, та да го прочисти завинаги.

Промяната в тона бе съвсем очевидна, даже долових отгласи на истерия. До този момент „Либердад“ се придържаше към идеята, че нещата са под контрол и тъкмо правителството трябва да се залови с проблема. Ала днес вече бликаше раздражение и дори намек, че органите на властта не са си свършили добросъвестно задълженията. Следваха познатите ми фотографии на дрипави обитатели от бордеите, както и пресни обвинения — сега в стил, по-скоро типичен за „Тиемпо“. Жертва бе някой си Касталдо, помощник на Диас в Министерството на вътрешните работи и една от многото държавни птици, които бях зърнал на приема в президентската градина. Именно той бил отговорен, понеже от дълго време всячески възпрепятствал опитите да се премахне тоя човешки свинарник. Единственото, което сторил, било да информира служебния адвокат, че трябва да вземе делото подир изчезването на Браун. Не виждах в какво толкоз е съгрешил, ако се имаше предвид пасивността на заместника — Сигейрас със сигурност би се оправил по-добре без него. Веднага проумях, че тъй като „Либердад“ се явяваше правителствен орган, сеньор Касталдо следва да си търси нова работа.

Въпросът бе в друго: щом „Гражданите“ си позволяваха да хвърлят купища кал, как ли ще реагира „Тиемпо“? Най-вероятно ще се върне към своята любима тема за доктор Руис, при което последствията щяха да бъдат колкото непредсказуеми, толкова и неприятни.

Стори ми се чудно, че напоследък не се чуваше нито дума за отстраняване на съдията Ромеро от процеса Марио Гуереро. Може би хорските симпатии клоняха към вече убития бос, а с изчезването си Браун бе станал център на антипатия. Лично аз нямах нищо против Ромеро, на него дължах експедитивното разпореждане срещу „Тиемпо“

и докато то бе в сила, дъртакът можеше да председателства който си иска съд — тук или все едно къде.

Сгънах вестника и потънах в размисли. Още по-точно, дадох воля на чувствата си. Опитвах се да си представя столицата чрез нейните обитатели. Да открия мястото ѝ в Агуасул така, както ме посъветва Мария Посадор.

Не успях. Просто Сиудад де Вадос не подходеше на тази република. Сигурно не би подходил на никоя държава. Проблемът не беше в сградите, те можеха да се издигат сред разни континенти. Трудността произтичаше от хората, от строго определени типове, класи, вяра, предразсъдъци, които им влияеха. За миг се помъчих да видя града през очите на някой селянин, чиято вода е отнел. Припомних си (с неговата памет, разбира се) как и друг път насам са идвали пришълци отвъд океана. Те донасяли със себе си необичайни неща — коне, металически брони, пушки, — а след това светът се преобръщал с краката нагоре.

Може би отново бяха пристигнали конквистадорите? Може би и аз също, макар без да го желая, бях един от тях?

Изправих се, въздъхнах уморено и тръгнах към Ангърс.

Тъй като вече разполагах със значителна информация, англичанинът гореше от нетърпение да узнае първите резултати. Трябваше да положи известни усилия, за да насоча мисълта си към работата.

— Сърцевината на проблема — подех аз, щом се концентрирах — без съмнение е в пазарния район. Из целия град едва ли има друго по-удобно място, където да възникне тържище под открито небе, ако се изключи Пласа дел Есте. Законът ни закриля, така че няма да срещнем спънки. От вас искам да представите моя предварителен проект във финансовия отдел, пък те на свой ред да изчислят каква част от отпуснатите четири милиона ще ни бъде необходима. После е въпрос на броени дни да сложите солидни заграждения. Със закриването на пазара вашите нежелани гости ще изгубят един от основните си източници за препитание, което означава, че ще трябва да кърпят с прося или продажба на евтини сувенири. След още няколко месеца (стига да се намеси правителството!) тънката струйка от връщащи се обратно на село ще прерасне в река. Скоро тук ще останат само шепи най-упорити пришълци, а и те ще си заминат, когато общественото

мнение ни подкрепи. Доколкото разбирам, такива са и методите, предпочитани от Вадос.

— Не бих желал да вземам окончателно становище — забеляза Ангърс. — Нека el Presidente и Диас разрешат спора помежду си, но според мен планът е добре обмислен. Цяла година, казвате? Ех, дългичка ще ни се стори тя, макар от друга страна... Всъщност какво ще правим с оная язва — бордея на Сигейрас?

— Както ви споменах, проблемът там не е толкова заплетен, колкото изглежда. Съдейки по развоя на събитията, току-виж Сигейрас получил нареждане да освободи района, и то без никаква съпротива, освен тази на обитателите му. Да си призная честно, дори съм изненадан, че това не е станало досега.

— Може би причината е в... Четохте ли сутрешния „Либердад“?

— Статията за помощника — как му беше името — Касталдо? Да, прегледах я. Повече ме заинтригува празното пространство на първа страница в „Тиempo“.

Англичанинът придоби самодоволен вид.

— Прав бях, като ви посъветвах да се обърнете към Лукас, нали?

— Ще трябва да му благодаря. Наистина излезе човек.

— Някакви нови усложнения с Хосе Далбан? Не? Снощи разговарях с Арио — оказа се, че босът също следи изкъсо действията на този мошеник. Най-вече що се отнася до неговия бизнес. Научил е любопитни неща за по-заможните поддръжници на Националната партия, които не били хич приятни за ухото. Ето например въпроса с глобата на Тесол. Вярно, че той е само неграмотен селяк, но пък беше изключително полезен на Далбан и приятелите му чрез влиянието си сред бедните маси. Така че да го оставят да гние в затвора заради една смешна сума, е направо гнусен номер. Повечето от тези типове са доста нагли, Хаклит.

— Просто изразихте на глас мислите ми — съгласих се аз.

Ангърс погледна часовника си.

— Е, какво ще го предъвкваме цял ден? — махна с ръка. — Надявам се, че планът ви ще свърши работа...

Прекарах останалата част от делника в преобразуване на събраната информация в човечасове и кубични метри бетон. Надвечер предадох резултатите на един чиновник. Главата ми беше

натъпкана с цифри, реших да си позволя малка почивка, преди да ме е заболяла, и слязох да пийна нещо, докато привършат с изчисленията.

Когато излязох навън, градът изглеждаше променен — внезапно се бе оживил като великан, пробуден от досадна муха, който се върти неспокойно в леглото си.

Някой беше залял с червена боя статуята на Вадос.

На Кале дел Сол полицаи натикваха група младежи в бронирана камионетка. По улицата имаше кръв и едно ченге държеше два ножа с алено проблясващи остриета.

Някъде по обяд разгневени привърженици на Тесол бяха обесили на Пласа дел Сур чучело, изобразяващо Арио. Протестираха, че патронът им е бил хвърлен зад решетките. Там също не бе минало без намесата на полицията и във вечерния брой на „Либердад“ се споменаваха за стотици арести.

Някакъв подлец беше спукал гумите на колата ми. А в затвора Сам Франсис се бе самоубил...

[1] Нищо разумно. ↑

XVIII

През тази нощ столицата напомняше сепнат от хорски крясъци лъв. Звярът не помръдва, само отваря очи. Въпреки това тялото му вече не е отпуснато — под мекото кадифено покривало хиляди живи пружини се натягат докрай.

Единственият случай, когато бях доближавал царя на животните, бе в зоологическата градина на Мелбърн. Но сега се намирах в Сиудад де Вадос. Аз бях в устата на лъва.

Тогава сторих нещо, което не бях вършил от години. Почувствах необходимост да се заредя с малко холандски кураж. След като приключих в отдела (не че успях да свърша кой знае колко работа), уважих бара на моя хотел и се наливах равномерно в продължение на три часа. После светлините около мен угаснаха, удари един след полунощ, а аз все още виждах треперещите си ръце. Исках да напусна туй място. Днес. Незабавно.

В ума ми изплува отдавнашен разговор. Беше с печен вестникар, който трябвало да направи репортаж за чикагския бунт през 20-те. Най-голяма трудност срещна, когато реши да ми опише какво е да живееш в град, настървен срещу самия себе си. Ако се бе появил тук тази вечер, щях да му кажа да прескочи обясненията — вече познавах това чувство от личен опит.

Припомняйки си ония ужасяващи събития, възрастният журналист затваряше очи и простенваше. Зачудих се, докато надигах чашата, дали след години и аз няма да потръпвам от подобни страшни преживелици. Сигурно.

Виждали ли сте някога парченце лед, пуснато в свръхохладена вода? В първия миг то застива неподвижно, като човек, съгледал главата на чудовището Медуза. Точно по същия начин застина столицата пред новина № 1 за ареста на Тесол, а после — и за самоубийството на Франсис.

— Самоубийство ли? — шепнеха по ъглите. — Не, в никакъв случай. Пребит от полицията? Кой би могъл да знае?

Мълвата пълзеше и всеки агуасулец прибавяше по нещичко към нея.

— Глоба от хиляда доларос? Защо никой не заплати тази дребна сума? Бедни сме, ала с нас има и други, които са богати!

Тоест защитниците на човешките права са били ограбени! И оттук до следващото заключение ги делеше не повече от една мислена крачка: „*Всъщност ние, хората, сме ограбените!*“

Не биваше да пия сам. След първите няколко чаши мисълта ми се проясни както никога. Ако си бях намерил компания, щях да изгълтам по-малко, за да поддържам разговора. И да си спечеля репутацията на приятен, макар и леко досаден събеседник. Но останал насаме, мозъкът ми продължаваше да работи на празен ход — вместо да получа търсения покой, затъвах във все по-неприятно опиянение.

Най-сетне се добрах до леглото и почти веднага заспах. Някъде към четири сутринта започнах да се мятам насън. Облечен бях с дълга нощница, в която краката ми непрестанно се заплитаха, и изведнъж се озовах сред вихъра на типичен латиноамерикански карнавал. Носех със себе си меч, уж огнен, ама в действителност от пластилин. От мъглата край мен постоянно изплуваха тъмни, потни лица. Размахвах оръжието към тях, знаейки, че не мога да им сторя нищо. Да, но след всеки удар долу се търкулваше опръскана в червено глава, а из въздуха бликаха димящи рубинени фонтани. Опитвах се отчаян да задържа меча, обаче той продължаваше да се вдига и спуска, докато наоколо не израсна цяла планина от посечени глави. Дрехата ми направо подгизна в кръв...

На заранта моите чаршафи лепнеха от пот — причината едва ли бе само топлата нощ. Топли бяха всички нощи, откакто пристигнах тук.

Избръснах се и слязох във фойето, без да докосна закуската. Имах някакво калпаво усещане: комбинация от махмурлука, прекалено многото изпушени цигари и недоспиването. Поръчах новите вестници, ала дори не си направих труда да ги разгърна, мислите ми бяха съвсем объркани. Забавих се да изпия едно двойно кафе, после се насочих към отдела на Доналд Ангърс.

— Добро утро, Хаклит — посрещна ме той. — Тъкмо проучвах финансовите разчети. Вашият проект изглежда доста солиден, бюджетът му почти наближава два и половина милиона доларос.

— Хм, твърде неприятно — кимнах мрачно аз. — Не би трябвало да надхвърля 50 процента от планираните средства. В края на краищата това е само първият етап от работата. Ще го мина пак и ще видя какво мога да съкратя. Щом сляза под нивото, ще започна отначало.

— Не е необходимо — възпротиви се шефът, като ме погледна изненадан. — Сигурен съм, че ще успеем да увеличим размера на...

— Казаха ми четири милиона и аз ще се справя с тази сума — прекъснах го. — О, не се безпокойте. Няма да е никак трудно да смъкна петстотин хиляди. Действително бях разточителен с предварителните изчисления — даже взех предвид инфлацията плюс спекулативното покачване на цените от страна на предприемачите. Остана и за рушвети във финансовия отдел.

Не зная кой дявол ме накара да добавя последното. Ангърс втренчи очи в мен.

— Не бива да говорите такива неща, господине — предупреди ме той. — Дори ако сте чели за тях в „Тиемпо“.

— Тая сутрин да не са се заяли пак със Сейксас? Не ми стигна време да прегледам пресата.

Англичанинът вдигна рамене и изпуктя:

— Не, в днешния брой нямаше нищо особено. Иначе онзи нехранимайко Фелипе Мендоса го обижда почти на всяка крачка. Не че сеньор Сейксас ми е кой знае колко близък, но по навик не възприемам нито една статия от Фелипе, а и подобни истории увреждат престижа на нашия отдел.

Ангърс се зае да подрежда в изрядна купчинка разпилените върху бюрото документи.

— Ще трябва да покажа проекта ви на Диас. Някакви възражения?

— Не, стига да подчертаете, че той просто не е окончателен. — Извадих цигарите си и му предложих. — Какво мислите за новата обстановка в Сиудад де Вадос?

— Ужасна — отвърна намръщено Доналд. — Не съм виждал по-голям кошмар. Докато пътувах насам, някой замери колата ми с камък. И представяте ли си, не зърнах къорав полицаи. Оправия!

— Това й е работата на униформената власт — да отсъства там, където се нуждаят от нея.

Изведнъж си припомних за мудните им действия, когато Хосе Далбан ме беше заплашвал. Добре, че Лукас успя да реши тоя проблем. Поне се надявах.

— Щом стана дума за полицията — продължих след кратка пауза, — ще ми се днес да ме придружат неколцина от нейните хора.

— Ще кажа на О'Рурки — обеща инженерът и си записа в бележника. — Значи променихте мнението си за телохранителя, който ви предлагаша? Напълно ви разбирам.

— Не желая никакъв телохранител. Възнамерявам да сляза в прочутата дупка на Сигейрас и предпочитам да имам ескорт.

Известно време той ме разглежда слисан, сякаш не вярваше на ушите си. После въздъхна шумно:

— Кое ви накара да вземете подобно неочаквано решение?

— Вече няколко пъти ви обяснявах, че този бордей не представлява сериозен проблем, нито пък се нуждае от кой знае какви сложни проекти, което не му пречи да бъде трън в очите... Искам да видя сам условията под монорелсовата станция. Искам да се запозная от първа ръка с живота на ония хора.

Ангърс вдигна писалката от бюрото и я завъртя между пръстите си.

— Това май не влиза в пряката ви работа. Да не говорим, че тук сте в далеч по-голяма безопасност.

— Не ме разбрахте. Отивам там тъкмо поради спецификата на моята задача.

Той се отказа от по-нататъшно обсъждане на въпроса.

— Но вероятно си давате сметка — продължи не след дълго атаката, — че да слезете в коптора е по-лошо, отколкото да се намърдате в лъвско леговище. Долу е домът на Хуан Тесол, който лежи зад решетките. А и след самоубийството на Франсис да се появите на такова място, би означавало... да поемете излишен риск!

— Не знам дали съм ви споменавал — отвърнах аз, — че второто ми име е Даниел^[1]. Бойд Даниел Хаклит. Внимателно обмислих възможните последствия и въпреки това настоявам да преценя нещата със собствените си очи.

— Ами защо просто не разпитате Колдуел? — не миряваше Ангърс. — Или някой друг от здравния сектор? Те ще ви разкажат

каквото ви интересува. Поне половината са добре осведомени по случая...

— Уморих се от вашите приказки — пресякох го отегчено. — Благодарение на тях от първия ден започнах да се тъпча с погрешни мнения за почти всичко наоколо и сега вече съм болезнено подозрителен. Този път смятам да си създам *собствена* представа.

— О'кей — предаде се малко ядосан той. — Ще организирам нещата. Едва ли ще стане по-рано от днес следобед, понеже за сутринта имам уговорена среща с Диас и няма начин да я отложам.

Поразклатеното ми напоследък уважение към него изведнъж подскочи.

— Да не искате да кажете, че ще слезем заедно? — запитах не без изненада.

— Разбира се. Сигейрас се е заял с мен, не бих желал да получите упреци, които по право би трябвало да отпрати към нашия отдел. Ще помоля О'Рурки за съответния ескорт — като стана дума, могат да ни придружат под предлог, че дирят Браун.

— Ще ни повярват ли? Мислех, че отдавна са претърсили мястото. Той надали би се скрил другаде.

Ангърс сви рамене.

— О, не съм информиран, пък и не е моя грижа. Просто реших, че това ще бъде подходящо обяснение.

— Чудя се къде ли изчезна дебелианкото? — промърморих по-скоро на себе си, обаче англичанинът чу тази фраза.

— Има ли значение? Едно е сигурно: никога вече не ще посмее да си покаже носа във Вадос. Какво по-хубаво от туй?

Не отговорих. Каквото и да разправяха хората, аз си бях изградил лично мнение за Браун — никой не можеше да ме разубеди, че той е честен човек.

Както предполагах, познавайки маниера на столичната полиция, el Jefe отдели цели две коли и осем фуражки за следобедния набег. Междувременно бе установено, че Сигейрас бил някъде на друго място из града. Изглежда, че повече ги биваше в подобни шумни представления, отколкото в истинската работа.

Навярно щях да се справя по-добре, ако бях придружен само от един полицаи. Но ми дадоха да разбера, че щом не са в състояние да разубедят някакъв смахнат чужденец да извърши толкова сложно самоубийство, поне биха искали да запазят живота на своите служители. Човек можеше да си обясни подобен ход дори със спецификата на Сервантесовия език — в Испания например *las guardias civiles*^[2] неизменно се движат по двойки. Комай в Новия свят този навик просто е бил подложен на геометрична прогресия.

На всичкото отгоре настояха да вземем пистолети. Ангърс, който вероятно се мислеше за филмова звезда, прие с ентузиазъм предложението, обаче аз отказах категорично. Само това ми липсваше, като се има предвид как ме бяха издокарали в някои местни издания. В последна сметка трябваше да кандисам, но скрих кобура под самото си и за по-сигурно преметнах върху него фотоапарата.

Нашите коли спряха на същия насип, където бе паркирал автомобилът на пътния отдел при първото ми посещение. Група деца, играещи в самия край на падината долу, ни забелязаха и се разпръснаха с предупредителни викове. Полицаяте хукнаха към входа, ала изглежда, че не познаваха добре терена, защото неколцина от тях се подхлъзнаха върху сметицето отпред — зърнах ги да плюсват по най-комичен начин на дъното му.

Двамата с Доналд ги последвахме предпазливо. Усещах почти осезаемо вълна на затишие, която се разпространяваше през сърцето на бордея заедно с новината за появата на властите. Сякаш плътно наблъсканите човешки създания изведнъж се бяха слели в цялостен враждебен организъм подобно на хищно растение при приближаването на муха.

На входа пътят ни беше препречен от дребна тъмнокожа женица с решителен израз. Щом полицията повтори причината за своето нахлуване, тя поклати уверено глава. Браун не бил тук, не е идвал и никога няма да дойде. Всички знаели, че е избягал от Агуасул.

— Тогава едва ли ще имате нещо против, ако претърсим мястото — рече с хладна насмешка лейтенантът, който командваше малкия отряд, и я отстрани с ръка.

Един по един проникнахме в този свят на мрак и отвратително зловоние.

Две ченгета носеха мощни прожектори, още с влизането ги включиха и аз видях как е бил построен копторът. Грубо сковани дървени или шперплатови стени, покриви от ръждясала тенекия и съвсем обикновени стълби от подръчни материали бяха прикрепени към стоманеното скеле и бетонните подпори наоколо. Както би могло да се очаква, липсваха най-елементарни санитарни условия, а чист въздух нахлуваше само през отверстията между отделните секции на платформата.

Въпреки всичко тук живееха, наблъскани като в консервна кутия, цели семейства. Вместо мебели те използваха стари кашони, за легла им служеха купища парцали и готвеха в пробити ламаринени съдове — от тях стърчаха лепкави черпаци. Димът се смесваше с останалите миризми, които бяха далеч по-непоносими.

Върху стените на много места бе изрисувана Мадоната, нерядко до нея се мъдреше миналогодишният календар на някаква компания за разхладителни напитки. Пред част от бараките белееха малки параклиси, където под примитивно издяланите разпятия горяха восъчни свещи.

— Не ги ли е страх от пожари? — попитах Ангърс.

Той изсумтя с явна погнуса:

— В това отношение Сигейрас е твърде внимателен. Той отлично проумява, че ако неговото царство пламне, единствената грижа на пожарникарите ще бъде бедствието да не се прехвърли върху станцията, а бордея ще оставят да изтлее докрай. Сега се сещам, че именно огънят е най-добрият начин да се очисти подобно бунище.

Само мулета не срещнахме из вътрешността на тоя бардак, може би копитата им щяха да пропадат в шперплатовия под. Затова пък имаше прасета, кокошки, от време на време се мяркаха и кози — звуците и миризмата говореха недвусмислено за обилното присъствие на домашни животни.

Полицайте дърпаха безцеремонно завесите, които служеха вместо врати. Новината за нас вече беше стигнала до всички, така че не можахме да заварим никого в ситуацията, която според уверенията на професор Кортес бе нещо обичайно за тукашните обитатели. Хората ни посрещаха с безизразни лица, понякога се мръщеха, хилеха се или ни канеха да влезем с подигравателни усмивки. Децата се двоумяха дали да зяпат новодошлите, или пък да се разбягат. Те имаха

недохранен и мръсен вид, но на пръв поглед малцина от тях бяха болни. Забелязах няколко случая на екзема, шарка и друго страдание, което поне аз не познавах — общо тези дечурлига не надхвърляха повече от седем-осем сред стотината, дето ни заобиколиха.

Отвътре бордеят изглеждаше огромен. След двацет минути почувствах, че сме безкрайно далеч от чистия град, и мрачната, враждебна атмосфера, която ни бе погълнала, вече ми действаше на нервите. Тъкмо се спускахме по един тъмен проход — полицейските прожектори прорязваха ослепителни снопове през застоялия въздух, а под краката ни скърцаха наредени прогнили скари, — когато край нас с приведена глава и забързана походка мина някаква жена, наметната със селски шал. В ръцете си държеше кошница. Открих нещо познато във фигурата ѝ, то ме накара да спра и да я проследя с очи. Никога няма да си простя този миг.

Уловил реакцията ми, Ангърс погледна в същата посока. Сетне видя жената и замръзна на място.

— Боже мили! — извика приглушено инженерът. — Самата госпожа Браун! Какво търси тук, освен ако и Шишкото не е наблизо?

[1] Бог ми е съдия (евр.). — Б.ред. ↑

[2] Гражданските патрули. ↑

XIX

Доналд Ангърс беше проговорил на английски и намиращите се около нас полицаи не схванаха смисъла на казаното. Ето че той се обърна към тях, завладян от неописуем гняв — не можех да повярвам, че е в състояние толкова бързо да напусне своята черупка от егоизъм.

— Не стойте като истукани! — изригна. — Това е съпругата на Браун! Докарайте я при мен!

Този път думите му поразиха целта. Ченгетата потънаха чевръсто в мрака. Разнесе се уплашен вик. След секунди те се появиха обратно, а сеньора Браун се гърчеше в здравите им ръце. Беше се задъхала от усилия, но тя бе само уморен възрастен човек, докато полицаите бяха млади и силни. Пъстрият ѝ шал се свлече назад върху раменете.

— Ти си била значи — прошепна ядосан Ангърс. Той взе един прожектор и го насочи в лицето ѝ, заслепявайки я. Жената изви глава встрани, за да избегне светлината.

— *Dónde está tu esposo?*^[1] — попита злобно англичанинът.

Тя му отвърна с убийствена усмивка.

— *No sé* — каза безизразно. — *No está aquí.*^[2]

Вероятно в същия миг ме позна и си спомни кой съм, защото зърнах проблясък на омраза в нейните очи. Обърнах се, не желаех да имам нищо общо с онова, което щеше неминуемо да последва.

Доналд извади пистолета и бавно пусна предпазителя: сред тясното пространство металическото изщракване прозвуча като изстрел.

— Добре тогава — кимна той, впил поглед в жертвата си. — Ще държиш посоката, в която вървеше одева — да видим дали няма да го намерим.

Полицаите пуснаха китките на сеньора Браун. Тя разтърка местата, където пръстите им бяха оставили дълбоки отпечатъци, но иначе не помръдна. Ангърс вдигна черния колт към гърдите ѝ, жената се изсмя с презрение. Ала щом я помъкнаха навътре в тъмния тунел, тялото на тази мъченица неволно се сгърчи от уплаха.

— Господине — произнесох тихо аз, — не ви ли е срам от това, което правите?

Шефът на пътния отдел не ме погледна, а когато отговори, гласът му беше студен, лишен от всякаква човечност:

— Шишкото Браун се издирва за убийство. И вие го знаете. Ако е тук, не бива да ни се изплъзва.

Жената естествено не разбра нашия диалог — владееше само испански език. Но очите ѝ бяха втренчени в полицаите, които отваряха с трясък тънките врати и прегради, озарявайки помещенията пред себе си с ослепителното сияние на прожекторите.

Малко по-нататък тунелът се разделяше. Ангърс даде знак на сеньора Браун да го придружи, тя се поколеба, обаче той отново я заплаши с пистолета. Пленницата се подчини и пое с колеблива стъпка.

Аз вървах редом, напълно безпомощен.

Ченгетата бяха спрели на пресечката и спореха накъде да продължат. Доналд откъсна за миг поглед от своята жертва, за да им кресне с началнически глас:

— Не виждате ли, че тук подът свършва! Давайте надясно, тъпащи!

И наистина вляво дъските върху металното скеле се разреждаха, а светлината се губеше в мрака под тях сякаш в тайнствена бездна. Униформените копои свиха по другото разклонение. Струва ми се, че аз единствен чух облекчената въздишка на жената. Но не казах нищо. Надявах се полицаите скоро да се откажат от търсенето.

Ангърс изчака да се отдалечат на десетина крачки от нас, сетне кимна на сеньората да ги настигне. Този път тя го послуша, без да се съпротивява. Англичанинът тръгна след нея и тъкмо се канех да поема най-отзад, когато нещо се раздвижи из тъмната пресечка, където в пода зееше грамадна мастиленочерна дупка.

От мрака се показа една огромна ръка.

Ударът бе насочен към врата на Доналд Ангърс и вероятно щеше да го покоси като прекършено дръвче. Само че не успя — може би нападателят не прецени добре разстоянието, може би се подхлъзна или пък другият почувства опасността и се отдръпна макар с няколко сантиметра. Ръката го цапардоса по рамото.

Едва сега се досетих, че именно Браун е разместил дъските в тунела, за да попречи на ченгетата да го преследват. Е, ако не беше проявил безсмислената храброст да спасява жена си от една несъществуваща заплаха, сигурно щеше да е жив и днес.

Но вместо това той срещна своята смърт.

Ангърс се завъртя, донякъде под въздействие на неочаквания удар. От дулото на колта му внезапно изригна пламък, а по главите на всинца ни се посипа прах от покрива. Дали беше рефлекс, злощастно стечение на обстоятелствата или пръстът на съдбата, обаче куршумът заличи лицето на Браун, както вълните помитат рисунките върху пясъка.

Копоите вече тичаха назад, разнесе се пронизителен женски писък, който продължаваше да звучи в главата ми много часове по-късно, и аз побягнах. Имах чувството, че ме преследват обезумелите еринии^[3].

Успях да изскоча на чист въздух още преди новината за кошмара да се разпространи. Само благодарение на това се разминах с ужасното отстъпление на Доналд и неговата група. Щом научили как е завършила акцията, обитателите на бордея тутакси се втурнали срещу нашествениците. Когато излязоха вън, побледнялото лице на инженера бе окървавено, един полицай влачеше десния си крак и всички без изключение бяха изцапани с кал и мръсотия.

Не попитах какво се е случило с жената на Браун. Предполагах, че е останала при мъртвия си съпруг.

Ченгетата не ми обърнаха никакво внимание. Някой веднага хукна при радиостанцията в колата и се обади в участъка за подкрепление. Докато попиваше раната си с носна кърпа, Ангърс непрестанно повтаряше, че този път негодникът Сигейрас щял да си получи заслуженото, задето прикривал убиец. Аз му отвърнах, че всеки човек е невинен до доказване на противното.

Той се втренчи в мен. Очите му бяха придобили стоманен блясък.

— О, не — поклати глава. — Грешите. Нашите закони са като Наполеоновия кодекс. Съмнението винаги е на страната на обвиняемия...

От входа на бордея надничаха разкривени от омраза лица, те ни хвърляха мрачни погледи, а децата продължаваха да ни засипват с

боклуци. Един копой стреля три пъти, преди да се скрият всички потенциални нападатели.

Някъде отдалеч долетя воят на полицейските коли, които бързо приближаваха насам.

Изкачих се по склона към монорелсовата станция и взех метрото до Пласа дел Сур. Никой не се опита да ме спре.

Струва ми се, че не осъзнавах какво правя в този момент. Моят разсъдък беше отказал всякаква висша нервна дейност, сякаш ми бяха напълнили черепа със студена вода. По-късно успях да възстановя няколко съвсем кратки сцени от маршрута си — физиономии на други пътници във вагона, оживените улици под нас, отражението на слънцето върху прозорците на сградите, заглавие във вестник от Пуерто Хоакин, който прелистваше някакъв мъж тъкмо когато слизах от метрото. Но аз все така не знаех какво върша. Чувствах, че се спускам надолу с безкраен ескалатор, а пък от рекламните табла ме гледа лицето на Мария Посадор, която непрестанно повтаря, че независимо дали го желая, или не, вече имам свое място в играта.

Достатъчно важно, та заради мен да убият човек.

Ако не бях сътворил оня безумен план за проникване в бордея, ако не бях проследил с очи сенъора Браун... Сега наистина всеки може да ме обвини, че аз съм причината: „Той направи това и това, после се случи най-лошото.“

На Пласа дел Сур цареше горещ слънчев следобед. Не се мяркаха почти никакви хора. Пресякох площада и влязох в хотела.

Във фойето, с добре познатата незапалена руска папираса между пръстите, седеше Посадор. Днес не бе сама — на масата с шахматните квадратчета лежах чифт тъмни очила, фасовете в пепелника не бяха от нейните любими цигари. Вдигнала вежди, Мария четеше някакво писмо.

Спрях при нея, дамата ме погледна, сетне ми кимна хладно.

— Не зная дали ви интересува... — подех с променен глас, сякаш някой чужд човек беше заговорил с устата ми. — Намериха Шишкото Браун.

Тя подскочи в креслото.

— Diablo!^[4] И къде, за Бога?

— В бордея на Сигейрас — къде иначе?

— Хм, аз пък смятах, че отдавна е напуснал Агуасул. Сеньор, какво направиха с него?

— Доналд Ангърс го застреля в главата — отвърнах аз и изведнъж мургавото женско лице с лъскава черна коса бе изместено от спомена за друга физиономия миг преди да бъдат унищожени нейните черти.

След последните ми думи Посадор беше замръзнала като спрял кадър от филм. Изминаха десетина безкрайни секунди, докато отново да се раздвижи, но очите ѝ бяха пълни със сълзи и не мисля, че вече ме виждаше ясно.

— Разбира се — прошепна. — Това следваше да се очаква.

Аз мълчах и я гледах. Ето че тя се надигна, разкърши рамене и се сбогува някак вдървено. После си тръгна, мачкайки руската цигара, а тютюнът се сипеше по елегантните ѝ скъпи обувки.

Обърнах се и влязох в бара.

Съобщението за смъртта на Браун бе включено още в първите новини по телевизията, ала мен ме налягаше такова безразличие, че дори не се заслушах. Мярнах, посипания с боклуци склон, на който бях стоял доскоро — сега горе имаше няколко военни камиона; от перилата на станцията надзъртаха любопитни пътници. Отряд войници влязоха в коптора, малко по-късно изнесоха трупа на Браун и камерата показва едрото му тяло отблизо. Зяпачите наоколо, изглежда, го познаха. Някои от тях си свалиха шапките, други се прекръстиха. Отзад войниците вече изтикваха населението на бордеа на Слънчева светлина, удряха хората с палки и ги тласкаха към каросериите, като не забравяха да блъскат и с приклади. Натъпкаха ги вътре, сякаш бяха бездомни кучета. Там нещастниците се скупчиха, свели безпомощно чела, в очакване да бъдат откарани.

Полицията търсеше Сигейрас под дърво и камък. Знаеха, че се спотайва някъде из града. Без съмнение, веднага щом го намереха, щяха да му предявят обвинение в укриване на човек, заподозрян за убийство.

По новините в осем без пет излъчиха интервю с Ангърс, който имаше доста героичен вид с превързаната си глава. Все още киснех в бара, не изпитвах никакво желание да вечерям. Просто си седях там. Пуснаха и репортаж с епископ Крус. Духовникът пак подхвана своята

любима тема за гнездата на злото, също както в деня след смъртта на Естрелита Халискос.

Накрая обявиха кратък списък на всички хора, оказали помощ при залавянето на този опасен убиец. Между многото имена забелязах и моето.

Почувствах, че ме обхваща някакво притъпено засега възмущение. По дяволите, може би Браун наистина бе преспал с оная малка мръсница, може би точно той я е блъснал от прозореца, а освен това — последното бях видял с очите си — се опита да ликвидира Ангърс. Съгласен съм с всичко, съгласен. Но Шишкото не беше вероломен престъпник, ами човек, направил погрешен избор. Въобще нямах намерение да участвам в колективната присъда, която се готвеха да му издадат посмъртно и без адвокати.

Навярно ме завличаше навикът от дългогодишната практика, превърнал ме в пасивен наблюдател, възприемащ и анализиращ фактите наоколо. Ала дойде време да сложа край на този период. Вече трябваше да заявя високо какво мисля и да говоря само онова, което считам за правилно. Можех да започна, като си разчистя сметките с телевизионното студио например.

Щом новините свършиха, станах и се качих в колата.

Рико, редакторът на предаването, тъкмо излизаше от сградата. Бе уморен, отпърво дори не ме позна, след това сякаш не проумяваше думите ми.

Но когато понечих да повтора всичко отначало, той разтърка отегчено буза и махна с ръка.

— Да, да — промърмори с кисела гримаса. — Чух какво ми казахте, обаче не мога да направя нищо. Касае се за политически въпрос — ако имате някакви възражения, отнесете ги до доктор Алехандро Майор.

— Защо пък до него?

— Да не мислите, че аз решавам кое да влезе в програмата? — сопна се младежът. — Или че подбирам сам новините? Разберете ме добре, сеньор Хаклит. Щом не желаете да цитираме повече името ви, трябва да се обърнете към доктора — той нареди да споменем и вашето участие в този инцидент. Стига да разполагахме с допълнително време, щяхме да ви потърсим за интервю, каквото взехме от Ангърс.

— Но нямаше да го получите! — креснах ядосан не на шега, когато отново намерих сили да си поема дъх. — О'кей, тогава ще се срещна с Майор. Къде да го открия?

— Може би е в кабинета на първия етаж — Рико ме надари с подигравателна усмивка. — На ваше място не бих го предизвиквал точно сега. Не е в най-цветущото си настроение...

— А в какво настроение смятате, че съм аз след помията, която излъчихте за мен?

Усещах се изнервен до краен предел, сякаш пронизителният глас на редактора бе проникнал чак във вътрешността на мозъка ми. Заобиколих го, поклащайки се неуверено, и тръгнах нагоре по стълбите.

Кабинетът беше добре охраняван. В преддверието седяха двама души — млад, доста як сътрудник и също млада, хубавичка секретарка. Минах покрай тях, докато те все още изписваха на лицата си приветствие: „Заповядайте, ние, разбира се, ви познаваме“, и отворих вратата към светилището на министъра.

За миг се възцари необичайна тишина. Очаквах Алехандро да избухне, но той направи друго — в първия момент ме погледна изненадан, после се овладя. Посетителят, който тъкмо му обясняваше нещо, млъкна, извърна се и втренчи очи в мен. Едва сега установих, че това е самият Хосе Далбан.

Докато се съвземах от моето смущение, Майор се ориентира в обстановката. Облегна се назад, нагласи очилата на носа си и подзе с развеселен тон:

— Сеньор Хаклит, както виждам, работата не търпи отлагане. Кажете какво има?

Без да му обръщам никакво внимание, аз заговорих на Далбан:

— Сигурно ще се зарадвате, като узнаете, че онова, което не постигнаха заплахите и рушветите ви, беше осъществено благодарение на човека тук. Министър на дезинформацията и клеветите, ето как бих го нарекъл.

За първи път си дадох сметка колко съм пил тази вечер.

Свих се в себе си и оставих на другия у мен, който сега дърпаше конците, да излее всичко, насъбрало се в душата му. Просто няха алтернатива.

— Някои мислят — започнах, — че колкото са по-опашати лъжите, толкова по-логично е хората да ги приемат. Преди малко тоя човек заяви едва ли не пред целия Агуасул, че аз съм дясната ръка на момчето-герой Ангърс, прославило се със залавянето на опасния престъпник Браун. Това е ужасно голяма партенка и току-виж мнозина повярвали в нея. Но тя няма нищо общо с истината, освен че бях *там*. Сцената, на която присъствах, може да бъде определена по единствен начин — убийство. До гуша ми дойде от похватите на вашето любимо правителство, Майор. То е по сладките приказки, ала удря само под пояса, когато така му изнася. Искам да заявя най-открито, че от последната ви лъжа ми се ще да повърна върху лъскавия килим пред вас!

Произнасяйки тези изречения, аз стоварвах юмрук по бюрото, всеки път все по-силно. Накрая слушалките на телефоните подскочиха върху вилките си.

Александро Майор ме изслуша с безизразно лице. После се изправи в креслото и проговори с удивително мек глас:

— Уважаеми Хаклит, вие сте превъзбуден. Напълно разбирам сполетелия ви шок — това не е първата насилствена смърт, на която сте станали свидетел след пристигането си тук. Наш дълг е обаче да запознаваме обществото с фактите.

— Факти ли? — креснах вбесен. — Заблуди, а не факти!

— Нима не е вярно, че в бордея под монорелсовата станция се е криел убиец? Или ще отречете дори тази очевидна истина?

— Заподозрян е точната дума! Той не беше нито задържан, нито пък осъден освен в умовете на ония, които са склонни да приветстват фалшификациите ви. Е, сега вече няма как да не предявите обвиненията си. Какво, прав ли съм? Но вие пропуснахте умишлено подробностите пред обществото, нали? Вие и вашата най-управлявана страна. Майор, защо не признаете, че сте се превърнали в послушно оръдие на правителствената пропаганда? Че създадената от вас телевизионна служба не е нищо повече от високоговорител на един арогантен диктатор, отгоре на всичкото с хипнотични добавки! „Познай истината и тя ще те направи свободен, скрий, истината и ще получиш каквото ти е нужно.“ Държава, в която всеки възприема онова, дето му дрънкат, и остава сляп за мръсната действителност зад красивите лъжи!

Лицето на доктора бе станало виолетово, ала преди да успее да заговори и преди да ми хрумне последното най-страшно обвинение за финал на моята реч, в стаята отекна звучният глас на Далбан:

— Сеньор Хаклит, искам незабавно да ви поднеса най-искрените си извинения. Беше твърде глупаво и несправедливо да ви заплашвам или подкупвам. Днес вече вярвам, че вие сте честен човек. Неведнъж съм изпитвал желание да кажа същото, което изрекохте току-що в очите на тоя корумпиран ветропоказател Майор. Но въпреки престижа ми на пряк и донякъде безскрупулен мъж, до момента не намирах сили за друго, освен да протестирам. Както дойдох да протестирам тази вечер. Хм, не ме е грижа повече. Аз мисля, че вие сте съвършено прав. За мен Алехандро Майор е опасен мегаломан, а Сиудад де Вадос и всички негови граждани са само играчка в ръцете на перверзен манипулатор. Той и така нареченият професор по социология Кортес, който мърси душите на най-интелигентната част от нашия народ — студентите, ще направят най-добре, ако и двамата издъхнат още веднага...

Почувствах, че ме обхваща срам, може би защото осъзнавах, че съм пиян, или причината беше в словото на бизнесмена. Говореше толкова искрено, че скоро разбрах колко несправедлив съм бил в преценката си за него.

— Смятам, че е излишно да обсъждаме вашето отпътуване от Агуасул — продължаваше замислено Далбан. — Доктор Майор, вие чухте думите ми, чухте и мнението на сеньор Хаклит. Съгласен ли сте да прекратите тоя низ от безсрамни лъжи?

Министърът седеше неподвижно, без да откъсва поглед от Хосе. Едва сега забелязах, че младият мускулест сътрудник е застанал на прага с безпомощно изражение, сякаш очаква заповед да ни изхвърли отгук. Почти бях сигурен, че Майор ще даде воля на напирания у него гняв, понеже по лицето му се стичаха ситни капчици пот. Върху бузите му бяха разцъфнали алени петна, напомнящи рози.

Но когато заговори, гласът на домакина прозвуча твърдо и уверено.

— Моята телевизионна служба е орган на законно правителство — натърти той. — Тя не може да бъде играчка за прищевките на този или онзи. Сеньор Хаклит, вие сте наш почетен гост, поканен да реши важен проблем на града. Да не забравяме също, че сте чужденец, а в

момента и доста пиан. Ние — като казвам ние, имам предвид членовете от кабинета — сме готови да затворим очи пред подобно грубо погазване на етикецията. Имате късмет, че се намирате в привилегировано положение. Ала това не значи, че разговорът ни ще бъде забравен така лесно.

— Не съм продавал на страната ви нищо друго освен услугите си — отвърнах рязко. — И няма да допусна да вършите с мен онова, на което подлагате вашите съграждани марионетки.

Той не ми обърна внимание.

— А що се отнася до вас, Далбан... — тук Алехандро премести тежкия си поглед върху него и аз изведнъж усетих, че стоя пред човек, притежаващ огромна власт и сила. — Прекалено дълго ни създавахте досадни проблеми. Търпението на правителството е голямо, но не безгранично и този път вие наистина прекалихте. С вас е свършено.

След като приключи, докторът продължи да ни разглежда безизразно. Почувствах нечия ръка върху рамото си, якият помощник беше застанал до мен и ми сочеше с пръст вратата. Хосе Далбан се надигна с достойнство от своето кресло.

— Ни най-малко, Майор — отвърна с тих глас той. — Едва сега започвам.

Последвах го и за първи път съжалих, че съм изпил толкоз. В мозъка ми кипяха хиляди неща, които исках да кажа на министъра, ала нито едно цялостно обвинение не стигаше до езика. Във всеки случай си давах ясна сметка, че трябва да напусна стаята незабавно. Останех ли дори минутка, неминуемо щях да изгубя контрол над себе си и да се нахвърля срещу Алехандро — готов бях да го удуша с кабела на собствения му телефон. Е, това нямаше да реши нищо. Най-много да ме изритат, преди да съм започнал.

Навън ни посрещна хладна нощ, над нас се издигаше озарената от луминесцентни светлини фасада на сградата. Далбан спря и завъртя глава към мен.

— Още веднъж моите извинения, сеньор Хаклит — произнесе със странно смирен тон.

— Приемам ги — кимнах аз. — Но не съм склонен да забравя толкова лесно, че вие си позволихте да ме заплашвате. Смятах, че честта стои над всичко друго. А ето че...

Бизнесменът се разсмя съвсем неочаквано.

— Срещата с Майор разби илюзиите ви, така ли?

— Ще ми се... о, да го вземат мътните, не зная какво ми се иска да направя с него. Мислех го за свестен образ и навярно е бил такъв, докато се е занимавал само с политически теории. Обаче сега властта го е корумпирала. Хм, наистина не зная.

— И все пак не е изключено тази страна да дължи своя 20-годишен мирен напредък именно на неговите методи — каза Далбан и протегна ръка към осветените прозорци. — Но Бог ми е свидетел, това ни струва скъпо!

— Добре, а как ще действате по-нататък? — запитах.

— Ех, ще намерим някакъв начин, сеньор. Какво ли не може да понесе човек на белия свят?

Тук нашият разговор, изглежда, се изчерпа. Аз се върнах при колата и подкарах бавно, съвсем бавно надолу по склона, като излагах лицето си на прохладния нощен въздух.

[1] Къде е твоят съпруг? ↑

[2] Не знам. Не е тука. ↑

[3] Богини на отмъщението в гръцката митология. — Б.ред. ↑

[4] По дяволите! ↑

XX

Нещо премина пред Хотел дел Принсипе с протяжен вой и скърцане. Отворих клепащи и премигах под святкащите отражения върху тавана на стаята — нямах навика да спускам завесите, когато си лягам.

Изправих се в леглото и надзърнах към улицата. Една пожарна кола с включена сирена, която виеше като измъчвана невинна душа (кой знае защо, си спомних за жената на Браун, надвесена над своя убит съпруг), заобиколи ъгъла и потъна в мрака. Твърде ниско прелетя хеликоптер: стори ми се, че мога да скоча на седалката до пилота. Две полицейски камионетки изчезнаха по маршрута на пожарната.

Вече се досещах какво е бедствието и вдигнах очи към хълмовете. Бяха огрени от алено трепкащо зарево, което определено не приличаше на светлината от уличните лампи. В първия миг помислих, че е станала самолетна катастрофа, но едва по-късно си дадох сметка, че не е нужно да намесвам авиацията. Гореше Радио-телевизионният център.

Докато тършувах за бинокъл, погледнах часовника. Три след полунощ. Ако се съдеше по отблясъците на огъня, навярно бе изминало доста време, преди да го забележат. Може би сградата е била съвсем празна. Струваше ми се невъзможно да ѝ липсват съответните помпи и аларма, свързана пряко с противопожарната служба... Дори и да беше така, нямаше съмнение, че нищо не е помогнало да бъде спасено зданието. Гледката през окулярите на бинокъла наистина ме впечатли. Стърчащата високо над всичко антена сякаш бе монтирана пред входа за пъкъла. Всеки момент някоя стена би могла да рухне, повличайки след себе си подпорите, и тогава антената щеше да се люшне като човек, направил прекалено голяма крачка.

Не виждах къде са аварийните коли — бяха скрити зад останалите по-ниски сгради и хълма, но съдех за близостта им по периодичното отслабване на огъня под въздействие на яростно шибачите водни струи. Хрумна ми да се придвижва към пожара, за да

проследя потушаването му отблизо. Сетне реших, че само ще попреча на хората, чиято работа е да го овладеят. Въпреки великолепно проектираната пътна мрежа на Вадос, в тези мигове всяко допълнително возило можеше да забави линейка или поредната машина на огнеборците.

Така че след десетина минути си легнах пак.

Отначало мислите ми бяха малко объркани. Трябваше да мине още четвърт час, преди да осъзная напълно онова, на което бях станал свидетел. Нито днес, нито утре, нито през следващия месец министърът на информацията и съобщенията няма да излъчва своите упреци, заплахи и обвинения.

И ако правителството действително зависеше от създадената от Майор система, та да манипулира общественото мнение, значи през този период el Presidente щеше да бъде като борец със завързана върху гърба десница.

Спомних си последните думи на Хосе Далбан, докато стояхме пред величественото здание на телевизията, сега превърнато в обгорена черупка от древната стихия. Чудех се...

После сънят ме надви. Но нямах късмета да си откъсна по-дълго. Тъкмо се зазоряваше, а часовникът показваше малко след пет, когато долових шум в коридора.

— Este cuarto es el No. 1317 — произнесе нисък, плътен баритон.
— Abre la puerta.^[1]

Да, аз живеех тук, обаче гласът говореше твърде тихо, за да се обръща към мен.

Така и не бях успял да върна пистолета, който ми връчиха (макар че хич не го исках) преди посещението в бордея на Сигейрас. Измъкнах го от кобура и поставих ръка върху ключа за осветление.

Щом щракна бравата, някакъв човек пристъпи вътре. Аз запалих лампите и насочих дулото към него.

— Quién está? — извиках. — Y qué hace Vd.?^[2]

Мъжът изруга, сетне продължи напред. Зад гърба му се мярнаха изплашените очи на един пиколо.

— Няма как, полиция — каза той.

Свалих оръжието си. Влезлият бе Карлос Гусман, същият сержант, дето ми предлагаше денонощен телохранител, след като се оплаках от заплахите на Далбан.

— Е, добре, Гусман — подхвърлих ядосано. — Какво желаете?

— Сеньорът ще трябва да дойде с мен.

— Не, сеньорът няма такова намерение. Сеньорът по-скоро ще изчака, докато проклетата ви служба пропадне вдън земя. Махайте се и елате в някой по-нормален час.

Лицето му остана неподвижно. Когато отговори, в тона му се усещаше безкрайно търпение:

— Разберете, извършен е саботаж срещу телевизията. Научихме, че по една или друга причина вие сте я посещавали неотдавна. Надяваме се да ни помогнете в разследването.

— И как по-точно? Отидох, за да кажа на вашия скъпоценен доктор Майор какво мисля за него. Рико ме видя, като пристигнах, а Хосе Далбан — когато си тръгнах. О, може би и човекът, натоварен от вас да ме следва по петите. Защо не попитате Майор?

— Той е изчезнал — промълви военният, гледайки ме втренчено. — Знаем, че снощи се е задържал до късно да подготвя днешните новини за радиото. Спасителите все още не могат да стигнат до кабинета му, понеже огънят не е потушен докрай.

Гусман хвърли око на часовника си.

— Сеньорът ще дойде с мен. Моля!

— Печелиш — отвърнах аз и въздъгнах. — Ето, вземи това. То бездруго си е ваше.

Връчих му пистолета. Той го прибра и изчака, докато се обличах. После ме придружи до паркираната пред стълбите кола, с която потеглихме към полицейското управление.

Разпитаха ме съвсем подробно, наложи се да дам дори писмени показания. След туй ме зарязаха да кисна близо четири часа в някаква тясна стаичка и в компанията на дима от собствените ми цигари. Към седем и трийсет някой ми донесе чаша силно, неподсладено кафе. Малко по-късно помолих един от минаващите полицаи да ми купи сандвич.

Накрая дойде намръщен чиновник и ме отведе в кабинета на el Jefe, където ме очакваха О'Рурки и Гусман. Началникът имаше ужасно изморен вид, очите му бяха зачервени и подпухнали, ризата — смачкана като хармоника. Отпред тя беше широко разкопчана и се виждаха влакнестите му гърди.

— Е, извадихте голям късмет — обади се пръв главният сержант, тупвайки върху масата свитъка с моите показания. — Открихме сеньор Рико, който потвърди часа на пристигането ви, а пък сеньор Баранвила (сигурно го познавате?) ви е зърнал, като се връщате. — Той се усмихна подигравателно. — Така че, ако не сте си направили труда да излезете през прозореца, вие сте били в хотела през най-критичния период.

— Критичен за какво? И още ли няма връзка с доктор Майор?

— О, напротив. Намерили са го в седем без десет, по-точно онова, което е останало от него. Изгорял е в своя кабинет по време на пожара.

О'Рурки вдигна зачервените си очи към мен. Беше се превил напред, подпрял яките си космати ръце върху бюрото, сякаш се готвеше да сграбчи някого и да го удуши.

— Звучи ми невероятно — отбелязах аз. — Мислех, че има противопожарна инсталация, аларма...

— Правилно, сеньор. Само че кабелът, който свързва Радиотелевизионния център с огнеборците, е бил прерязан. Що се отнася до помпената инсталация, може и да е проработила. Трудно е да преценим. Зданието е било съвсем празно, с изключение на нощния пазач. Навярно са го убили, тъй като до момента не сме открили тялото му.

— Но това е модерна сграда, дявол да го вземе! Събудих се в три без десет от сирените на пожарните коли и когато надникнах през прозореца, центърът гореше, все едно че е направен не от бетон, ами от кибритени клечки! Нима е възможно?

Карлос Гусман се поколеба, преди да отвърне. О'Рурки го погледна и изстреля на испански:

— Какво иска той?

— Да му обясним как е станало.

— Кажу му, няма значение!

Сержантът побърза да мине на english:

— В мазето са били складирани осем хиляди литра нафта за генератора, в случай че по някаква причина бъде прекъснато основното електрозахранване. Там, изглежда, е хвърлена възпламеняваща бомба. Предстои разследване веднага щом изстинат останките.

Отново си припомних думите на Далбан: „Ни най-малко, Майор. Едва сега започвам.“

Надали животът във Вадос щеше да стане по-непоносим след смъртта на този министър. Но самият факт, че разгорещените духове толкова бързо се бяха сплотили в искра, от която избухна пожар, бе твърде обезпокоителен. Както вървеше, нищо чудно пак да ме призоват за свидетел — разбира се, по обвинение срещу бизнесмена в предумишлено убийство. Нямах никакво желание да се забърквам повече...

— Сеньор Хаклит — докосна ме главният сержант. Премигнах и се върнах в настоящето.

— Да, слушам ви.

— Според Баранквила... Хосе Далбан казал на доктор Майор, че би предпочел да го види мъртъв. Вие чухте ли такава фраза?

Подвоумих се, загледан в изморените очи на el Jefe, накрая кимнах.

— Струва ми се, че спомена нещо подобно.

— Благодаря ви, сеньор. Мисля, че за днес приключихме. Ако се наложи, ще ви извикаме отново.

Наистина ли ставаше дума за предумишлено убийство? Или по някакво съвпадение Алехандро Майор бе останал в сградата тъкмо в нощта на саботажа?

Случайност ли бяха заканите на Хосе, че това било само началото?

За тези въпроси, изглежда, нямаше отговори.

И така, щом напуснах полицейското управление, отидох да си купя вестници. После се настаних в ресторанта, като поръчах двойно кафе и закуска. Мозъкът ми бучеше, полагах неимоверни усилия да се концентрирам. А на всичкото отгоре пресата не можа да добави нищо друго към оскъдните ми познания за случилото се вчера. Имах ужасна нужда от информация.

В „Либертад“ смъртта на Браун беше представена като трагичен завършек, сполетял един отчаян негодник — в същия тон бяха и новините по телевизията предния ден. На втора страница забелязах обширна статия от Луис Арио (понастоящем президент на

„Гражданите на Вадос“), която откровено атакуваше Далбан. Нито ред за пожара; сигурно готвеха специално издание. Затова пък отново бе спомената моята скромна персона, а именно какво щял да направи добрият сеньор Хаклит, ако не били заплахите на злодеите, и как щял да помете онова гнусно свърталище на престъпници. Накрая босът отдаваше дължимото на Андрес Лукас, задето така успешно се представил в делото Сигейрас, и цитираше професор Кортес за социалните язви, пораждани от бордея.

Защо, по дяволите, смятаха, че точно от мен зависи съдбата на тази проклета дупка? Корави глави, ей! Какво ли не сторих, за да ги убедя: господа, решаването на вашия проблем със средствата на уличното движение ще бъде само временно и това, от което се нуждаете всъщност, е един внимателно обмислен законопроект, който да бъде приет от правителството. Надявах се галиматията да приключи скоро, особено след като Сигейрас беше обявен за издирване.

Драскачите от „Тиемпо“ се бяха развихрили пак — също на мой гръб, сякаш забраната, издадена от съдията Ромеро, вече нямаше стойност. Е, не съвсем, предполагам. Но днес бях готов да си затворя очите пред много неща — струваше ми се, че ненавиждам целия Сиудад де Вадос и че чувствата ми се радват на взаимност.

Не стигаха камъните по мен, ами за капак Фелипе Мендоса се бе върнал към доскорошната си атака срещу Сейксас. Сега заявяваше твърде недвусмислено, че el Presidente знаел за подкупите, вземани от финансиста, ала не предприемал никакви мерки. Едва ли още дълго щяха да продължават безнаказано в същата посока.

Реших да не се главоболя с тия дрязги. Единственото, което желяех, бе да се махна по-бързо оттук. Да приключа с работата — стига да ми позволят, защото последните събития можеха да ме лишат от добрия шанс. Неусетно бях забъркан в тъмна история, която не ме касаеше, и ето че при всеки нов ход затъвах все по-надълбоко.

Точно така, мечтаех най-после да свърша с моята задача. И тъкмо по тази причина ми се щеше поне за известно време да скъсам с всичко, да помисля и започна операцията отначало.

Изобщо нямах намерение да срещам Ангърс в близко бъдеще. Едва ли щях да понеса самодоволния му изглед заради някакви мними негови успехи. Току-виж още след първите разменени изречения съм избухнал. Вярно, Браун сигурно щеше да го ликвидира или пък да го

осакати завинаги, ако не се бе подхлъзнал. Вярно и че беше заподозрян в убийство и изчезна яко дим, вместо открито да заяви: „Аз съм невинен“... Но въпреки това продължавах да го смятам за честен човек, а честните хора не растат по дърветата.

Жалко, че нередко си отиваха като Шишкото — с куршум в черепа.

От телефона пред ресторанта се свързах с отдела и помолих да предадат на англичанина, че днес няма да идвам. Подир кратко безцелно шляене по улиците се озовах на Пласа дел Норте. Може би мисълта за Браун ме беше довела пред Съдебната палата.

Както разглеждах статуите в центъра на площада (някой бе почистил червените цапаници от фигурата на диктатора), откъм полицейското управление се зададоха половин дузина патрулни коли. Огласяйки околностите с вой, те отпрашиха надолу из Кале дел Пресиденте Вадос.

Навярно ставаше въпрос за нещо важно въпреки навика на тукашните копои да излизат на акция с подсилен състав. Обезпокоен, продължих разходката си в тази посока. Ето че само след минутка по същия маршрут преминаха два тежки камиона със закрити каросерии.

Седнах пред едно капанче, поръчах си пепси и тамал^[3] и още преди да свърша, колите прелетяха в обратно направление. Заковаха пред Съдебната палата, а пътниците се изсипаха отпред. Неколцина разгорещени полицаи водеха почти насила шепа цивилни граждани.

Едва не разлях чашата с пенливо питие, когато познах двама от арестуваните. Бяха Кристофоро Мендоса и брат му Фелипе.

Сега пък какво ставаше?

Изчаках да се върнат и камионите — трябваша им някакви си петнайсетина минути. Щом удариха спирачки, ченгетата започнаха да разтоварват пакети с вестници, очевидно съвсем готови за разпространение, стереотипни плаки (от които, изглежда, бяха отпечатани тия издания), папки и шкафове, както и големи кашони, пълни с хартия.

Проклет да съм, казах си аз, ако не са забранили „Тиемпо“.

При тази мисъл сякаш по гърба ми премина нечия студена ръка.

[1] Тази стая е номер 1317. Отворете вратата. ↑

[2] Кой е? И какво правите? ↑

[3] Царевична питка с месо и подправки. ↑

XXI

Спомних си спокойния глас на Мария Посадор, съзнателно изчистен от всякакъв намек за чувства, докато произнасяше: „Дълбоко съм убедена, че Сиудад де Вадос се нуждае и от контрапропаганда.“

Изведнъж проумях, че в подобна забележка се съдържа истина, смазваща като удар.

Когато даден сатрап лиши опозицията си от последното островче за общуване с масите, нямаш друг избор, освен час по-скоро да се махнеш от неговото царство. До този момент националистите не си бяха позволявали открита атака срещу el Presidente, никой не се противопоставяше на режима и в останалите информационни средства. В края на краищата една-единствена телевизионна програма, подсилена с техниката за подсъзнателно манипулиране, струваше повече от тиражите на който и да било вестник.

Дали пък не бе някаква отчаяна стъпка — следствие от тежката загуба на пропагандния фронт? Може би Вадос се опасяваше, че губи контрол над столицата и че „Тиемпо“ представлява осезаема заплаха за властта, му? Започнах трескаво да преобръщам всички факти, които ми бяха известни, опитвайки се да стигна до що-годе приемлив извод.

Днес съдията Ромеро навярно е имал махмурлук.

Това бе последният „бисер“ от дългия ми низ умозаклучения. Неведнъж в човешката история физическото неразположение е докарвало цели народи (а какво оставаше за блестящи градове като Сиудад де Вадос!) до ръба на пропастта. Съвсем пресен беше случаят, когато една болна администрация, съставена предимно от телесно нездрави субекти, едва не вдигна нашия свят във въздуха, преследвана от хронично лошо настроение.

С атаките си във вчерашния брой срещу мен и Сейксас собствениците на „Тиемпо“ бяха предизвикали стария Ромеро да изпълни своята закана. И ето че той премина незабавно към действие — без да се посъветва с моя милост или Лукас, конфискува още топлия тираж на вестника.

Не, това хич не беше невинна игра. Полицията затвори издателството, пред вратите му цъфнаха постове. Скоро надали щеше да се появи нова рожба на дръзките журналисти от „Тиемпо“.

Само след час новината обиколи настръхналия град. Реакцията, както и следваше да се очаква, бе мигновена и невъздържана. Лишени от единствения си пропаганден орган, националистите надигнаха такъв вой, че сигурно се чуваше чак в Пуерто Хоакин. Далеч преди началото на обедната почивка към Пласа дел Сур почнаха да прииждат разгневени демонстранти, въоръжени с импровизирани знамена и плакати, от които се отправяха обвинения против правителствената машина и в частност срещу Ромеро. Гражданската партия също не остана назад — при нея акцентът падаше най-вече върху изгарянето на Радио-телевизионния център и смъртта на доктор Майор.

Е, полицията не закъсна да се включи, обаче опитите ѝ да бъде прочистен площадът не дадоха резултат. Известно време наблюдавах сражението отблизо, но щом почувствах сериозна опасност, се приютих във фоайето на Хотел дел Принсипе. Неговите служители залостиха входа и бяха готови, ако се наложи, да издигнат барикада от вътрешната страна. Имаше период, в който тази възможност изглеждаше твърде реална: надъханите тълпи си разменяха най-напред оскърбления, а после преминаха към удари с юмруци и тук-там с ножове, докато накрая бунтът обхвана цялата пласа.

Ченгетата реагираха според силите си — може би дори повече, отколкото очаквах, — ала действията им се ограничаваха до арестуването на единици, и то отделени от своите хора дотолкова, че да не разчитат на подкрепа. Казано накратко, копоите просто хапеха краищата на човешкия водовъртеж.

— Не виждат ли, че трябва да повикат армията? — чух да произнася нечий уплашен глас във фоайето. — Защо се бавят?

— И какво ще направи армията, та да спре побоя? — запита вяло друг.

А после се намеси Нейно величество природата.

Още от сутринта откъм океана духаше остър влажен вятър. Той носеше куршумени облаци право към склона на планината и тъкмо когато сражението достигна най-разгорещената си фаза, върху града се разрази буря. Шибани от студените порои, поддръжниците на двете страни бързо забравиха своя ентузиазъм и се разбягаха. Тогава

полицията с нескрито облекчение съпроводи линейките, дошли да приберат ранените от площада.

Но това бе краткотраен отдих. През останалата част от деня напрежението, което ей така за миг прерасна в експлозия, продължи да набира сили под повърхността и беше достатъчна някаква нова искра... Ох, по дяволите!

И всичкото туй само защото един старец е пийнал повечко снощи! Откъде ли можех да науча дали вече не са взети мерки да бъде поправен този безсмислен и потенциално опасен акт? Сетих се за Луис Арио, кой друг щеше да е по-наясно с въпроса от председателя на „Гражданите“?

Поръчах на близкия сервитър да ме свърже с Арио, като почти не вярвах в успеха, обаче буквално след минута ми съобщиха, че ще говори с мен — изглежда, моето име още значеше нещо. Да си известен във Вадос все пак дава някои предимства.

— Уважаеми сеньор — започнах аз, — току-що станах свидетел на страхотни безредици по Пласа дел Сур. Бихте ли ми казали подробности около спирането на вестник „Тиемпо“?

— О, всичко се развива много добре — получих изумяващия отговор. — Главният редактор е арестуван, но ще бъде освободен веднага щом публикува извинения, а на останалите членове от редакцията е забранено да се занимават с журналистика, докато той не стори това. Поне за няколко дни няма да ни пречат, дано междуременно обстановката се успокои...

— Хм, нима Ромеро ще се измъкне ни лук ял, ни лук мирисал?

Настъпи пауза, сякаш събеседникът ми се чудеше дали ме е разбрал правилно.

— Защо не, сеньор? Така повелява законът!

— Ама хората на площада комай не даваха пукнат грош за вашия закон! — избухнах. — Те смятат (и аз съм склонен да се съглася с тях), че подобно решение е проява на чист идиотизъм!

— Действаме според конституцията — натърти с леден глас Арио, сетне затвори телефона.

Изведнъж се почувствах крайно изнервен и отчаян, горях от желание да предприема каквото и да било само и само да намалая опасността от назряващия взрив. Но с кого можех да поговоря без заобикалки, къде да открия съмишленици?

Единственият подходящ човек, за който се сетих, бе Мигел Домингес. Като приятел на Браун той едва ли изпитваше кой знае какво уважение към мен. Особено ако е повярвал на онова, дето показваха по телевизията. От друга страна, Миг разполагаше с известна власт над дъртия съдия — спомних си, че почти успя да го свали от поста заради безобразното му държане на процеса срещу Гуереро и неговия шофьор. Боже мой, дали това не бе последният шанс да бъде спрян навреме Ромеро?

Дъждът продължаваше да се сипе. Подкарах колата към Съдебната палата, без да съм сигурен ще открия ли там адвоката. За щастие този ден имаше някакво маловажно дело, понеже ми подхвърли, че ще му отнеме само няколко минути.

Очаквах от Домингес по-хладно посрещане, макар и сега да не прояви голяма сърдечност. Е, поне ми спести обясненията във връзка с всичко, което вестниците писаха за моето участие при смъртта на Браун.

— Научих от Хосе Далбан какво сте казали на Майор в кабинета му — информира ме Миг. — Изслушах го с удоволствие. В началото се бояхме, че ще ви е грижа повече за изпълнението на договора, отколкото за моралната страна на въпроса.

— И сгрешихте.

— Признавам, така е. Мога ли да направя нещо полезно за вас?

— Както подразбрах, вие настоявате съдията Ромеро да бъде уволнен от работа. Съществува ли допълнителна възможност този ход да се ускори? Защото спирането на „Тиемпо“ неминуемо ще предизвика растящо недоволство — онова, което стана на Пласа дел Сур преди час, може да се нарече откровен бунт. Струва ми се, че все още има надежда за решаване на конфликта, стига някак да премахнете пречката Ромеро.

Адвокатът ми хвърли изненадан поглед.

— Продължавайте, сеньор Хаклит — произнесе с глас, в който долових неочаквана топлота. — Мисля, че чрез вас говори здравият разум.

— Чисто и просто аз тъй виждам нещата — отвърнах. — Ако привържениците на Националната партия останат без вестник, не е изключено да последват сериозни размирици. Днес само бурята спаси Вадос от взрива на миниатюрна гражданска война. Правителството

изгуби своята телевизионна сграда — не зная кой го е сторил, но трябва ли да се вдига чак толкова шум? Та те разполагат с преднина от двайсет години! Навярно el Presidente не иска да се занимава с дребна риба като Ромеро, ала същото биха могли да свършат Диас или Гонсалес. Преди малко Луис Арио се опитваше да ми внуши, че такъв бил законът, но по дяволите, закон или не, това е лоша политика и калпава психология!

На лицето му разцъфна усмивка.

— Добре, сеньор. Много добре. Ние наистина предприехме нужните стъпки, за да се образува ново дело срещу шофьора на Гуереро. Започнахме и процедура по отстраняване на стария съдия заради поведението му в предишния процес. Струва ми се дори, че вие присъствахте на него... За съжаление — той се намръщи — смутът, породен от гибелта на боса Марио, беше една от причините да не пресилваме нещата, така че ще ни отидат още няколко дни, преди да се похвалим с успех. Същевременно само Господ знае какво ще се случи по-нататък. Между нас казано, можете да бъдете спокоен: въпросът с Ромеро, който и бездруго се задържа твърде дълго на поста си, е приключен в общи линии.

— Ами после? — попитах аз, въздъхвайки облекчено.

— После всички негови решения ще се анулират, а делата, които е ръководил, ще бъдат преразгледани. Естествено оттук следва, че ще отпадне и забраната за „Тиемпо“, и (горещо се надявам!) никой от колегите му няма да повтори този толкова безумен ход. — Мигел разпери длани. — Все пак ние, простосмъртните, сме в ръцете на съдбата... Напълно съм съгласен с вас, драги сеньор Хаклит. Не бива да отлагаме повече от необходимото. Трябва да вземем спешни мерки още сега.

С това разговорът ни се изчерпа. Тръгнах си поуспокоен, но не достатъчно.

Главната тема в съботния брой на „Либердад“ беше искането за отстраняване на дъртака Ромеро. Диас бе наредил да почне разследване по въпроса. Страниците на вестника бяха изпъстрени с материали за „всеобщото“ възмущение от този вандалски акт. Забелязах яростна статия от Андрес Лукас, очевидно писана съвсем набързо, в

която се разглеждаше жизненият път на съдията. Представяха го като твърд и непоколебим страж на правото, подложен на критики от своите най-злостни врагове. Сигурно Андрес прибегваше до сродни доводи, щом се налагаше да защитава някой виновен клиент.

В едно не се съмнявах: че след всичко това Ромеро вече ще бъде аут от играта и че случаят наистина е „приключен“. Четейки между редовете на статията, постепенно бях завладян от впечатлението, че авторът ѝ се бои от Домингес — може би защото съзира в него съперник за върховния пост в юридическото царство на Агуасул. Реална ли бе такава заплаха, питах се аз. Ни най-малко, ако Лукас разполагаше зад гърба си с цялата мощ на „Гражданите“.

По стечение на обстоятелствата същата вечер срещнах този елегантен мъж. Видях го в ресторанта на Пласа дел Норте, навън все още беше хладно, но дъждът спря и масите отново приканваха на обичайните си места под палмите. Изражението върху лицето на адвоката ме накара да си спомня за Хуан Тесол в деня, когато го съгледах да се прибира у дома под монорелсовата станция. Индианецът бе дълбоко замислен откъде да намери хиляда доларос, за да изплати глобата, наложена му от съдията Ромеро. В края на краищата могъщите поддръжници на Националната партия, които го използваша вместо чучело, се бяха освободили от Хуан, превръщайки го в мъченик. Хрумна ми, че не е изключено Андрес Лукас също да се опасява от подобна участ, и за първи път си дадох сметка колко мръсна може да се окаже всяка политическа игра.

Не зная защо, обаче не изпитвах съчувствие към него.

В събота Ангърс се появи в хотела, като предварително ми се обади по телефона. Е, сега не бях особено учтив с англичанина. Въпреки това цъфна — изглеждаше малко нервен и необичайно неуверен, бих казал, дори засрамен. Оставих го той да поведе разговора.

Носеше със себе си дебела папка. Известно време се рови в нея, по-скоро за да тушира неудобното мълчание, после извади някакви документи и се прокашля.

— Ох... хм... опасявам се, че имам лоши новини. Диас се запозна с проекта за реконструкцията на пазарния участък, който ми дадохте. Заяви, че изобщо не можел да го разпише. Настоява да се внесат редица доста сериозни промени. Аз, разбира се, възразих, ама...

— Нали ви предупреждавах? — прекъснах го уморено. — Първо, този проект е твърде скъп. Второ, министърът Диас разполага с пълното право да критикува всички наши слаби места. Нямам нищо против, стига да не поставя под въпрос действителния поток от пътници. Струва ми се, още в началото ви обясних, че това е само едно предварително виждане.

Доналд Ангърс ме погледна изпод вежди. Не отговори веднага, но бързо сведе очи.

— Криво ви е за инцидента, който стана с Браун, а? — попита гостът.

— Да, господине.

Той разпери ръце с дланите нагоре и се втренчи в тях, сякаш не знаеше какво да каже. Най-сетне промълви:

— И на мен също, дявол да го вземе! Аз... аз се *изплаших*, Хаклит. Сигурно ще ме разберете. Когато почувствах неговия удар в гърба, се обърнах и изведнъж се озовах лице в лице с един... маниак, умопобъркан! Можех ли да сторя друго, за Бога! Минутка колебание и Шишкото щеше да ме удуши като пиле.

— Което не ви попречи да се държите с жена му тъй, както не подобава на английския джентълмен — скастрих го.

Скулите му се покриха с алени петна чак до корените на косата.

— Тя... тя... о, баста, Хаклит! Каквото и да разправят хората, Браун беше заподозрян в убийство, предпочете да избяга и се спотаи в бордея, вместо да се яви пред съда. Мисля, че така не би постъпил доблестният мъж...

— Защо непрестанно търсите доводи в своя полза? — попитах кисело аз. — Нали видях с каква радост приехте пистолета в полицията? Защо, по дяволите, не си гледате вашата работа? Вие сте специалист по пътно строителство и организация на уличното движение, а не кръстоносец, вдигнал се да защитава моралните устои на Сиудад де Вадос! Освен това не вярвам, че удоволствието да изиграете поне веднъж ролята на благородния рицар Галахад, си заслужаваше убийството на един добър юрист и честен човек.

За миг лицето му представляваше интересна смесица отменящи се изражения: накърнено достойнство, колебание, отново гъста руменина, но накрая се сбръчка като захвърлена под дъжда хартиена маска.

— Явно няма никакъв смисъл да ви убеждавам, че грешите.

— И аз така смятам.

Той извади цигара, обаче не я запали. Размърда я между пръстите, широката му уста се изкриви от горчива усмивка.

— Вие просто не харесвате нито нас, нито страната ни. Прав ли съм, господин Хаклит?

— Никой не се постара да ме убеди в обратното.

— Сигурно... И все пак мисля, че трябва да разбирате групата на чужденците. Тъкмо ние, както се казва, стегнахме заселническите фургони, за да открием Сиудад де Вадос. Ние вложихме душите и умовете си в тоя град. Отрекохме се от всички останали изкушения на живота — възможности за забогатяване, за по-голям успех — само защото бъдещата столица беше нещо, което можехме да създадем според нашите собствени желания. — Тук англичанинът отново придоби познатия високопарен изглед. — Доста често през първите седмици след пристигането ми аз си повтарях един стих. Звучеше горедолу тъй: „да изваеш според зова на сърцето“. Това обяснява защо не понасяме личности като Сигейрас и Шишкото Браун Да посягат на любимата ни мечта. Може би те също имат свои причини, може би също вярват най-искрено, че са поели по истинския път. Но тези хора, уважаеми господине, никога не са се отказвали от нищо, понеже не са притежавали нищо, докато не са цъфнали тука, за да го получат от нас. И когато забравят туй, ни изкарват *извън нерви*.

Не отговорих. Доналд Ангърс почака няколко секунди, надявайки се да чуе одобрението ми, после се надигна.

— Утре ще дойдете ли в отдела? — запита инженерът.

— О'кей — кимнах аз. — Ще се постарая.

XXII

В пет и половина същия следобед Хосе Далбан се самоуби.

Изненадата, предизвикана от тази новина, бе почти осезаема — плътна и смазваща като тежка, лепкава глина всякакви опити на ума да намери логично обяснение. *Защо?* Той беше богат, навярно му бяха нужни само още шепа хилядарки, та да стане милионер. Успехът му, както узнах от Гусман, се дължеше на един бизнес, на който жителите във Вадос засега не гледаха с добро око, макар че не бе санкциониран от закона. Притежаваше репутацията на ловък предприемач. Имаше безгрижен личен живот: семеен, баща на четири деца (две от тях следваха в Мексиканския университет) плюс приветлива любовница, за която жена му знаеше отдавна.

Странно, помислих си, как понякога не можеш да изградиш пълноценен образ за даден човек, преди да го е застигнала смъртта — сякаш ти пречи подсъзнателен рефлекс.

През първите двама и четири часа след самоубийството на Далбан аз научих за него много повече, отколкото докато беше жив. Да, в края на този период истината започна да изплува наяве. Оказа се, че предприятието му било затънало в борчове. Подобно на стотици предприемачи, той работел предимно със средства на други хора, но в последно време надхвърлил далеч тавана на собствените си финансови възможности. Именно от това се възползвал Луис Арио, за да осъществи своя пъклен план за унищожаването на бизнесмена.

Стъпка по стъпка Арио поставил ръка върху разпръснатите дългове на Далбан, а после го информирал, че възнамерява да го лиши от правата над всичко, което притежава. Общата сума на заемите и ипотеките превишавала два и половина милиона доларос, като три четвърти от тях били с изтекъл падеж.

И така, след две чаши великолепно бренди — то позакрепило разклатените му нерви, обаче не придало увереност на десницата му — Хосе Далбан взел бръснача и направил четири безуспешни опита, преди да си пререже гърлото.

Повечето от тези неща узнах от Исабела Кортес и нейния съпруг в понеделник вечерта. Бяха се отбили в бара на Хотел дел Принсипе преди редовния оперен спектакъл. Поинтересувах се какво мисли сеньора Кортес за подпалването на Радио-телевизионния център и тя буквално избухна от гняв.

— Когато открият саботьорите, ще настоявам да ги изгорят публично! — озъби се елегантната дама. — Престъпно дело, спомен от миналото, с което доктор Майор се сражава през цялата си кариера — епоха на невероятна жестокост и смъртоносна омраза! Срамувам се, че живея в един град с негодници, в борбата с които си отиде и нашият Алехо!

— Но, от друга страна, Белита — добави мъжът ѝ с необичайно мек тон, — за първи път от много години насам прекарваме три поредни вечери заедно.

— Не си прави майтап със смъртта, Леон! — журналистката внезапно пребледня. — Кълна се, че никога досега Сиудад де Вадос не е преживявал толкова тежки времена: Хосе Далбан се самоуби, преди него си замина Марио Гуереро... Кажете ми, какво става с тия хора? Кажете ми, де!

Професорът сякаш не разбра, че репликата ѝ е по-скоро риторична, защото почеса замислено брадичка и се намръщи, търсейки най-подходящия отговор.

— Да ти призная честно, Белита, въпросът ти е направо невъзможен. Да речем, че на дневен ред е излязъл някакъв критичен фактор от безкрайните спорове, които станаха неделима част от нашето всекидневие. Но дори самото изолиране на такъв фактор може да отнеме цял един човешки живот.

После разговорът се насочи към смъртта на Далбан и тогава научих някои от подробностите, довели до трагичния завършек.

— Това, което извърши босът Арио, в известен смисъл послужи и на обществото — заяви Леон Кортес. — Твърде дълго Хосе трупаше богатства, възползвайки се от първичните инстинкти на хората (става дума за монопола му върху вноса на противозачатъчни средства), и така ги окуражаваше да продължават.

— Има още нещо — допълни го дамата. — Замислял ли си се за последствията, които ще засегнат сеньор Мендоса?

Реших, че съпрузите говорят за Кристофоро, главния редактор на „Тиempo“. Е, тъй като вестникът беше спрял, не виждах по какъв начин би повлияла липсата на финансова подкрепа от страна на Далбан — освен ако заповедта на дъртия съдия не бе вече отменена. Във всеки случай аз не бях чувал за подобен ход.

Комай не там опираше проблемът, защото Кортес хвърли на жена си предупредителен поглед.

— Исабела, знаеш добре, че по мое мнение светът няма да изгуби нищо, когато Мендоса престане да публикува романите от чекмеджето си, или пък никога не напише нов...

— Извинете — прекъснах ги. — Не улавям връзката.

Професорът сви рамене.

— Тщеславието на Далбан го подтикна да се изживява като защитник на изкуството. Придържайки се към насоката, която следваше в бизнеса си — а тя явно цели да се подстрекават най-ниските инстинкти у населението, — той превърна Фелипе Мендоса в свое протеже. Купи му къща и му осигуряваше месечен доход, понеже хонорарите от книгите се оказваха недостатъчни.

Отпих солидна глътка.

— Разбирам. Но ако Мендоса наистина се нуждае от покровителство, едва ли ще се затрудни да си намери следващия меценат. Доколкото знам, произведенията му се радват на международно признание...

— Както и тези на Хенри Милър — добави навъсен Кортес. — Обаче нито той, нито нашият автор пишат неща, които бих желал да виждам в библиотеката си.

— Оставим ли настрана одобрението или неодобрението на едни или други — обобщи Исабела, — трябва да кажем, че Фелипе действително е плодотворен и оригинален белетрист. И все пак, сеньор Хаклит, нищо чудно да го чакат още по-сурови времена. Може би сте чули, че книгите му са забранени, което означава, че твори при твърде тежки условия.

— А нима самият той не носи вина за това положение? — вметна ученият с ярко блеснали очи. Вече се готвеха да подемат нов разгорещен спор, когато сеньора Кортес внезапно погледна часовника и установи, че ще закъснеят за спектакъла.

Щом си тръгнаха, аз потънах в размишления. Близо до мен се бе разположила девойката с китарата, която често идваше в бара — особено през вечерите, когато има оперни представления. Тананикаше си някаква песен, по-скоро на себе си, отколкото заради посетителите на заведението. Взех недопитата чаша, приближих се и седнах до нея.

Ако се съдеше по развоя на събитията, изглеждаше така, сякаш тъкмо моята поява в Агуасул бе дала ход на цялата тая поредица от ужасяващи и кървави инциденти. Не, това ми се стори направо невероятно. Мисля, че ставаше дума за случайно съвпадение. Или пък... както поканата да работя тук, тъй и останалите промени бяха симптоми за съществуването на една всеобхватна мрежа от омраза, съперничество и ревност. Иначе казано, днес всички в Сиудад де Вадос — от президента до момичето с китарата — напомнях просто марионетки, танцуващи по волята на сили, изпуснати извън контрола на отделни личности.

Не че липсваха опити да бъде овладяна тази стихия: нали доктор Майор бе заявил, че Република Агуасул е най-управляваната страна в света? Но може би успехът, който смятаха, че са постигнали, беше илюзорен. Във властта на човека е само да прикрие, ала не и да подчини тъмните инстинкти, закътани из ъгълчетата на неговото съзнание — наследство от предразсъдъците, които носят у себе си всеки мъж, жена и дете на Земята. Тях не можеш да *управляваш*. Най-много да ги впримчиш за кратко, обаче щом напрежението стане прекомерно, дори и това е невъзможно.

— Хей, хубавице! — повиках девойката с китарата. Тя извърна към мен черните си като морион^[1] очи. Всъщност не беше красива, имаше прекалено голям нос и тънки устни; един от горните ѝ зъби бе крив. Наричаха я Силвия. — Какво ви е мнението за книгите на Фелипе Мендоса?

Момичето ме погледна с изненада.

— Не зная, сеньор. Аз съм добра католичка, а подобна литература не се препоръчва на католици. Повече не мога да кажа.

Въздъгнах.

— Ами как преценявате смъртта на бизнесмена Далбан?

— Разправят, че бил лош гражданин. Навярно го е гризляла съвестта. Но и да се самоубиеш също е голям грях.

— Скъпа Силвия, да предположим, че някоя съперница изведнъж открадне всичко, на което държите истински — вашата китара, песните ви, съблазни любимия приятел (ако имате такъв), тоест лиши ви от всякаква надежда, — какво ще сторите?

Тя се намръщи, търсейки реалната причина да ѝ задам този въпрос. После лицето ѝ светна и отвърна безгрижно:

— Ще се моля на Мадоната.

— Чуйте ме, сеньорита, аз не съм инквизитор. Аз съм само обикновен чужденец във Вадос, който иска да узнае как хората тук възприемат събитията от последните дни. Я помислете! Краят на Хосе Далбан не може ли да се нарече убийство, сякаш друга ръка е държала бръснача, прерязал гърлото му? Бизнесът му бил обречен на провал, затънал до гуша в неизплатени дългове и всичко, за което е работил през целия си живот, му било отнето в един миг — не по волята Божия, а защото му хвърлил око негов коварен съперник. Завистта не е ли грях?

— О, да, сеньор! Унизителен грях!

— Ха така. Но редно ли е предприемачът Далбан да умре само заради нечия черна завист?

Музикантката не отговори. Навярно се смути, че я разпитвам като на изповед.

— Щом стана дума за ревнив противник — продължих аз, — чували ли сте за Луис Арио?

— Разбира се! Баща ми е помощник-управител в един от неговите супермаркети и може би някой ден ще го повишат. — Едва сега девойката схвана смисъла на въпроса. — Искате да кажете, че именно сеньор Арио е бил онзи... онзи...

— Естествено той е много заможен, Хосе също не е беден. Какво странно има, че са съперници?

— Не мога да повярвам — отвърна решително тя. — Ами че Арио е твърде добър човек. Тъй разправят всички, които се трудят за него. Построил е редица хубави магазини навсякъде из страната, не само в Сиудад де Вадос.

— Как ли би реагирал Йов^[2] по случая? — промърморих си аз.

— Освен това — продължи Силвия, сякаш ѝ бе хрумнал по-важен аргумент, — щом Далбан се е безпокоял повече за своите долароси, отколкото за спасението на безсмъртната си душа (и сигурно

е така, след като се самоубива заради неуредени сметки), значи наистина е бил обладан от златния телец. Злото се корени в любовта към парите.

— Тогава кой ги обича по-силно — Хосе или сеньор Арио, който му отне всичко, каквото имаше, въпреки че вече е бил достатъчно богат?

Тук, изглежда, я притиснах до стената. Тя се облегна назад и втренчи в мен разширени зеници, сякаш бях разбъркал вътрешния ѝ космос така, че забрави къде се намира. Опитах в друга посока.

— Спомняте ли си Шишкото Браун, когото убиха онзи ден?

— Да, уважаеми сеньор. Четох за него във вестниците.

— И какво мислите по въпроса? Какво смятате, че е извършил?

Музикантката сведе поглед и се поколеба, преди да отвърне:

— Ех, всички знаеха що за птица е Естрелита Халискос и онова, дете е сторил с нея Браун...

Тъкмо се готвех да ѝ спестя по-нататъшните притеснения, когато смисълът на фразата най-сетне проникна в дебелия ми глава. Скочих от креслото и едва не разлях алкохола в чашата.

— Значи всички са знаели за тая госпожичка, м-м?

— Ами да! — Силвия вдигна ръка към челото си, стресната от моята внезапна реакция. — Чудно ли ви е?

— Знаеха, нали така казахте? — настоявах аз. — Разбирали сте що за момиче е Естрелита Халискос още преди да се случи? Не сте стигнали до подобно заключение след речта на вашия епископ по телевизията?

— Не, сеньор! Защо някой друг ще ми отваря очите за нещо, което виждам всеки ден? Познавам я от много години. Не беше навършила четиринайсет, но започна да излиза с най-различни мъже, пиеше агуардиенте, текила, че дори и ром. Освен това разправят, че... че продавала честта си... — Последното изречение девойката произнесе предпазливо, сякаш се опасяваше, че ще ѝ противореча.

— Накратко — прекъснах я аз, — Естрелита е имала репутацията на малка курва?

— Моля ви! — възкликна тя, като ме стрелна с укор. Обърнах се и повиках човека зад плота.

— Доскоро бях готов да се закълна, че не сте чували тази дума. Все пак получих от вас доста ценна информация и смятам да ви

поръчам някакво питие в замяна. Какво да бъде?

Силвия се изкиска нервно:

— Мануел, барманът де, е приятел на баща ми и е инструктиран да ме държи под око. Първо ще ви изпея нещо, а вие ще ме почерпите, защото песента ви е харесала. Съгласен ли сте?

Погледнах я с насмешка.

— Май и вие излизате с момчета?

— *Сеньор!*

— Добре, това не беше покана. Хайде, започвайте. Защо не изкарате „Ла Кукарача“ например?

— О, не бива. В нея се говори за марихуана. Ще ви изпълня една от моите композиции.

Последва най-обикновен шлагер, какъвто можеш да чуеш всеки ден по тукашното радио. Наблюдавах я внимателно, докато пееше, и постепенно у мен се затвърди убеждението, че нейната свенливост не е нищо друго освен преднамерена поза, която ѝ беше приятно да разиграва. Може би Мануел от време на време задрямваше на поста.

По-важното бе, че някои неща се променяха след първия поглед. Естрелита наистина се оказа кучка, тръгнала по наклонената плоскост още на четиринайсет. Бедата е там, че заради нея си отиде свестен човек като Браун. Ако се бе явил в съда, където трябваше да бъдат изложени всички доказателства, обвинението срещу него щеше да се пукне подобно мехур!

Хм, защо тогава се изплаши от процеса? През нощта, когато го открих пиян до козирката, той сам ме уверяваше, че Естрелита Халискос била продажна кучка. Познаваше добре юридическия апарат във Вадос, следователно можеше спокойно да я уличи в изнудване и да спечели без усилие.

Виждах само една причина, която обясняваше действията му. Проумявал е със сигурност, че тази злокобна идея не е хрумнала в главата на една подрастваща сребролюбка. Още тогава си е давал сметка, че няма да му позволят да се измъкне лесно.

Кой бе в състояние да го притисне толкоз здраво? Съперникът за правния престол Андрес Лукас?

Не, не вярвам. Елегантният адвокат не се нуждаеше от такива инсценировки.

Или пък...

Трябваше да науча колкото е възможно повече за Лукас, ако исках да си отговоря на тъй сложния въпрос. Единственият, който можеше да ме просветли, бе най-добрият приятел на Браун — Мигел Домингес.

Интересно, дали ще го открия в момента у дома? Надигнах се от креслото, а девойката с китарата прекъсна своята песен и ме погледна обидено.

— О, да! — спомних си аз. — Мануел!

Барманът се приближи усмихнат.

— Донесете на Силвия обичайното. За моя сметка. Скоро ще се върна.

— Обичайното, сеньор? — той ме гледаше безизразно, праметнал шарена кърпа през рамо.

— Да, каквото получава при подобни случаи. Предполагам, че е голяма текила *con sangrita de la viuda*^[3]. — Забелязах гневната физиономия на момичето и се захилих. — Съжалявам, сеньорита, но според мен песента ви е ужасна. Няма значение — когато пораснете, ще ви черпя двойно.

Още се питам защо дамичката не ме заплю в очите.

[1] Вид скъпоценен камък. — Б.ред. ↑

[2] Библейски пример за праведник. — Б.ред. ↑

[3] Буквално — с вдовишка кръвчица. ↑

XXIII

Изглежда, че бях вдигнал Домингес от масата, понеже гласът му прозвуча раздразнено. Все пак поомекна малко, щом му съобщих повода, ама не съвсем.

— Благодаря за съвета, сеньор Хаклит — отвърна той. — Сигурно схващате, че след като случаят с Браун не може да влезе в съдебната зала, интересът към тази Естрелита остава чисто академичен. Ще бъде твърде мило, ако се направи някаква стъпка за възстановяване на репутацията му — поне заради клетата вдовица. Стига да е възможно.

— Лично аз не смятам, че трябва да зарежем нещата така. Шишкото Браун беше добър човек, по-добър от мнозина други, с които се запознах във Вадос. Но изглежда, че всички, включително и епископът, са се наговорили да го оплюват. Обръщам се към вас, защото след опитите на съдията Ромеро да подкопае позицията ви вие сте най-близо до Андрес Лукас в правните среди.

— Не съм на същото мнение — отсече хладно Миг.

— Доста хора го казват. Вижте, Браун беше убеден, че Естрелита Халискос е най-обикновена кучка, при това аматьорка, и не би могла да изиграе този мръсен номер без чужда помощ. Ако зад нея наистина стои някой, тогава светът трябва да научи за неговото съществуване...

— Сеньор — прекъсна ме той и в гласа му се долови съжаление, — залагате твърде много върху изказването за една млада жена. Решим ли да вадим прибързани заключения, просто ще се озовем в положението на онези, дето осъдиха Браун без каквито и да било доказателства. Ние очевидно не знаем. Не мога да ви обещаю нищо повече, освен че аз и още неколцина стабилни приятели ще направим всичко, което е по силите ни, за него и за бедната вдовица.

Не такъв отговор очаквах. Налагаше се обаче да се примиря.

На следващия ден щяха да настанят нещастника във вечното му жилище. Тъй и не можах да открия къде. Сякаш събитието беше забулено под покривало от мълчание — вероятно се опасяваха от нови

размирици, както при Гуереровото погребение. Не мисля, че Шишкото бе чак толкова зле, та да го закопаят на обществени разноски, нито пък беше затворник с присъда, ала и от двете некатолически гробищни служби край града отрекоха в този ден вземане-даване с подобен човек. Почти бях сигурен, че покойникът не е изповядвал католицизма, но все пак се допитах до епископския секретариат. Оттам ми обясниха, че не членувал в църквата и нямали информация къде ще се проведе съответната церемония.

Щяха да го заровят в неизвестност, а аз трябваше да се върна към моята задача.

Поне тук всичко се движеше гладко. След новите преизчисления сумата за реконструкция на пазарния район олекна с близо четвърт милион доларос, като забележките на Диас се оказаха доста полезни. Оставих на чиновниците да довършат работата и тръгнах да търся Доналд Ангърс.

В първия миг той се сви, сякаш искаше да се прибере в черупката си. Но постепенно взе да се отпуска (най-вече когато се убеди, че не възнамерявам да го бия) и разговорът набра скорост.

— Дойдох при вас — подех твърдо, — за да си изясним необходимостта от практическо решение за бордея на Сигейрас.

Ангърс не отвърна, изчакайки да продължа.

Постарах се да бъда уверен и настойчив.

— Както и по-рано съм казвал, ама кой да ме чуе, трябва само да намерите повечко смелост и да заявите: „Махайте се!“ Изглежда обаче, вие се каните да добавите нещо в смисъл на „Това място ни харесва за склад.“ Съгласен съм, подходящо е за складови помещения. Но проблемът е там, че в тази част на града няма подобна нужда. Центърът е бил проектиран много грижливо. В края на краищата алтернативата е — готова ли е столицата да изхвърли Сигейрас на своя отговорност, или въпреки всичко от мен се иска да измисля някакво подходящо обяснение?

— Все още не можем да го изгоним — въздъхна уморено англичанинът. — Укриването на издирван от полицията човек не означава автоматично лишаване от граждански права. Ако беше така, решението щеше да е съвсем просто. Наистина ни е необходим проект

за преустройство на района, чрез който да му отнемем пълномощията върху участъка.

Известно време мълчах, завладян от спомени за посещението в бордея. Бях забравил причините, подтикнали ме да отида там, в мига, когато зърнах сенъора Браун. До онзи момент аз живеях с вътрешната увереност, че няма голям избор между възможностите да прогоним или да оставим на място обитателите на коптора. Заседят ли се, те ще имат покрив над главите си — и нищо повече. Изпъдим ли ги, техните проблеми ще се превърнат в обществено достойние и ще принудят правителството да вземе мерки. То едва ли би могло да им построи модерни жилища, но болният въпрос все някога трябваше да се реши, а и как щяха да се цивилизоват тези хора, ако постоянно киснеха във вмирисаните си дупки?

— Смятам да напиша един по-обстоен меморандум — заявих аз.
— Ще го посветя на Диас.

— Желаете ли да ви уговоря среща? — предложи Доналд Ангърс. Прозвуча ми като вдигане на бяло знаме.

— Не, благодаря. Все още не владее достатъчно добре испанския, за да го убедя, пък с преводач само ще си загубим времето. Обаче ще ви запозная с онова, което искам да му съобщя.

Погледнах към картата на стената, опитвайки се да си събера мислите.

— Грубо казано, нещата опират до следното. Мога без особени затруднения да изфабрикувам някакъв проект, въз основа на който веднъж завинаги да бъде отстранен проблемът със Сигейрас. Но ако не се погрижите за настаняването на хората му, не е изключено това да бъде искрата, от която ще пламне гражданска война.

— Твърде силно изявление.

— Не се шегувам. Просто държа да подчертая, че решението не се крие в... в строежа, да речем, на обширен паркинг под монорелсовата станция. Най-уместно е бордеят да бъде затворен по хигиенни и морални съображения, участъкът долу да си остане такъв, какъвто е бил, а с предвидените средства да се построят нови жилища за клетниците. Няма смисъл да използваме парите само за да замажем временно туй петно върху лицето на града — по-добре да го изтрием с един замах. Дайте им свестни домове, купете им животни, отпуснете им терен за обработване и ги снабдете с необходимите земеделски

сечива. Наемете специалисти от ООН, които да ги обучат на изкуството да живеят в двайсети век. Ето така ще разнищите докрай вашия проблем.

Докато ме слушаше, Ангърс бавно поклащаше глава.

— Диас няма да приеме. Вярно, на пръв поглед това е най-разумният вариант и естествено Сиудад де Вадос ще въздъхне с облекчение, когато тези люде отново се завърнат по родните места. Макар че, ако питате мен, може и да не се съгласят: трудно е да забравиш вкуса на сладкия живот, дори в смърдящите колиби на Сигейрас ще им бъде по-леко, отколкото на полето. Но съм сигурен, че не оттук ще изскочи главното възражение на министъра... Защото прилагането на споменатия план би означавало да обявим на всеуслишание, че селяците от бордея са втора ръка население, а той винаги е отказвал да го потвърди. Разбирате ли, Диас е от тяхната кръв и подобно признание е все едно да се отрече от своето семейство. Не се съмнявам, че се чувства по-долу от личности като el Presidente например. Хуан Вадос е високообразован, пътувал е много и произхожда от интелектуална среда, докато другият е човек от народа, същински син на земята си. Дълбоко у себе си той носи почти фанатичната вяра, че неговите хора по нищо не ни отстъпват — говоря за пришълците от чужбина и местните жители, израсли във висшите културни кръгове. Хаклит, нека си кажем истината в очите: и двамата знаем, че между нас и ония нещастници съществува пропаст. Вие сте прав, че те отчаяно се нуждаят от ограмотяване, ала според твърдоглавеца Диас такава програма би разкрила пред всички собствената му непълноценност.

— Аз пък не съм съгласен с вас. Никога не съм общувал с министъра на вътрешните работи (видях го само веднъж на празненството при президента), обаче вярвам, че когато един човек е изминал толкова дълъг път от низините до поста, който заема, ще съумеела оцени неопровержимите факти, щом се изправи срещу тях.

Доналд Ангърс въздъхна:

— Хм, опитайте. Ще се постарая поне да ви изслушам, но на повече не разчитайте.

— Днес следобед ще ви пратя копие от моите бележки. Смятам да взема почивен ден, докато те отлежат. Решил съм да се поразходя из страната и да хвърля око на онези транспортни кошмари, за които ми

разказвахте. Вашият гаден град ще ме подлуди със свръхмодерните си фасади и — както изглежда — примитивните си инстинкти. Искам да го сменя, макар и за малко, с нещо по-мръсно.

— Излезете ли от Вадос, ще се натъкнете на съвсем различна картина — промълви равнодушно англичанинът. — Все пак ще предупредя полицията, че възнамерявате да пътувате, за да не се безпокоят за вас. И кога да ви очакваме?

— Утре по някое време. Зависи колко съм изморен.

— Забавлявайте се. — За миг върху лицето му разцъфна познатата анемична усмивка. — Казват, че промяната може да се сравни с добрия отдих.

От пристигането си не бях доближавал покрайнините на Сиудад де Вадос. Поех по шосето към брега, та да видя какво съм пропуснал.

Пуерто Хоакин — град като кипящ мравуняк, разположен в устието на река Рохо, с просторни и модерни пристанищни съоръжения, построени едва преди няколко години след пожара, който бе унищожил и част от полиса. Но въпреки това, сравнен с изящната грациозност на столицата, той вече принадлежеше на миналото.

Куатровиентос — бившата метрополия, седалището на богатшите, петролният център. Евтината му работна ръка и ниските данъци бяха като магнит за всички вложители и предприемачи, решили да опитат късмета си на континента.

И последно — Астория Негра, също кацнала върху самия бряг. Общо взето, дотук свършваха приликите. Градчето лежеше *твърде* на юг и очевидно страдаше от неудобното си разположение, от липсата на пристанищен комплекс и нефтопровод. Животът му бе изцяло свързан със залива, а пък главният поминък — съсредоточен в крайбрежната търговия с гуано и риба. Имаше и неголяма морска база.

Посещението на Астория Негра ми напомни скок от наши дни в деветнайсети век. По дяволите, бе почти невъзможно човек отвън да си представи колко зле са нещата тук! Средният жизнен стандарт можеше спокойно да се сравни с този в бордеите на Вадос. Това беше от ония селища, където разчоплиш ли стената на някоя къща, току-виж си открил под нея мухлясала бърлога. Ех, зърнах и няколко елегантни жилищни блока, построени съвсем наскоро, плюс чудесни стари

домове, потънали в градини от зеленина. Но останалата част бе като декор от италиански неореалистичен филм, заснет малко след Втората световна война: пропукани зидове, криви улички, огромни локви с кална вода.

Ехото от междуособиците в столицата още не бе отекнало по тези краища. Сякаш главната магистрала, излизаща от Вадос, го свързваше директно с външния свят, без да засяга по какъвто и да било начин бедните граждани. Разговарях с най-различни хора — един възрастен индианец, младеж с кошница през рамо, селянин, който изрязваше дървени сувенири и ги продаваше на редките туристи, отбили се пътем в Астория Негра, преди да продължат (най-често с облекчение) към кондиционираната прохлада на север. Два основни въпроса вълнуваха тукашните жители: хроничният недостиг на пари и развоят на локалния турнир по шах. Резбарят се оказа голям фанатик на тая тема. В неговото магазинче лъщяха поне дузина ръчно приготвени карирани табла с фигурки, от чудни по-чудни и същевременно приличащи на непоклатимите, страшни ацтекски идоли.

Никой, изглежда, не се интересуваше от бъдещето на градеца, но ако някъде наистина биха свършили работа онези четири милиона доларос, то беше тук. Според местните люде кавгите във Вадос засягаха само правителството — аморфно тяло от почти анонимни политици, които неизменно вършеха не онова, което трябва, и все не можеха да оправят нещата. С други думи, те не заслужаваха никакво внимание от страна на обикновения човек.

Накъдето и да погледнех, виждах изобилни възможности за приложение на парите. Достатъчно беше да поема по някоя мръсна улица и умът ми мигновено се изпълваше с проекти и планове за преустройство. Какво ли би станало, ако el Presidente бе модернизирал този град, вместо да започне отначало? Дали опитът щеше да бъде успешен? Не, без капка съмнение. Астория Негра крееше отвъд всякаква помощ, най-доброто решение бе да я оставят да умре от естествена смърт, после да я изравнят със земята — като се изключи пристанищният район — и да построят ново селище на по-широка площ, продължаващо навътре в континента.

Само че всичко това би струвало повече от стотина милиона, без да се броят разносните по разрушаването, и трябваше да почака до

следващия или последващия век.

Върнах се в магазина на резбаря и купих един шахматен комплект.

XXIV

Късно вечерта приближих Сиудад де Вадос, след като бях прекарал двайсет и четири часа извън пределите му. А междувременно събитията продължаваха своя неумолим ход.

Вярно, че през изтеклата седмица тук се бе възцарило относително спокойствие, но то напомняше по-скоро за дремещ вулкан, върху чиято покрита с нагорещена лава повърхност от време на време се пуква шумно по някой мехур.

Сега обаче...

На около два километра пред града магистралата беше препречена от полицейски коли с мигащи лампи, потокът се стесняваше до едно платно и край него стърчаха въоръжени до зъби копои. Всички автомобили спираха за проверка, понякога ги връщаха обратно.

Щом дойде моят ред, настоях да ми кажат какво точно се е случило. Ченгето, което прелистваше документите ми, измърмори почти с безразличие:

— Сеньор Хаклит, трябва да знаете, че е много опасно да се движите без охрана. Вървете направо в хотела и позвънете в полицията, за да съобщите дали сте се прибрали без премеждия. Ако се забавите повече от — мъжът погледна часовника си — половин час, ще изпратим да ви търсят.

— Ох, каква е причината за всичко това? — повторих разтревожен.

— Сеньорът ще види сам, когато влезе в града — беше краткият отговор, който получих. Той отстъпи назад и ми махна с ръка.

И наистина *видях*.

Никой в Астория Негра не споменаваха за безредици; помислих, че съобщенията са били цензурирани. Но нямаше какво друго да бъде. Минах покрай един от универсалните магазини на Арио, през чиято витрина комай е била запратена самоделна бомба — пожарникарите все още разчистваха пепелищата и наоколо миришеше на керосин.

Последваха десетина изгорели коли, а някаква улица бе блокирана от преобърнат вагон на монорелсовата железница вероятно поради взрив. Над града лежеше необичайна тишина.

На всеки ъгъл стояха полицейски постове, подсилени с момци от Националната гвардия. Военните, изглежда, се чувстваха неудобно в зле скроените си униформи, преметнали през рамо тежки карабини. Те крачеха на двойки по тротоара и ме засякоха поне няколко пъти за проверка на документите, преди да стигна до Хотел дел Принсипе. Успях да събера повече информация за събитията от пресен вестникарски афиш, хората в бара просто потвърдиха наученото. Нищо чудно, че Домингес ми беше отговарял така уклончиво, когато споменах Естрелита Халискос. В онзи момент адвокатът вече е бил готов да даде знак за нова разрушителна атака и докато съм отсъствал, той е ударил с пълна сила.

Иначе казано, извадил бе *свеж* свидетел — брата на мъртвото момиче, — който се закле, че Естрелита била подучена да шантажира Шишкото Браун и че подстрекателят ѝ се наричал Андрес Лукас. О, Господи!

Националната партия преминала по улиците на града, настоявайки за справедливо възмездие, къщата на Лукас разцъфнала в пламъци, а него самия прибрали в полицията „заради собствената му безопасност“.

Съвсем скоро разполагах с всички допълнителни подробности, но едно ми стана ясно: независимо дали ще го отрече, днес Мигел Домингес бе най-влиятелният човек в Сиудад де Вадос, стига да изключим el Presidente.

Намерих някакъв вестник и прочетох обръщението на Миг — фактът, че то излизаше без никакви съкращения в „Либердад“, още веднъж подчерта бляскавия му възход. Без да отделя прекомерно внимание върху ролята на Лукас, Домингес се бе постарал да обрисова тази зловеща афера като поредния симптом за ширещото се из Агуасул разложение. Той обвиняваше открито Сейксас, че поддържал плановете за преустройство на централната градска част, понеже участва в строителните компании, и накрая заявяваше, че Ники Колдуел умишлено преувеличавал ситуацията в бордея на Сигейрас, за да подсигури необходимата обществена поддръжка при предстоящото прочистване.

Разгневени привърженици на „Гражданите“ излезли на Пласа дел Сур да прогонят своите противници и се наложило да бъде повикана Националната гвардия, която да предотврати последвалите, сблъсъци. Бе обявено извънредно положение, ала се очакваше да го отменят на другата сутрин.

Бях истински щастлив, че съм се разминал с неприятния момент. Особено когато Мануел, барманът на хотела, ми показва белега от куршум, разбил прозореца и рикоширал в блестящо полирания плот.

Някъде към полунощ от улицата долетя разпокъсана стрелба, но в късните новини — излъчвани от мощен армейски радиопредавател — се твърдеше, че обстановката постепенно се нормализирала.

Не ми се вярваше да е така.

Първият звук, който чух на следващото утро, бе звънът на моя телефон. Обаждаше се Ангърс, за да провери дали всичко е наред и да ме посъветва да не излизам навън. Уверих го, че съм в безопасност, после запитах няма ли вече реакция на бележките, които изпратих на Диас.

— Реакция ли! — изсумтя Доналд. Можех без усилие да си представя изражението му. — Не ставайте смешен! Министърът е затънал до гуша в работа заради този гаден бунт!

Съветът да не си подавам носа от хотела не беше лишен от основание. Малко по-късно мръднах да се разходя из площада и забелязах, че в единия му край издигат картечно гнездо — в случай че избуи митинг или нещо подобно. Разбира се, никой не пое риска: която и да било тълпа, събрала се в този ден, щеше да експлодира като нитроглицерин.

Щом прочетох вестника и съобщението, разлепено из коридора, в което посетителите се уведомяваха, че при сериозни сблъсъци могат да използват за укритие мазето, аз изиграх няколко безцелни партии срещу самия себе си с новия шахматен комплект. С това убих останалата част от сутринта. Най-сетне дойде време за обяд и аз тръгнах към бара, надявайки се да събудя вялия си апетит с някое и друго питие.

— Кой е последният скандал, Мануел? — подкачих бармана, без да разчитам на особени вести.

Когато чух отговора, едва не изпуснах чашата.

— Носи се слух, че сеньор Арио обявил дуел на сеньор Мендоса.

— Какви ги приказваш! — облецих се аз, очаквайки да признае, че се е пошегувал. Лицето му обаче остана сериозно. — И защо?

— Заради един малък памфлет, написан от Фелипе — доста весела история, в която главният герой е интригант. Луис Арио твърди, че целта била да го окарикатурят. Ако се оплаче в съда, всички току-виж възкликнали: „Значи босът смята, че това е самият той? Ха, ха! Вярно, наистина прилича на него!“ И после ще му се присмиват. А този богаташ никак не обича да го поднасят. Та така... — Мануел разпери ръце.

— Хм, нали дуелите са забранени в Република Агуасул?

— Да, разбира се, но още колко много неща забранява законът! Хората знаят за случая, въпреки че новината ще бъде разпространена официално едва след събитието.

— И за кога е назначено то? — попитах аз.

— Никой няма представа. Инак щеше да се изтърси цяла тълпа зяпачи и тогава полицията ще бъде принудена да се намеси. Най-вероятно утре призори, някъде край града.

— Според тебе кой ще победи?

Барманът прие замислен вид, сякаш беше специалист по конни състезания.

— След като Фелипе е предизвиканият, има право да избира оръжието. Известно е, че сеньор Арио е един от най-добрите стрелци с пистолет в Латинска Америка. Значи ще бъдат саби — е, как човек да предвиди изхода?

Ако можеше да се вярва на слуха след дуела, Луис Арио изгубил контрол над себе си, щом пролял първата кръв, и когато най-сетне секундантите му успели да го задържат, червата на Мендоса вече висели през ризата. Откарали го незабавно в болница, но той издъхнал подир два часа от вътрешни увреждания. Даже младеж трудно би оцелял при подобна травма.

Не бях чел нито един от романите на местния Фокнър. Въпреки това (макар да не ме потресе лично) новината за тая смърт ми оказва странно въздействие. Представих си разни люде, които скърбят за покойника на хиляди километри отгук, докато вестта, че си е отишъл

Вадос например, щеше да ги остави безразлични. Струва ми се дори, че мъничко завихдах на белетриста.

После се случи неочакваното. В боя влезе тайнственият сеньор Педро Муриета, когото бях зърнал на приема у президента в компанията на братята Мендоса. Спомних си, че е свързан с Далбан и с издателската къща, където се публикуваха книгите на Фелипе. Всеки път, щом прозвучеше името му, хората се сецаха някак вяло, че го познават. Иначе едва ли биха заговорили сами за него — той беше от този тип сенчести личности.

И когато Муриета си свърши работата, босът Арио се озова в затвора с обвинение за убийство.

Опитах се да преценя ситуацията, в която се намираха двете враждуващи партии. Националистите сякаш бяха позакрепили своята разклатена позиция. Наистина те загубиха при дискредитиращи обстоятелства Хуан Тесол и Сам Франсис, но пък онези от Гражданската се лишиха от адвоката Андрес Лукас, уличен в подстрекателство към изнудване, а напоследък и от Арио, хвърлен зад решетките.

В неделя бунтът достигна нещо като мъртва точка. Килиите на пандиза бяха претъпкани. Полицията беше принудена, макар и само веднъж, да използва картечници, за да разпръсне демонстрантите на Пласа дел Сур. Чак тогава положението се успокои. През нощта изчезнаха почти всички следи от преминаването на развилнялата се тълпа, ако се изключеха няколко магазина със заковани витрини и разровените на места улици.

Хм, колко лесно бях повярвал отначало, че — за разлика от другите латиноамерикански страни — в Агуасул насието е отдавна забравено средство за решаване на проблемите. Или бях избрал неподходящо време да дойда, или пък официалната пропагандна машина бе разпространила една доста убедителна лъжа.

Все още бях склонен да заложа върху първото предположение. Реакции като тази на Ангърс трудно можеха да бъдат симулирани. Англичанинът се отби да ме види в неделната привечер и ми съобщи с посьрнато лице, че от десет години, откакто живеел във Вадос, не се било случвало подобно нещо. Току-що изпратил жена си на летището: щяла да иде при техни приятели в Калифорния, докато обстановката се уталожи.

Което едва ли щеше да стане скоро.

През двата почивни дни липсваха изненади, ако не броим поредното предизвикателство към Домингес, сега отправено от сеньор Леон Кортес. Професорът не се опитваше да защитава Лукас — никой не би го сторил в такъв момент, — но затова пък твърдеше, че обвиненията на Миг били изпразнени от съдържание. Той самият бил виждал с очите си далеч по-страшни картини при Сигейрас от онези, за които се говорело в доклада на здравния отдел.

Вече не знаех дали да вярвам на Кортес. Особено след като бях посетил лично въпросната дупка. Разбира се, името на социолога се ползваше с огромен авторитет и той надали би тръгнал да лъже пред целия народ. В най-лошия вариант бе станал жертва на собственото си богато въображение. Или може би се отличаваше с по-ярка впечатлителност от нормалната.

На свой ред Домингес отвърна, че изявлението на учения било лишено от нужните аргументи и че докладът, на който се позовавал, бил напълно официален и подписан от Гуйран — щатен специалист в Министерството на вътрешните работи. С други думи, намекваше Мигел, щом ще се заяждате, отсреща ви чака Диас, а ако се отказвате, вашите жалби едва ли ще разтопят ледовете.

Изглежда, Кортес не беше подготвен да стига до подобна крайност, защото предпочете да запази обидено мълчание.

Чак сега си дадох сметка каква невероятна мрежа от взаимно преплетени интереси, вражди и съперничества е обхванала този град. Произходът ѝ неминуемо се коренеше в полунезависимия статус на Сиудад де Вадос, който, макар да не притежаваше законна автономност, на практика комай нямаше нищо общо с политическия живот в Агуасул. Казваха своето тежко слово и личните връзки между el Presidente и неговото „отроче“. Всеки нов ход сякаш повишаваше още повече напрежението, създадено от това привилегировано съсловие, и хората очевидно усещаха промяната с далеч по-голяма сила, отколкото в ония дни преди пет седмици, когато пристигнах.

Зачудих се дали всичко не е свързано със загубата на Алехандро Майор и вдъхновената от него манипулация на възприятията. Спомних си и тревогите на Мария Посадор за бъдещето на тази страна, при положение че създателите на своеобразната техника за управление остаряят или умрат.

Ако се съдеше по развоя на събитията, нейните опасения не бяха лишени от основание.

В понеделник сутринта отново ми позвъни Ангърс.

— Хаклит, една приятна изненада — поде инженерът с ироничен тон. — Днес нашата служба ще има честта да бъде посетена от сеньор Вадос и той би желал да се види с вас. Трябва да побързате. Разполагате точно с половин час за подготовка. Ще успеете ли?

— Не — отвърнах аз. Отне ми четирийсет минути. Но вождът също закъсна.

Изглеждаше някак състарен спрямо последната ни среща в Президентския дом. Може би просто бе твърде уморен или обезпокоен, ала не биваше да забравям, че доста отдавна заема своя пост — сигурно гонеше седемдесетте лазарника. Открих го в кабинета на Доналд Ангърс, надвесен над разгърнатия върху бюрото план. Тук имаше само още един човек, който втренчи пронизателен поглед в мен и се изниза, щом влязох. Вадос не му обърна никакво внимание.

— Моля, седнете — покани ме той. — Май не избрахте най-подходящия момент да посетите нашия хубав град, а?

Кимнах мрачно в знак на съгласие.

Негово превъзходителство се намести леко в креслото, пъхна ръка в джоба си и продължи:

— Накратко, уважаеми сеньор Хаклит, извиках ви, за да помоля за важна услуга. — Говореше така, сякаш се стеснява от факта, че ми отнема времето. И наистина след първите му думи (може би целеше тъкмо това) аз се почувствах поласкан.

— Ами вие сте тук началникът — свих рамене.

— О'кей! — Вадос ме погледна право в очите и се усмихна. Въпреки възрастта си той все още бе забележително красив мъж с впечатляваща осанка. Пръстите му търсеха нещо из гънките на сакото и най-сетне извадиха миниатюрно сребърно разпятие. Той го погали нежно. — Трябва да ви съобщя, че имах удоволствието да проуча вашия меморандум относно коптора под монорелсовата станция. Изпрати ми го Диас — министърът на вътрешните работи; за него стана дума и на вчерашната среща в кабинета. Да, това е удивителен

документ, преизпълнен с високи принципи и искрена грижа за хората, които ще бъдат засегнати. За нещастие е съвсем безполезен.

Последното изречение беше произнесено с неочаквана промяна на тона, която ме извади от вцепенението.

— Съжалявам, не разбирам защо.

Президентът се намръщи.

— Сеньор, горещо вярвам, че вие сте човек дискретен. Предполагам, че след като никога преди не сте посещавали нашата страна, а и много скоро ще работите безгрижно някъде в Никарагуа, Небраска или Нова Зеландия, няма да подминете с лека ръка онова, което искам да ви кажа. Чуйте ме, проблемът с бордеа на Сигейрас е увиснал над главите ни досущ като дамоклев меч.

— Това е повече от очевидно — отвърнах аз. — Ваше превъзходителство, вие сте доста предприемчив политик и си давате сметка, че ако накарат някого да се нагърби с важна задача и същевременно му намекнат да не я приключва докрай, той бързо ще схване — неговите клиенти не са с всичкия си. Доналд Ангърс ме предупреди, че министър Диас сигурно ще отхвърли предложенията ми, но в случая те са единственото дълготрайно решение.

Вождът се усмихна нервно.

— *Дълготрайните проекти* не ни вършат работа, Хаклит! Може би след две-три години, ала не и сега, когато трябва да се измъкнем от надвисналото бедствие. Вярно, че в известен смисъл нашето правителство разполага с неограничена власт. Ех, във всички страни по време на спад управниците предпочитат да се опрат върху поширока коалиция, а както вероятно сам сте се убедили, на тоя континент периодите на криза са почти обичайно състояние... Сеньор, аз не съм диктатор. Аз съм глава на кабинет, в който членуват специалисти с разностранни, често пъти противоречиви възгледи, обединени от общото желание да видят своята държава просперираща и ръководена от здрава ръка. С Диас не сме просто стари колеги, ние сме и отдавнашни врагове.

Той ме погледна, очаквайки някаква забележка, сетне продължи:

— Между нас обаче има съществена разлика. Този град — може да съм го казвал и преди, но ще ме извините, ако го повтора, защото вярвам в думите си, — този град е мое дете, рожба на моя ум. Аз

заемам едновременно два официални поста: президент на Агуасул и кмет на Вадос. Е, стане ли въпрос за столицата, мнението ми тежи...

Кимнах без ентусиазъм.

— Добре! — подчерта Хуан Себастьян. — Тогава ето какво ще допълня. Чувствам се длъжник не само на хората, родени тук, а и на ония, които споделят мечтите ми и са изоставили всичко, което би им предложил животът другаде, за да превърнат в реалност Сиудад де Вадос. Аз нямам право да престъпвам обещанията си пред тези смелчаци... Сеньор, въпреки че през последните години Република Агуасул отбеляза значителен прогрес, тя хич не е богата. Реша ли да дам с дясната ръка, ще се наложи да взема обратно с лявата — *c'est la vérité cruelle*^[1]! Не мога да отделя средства за строежа на нови жилища в метрополията, докато подобни язви цъфтят из Астория Негра и Пуерто Хоакин. Разбирате ли, точно същите пари ми трябва, та да съдържа думата си на джентълмен пред чужденците, избрали нашата страна за свой втори дом. Без тях тоя град просто нямаше да съществува — щяха да се ширят само пуцинаци. Проумееете ли това, ще схванете защо искам от вас да подготвите план (какъвто и да било план, Хаклит!) да бъдат изтрети всички черни петна от тялото на столицата. Едва тогава ще се създаде подходяща обстановка за решаване на противоречията в правителството и за други перспективни проекти, от които без съмнение се нуждаем. Давате ли си ясна сметка, че ако действително се заемем с предложенията в меморандума, ще изминат поне две години, преди да прочистим бордеите? Като се има предвид скоростта, с която се развиват събитията, нищо чудно една страшна революция да ни изненада много по-рано!

— Аз мисля, че тя ще избухне съвсем скоро, стига...

— Сеньор — прекъсна ме Вадос с блеснал поглед, — ако бях диктатор или автократ, можех да наредя на армията да нахлуе в копторите, да ги подпали и прогони насилствено обитателите им във вътрешността на Агуасул. Но аз не съм такъв човек. Бих предпочел хората да полагат в краката ми цветя вместо бомби.

Той докосна малкото разпятие на масата пред себе си.

— Моля ви, драги Хаклит, не ме учете как се управлява държава! Нима аз ви казвам как да разплетете вашите улични проблеми?

— Ей Богу, да.

Хуан Себастиан впери за миг очи в мен, после се разсмя:

— Правилно, сеньор. Просто ми се искаше да погледнете нещата от моя ъгъл. Успяхте ли?

— Вие също трябва да надзърнете от моята страна — отвърнах дръзко. — Наистина аз нямам друг избор, освен да постъпя така, както ми наредите. Но резултатът ще бъде изкуствен и изобщо не очаквайте да помогне за реконструкцията и модернизацията на този град. Ех, ще се постарая да намеря най-вярното решение. Обаче ви предупреждавам отсега: то едва ли ще е по-различно, отколкото ако прибегнете до услугите на армията. Само дето ще разполагате с официално оправдание — нищо повече от една измама, която ще ви излезе доста скъпичко.

Той помълча известно време. Сетне кимна и се изправи. Елегантният му костюм беше нашарен от потни гънки.

— Никога не се захващайте с политика, сеньор Хаклит. Вие сте неспасяем идеалист. Двайсетте години на върховния пост ме научиха, че народът се управлява по-лесно с измами, а истината остава на втори план. Въпреки всичко ви благодаря и се надявам съвсем скоро да получа готовия проект.

Вадос ми протегна ръка, осъзнавайки чак в последния момент, че все още държи миниатюрното разпятие. Понечи да го прибере, но забеляза погледа ми върху него и го вдигна в разтворената си длан.

— Вярващ ли сте?

Поклатих глава.

El Presidente стисна крехката сребърна фигурка в шепа.

— Знаете ли, завиждам ви. Понякога е дяволски трудно да бъдеш едновременно добър католик и добър управник.

— Бих казал, че е невъзможно. Държавата се занимава с настоящите проблеми на своите граждани, докато религията се грижи за пребиваването ни в отвъдния свят. Двете неща твърде често влизат в противоречие.

— И все пак това е идеалът, към който се стремим — той въздъхна някак мъчително. — Християнско правителство за една християнска общност и почти всички се уповават искрено... Уважаеми сеньор, трябва да ми гостувате на обяд в Президентския дом. Напоследък много рядко се срещам с чужденци, чиито лични интереси не са свързани с моя начин да ръководя тази страна. При мен идват

банкери, с които обсъждам нови заеми, представители на петролни компании, настояващи за по-изгодни данъци, търговци, заинтригувани от нашия пазар, и кой ли още не. Ех, ако нещата бяха поели в друга посока... Но аз ви губя времето с празни приказки. *Nasta la vista!*

Вождът пусна разпятieto в джоба, раздруса протегнатата ми десница и пак се наведе над картата на своето *отроче*.

[1] Това е жестоката истина (фр.). — Б.пр. ↑

XXV

Имах смътния спомен, че преди пет седмици, когато пристигнах във Вадос, ме изпълваха гордост и вълнение, понеже тъкмо аз съм бил избран да реша проблемите на величествения латиноамерикански град.

Е, сега тези емоции се бяха стопили. От мен се искаше да си свърша набързо задачата, да прибера парите и да се махам оттук. Последната част, разбира се, щеше да бъде най-приятна за моя разколебан дух. Трябваша ми само четири часа и половина, за да пипна проекта на участъка под монорелсовата станция съобразно препоръките от президента. Сложих два нови подлеза, допълнителни складови помещения плюс просторен паркинг, който едва ли щеше да се използва и на 50 процента по време на националния празник. Хм, на пръв поглед всичко стоеше майсторски обмислено — с годините работата толкова бе влязла в кръвта ми, че просто не можех да направя нещо извън модерния стандарт. Да, обаче между отделните детайли липсваше органическа връзка. Беше като да създадеш чрез умела реклама изкуствено търсене на стока фантом, а сетне да се потупаш по рамото за добрата идея. В сравнение с моя план за реконструкция на пазарния район това си бе чист кърпеж.

Късно следобед предадох проекта за изчисления. Нямах да глътне много повече, отколкото всъщност заслужава, макар че (ако питаха мен) не струваше пукната пара. Да върви по дяволите! Върнах се в хотела и си поръчах вечеря.

Желанието на Вадос имаше силата на ултиматум. Какво друго можех да сторя, освен час по-скоро да приключа с него?

Малко след като седнах, в залата влезе Мария Посадор. Не бях я мяркал вече няколко дни и от известно време несъзнателно се питах къде ли изчезна. В първия момент не успях да позная мъжа, хванал я подръка, вероятно защото не бях свикнал да го виждам с цивилни дрехи. Но това, разбира се, бе el Jefe О'Рурки — днес той изглеждаше доста недодялано в компанията на винаги елегантната сеньора.

За човек, който пребивава в Сиудад де Вадос само поради президентското благоволение и на когото бяха позволили да остане тук единствено за да държат под око подривната му дейност, Мария сякаш разполагаше с твърде внушителен списък от влиятелни симпатизанти. Прибавих този факт към бъркотията от така характерните за Агуасул противоречия. Докато се хранех, надзъртах крадешком към тяхната маса, колкото да установя, че О'Рурки си хапва с наслаждение и почти не разговаря. За разлика от полица Я Посадор не докосваше чиниите, обаче пък бърбеше неуморно. От време на време кавалерът избухваше в гръмогласен смях, а неговата събеседница отвърщаше с мека усмивка. Държаха се като стари, добри приятели.

И ето че любопитството ме загриза отвътре.

След вечеря двамата се отбиха във фойето на кафе и кратка партия шах. За мое удоволствие Мария ме покани да се присъединя. Ел Јефе реагира на тая промяна, премествайки погледа си от нея към мен и после отново към жената, но не каза нищо. Участието му в по-нататъшния разговор се свеждаше до сумтене между отделните ходове.

Не можех да си представя шахматния запаянко О'Рурки в която и да било друга страна с изключение на Русия. В Щатите или у нас, в Австралия, през свободното си време той най-вероятно щеше да се забавлява с покер. Ала това не пречеше да играе компетентно, в стил, който напълно пасва на характера му: пряк, агресивен, съсредоточен върху фигурите и без да се церемони много с пешките, освен когато ги използва да спре настъплението на противника. Подобна юмручна техника имаше своите недостатъци. Ако се състезаваше срещу мен, със сигурност би ме прегазил, но Мария Посадор бе от ранга на гросмайстори като Пабло Гарсия, тъй че съвсем скоро двубоят се обърна в нейна полза.

Сметнах, че е настъпил подходящият момент да предложа някаква тема, и подхвърлих:

— Шахматът е толкова популярен тук, та направо се чудя как не сте тръгнали да се биете заради него...

Полицаят вдигна глава и ме изгледа навъсено.

— Хората в нашата държава, сеньор, знаят, че при този спорт няма мошеничество. Ето защо пазим гнева си за други неща, които не можем да наречем твърде сладки.

Дамата побърза да се намеси:

— Невинаги е така. Някои изкриват, обаче не заради древното изкуство, ами покрай залозите около големи срещи.

О'Рурки премести една пешка, после се облегна назад с доволна въздишка.

— Залаганията са патент на глупаците. Е, в Агуасул и без това е пълно с разни будали.

Посадор взе пионката, а el Jefe започна да се чеше замислено по брадичката. Преди да направи своя ответен ход, той погледна към мен.

— Сеньорът играе ли шах?

— Попитайте Мария — тя ме побеждава без никакво усилие.

— Хаклит има нелоша представа за комбинациите — обади се неговата партньорка, без да откъсва напрегнат взор от таблото. — Липсват му практика и умение в ендшпила.

— В такъв случай нека използва по-добре очите си — изръмжа господинът и подхвана обсада на царицата, която можеше да предприеме поне преди пет минути. — Тогава ще види доста интересни неща по белия свят, където само единици се подчиняват на правилата.

Не зная защо, но усещах, че Мария Посадор би предпочела разговорът да върви в друга посока.

— Какво искате да кажете, сеньор О'Рурки? — запитах все пак.

— Внимание: шех! — златистите ѝ пръсти ловко прибраха поредната пешка. — Струва ми се, драги Хаклит, че Томас иска да каже същото, което чухте от мен преди няколко дни. Човек не бива да разсъждава ход за ход, животът е като шахматната игра и трябва непрестанно да следиш цялостната му картина.

Красавицата ме надари с една от нейните сладки, ослепителни усмивки. Тук ми се стори (ех, не бях съвсем сигурен), че настъпи силно О'Рурки под масата. Полицейският началник, изглежда, схвана намека, защото повече не успях да изкопча нито дума от него. Отчаян, тръгнах към бара.

Тази вечер помещението пустееше. Някой бе свалил и без това ненужния телевизор от стойката и на мястото му забелязах стар, очукан радиоапарат, очевидно изваден от склада. Когато влязох, високоговорителят предаваше нечия реч. Почти веднага познах гласа на професор Кортес, оглавил наскоро извънредната информационна служба. Слушах го известно време, но сега вече думите му не ми

звучаха искрено. Ако се изключи поредната порция закани против Мигел Домингес — ученият все още не бе склонен да приеме неговите обвинения срещу Колдуел и здравния сектор, — останалото бяха безсмислени дрънканици за вярата в Бога и президента, която щяла да помогне на гражданите в тия часове на изпитание.

Явно смъртта на Майор беше нанесла тежък удар върху управляващата власт, може би далеч по-сериозен дори от опожаряването на Радио-телевизионния център. Като общественик Леон Кортес го биваше колкото да измие чиниите.

Реших да не му обръщам повече внимание и повиках Мануел, който бършеше чаши с пъстра хавлиена кърпа.

— Сеньора Посадор често ли отскача насам? — подхвърлих с нехаен тон.

Барманът закова черните си очи върху лицето ми.

— Когато се прибра в Агуасул след продължително изгнаничество, тя живя няколко месеца в нашия хотел. Мнозина смятат, че е привикнала с него.

— Аха. Не мислиш ли, че има твърде влиятелни познати за човек, бил доскоро в немилост?

— Болшинството от тях са все приятели на нейния покоен съпруг.

— Разбира се. Това важи ли за el Jefe?

— Така ми се струва, сеньор. Капитанът ѝ гостува почти всяка вечер.

— Мануел, ти си истински фонтан от информация. Можеш ли да ми кажеш дали най-сетне откриха кой е подпалил сградата на доктор Майор? Сетих се за случая, щом забелязах старото ти радио.

Очите му подскочиха за миг към охлузения апарат, после се върнаха към чашите.

— Хм, още не и доста хора вече губят търпение. По различни причини. Който и да е инициаторът на този палеж, той си е създал куп смъртни врагове. Защото, сигурно знаете, неотдавна започна новият шахматен турнир, радващ се на особен интерес от години наред. А след като няма телевизия, много по-трудно е да се следи развоят на партиите чрез коментара по радиото. Дори да е страшно точен, липсва аромат.

Ударих една солидна глътка.

— С други думи народът все по-често пита кога полицията ще поднесе на тепсия главата на изкупителната жертва.

— Така е — барманът въздъхна. — Аз самият чакам с нетърпение. Тази година синът ми ще участва в младежкото първенство и си мечтаех да го видя на екрана. Но... — той разпери безпомощно ръце, после остави хавлиената кърпа на рафта.

Премислих отново нашия кратък разговор. Значи тълпата скоро щеше да се настрои срещу О'Рурки. Чудех се защо el Jefe не е намерил досега някой подходящ жертвен козел, за да се отърве от излишното внимание. Пък може и да е открил. Дали двамата със сеньора Посадор не са измъдрили нещо напоследък? Върнах се във фойето да ги потърся, обаче те си бяха отишли.

Изглежда, наистина бяха изумували някакъв ход. На следващата сутрин „Либердад“ съобщи, — че полицията неочаквано нахлула в здравния отдел, действайки по нечия заповед отгоре — не се споменаваше име, но това очевидно бе Диас, — а Колдуел бил подложен на разпит. Цитираше се и О'Рурки. Храбрият шеф заявяваше, че Ники Колдуел нямал право да сипе лишени от факти изявления за ръста на престъпността сред обитателите на бордея, че кметството не разполагало с подобна информация и че въобще да се говорят такива щуротии, означавало да се посява съмнение за работата на съответните органи.

Иначе казано: „Гледайте си вашата паница!“

Не беше зле да се вслушам в този съвет. И бездруго се главоболях с достатъчно проблеми. Вадос прие проекта за монорелсовата станция, който му изпратих (бях почти сигурен, че ще го одобри), и заповяда да бъде отпечатан незабавно. Имах чувството, че отчаяно се надява поне на известна обществена подкрепа — след последните събития в града авторитетът му комай беше твърде разклатен.

Лично аз останах неприятно изненадан от прочувствената възхвала на моите умения и изобретателност в заключителната част на публикацията. Ако тези редове попаднеха пред очите на бъдещите ми работодатели по света, имиджът ми току-виж пострадал.

Да върви на майната си!

Отскочих да видя Сейксас в неговия кабинет и да погледна справката за новите разчети. Финансистът ме посрещна с усмивка, която заплашваше да разцепи лицето му на две.

— Скъпи Хаклит! — възкликна любвеобилно. — Влизайте! Седнете! Какво ще пиете? Цигара?

Днес беше спрял своя избор върху бежов костюм с вратовръзка на палмови дръвчета, пурата му бе доста по-дебела от обичайното. Явно се намираше в чудесно настроение.

— Ами да! — продължи той, сякаш доловил мислите ми. — И защо не? Хубава работа свършихте вие, Хаклит! Нали знаете, че ония завистливи човечета хвърлят кал по мен само защото държа дузина акцияки в строителните фирми — сигурно сте чели за това в „Тиемпо“?

Кимнах, че съм запознат.

— Бога ми, смятах, че потокът от помия ще секне, след като Фелипе Мендоса ритна камбаната, а брат му се настани зад решетките. Нищо подобно, моля ви се. Появява се този жалък адвокат Домингес и всичко започва отначало. Но щом получихме от вас готовия проект, вече никой не може да ми каже и думичка, понеже моите хора не се занимават с разни дреболии. Те са по големите задачи — многолентови магистрали, надлези, ей такива неща. Та значи, вдигам аз телефона, въртя на Мигел и му препоръчвам да не дрънка повече, ако не е способен да докаже твърденията си. Вижте неговата реакция по случая.

Финансистът разтвори папката на бюрото и ми подхвърли сгънато писмо. Отгоре личеше адресът на известната адвокатска кантора, по-долу следваха няколко реда:

Сеньор Домингес би искал да информира сеньор Сейксас, че е взел предвид бележките, отправени по време на телефонния разговор вчера, и подкрепя безапелационно тяхната правота. Освен това той желае да увери сеньор Сейксас, че изобщо не е свързан, нито пък възнамерява да се обвързва с някакви изявления в противоположна посока.

— Е, какво мислите? — смигна домакинът и си наля от познатия, отвратителен на цвят коктейл.

Почти нищо не мислех. Просто ми се струваше, че се сблъсквам с поредния образец на юридическо многословие, както обикновено придружен от твърде слаб рационален заряд. Агуасулецът обаче изглеждаше доста доволен и побърза да блъвне още закани.

— Само така ще се научат тези копелдаци, че аз не си поплювам! — извика той, запращайки листа обратно в чекмеджето.

Не без известни усилия успях да го върна към темата, дори получих одобрение за новите разчети. Честно казано, не ме вълнуваше кой знае колко, след като проектът бе направо изсмукан от пръстите. Сейкмас също не прояви особен ентузиазъм — може би защото неговата строителна фирма нямаше да гушне нищичко. С това разговорът ни приключи.

На следващия ден срещнах Домингес в един ресторант недалеч от Съдебната палата. Седеше сам на масата и четеше намръщено първата страница от „Либердад“, която бе изцяло посветена на моя вариант за реконструкция на участъка под монорелсовата железница.

Повечето места бяха заети, наложи се да приема предложението на оберкелнера и да ида при Миг. Той вдигна глава, кимна ми хладно и без да каже дума, отново се задълбочи в статията.

— Напълно сте прав, сеньор Домингес — произнесох след кратка вледеняваща пауза. — Страхотна каша.

Адвокатът остави вестника, после ми хвърли злобен поглед.

— Тогава защо я забъркахте, Хаклит?

— Затова ме *наеха* — отвърнах аз. — El Presidente ми постави ултиматум: да проектирам така, както желае той, независимо от моето собствено мнение. Постъпих според волята му. Направих всичко, каквото можах, за да избягна подобен завършек. Говорих с Вадос и Доналд Ангърс, опитвайки се да ги убедя, че ако изгоним обитателите на бордея, ще създадем поредната армия от гладни, недоволни хора, готови да вдигнат бунт. Изпратих цял меморандум на Диас. Впоследствие ми казаха, че бил обсъждан от кабинета и че накрая вождът наложил вето върху него. Какво повече да сторя, по дяволите?

Мигел остана изненадан от искрената горчивина в думите ми и малко поомекна.

— Доста интересни неща, сеньор. Не бях ги чувал. Ами вие знаете ли за някой могъщ съюзник на ваша страна?

— Най-могъщият съюзник, който имам, е Сигейрас — кимнах кисело. — Но той продължава да се спотайва.

— Ах, и съвсем правилно. Макар че, ако им заповядат, ще го намерят още днес. Сигурно се питате защо до момента не бяха предприети никакви стъпки за прогонване на онези нещастници под монорелсовата станция. Всъщност те всички са съучастници при укриването на Браун — един издирван нарушител.

— Предполагам, че вече са взети мерки.

— Грешите. Защото за целта ще се наложи да прибегнат до услугите на армията, а нашият главнокомандващ генерал Молинас заяви, че не може да разчита на хората си при такава операция. Повечето произхождат от селски семейства и са избрали военния живот само за да се спасят от немотията. Техните офицери са обуржоазени дилетанти с манталитет на предсрочно освободени престъпници. И не на последно място възниква проблемът с расовите предразсъдъци — твърде болезнен за голяма част от Латинска Америка, където обществото се дели на касти според процентното съотношение на европейска кръв. Във войската подобно разделение е още по-очевидно. Трябва да си наистина надарен с изключителни способности, та да пробиеш нагоре, ако прадедите ти са били негри или индианци.

— Така ли? — промърморих замислен. — Благодаря, че ме осведомихте.

— О, изобщо не ми благодарете, уважаеми Хаклит. Съжалявам само, че не се срещнахме при по-свестни обстоятелства. В настоящия момент мнозина гледат на присъствието ви в Сиудад де Вадос като на заплаха, защото вие създавате шанс за нашия противник да осъществи своите опасни планове. Казвам ви го с открито сърце, сеньор, и се надявам да си вземете бележка, без да се обиждате.

— Ще се постарая.

Миг сгъна вестника (статията за моя проект остана отдолу) и го пусна на пода.

— О'кей! А сега да поговорим за други неща.

— Бих желал да ви задам още един въпрос по същата тема — не мирясах аз. — Вчера влязох в кабинета на Сейксас.

Домингес се намръщи.

— Зная какво имате предвид. Той е хитрец, нищо повече.

— Питам се защо... хм... се отказахте от атаката срещу него. Не мога да разбера дали финансистът действително заслужава обвиненията, или просто е неволна жертва на всеобщи критики.

— Вижте, Сейксас не е случаен човек. Но днес ни чакат по-важни проблеми. Алчните акули сами ще паднат в мрежата. Трябва да разкрием пред обществото онези, които дърпат конците.

След това си разменихме предимно празни приказки и накрая си тръгнах. Бяха ми предали да потърся Ники в здравния отдел, без да уточняват причината.

Заварих го в ужасно настроение. Имаше изнурен вид и заекваше доста повече, отколкото по време на процеса, когато Шишкото Браун го подложи на кръстосан разпит. Махна ми разсеяно да седам в креслото и ми протегна табакерата си. Тъкмо се канеше на свой ред да запали, обаче аз му посочих димящата цигара в пепелника.

Колдуел се засмя нервно.

— С-съжалявам — произнесе не без усилие. — Н-не съм с-се чувствал т-така кофти, откакто оня к-копелдак О'Рурки нахлу тук. Ч-чухте ли за с-случая?

— Да, естествено.

— С-скандал! — размаха юмруци той. — С-сигурен с-съм, че еl Jefe нарочно к-крие истината. Ако не б-бяха тези б-бордеи, досега да е останал б-без работа.

— Звучи ми като стария лаф, че докторите нямали интерес да изчезват болестите — забелязах аз, съвземайки се от първоначалната изненада.

— О, вие не р-разбирате! — продължаваше да се дразни младежът. — Искам да ви у-уведомя, че някой му п-плаща за това. К-как се казваше — п-п...?

— Подкуп? Но защо?

— Проклятие! З-за да не р-разправя насам-натам какво става в онова място, ето *защо!* — Ники Колдуел прокара трепереща ръка през

разчорлените си коси и ме погледна обидено над очилата.

— Вижте — промърморих, — вие явно сте преуморен. Бил съм в бордеите, а коптора под монорелсовата станция обиколих целия. Е, никъде не зърнах глупостите, за които се говореше по телевизията.

— П-понеже сте ходили там през деня, нали? — възкликна тържествуващ моят събеседник. — Изтъкнах го и на репортера, с когото се срещнах тази сутрин.

— Хм... Нима сте намекнали пред вестника — най-вероятно пред „Либердад“, че О’Рурки укрива нещо?

— С-съобщих им голата истина — изпъчи се гордо Колдуел. — И сега възнамерявам да я докажа. Вие сте чужденец, Хаклит, следователно с-сте идеалният независим свидетел. Искам да ме придружите довечера, за да видите всичко със собствените си очи.

Готов бях да викна: „Господине, да не ви е изхвъркнала чивията?“, обаче се сдържах. Беше напълно възможно, съдейки по обърканото му изражение.

— И какво смятате, че става всъщност долу? — смотолевих вместо това.

— В-всякакви порочни истории, Хаклит! Наблюдавал с-съм ги. И ако д-дойдете с мен, непременно ще ви ги п-покажа.

Намръщих се и потънах в мълчание. Почти бях сигурен, че из бордеите щъкат проститутки: как ли не се променя човекът от беднотията! Но едно е да обвиняваш (може би твърде справедливо) в съзнателно нехайство няколко квартални ченгета, а съвсем друго — да бъде изобличен в рушветчийство самият el Jefe.

— Идвате ли? — продължаваше да настоява Ники. Предадох се с въздишка. Той се изправи и ми стисна сърдечно ръката. — О-ох, ще съберете ценна информация! — добави с искрен възторг.

Уговорихме се за среща в осем вечерта. После се отбих в пътния отдел и потърсих Доналд Ангърс, за да го питам какво мисли за състоянието на Колдуел.

Англичанинът ме поздрави с обичайната си хладна любезност.

— Започваме с пълна пара по вашия проект — бяха първите му думи. — Чудесна работа!

Отвърнах му с озъбена усмивка. Дразнеше ме ентузиазмът за нещо, което не струва пукнат грош.

— Ами как реагира Диас по въпроса? — подхвърлих аз.

— Просто нямаше повод да се заяде. Направо да те заболи сърцето. Да си призная, изпаднах в доста неудобно положение. Все пак министърът е мой пряк началник, но пък Вадос е кмет на столицата и неговата воля е решаваща. Спорът беше много интересен. Жалко, че не сте наш поданик, защото на дневен ред се постави един изключително важен принцип.

— Според мен най-важният принцип е, че този град се нуждае от своя независима управа, вместо да му се меси правителството.

Ангърс откликна с дрезгав смях:

— Хората в Латинска Америка са майстори на разни бъркотии, Хаклит. Вижте например Бразилия.

— Писна ми вече от вашите безвкусни каши. Как ви се струва поведението на Колдуел напоследък?

— Какво искате да кажете?

— Покани ме на среща — тъкмо идвам оттам. В главата му е влязъл бръмбар, че О'Рурки вземал рушвети, за да прикрива всякакви аморални деяния. Поне дотолкова успях да схвана. Настоя довечера да го придружа на нещо като увеселителна разходка из бордеите! Мислите ли, че има основание за подобни твърдения? Или просто страда от преумора?

— Божичко мили! — опули се Доналд. — Е, добре. El Jefe не е светец, разбира се. Но винаги съм го смятал за доблестен човек — ако не беше такъв, Вадос едва ли щеше да го качи нависоко. И кои всъщност са му плащали?

— Откъде да знам? Честно казано, на това момче май му хлопа дъската. Алонсо Руис ли му е началник? Все някой трябва да го държи под око. И така хвърлят достатъчно кал по капитана, та само тези дрънканици му липсват.

Англичанинът вдигна рамене.

— Колдуел е твърде млад и не се плаши от работа. Малко е нервен, което би могло да се обясни с пелтеченето. Склонен съм да повярвам, че зад думите му се крие някакво зрънце истина. От друга страна, О'Рурки отрича всичко, нали?

Той бързо драсна няколко реда в бележника си.

— Щом настоявате, ще разговарям с доктор Руис. Може би Ники се нуждае от почивка...

Когато обаче се срещнахме на уречения ъгъл, младежът изглеждаше далеч по-спокоен и уравновесен. Не бе сам, водеше със себе си двама полицаи и фотограф. Зачудих се дали el Jefe знае за акцията — не мисля, че би одобрил хрумването да събират улики срещу него.

Нощта беше облачна, но топла и бордеят, който бяхме избрали, напомняше декор за експериментален филм. Колдуел авторитетно зае челното място. Почти веднага ни обгърна атмосфера на враждебно затишие, надвиснала над схлупените бараки със стени от пресован картон и дупки, през които безпрепятствено се разхождаше вятърът. Тук-там пъстрееха парчета от рекламни постери и избелели миналогодишни календари. Ако полицаите липсваха, сигурно щяха да ни замерят — с развалени яйца или може би с ножове.

Нашият водач носеше прожектор. Щом минахме покрай късче незастроена земя, разровена криво-ляво с мотика, той завъртя светлината и извика:

— Внимание!

Проследих ръката му, обаче забелязах само растения.

— Т-това е коноп. От него се произвежда марихуана. — Сега напрегнатият му глас беше триумфиращ. — В-виждате ли, Хаклит?

Не бях изненадан. Въобще никоя от гледките в коптора не ме удиви. Зърнахме многолюдни семейства, натъпкани като сардели из тесните колиби; младежът ме подканваше да изразявам отвращението си, което и правех. Всъщност нямаше нищо необичайно, стига да не забравяхме условията, при които съществуваха тия хора.

Преди да надникнем в поредната барака, Колдуел се обърна и ни даде знак да пазим тишина.

— Т-тук живеят уличниците — прошепна поверително. — Трябва да са поне дузина!

— Че няма да е една курва, я! — отвърнах ядосано аз. Най-големият сюрприз през тази вечер си оставаха относително спокойният му вид и самоувереното му държане.

Той продължи напред и разтвори вратата. Лъчите на прожектора обляха пустото помещение.

— Отишли са да си търсят клиенти — избърбори Ники. — Хаклит, погледнете насам в сандъчето.

Гласът му едва забележимо трепереше. Свих рамене и се надвесих да видя какво е открил. В грубо скования дървен куб лежах кожен камшик и няколко кутии с противозачатъчни средства.

Момъкът впи трескав взор в лицето ми. Почувствах как предишната увереност го напуска.

— Драги Колдуел — подех колкото се може по-меко, — в който и да е голям град ще намерите подобни атрибути из бедняшките квартали. Няма начин да ги забраните. Опитвали са го многократно преди вас. Боя се, че надали ще докажете нещо повече от очевидното.

Той се изправи и ритна ядно сандъчето.

— Грешката ми беше, че поканих толкова хора с мен — процеди бързо през зъби, сякаш цитира. Изглежда, че това изречение се бе въртяло в главата му от доста време. — С-съжалявам, господа. Т-трябваше да идем в бордея на С-сигейрас и тогава наистина щяхте да се убедите. Но б-беше твърде опасно да се отбиваме т-там. М-да...

Поехме назад мълчаливо и не след дълго стигнахме ъгъла, където бяхме паркирали колите. Разстроеният Колдуел промърмори неясна фраза под носа си. Помолих го да повтори малко по-силно.

— Казах, че Мендоса знае — натърти той. — Описвал го е в своите к-книги. На с-същото съм се натъквал и аз. Сега обаче се мъчат да го п-прикрият. Кой? Защо? Трябва да научим причината, Хаклит!

— Питам за последен път — въздъхнах уморено. — Каква част от всичките тия предполагаеми аморални деяния сте зърнали с очите си и кое е останало в размътеното ви въображение от някой разказ на Фелипе Мендоса?

Ники ме погледна гордо.

— Об-бясних ви, че съм го в-видял така, както виждам вас.

— Добре — кимнах, изгубил търпение. — Аз пък не съм. И докато не забележа нищо по-страшно от онова, което ми демонстрирахте днес, ще продължавам да твърдя, че този бордей е едно от най-порядъчните места във Вадос. *Hasta la vista!*

Закрачих към колата, опитвайки се да преглътна яда си. Младият човек ме изпрати с прехапани устни.

Въпреки липсата на каквито и да било доказателства Колдуел успя да събере немалка аудитория за обвиненията, които бях отхвърлил

с лека ръка.

Един от първите, присъединили се към глутницата, беше самият епископ Крус. В своята тържествена реч пред випускниците на теологическия факултет духовникът обявил Сигейрас за близък родственик на Сатаната, а коптора му — за най-краткия път към ада.

Едва ли се е надявал на отзвука, който последва.

Нещастните обитатели долу били много изненадани, щом научили за греховното си житие, ама и през ум не им минало да подложат на съмнения словата на достолепния отец. Вместо това повечето от тях просто си скатали багажа и заедно с добитъка поели към шосето за Пуерто Хоакин, смятайки да вдигнат край него съвсем новичък бордей.

Почти четирийсет и осем часа ченгетата и Националната гвардия полагаха неимоверни усилия, за да ги върнат обратно. Из града вече се носеха какви ли не ужасяващи слухове за полицейската бруталност. Някои направо сочеха с пръст el Jefe, но без да им обръща внимание, капитанът се захвана пак с Колдуел. Чу се също така, че генерал Молинас твърдо отказал да прати редовна армия срещу преселниците и че срещите на кабинета били като сражения от решителната фаза на войната.

Вторият влиятелен глас, който подкрепи съчиненията на Ники, принадлежеше на Алонсо Руис — неговия пряк началник в здравния отдел. От известно време докторът бе изчезнал от политическата сцена. Вероятно се боеше да не бъде разровена отново темата за смъртта на първата сеньора Вадос или пък считаше, че със Сигейрас и бездруго е свършено.

Оказа се, че не е точно така. След разкритията на Домингес за връзката между Лукас и Естрелита Халискос официалните среди сякаш забравиха, че негърът е обвинен в съдействие на предполагаем убиец, и лека-полека вълненията край гибелта на момичето потънаха в Лета. Навярно това не се беше понаравило на Руис. И ето че той смело се хвърли да щурмува, прибягвайки до аргументите, познати вече от изявленията му като свидетел в съда.

Този път краските бяха толкова сгъстени, че човек неволно се питаше как досега обитателите на бордея не са се задушили в подобна отровена атмосфера. Иначе казано, в играта влезе тежката артилерия,

което означаваше, че прочистването на черните петна ще получи доста широка подкрепа.

Не и от моя милост.

Постарах се да го подчертая в интервю пред кореспондента на „Пътища и улици“, долетял тук чак от Ню Йорк специално за да направи статия за реконструкцията на града. Вкарах го в някакъв бар и след порядъчна порция уиски му доверих всичко без увъртане.

Щом свърших, той ме погледна съчувствено, а после произнесе с глас, треперещ както от вълнение, така и от погълнатото питие:

— Приятелю, накиснал си се до гуша!

На сутринта хвана обратния самолет с твърдото намерение да не пише никаква статия.

Предполагах, че Сигейрас няма да се остави на Руис — още повече че слуховете за „успешния начин“, по който добрият доктор изцерил първата жена на президента, кръжаха доскоро във въздуха. Но комай го бяха разубедили (съвсем правилно впрочем!), защото след като Домингес застана на негова страна и генерал Молинас отказа категорично армията да участва в сблъсъка, позициите му изглеждаха почти възстановени. Накрая Сигейрас покани публично дузина местни лекари да посетят бордеа му и да се уверят сами дали наистина представлява естествен развъдник за заразни болести. *Intelligenti rausa.*^[1]

— Ако там има болни — настоявал вдъхновено той, — защо още не са плъзнали епидемии навън?

Докторите открили това, което следва да се очаква: рахит, някои други страдания поради недостиг на витамини, както и доста кожни инфекции, причинени от лошите условия. Ала не толкова техните заключения, колкото спешната намеса на el Presidente свали мерниците от Сигейрас. Оказа се, че сред най-привлекателните характеристики на Сиудад де Вадос — и то според всички справочници — била твърде ниската смъртност за град с подобни размери в цяла Латинска Америка. Е, правителството се безпокояло, че с разкритията си Руис ще навреди на туризма.

Сякаш яростните размирици щяха да останат без отзвук.

Скоро излезе и втора заповед. Университетската година бе приключила и професор Кортес се назначаваше за министър на съобщенията. Вече познавах методите му на действие, та се чудех как

ли ще я кара вождът, когато вместо Алехандро Майор до него застане недопеченият Кортес. Но изглежда, че липсваше друга подходяща кандидатура, пък и след закриването на „Тиемпо“ кабинетът не можеше да се похвали с кой знае какви конкуренти в пропагандата.

Все пак из града от време на време се пръскаха шарени листовки. Те свободно прекриваха закона за клеветата, а полицията ги изземваше — за да се появят отново на следващия или по-следващия ден, оформени по различен начин. Хората намираха в тях едничкия достоверен източник на информация.

Имаше и такива, които не смятаха да се примиряват. О'кей, признаваха те, съдията Ромеро наистина беше отстранен от активна юридическа работа и навярно ще го обявят за неправопособен. Добре, ами защо не се предприемат никакви мерки да бъде отменена присъдата на Кристофоро Мендоса, нито пък да падне ветото за издаване на неговия вестник?

И не само отговорът на този въпрос се бавеше умишлено. Както научих от Мануел, всички страдали ужасно поради липсата на телевизионни предавания (още повече че в момента тръгнал шахматният шампионат) и народът настоявал да бъдат заловени най-сетне причинителите на пожара.

Излишно е да отбелязвам, че всяка от споменатите листовки изразяваше единствено становището на Националната партия. Вътре се въртяха отново и отново два основни проблема — забраната върху „Тиемпо“ и неспособността на Томас О'Рурки да залови подпалвачите. Тогаваше да отзвучат напълно обвиненията, че в палежа участвали националисти.

Останах изненадан от приема, който намериха тия иначе доста невзрачни издания. Отпечатани в примитивни условия, някои от тях често се предаваха от ръка на ръка по цяла седмица. Търсеха ги и бившите читатели на „Тиемпо“, и хората, които искаха да бъде възобновена телевизията.

Имах своя теория кой крепи живота на листовките. Не бях виждал Мария Посадор от вечерта, когато посети хотела заедно с О'Рурки. А тъкмо тя бе заявила: „Опозиционният печат в Сиудад де Вадос трябва да просъществува на всяка цена.“ Сякаш el Presidente беше избързал със заключението, че Мария ще създава по-малко грижи в Агуасул, отколкото зад граница.

Барманът Мануел държеше богата колекция от тези разноцветни хартийки и ги предлагаше на любопитните клиенти. Докато преглеждах една от тях, която бях пропуснал — мисля, че се наричаше „Вердад“ в текущото си превъплъщение, — се натъкнах на интересна новина. Явно Кортес я бе отхвърлил като твърде подходяща за радиото или страниците на официоза. Но въпреки това не намирах причини да я подлагам на съмнения. Там ставаше дума, че el Jefe постигнал съгласие с генерал Молинас по въпроса за прочистването на бордеите. И двамата смятали, че подобен акт ще предизвика далеч повече неприятности, отколкото съществуват днес. Подчертаваше се също, че широко рекламираният замисъл за реконструкция на участъка под монорелсовата станция, чийто автор съм аз, не бил нищо друго освен претекст на правителството, за да бъде изритан Сигейрас.

И това беше самата истина. По-изненадващо за мен прозвуча предполагаемото допълнение на капитан О’Рурки, че „ако все пак се опитат да го задействат, ние ще изхвърлим Хаклит от страната заедно с неговия проект“.

[1] На умния му трябва малко, за да разбере (лат.). — Б.пр. ↑

XXVI

Има един миг при разрушаването на някоя кула, стар заводски комин или пък висока стена, когато сриващата се структура — тежаща може би стотици тонове — сякаш лети, дори се опира на въздуха.

Моментът продължава около секунда, но ти се струва, че е минала вечност. И в този тесен процеп от време целият осезаем свят замира, настръхнал пред неизбежната катастрофа.

Аз очаквах такава катастрофа сега. И което беше още по-лошо: изглежда, че стърчах на пътя на онова, дете предстоеше да падне.

Сгънах листовката тъй, че изявлението на О'Рурки остана отгоре, и дадох знак на Мануел. Тъкмо обслужваше друг посетител. Щом приключи, дойде при мен и ме погледна с леко безпокойство.

— Чете ли тая история, друже? — попитах го, сочейки „Вердад“. Барманът въздъхна.

— Да, сеньор. Надявах се, че сте я забелязали по-рано.

— Не, не съм... Какво ти е мнението, Мануел? Как преценяваш моята работа тук? — В първия миг реших, че не желае да отвърща: Ето защо добавих малко рязко и с дрезгав глас: — Говори, за Бога.

— Лично аз нямам никакво мнение по въпроса — подзе неохотно той. — Занаятът ми е добър. Спечелих куп парички след построяването на града. Преди се подвизавах в един скромен хотел в Пуерто Хоакин, а вижте сега къде съм. Но въпреки това ми се чини, че има и хора, които пострадаха от новата столица, и не е толкоз трудно да си представим какво мислят.

— Хм, защо el Jefe трябва да спада към тях?

— Хич не е случайно, уважаеми сеньор. — Мануел се наведе, опрял с лакти плота, и заговори с тих, поверителен тон. — Доста от пришълците вече бяха привикнали към големия свят. Прислужвал съм на немалко известни и богати люде както тук, така и в баровете на Пуерто Хоакин, където често ме викаха за сериозни приеми. Зная, че човек днес може да бъде в Агуасул, а пък утре — в Сан Франсиско, Москва или Токио. Бързина, промяна, прогрес! Но не всички

разсъждават по този начин. „Това, братче, е наше, нека си остане такава завинаги.“ Също като различията между Вадос и Диас. Според мен el Jefe (мой чест гост) е от боята именно на сеньор Диас... Та ето значи как виждам нещата, без да забравяте, че съм само един обикновен барман.

— Ами в града колко хора мислят като О’Рурки?

— Много, ако се съди по броя им из площадите и улиците. Твърде много.

Кимнах и вдигнах отново листовката.

— Мога ли да я взема?

— Заповядайте, моля. — Той надникна под тезгяха. — Струва ми се, че пазя два екземпляра от нея.

— Благодаря. Не знам дали ще ми свърши работа и все пак ще си пробвам късмета.

Оказа се, че дори не ми се удаде възможност да опитам.

Както обикновено, щом отидох на следващата сутрин в службата, първо се отбих при Ангърс. Ники Колдуел ме беше изпреварил буквално с няколко минути. Имаше още по-изморен вид от последния път, косата му бе разчорлена, а под очите му тъмнееха огромни виолетови кръгове.

Предположих, че е наминал да провери как се развиват нещата с прочистването на бордеа под монорелсовата станция, понеже здравният отдел беше сред най-заинтересованите от неговото премахване. В известен смисъл, разбира се.

Докато сяхах в креслото, върху лицето на Ангърс за миг се изписа разтревожено изражение, но междувременно Колдуел ме заговори и не успях да попитам англичанина кое точно го е обезпокоило.

— Хаклит, хайде да ви чуем. К-какъв според вас е истинският повод да се бавят с изритването на С-Сигейрас?

Запалих цигара. Димът нашари въздуха с лазурните си серпантини.

— Доколкото схванах, причината била в отказа на генерал Молинас да прати армейски подразделения и в изявлението на О’Рурки, че подобни мерки ще предизвикат нови размирици. Да си призная, аз съм на същото мнение.

— Значи грешите! — произнесе тържествуващо момъкът. — Това е п-политика, ч-човече. Пак съзирам ръката на Националната партия.

Намръщих се и поклатих глава.

— О, не вярвам.

Наистина го мислех. Напоследък социалният фронт бележеше известно умиротворяване. „Гражданите“ бяха като посечена змия след загубата на Гуереро, Лукас и Арио, от които първият бе мъртъв, вторият — задържан по обвинение в заговор, а третият очакваше присъда за убийството на писателя по време на дуела. Националистите също не можеха да се похвалят с видни личности, способни да поемат кормилото. Домингес, макар и техен поддръжник, не беше сред ръководителите на върхушката. Що се отнася до действията на Муриета против боса Арио, те вероятно се дължаха повече на литературното му сътрудничество с Фелипе Мендоса, отколкото на политическа привързаност.

Но Колдуел виждаше събитията под друг ъгъл. Усмихна се и извади някакви бумажки от джоба си.

— Тази сутрин п-преглеждах разни документи в п-прокуратурата — рече той. — Интересуваха ме с-счетоводните книги от бившата кантора на Б-Браун. К-кой според вас е п-платил хонорара за делото Сигейрас срещу Градския съвет?

Свих рамене. Боже мой, откъде да знам?

— Изглежда, че е Педро Муриета — подхвърли Ангърс и Ники го стрелна с пламнали очи, задето го бяха лишили от възможността да ми поднесе поредната голяма изненада.

Хм, действително беше така.

— Аз пък смятах, че интересът на тоя тайнствен сеньор е бил продиктуван по-скоро от обстоятелството, че той финансираше романите на Мендоса. Не съм ли прав?

— Т-това е, което са искали да си мислим — обяви с величествен глас младежът. — Останалото е скрито зад завесата... Господа, отивам да разкажа на п-професор Кортес. Хората трябва да научат к-какво всъщност става тук.

След като излезе от стаята, погледнах към англичанина.

— Толкова ли е важно наистина, колкото се опитва да го изкара? — учудих се аз.

Доналд Ангърс махна с ръка.

— Честна дума, не зная — произнесе с озадачен вид. — Малко преди да дойдете вие, той ми подмяташе блудкави намеци за съучастието на Муриета в незаконен бизнес, свързан с бордеите и най-вече с онзи под станцията.

— О, пак ли започва! — въздъхнах отегчено. — Нали помните, че веднъж ме помъкна със себе си на вечерна обиколка? Всичко, което открихме, беше парче земя (там според уверенията на Ники отглеждали коноп за марихуана) и една барака, обитавана от проститутки, които тогава отсъстваха. Ако питате мен, не бива да се слушат много неговите брътвежи. Изглежда, че въображението му се е развинтило от преживяното в последно време напрежение.

— Съгласен съм, но Алонсо Руис го подкрепя.

— Положението на чичко доктор също не е за завиждане. Спомнете си само какво се говореше за него, когато го извикаха да свидетелства по делото Сигейрас.

— Стига в тези приказки да имаше дори капчица истина — прокашля се Ангърс, — дейците от Националната партия щяха да ги подхванат на висок глас. Не, Хаклит, просто ни подхвърлят обикновени пропагандни трикове — пускат се непотвърдени с нищо слухове и не след дълго те нарастват като снежна топка. Накрая става така, че човекът, обвинен за някой дребен грях, се превръща в убиец в очите на хората.

Не зная дали това беше обичаен пропаганден ход на националистите, или не, но методът се прояви доста ефикасно спрямо Ники Колдуел.

Ето как се развиха събитията. „Либердад“ — Кортес навярно е бил впечатлен от разказа на младежа — публикува съобщението, че Муриета финансирал въпросното дело. За всеки случай, преди да се завъртят машините, от вестника позвънили за справка на самия сеньор Педро. Оказало се, че е в Ню Йорк по някакви сделки, ала секретарят му, макар и неохотно, потвърдил сведенията. Моят работодател, заявил чиновникът с половин уста, бе замолен от Фелипе Мендоса да помогне на Сигейрас и той се съгласи, тъй като защитата на гражданските права е негова първостепенна грижа.

На това Колдуел отвърнал, че според Муриета тия права комай включват и употребата на наркотици плюс участие в сексуални оргии, понеже негърът се специализирал при подобни занимания в своя бордей.

Съвсем недвусмислено обвинение, което налагало бърз отговор. Но Ники не спрял дотук. Така и не разбрах как са му позволили да продължи в същия налудничав дух, обаче следващото му изявление гласяло, че Педро Муриета не е нищо повече от професионален сводник.

През двайсет и четирите часа, предхождащи завръщането на сеньора от Ню Йорк, този слух разцъфтя като бурени върху изгорена земя. Стигна даже до моите уши. Осведомиха ме с поверителен шепот, че в мрачните опушени бараки на Сигейрас се предлагали на безценица деца, девствени момичета и стари парантии, а клиенти били предимно заможни деградирани типове. Разправяха, че там въздухът никога не се прочиствал от дима на марихуана и дори добитъкът се държал не само за да изхранва хората.

Беше ми доста чудно как разни богати люде ще се съгласят да задоволяват перверзните си прищевки в толкова неприятна, лишена от елементарни хигиенни изисквания обстановка. Но малцина от ония, които разпространяваха букета клюки, имаха реална представа за условията на живот долу. Те вероятно предполагаха, че на мръсните желаниа отговаря и мръсна среда.

В понеделник всичко това бе минало отвъд пределите на шегата, предизвиквайки всеобщо нарастващо възмущение. Няколко селяци, излезли посред бял ден, бяха обстрелвани с камъни. На два пъти полицията трябваше да загражда входа към бордея под монорелсовата станция, дано спре наплива на разгневени демонстранти и примамени от слуховете мераклии. Като капак някаква правителствена делегация отмени посещението си във Вадос, с което чашата направо преля.

Ето че Колдуел се появи отново в кабинета на Доналд Ангърс. Сега темата, която го вълнуваше, не бе Муриета, ами текущите проблеми на здравния отдел. С англичанина го подхванахме още от прага, но скоро се изясни, че не сме били единствените.

— Н-нали ви казах, че съм г-ги виждал с очите си! — продължаваше да настоява момъкът с треперещ от възбуда глас. Четвъртото или петото повторение вече ми дойде много.

— Ако е така — отвърнах аз, — значи и вие сте от клиентелата на Педро Муриета!

За миг си помислих, че ще се нахвърли върху мен като обезумяло животно, и неволно се напрегнах, готов да го отблъсна. Тъкмо тогава в стаята надникна един чиновник с разтревожено изражение.

— Señor Angers — започна, — por favor...^[1]

Повече не можа да каже, защото беше изтикан от непознат тип с разкопчана риза и панталони, опънати до такава степен, че заплашваха всеки момент да се спукат по шевовете. Расова „горила“! Мъжът бе толкоз едър, че изпълваше касата на вратата, спирайки идещата отзад светлина.

— Caldwell aquí? — попита настойчиво. Сетне погледът му се закова върху младежа, който се беше свил в креслото, и той изръмжа доволен. Накрая се обърна да даде знак на някого зад него.

Другият се оказа дребен на ръст, облечен в безупречен снежнобял костюм и бежова широкопола шапка. Между устните му димеше луксозна цигара, а в дясната си ръка държеше бастунче със сребърна топка. Имаше тънки мустачки и искрящи подобно бисер зъби.

Колдуел буквално се вкамени на своето място.

Новодошлият завъртя бастунчето и го насочи като пушка към гърдите на нещастния момък.

— Простете нахлуването ми, господа — произнесе човекът, без да откъсва очи от тебеширеното лице на Ники. — Но ми се отвори малко работа с туй дръгливо псе.

Доналд се надигна от стола не без достойнство.

— Кой ви дава право да влизате без покана в моя кабинет?

— Аз — отвърна спокойно гостът — съм Педро Муриета. Съобщиха ми, че сеньор Колдуел разпространявал какви ли не мръсни лъжи. Твърдял например, че аз, гражданин на Сиудад де Вадос, срещу когото никой досега не е произнесъл нито една лоша дума, съм бил сводник. Търговец на плът сиреч. Това не е истина, кълна се в Божието име, че не е истина! — Краят на бастуна опари физиономията на Ники, оставяйки след себе си тъничка червена ивица. — Кажете, че не е вярно бе, незаконно създаване на някоя крастава кучка!

И тогава специалистът от здравния отдел избухна в порой сълзи.

Ангърс премести удивен поглед от Муриета към мен, а очите му настояваха за обяснение. Гостът свали изящната пръчка и се подпря на нея с доволен вид.

— Сеньор Муриета, вие знаете ли защо... — промълвих най-сетне — защо той говори всички тези нелепици за вас?

— Защото се е побъркал — отвърна след известна пауза потърпевшият. После въздъхна, разкърши рамене и добави: — Господа, аз не съм отмъстителен човек, но трябваше да предприема мерки, когато научих какви ги разправя зад гърба ми. Да, няма никакво съмнение, че Колдуел не е наред. Днес го търсихме в апартамента му — заедно с полицията, понеже е престъпил законите — и там се натъкнахме на книги и снимки, които потвърждават, че той просто е ненормален.

Черните му очички се стрелнаха към нас.

— Вие не чухте ли слуховете? Не можахте ли да го спрете? Този младеж ми нанесе неоценима морална вреда с дрънканиците си!

— Сеньор — забелязах изморено аз, — това, което става напоследък в Сиудад де Вадос, не е моя грижа. Очаквам с нетърпение благоприятния шанс да изчезна отгук.

— Diab!o! Тръгвайте си тогава! — сопна се Педро Муриета и махна презрително с ръка.

Неговата „горила“ бе излязла от стаята в началото на разговора. Сега се появи отново, придружена от полицаи и двама яки санитарии. Щом ги видя, момъкът нададе уплашен писък.

Гледката на разпадащата се човешка личност е една от най-неприятните. Когато всичко свърши и Колдуел бе натоварен в линейката, аз предложих да пийнем някъде. Доналд Ангърс, който трепереше като лист, се съгласи охотно.

Слънчевите лъчи позлатяваха улиците. Поръчахме уиски в близкия бар и инженерът подзе с приглушен глас:

— Кой би могъл да очаква подобно нещо? Ники винаги е изглеждал съвсем нормален — работлив, усърден, — а ето че... О, Господи!

— Дано да си въобразявам — отвърнах след кратка пауза, — но според мен рано или късно ще докажат, че Колдуел е посещавал някоя

проститутка в бордея и постепенно у него се е загнездило чувството за вина. Може пък всичко да се корени в затрудненията му с говора, от които е развил комплекс, дълъг поне миля...

— Дрън-дрън! — прекъсна ме грубо Ангърс. — Искам да знам дали тези събития ще повлияят върху вашия проект. Разчитахме на изявленията на здравния отдел, понеже имаха немалка тежест сред обществото. Оказа се обаче, че това са брътвежи на един идиот. И сега какво?

— Ще паднат подигравки — рекох аз. Така си беше.

Като хора с доста примитивно отношение към душевните заболявания гражданите на Вадос удостоиха поредната новина със смях — хилеха се гръмко, продължително и често. Не само на Колдуел, но и на всички, повярвали в приказките му.

Най-много пострада Леон Кортес, задето беше позволил догадката на лудия да види бял свят върху страниците на „Либердад“. Твърде късно бе да се публикуват каквито и да било оправдания. Вместо компенсация професорът направи ялов опит да насочи вниманието за кой ли път към Домингес. Ала позицията на адвокатата изглеждаше по-непоклатима от когато и да било заради успеха му при унищожаването на Андрес Лукас. Ето защо посрещна обвиненията с презрителна усмивка.

Почти бях забравил моите собствени тревоги в напрегнатата атмосфера, последвала нервния срив на Колдуел, но все пак си отварях очите за някоя угроза от страна на О'Рурки. Нямах желание да си създавам неприятности, стига да не повтореше отново своето изказване, че бил готов да ме изхвърли от Агуасул. Може би той също имаше достатъчно грижи — по-точно една-единствена голяма грижа. Доктор Руис.

Както обикновено, узнах за това от Мануел: барманът постепенно се бе превърнал в основен извор на информация. Комай се чувстваше неудобно, че пръв ми е съобщил за заканите на храбрия капитан.

Та според него О'Рурки предупредил Руис, че ако продължава с безпочвените си обвинения, полицията ще го предаде на съд за съучастие в клеветничество и на всичкото отгоре ще започне разследване по слуховете около смъртта на предишната госпожа Вадос.

Все пак във въздуха се усещаше някакъв полъх на отчаяние, сякаш el Presidente полека-лека, но неумолимо надвиваше съпротивата за прочистването на бордеите. Разбира се, не ставаше и дума Алонсо Руис да бъде официално уличен в толкова сериозно престъпление — скандал с подобни размери би заплашил вожда със загуба на върховния пост, което пък означаваше, че капитанът ще се озове в някоя килия на участъка още преди да си е отворил устата. Ала Мануел твърдеше, че научил тази история от съвсем меродавен източник, и аз бях склонен да му вярвам.

— Не са ли излизали нови листовки? — попитах го. — Или и тях забраниха?

— Не зная, сеньор — въздъхна със съжаление барманът, — но напоследък все по-трудно се снабдявам с екземпляри за моята колекция. Видяхте ли днешния „Либердад“?

Той разтвори един брой върху плота пред мен и забодя пръст в дебело подчертано заглавие. Епископ Крус запретил на всички изповядващи католицизма да купуват или четат неофициални новинарски издания.

— Аз съм добър католик — отбеляза Мануел със същата жалост в гласа. — Е, надявах се, че ще продължа да събирам листовките, понеже вътре давах обзор на шахматния турнир, където участва и синът ми. Представя се доста свежо.

— Значи няма да получавам повече прясна информация от тебе?

Очите му се изпълниха с весел блясък.

— Скъпи сеньор, в бара човек може да научи всичко, което го интересува.

И това не бяха празни думи. На следващия ден ми съобщи поредната вест, която професорът отказал да публикува, ала хората вече я предавали от уста на уста. Генерал Молинас обявил официално, че армията застава на страната на О'Рурки и полицията. Главнокомандващият подчертал също, че ако избухнат други размирици, предизвикани от опитите да бъдат прочистени бордеите, войниците му едва ли ще останат верни на правителството и Вадос. Тая новина бе далеч по-вълнуваща от втръсналите ми изказвания на доктор Руис за моралния упадък в бараките — те се предъвкваха във вестника и по радиото и се свеждаха до заключението „Няма дим без

огън“. Изглежда, Кортес правеше отчаяни стъпки да си възвърне изгубения авторитет след историята с Ники Колдуел.

Именно този момент избра Сигейрас, за да взриви своята бомба.

Съвсем бях забравил заплахите, с които той обсипа англичанина при първата ни среща, вероятно окачествявайки ги като невъздържани и гневни закани. Давах си сметка, че високият негър е твърде решителен мъж, но сега, когато вятърът задуха в полза на Гражданската партия, човекът предприе толкова смел и неочакван от никого ход, че в миг спечели всеобщото изумление и уважение.

Без да броим, разбира се, Ангърс.

[1] Господин Ангърс, моля... ↑

XXVII

Неведнъж, след като изпрати жена си в Калифорния, Доналд Ангърс ме беше канил да се отбием на чашка в неговия апартамент. Няколко пъти отклонявах предложението, после нямаше как, пък и донякъде ми стана мъчно за инженера. Усецах, че дълбоко под черупката, която си бе изковал, се крие най-обикновено човешко същество. Даже бях склонен да забравя увлеченията му по игра на стражари и апаши, коствали живота на дебеланкото Браун.

Така че накрая кандисах.

Щом прелистихме разчетите от компютъра, потеглихме с колата на шефа. След четвърт час той внезапно намали скоростта и кимна напред.

— Тези пък защо са застанали на платното? — попита ме Ангърс.

Погледнах във въпросната посока. Близо петдесетина души се тълпяха пред входа на солидна сграда. Очите им бяха вперени в прозорците на първия етаж и повечето жестикулираха развълнувано.

— Изглежда се забавляват добре, независимо от повода. Още малко и ще се натъркалят от смях.

Докато паркирахме, двамата се убедихме, че жужащата като кошер групичка наистина се чувства чудесно. Непрестанно прииждаха нови и нови зяпачи, а портиерът правеше безуспешни опити да ги пропъди.

— Ами че това е моят апартамент! — стресна се изведнъж Доналд. — Какво става там, дявол да го вземе? Да не би да е пожар или...?

Неочаквано един от прозорците се пръсна с оглушителен звън и някакво доста отегчено на вид магаре подаде глава през процепа. Ноздрите му бяха разширени, сякаш душеше за фураж.

— Божичко мили! — кресна англичанинът, после изскочи от колата със скорост, каквато не вярвах, че е в състояние да развие.

Той пресече на бегом платното, умърлушеният портиер го забеляза и му извика нещо умолително. Ангърс въобще не му обърна внимание. Бе се прицелил в току-що появилия се мъж с фотоапарат в ръка, който тъкмо се готвеше да увековечи образа на клепоухото животно горе. Отчаяно, че не е намерило подходяща храна, то дърпаше лакомо със зъби завесите, но комай те не бяха съвсем по неговия вкус.

Инженерът беше последният човек, когото бих могъл да си представя в ролята на футболист. Въпреки това ритникът, който нанесе върху апарата, бе напълно професионален. Деликатният прибор изхвърча от пръстите на своя притежател, прелетя десетина метра във въздуха и се разби в цокъла на отсрещната сграда.

Нещастният фотограф подскочи с възмутен вик, но Доналд Ангърс вече му беше дал гръб и си проправяше път през тълпата. За миг зърнах разкривеното му от ярост лице.

Последвах го значително по-бавно. В далечината се дочу воят на полицейски сирени. Щом научиха, че обитателят на апартамента се е завърнал, зяпачите почнаха да се разотиват и скоро мястото опустя. Опитах се да разбера от портиера какво точно е станало, ала той не можеше да овладее страха си — вероятно защото щяха да стоварят върху него вината за появата на магарето. Накрая се озовах при моя спътник.

Целият разтреперан от гняв, известно време Доналд не успяваше да уцели ключалката. Когато най-сетне го стори, оказа се, че вратата е барикадирана отвътре. Англичанинът се огледа трескаво, мярна масивния пожарогасител, окачен в таблото на стената, сграбчи го и замлати като с таран. Още при третия удар пантите изскочиха и ние нахлухме в апартамента.

Освен магарето тук се подвизаваха и други неканени гости. В преддверието четири голи деца играеха с куклата, която бяха намерили. Всъщност тази кукла беше оригинална, най-малко 400-годишна статуйка на инка, но това хич не ги тревожеше. Все пак общото вълнение си бе казало думата, понеже някои от тях се бяха облекчавали където им падне — предимно върху килима. На кушетката забелязахме старица, загърната в пъстроцветен шал. Тя имаше толкова изтощен вид, сякаш дъхът ѝ ще секне всеки миг. Съсухрената ѝ длан галеше нежно синя копринена възглавница.

Трясъкът от разбитата врата привлече вниманието на някакъв мъж, който надникна уплашен от спалнята. Ръката му беше заета с пълнена питка, чиито следи личаха живописно вредом по носа и бузите му. Някъде зад него се обади писклив женски глас — той се поинтересува на завален селски говор какво са счупили този път децата.

Ангърс бавно обходи с очи стаята. От стенното огледало бяха останали само няколко парчета, а в единия ъгъл лежеше купчина натрошен китайски порцелан: картина, която обясняваше напълно защо жената не се бе изненадала от нашия шум. Нахвърляните в средата на помещението вързопи сочеха недвусмислено, че неканените гости възнамеряват да се настанят тук за постоянно. Наистина те вече си бяха пригодили малък семеен параклис из нишите на гардероба, където от дузина груби свещи върху полираната повърхност се стичаха нагорещени восъчни струйки.

В същия момент вратата на другата спалня се разтърси от яростни удари, после се отвори и на прага застана млада, не повече от двайсетгодишна селянка. Тя започна да псува с вдъхновение. Да си призная, такова красноречие рядко бях чувал на какъвто и да било език. На испански резултатът беше внушителен. Въпреки опитите ѝ една добре охранена свиня се промуши между нейните крака, откъсвайки пътем парче от роклята, което продължи да развява нагоре-надолу сякаш откъснатото от противника знаме. Мъжът изтърси питката на пода, грабна близката настолна лампа и помагайки си с нея като с прът, се зае да изтиква квичащото животно назад. Вратата пак тресна. Магарето не пропусна да отбележи този факт с могъщо изригване зад прозореца. Въобще чуден театър!

Младата жена сграбчи полите си и ги вдигна с пъргаво движение в мига, когато прасето минаваше край нея.

Не можах да сдържа своето искрено възхищение от Ангърс. Да, англичанинът следеше с невероятно самообладание преследването на разбеснялата се твар из собствения си апартамент. Щом сцената приключи, той най-сетне проговори със смразяващ тон:

— *Qué hacen Vds. en mi casa?*^[1]

И тогава през прага нахлу запъхтян отряд полицаи. Жената, чийто вик бяхме чули от спалнята, влезе, за да види какво става — ръцете ѝ също бяха пълни с питки. Четирите деца подеха

едновременно протяжен писък и гласовете им отекнаха надалеч благодарение на техния великолепен синхрон. Старицата започна да хленчи слабо като кученце. Младата селянка обаче никак не се стресна от униформеното войнство, а вместо това взе да замеря прасето с чаши от стъкления шкаф. Обстановката се успокои едва когато двама яки полицаи я хванаха и отведоха почти насила в кухнята.

С обидено и донякъде озадачено изражение мъжът пое инициативата да ни обясни присъствието им тук. Идвали от далечно село в планините. Пристигнали днес. Цяло лято там нямало вода и хората били много гладни. Знаели за свои роднини (братовчеди или шуреи), които живеели в града при твърде сносни условия. Ето защо дошли и попитали някакъв човек къде могат да се настанят. Упътил ги насам. Мястото им харесало, имало дори помещение за животните, та не се налагало да делят с тях една стая, водата била в изобилие, а пък подът — съвсем мек. Ех, липсвали само достатъчно дърва и подходящ ъгъл да ги стъкмят, затова възнамерявали утре да направят оджак. Сега били изморени, стоплили си криво-ляво храница на малкия огън и се готвели да си лягат.

Простичко, нали?

Бяха наклали „малкия огън“ в умивалника на спалнята с помощта на няколко книги. В момента от него беше останала черна опушена пътека по стената до отворения прозорец, изиграл ролята на отдушник. Явно не повярвали в неизчерпаемостта на водоизточника, гостите бяха напълнили всички възможни съдове из апартамента. Видяхме ги подредени къде ли не: в гардеробите, под леглата, в чекмеджетата.

Никога не бих помислил, че шепа хора са способни да създадат такъв невъобразим хаос на толкоз тясно място.

— Това — заяви инженерът, след като огледа пораженията — е номер на Сигейрас. Хаклит, помните ли, той ме заплашваше, че ще го стори?

Едва тогава се сетих отново за първото ни посещение в коптора под монорелсовата станция.

— Питай ги! — кресна Ангърс на най-близкия полицаи и посочи с ръка скупченото в хола селско семейство. — Питай ги дали техният покровител наистина се казва Фернандо Сигейрас!

Не, не били срещали никого с подобно име. Просто пристигнали в града и се поинтересували къде могат да идат. Честен кръст, ей туй било всичко.

— Хм, как, по дяволите, са влезли? — настояваше Доналд. — С дружината си мръсни животни! Докарайте тук онзи идиот портиера!

Целият облян в сълзи, човечецът побърза да стовари вината върху своя помощник — двайсетгодишен младеж, известен със симпатиите си към Националната партия. Оказа се, че същия следобед портиерът не бил на работа, трябвало да провери някакъв сигнал относно безуспешен опит за обир.

Юношата естествено беше потънал вдън земя.

— Вървете го търсете в бордея под станцията! — нареди шефът на пътния отдел. — Живо! И доведете собственика, ако е там!

Полицайте тръгнаха. Малко по-късно открили и задържали Сигейрас, ала тъй и не успяха да заловят нехайния младок.

Откровено казано, Фернандо не можеше да очаква друг изход. С постъпката си бе спечелил бърза и шумна популярност, но ето че идваше време да понесе заслуженото наказание. Така и стана. Доналд веднага осъзна, че случаят е като нож с две остриета.

Впрочем единственото оправдание на негъра беше, че бил предупредил господина за своите намерения.

Щом нещата се успокоиха и селяните бяха отведени от дома, Ангърс пак огледа с мрачен вид царящата наоколо разруха. После обяви:

— Сега вече ми е необходим фотограф.

На следващата сутрин снимките обиколиха Вадос — имаше ги в „Либердад“, в набързо отпечатаните листовки, дори върху залепените по стените плакати. Посланието, което носеха, не се нуждаеше от пояснения: „Ето какво ви чака, ако лишите от покрив обитателите на бордеите! Така живеят тия хора!“

Целта бе постигната.

В три часа този ден ченгетата трябваше да използват сълзотворен газ и пожарни кранове, за да разпръснат тълпата от самозвани санитарни инспектори под монорелсовата станция — около двеста млади мъже и жени, въоръжени с факли и изпълнени с

решимост да прогонят чрез огън жителите на бардака. По същото време друга група нахлула в полицейския участък (доста остарял, пък и не особено добре защитен), измъкнала Сигейрас от килията, овъргала го в катран и перушина, а после го влачила по улиците, където го замеряли с камъни.

Няколко колиби в коптора край пътя за Куатровиентос наистина били изгорени до основи. В отговор разгневените селяни препречили една от магистралите с варели помия. Поради високата скорост колите не могли да спират навреме, станали дузина катастрофи, но за щастие без жертви, макар че имаше шепа тежко ранени.

Стъпка по стъпка атмосферата във Вадос доближаваше отново онази критична точка, която налагаше издигането на картечен пост на Пласа дел Сур. Припомнил си опита от подобни инциденти, аз прекарах двата почивни дни заключен в хотела, обмисляйки последния нерешен до момента въпрос — бордеите в околностите на столицата.

След скалъпения вариант с огнището на Сигейрас това беше като глътка свеж въздух: нищо повече от модернизация в крайградската пътна мрежа, за да се елиминира ефектът „затлачване“, довел до появата на първите незаконни селища. Е, сега бях доволен от работата си. Оставаше само да изчисля приблизителната стойност, да предам проекта и сетне — подир няколко дни! — да се махна от Сиудад де Вадос и никога, никога да не се завърна обратно.

В понеделник сутринта влязох при Ангърс. Чувствах се ужасно изморен и сигурно изглеждах така. Струпах върху бюрото му всичко: скиците на района, предварителните разчети, стъкмени на моя портативен компютър, графики за бюджета и прочие.

— Свърших — рекох аз. — Толкова от мен.

Англичанинът ме удостои с кисело изражение и поклати глава.

— Съжалявам, Хаклит. Не сте свършили. Ни най-малко. Я погледнете.

Той ми хвърли някакъв ситно напечатан лист. Вдигнах го, беше един от местните учрежденски формуляри, които хората от кабинета използваха, за да свеждат инструкции до знанието на низшия персонал. Най-отгоре личеше с едри алени букви „МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ“, а отдолу зърнах подписа на Диас. Ето самия текст:

По въпроса за лишаване от поземлени пълномощия на лицето Фернандо Сигейрас. На сеньор Ангърс се забранява да предприема каквито и да било действия, докато не получи нова заповед от нас.

— Но как да разбирам това послание? — възкликнах отчаян. — Бога ми, той няма право!

— За съжаление има — подчерта унило Доналд, облегна се назад и кръстоса крака. — Върху фона на ситуацията в нашия побъркан град регионалните противоречия в САЩ напомнят братска дружба. Давате ли си сметка, Хаклит, че като управител на отдела за улично движение тук аз отговарям лично пред кмета Вадос? Същевременно в ролята си на главен експерт по магистралите съм пряко подчинен на Естебан Диас и министерството му. Днес и двете страни се борят за предимство над този проклет проект! Не ми остава нищо друго, освен да зарежа една от моите длъжности или просто да си взема шапката!

— Често ли възникват подобни истории?

— О, поне веднъж в седмицата — отвърна горчиво Ангърс. — Но сега е по-различно. Вижте какво дойде заедно с писъмцето на сеньор Диас!

Той ми подаде втори лист, изпълнен със справки за куп съдебни дела. Бяха може би двайсетина.

— Това е работа на Миг Домингес, кълна се — заяви англичанинът. — Във всички случаи присъдата е била във вреда на Градския съвет, тъй като юристите са преценили, че чиновникът от съответното ведомство е действал, подтикван от лична ненавист към обвиняемия. Честна дума, същото би могло да се отнесе и към мен и Сигейрас...

— Добре де, какъв е вашият извод?

— Обективно погледнато, само ни удрят в ахилесовата пета. Така е то. Ще ни трябват месеци, за да докажем, че текущият въпрос няма нищо общо с тези дела. В едно обаче хич не се съмнявам — пипал е Домингес. Дяволски хитър ход да се печели време.

Сгънах двата листа и ги захвърлих върху бюрото на Доналд.

— Както и да е, все някак ще се оправите — рекох. — Ако питате мен, аз свърших своето. Проектът е готов, от вас се иска да го

превърнете в реалност. Не знам дали ще ми повярвате, господин Ангърс, но никога досега не съм бил по-щастлив да приключа.

[1] Какво правите в моя дом? ↑

XXVIII

В моята професия — за разлика от много други — неизменно идва един момент на пълна промяна в гледната точка, свързан с отхвърлянето на поредната задача. Замислих се за това донякъде парадоксално следствие, докато си пийвах във фоайето на хотела, съзерцавайки минувачите зад стъклената витрина.

Довчера този град беше проблем за мен: виждах хората като цифри, размити единици от *пътникопотока*. Сега вече бях във ваканция.

Утре, разбира се, щях да проверя дали са решили да започнат строежа на Питермарицбургската скоростна магистрала и ако е така, да си предложи там услугите. Вероятно щяха да ме вземат. Не се надценявах, в целия свят работеха максимум половин дузина специалисти с моя опит.

Днес обаче...

Надигнах чашата и се помъчих да си представя, че съм някакъв ленив турист, дошъл в Сиудад де Вадос, за да зяпа, да се разхожда, да вкусува и помирисва тая столица (в която имаше повече климатични инсталации на глава от населението, отколкото където и да било другаде), това монументално творение на човека от дваисети век, единствения град без улични задръствания...

И в момента — без телевизия и опозиционен печат. Последната мисъл за кратко пробуди дремещото в душата ми безпокойство, но аз се опитах да я прогоня. Отново се съсредоточих върху ролята си на безгрижен турист.

Не се получи. Въздъгнах и се предадох. Едва сега осъзнах, че някой е седнал в креслото до мен, изчаквайки да му обърна внимание. Беше Мария Посадор.

— Напоследък не се мяркате насам, уважаема госпожо — подех аз. — Какво става?

Тя се усмихна вяло, виолетовите ѝ очи излъчваха умора.

— Оттогава се случиха много неща. Казаха ми впрочем, че посещението ви във Вадос било към своя край.

— Съвсем вярно.

— Нима си тръгвате веднага?

— Не точно *днес* за съжаление. Ще трябва да се навъртам тук още няколко дни — може би дори седмица, — докато приключат с изчисленията и решат дали си заслужавам хонорара. Така или иначе свърших с моята част от работата.

— Изглеждате ми огорчен. Не ви ли хареса при нас?

— Само това не питайте. През повечето време ми се искаше да съм на хиляди мили от Агуасул.

Тя извади със замислен вид позлатената си табакера, подбра една тънка черна цигара и я запали.

— Научих също — продължи Мария, изпускайки облак ароматен дим, — че не сте останали доволен от вашия собствен проект.

— Не съм се и старал да го премълчавам. Даже напротив. По дяволите, когато пристигнах тук, някой ми каза, че съм щял да бъда като бяло кръвно телце, избиващо болестотворните организми в системата на града. Отначало тази идея дори ми пасна. После открих, че е калпава работа. Левкоцитът всъщност не се различава много от бактерията, дето трябва да унищожи — представяте ли си бацили, които молят животът им да бъде пощаден?

— Не — отвърна сеньора Посадор със застинало лице.

— О, вече няма значение — свих рамене аз.

Тя ме разглеждаше с красивите си аметистови очи, явно мъчейки се да намери подходящ израз на своите размишления. Накрая подхвърли:

— Драги Хаклит, не съм особено впечатлена от начина, по който се освобождавате от всякаква отговорност. Смятам, че вие сте малко повърхностен специалист: преценявате нещата според външния им вид и ви липсва дарбата да разбирате скритото в дълбочина послание. Ще се съгласите ли с мен?

— А, напротив — избъбрих засегнат, — работата ми е именно да откривам онова, което лежи на дъното!

— Тогава не сте чак толкоз вещ в професията, колкото се мислите — произнесе равнодушно Мария, сякаш оповестяваше добре известен факт. — Какво е мнението ви за el Presidente например?

— Като човек или държавен глава? Това са две различни категории.

— Те са събрани в едно — възрази моята събеседница. — Искам да ми отговорите честно.

— Мога да кажа само, че той е изключително умел и амбициозен ръководител. В състояние е да постигне доста, щом вложи всичко от...

— Което не пречи да произнасят името му с проклетие по задните улички на Астория Негра — прекъсна ме Мария Посадор. — Или да горят лика му в бордеите на Пуерто Хоакин, палейки нощните си огньове, та да се сгреят. О, може би не трябваше да ви наричам повърхностен — вие просто изглеждате такъв, понеже сте скитник без корени, живеете там, където работите, а пък работите навсякъде. Не позволявайте на този кратък престой в Агуасул да ви внушава измамната представа, че схващате напълно местното положение. — Тя се усмихна и добави по-скоро на себе си: — Защото всичко ще продължи постарому, след като напуснете столицата.

— Зная — кимнах аз. — Струва ми се, че разбирам какви сили бушуват тук. Но така и нямах време да ги изуча и проследя до първоизточниците. Виждах само въздействията им върху обикновените граждани. Казвате, че съм повърхностен, обаче това не е вярно. Незаангажираността е неизменна част от занаята ми. Имам голям опит в уменията да оставам неутрален свидетел, макар понякога да ми е доста трудно. Малко преди да дойдете, си мислех колко по-различно е да възприемаш агуасулците като личности, а не като единици от пътникопотока — двете понятия никога не могат да бъдат разделени съвсем. В известен смисъл е възможно да направите паралел между поведението на хората в рамките на уличното движение и на живота. Уверен съм, че някои учени — Алехандро Майор например, ако беше жив — биха успели да създадат цяла математическа теория, обхващаща далеч повече фактори от простото разстояние между чифт точки...

— Моля ви, не спирайте, сеньор — подкани ме Мария с неочакван интерес. Бе се навела напред, за да не пропусне нищо от моите думи.

В този миг през главния вход влезе позната тройка. Същите люде бях срещнал в деня на пристигането си — дребния мъж с мише лице и бележник плюс двамата придружители гиганти. Човекът приближи с

уверен вид един от сервитьорите, заприказва го и веднага получи почтителен отговор.

— Какъв ли е въпросът днес? — обърнах се към Мария Посадор и чак тогава си спомних, че никъде не бях зървал публикувани резултатите от предишното допитване.

— Навярно е свързан с лишаването на Сигейрас от правомощия върху земята. *Si por favor*, продължавайте! — покани ме нетърпеливо тя.

Като че ли само това и чаках.

— Да, сеньора. Ще ви бъде ли любопитно да узнаете, че се натъкнах на няколко подобни постановки в по-ранните трудове на Майор? Вижте, аз се старая да обобщавам човешкия поток, сякаш става дума за идентични молекули газ. Да си призная, повечето формули, които използвам, са приспособени от хидродинамиката и механиката на флуидите. Щом гражданите се скупчат в някой подлез на път за работа, те се подчиняват на определена сила. На пръв поглед тя изглежда абстрактна, но със сигурност действа не по-малко ефикасно от мощен вентилатор. Тази сила не се интересува, че леля Мая е изкарала безсънна нощ, че бебето е плакало до зори или че Педро се е успал и не е имал време да погълне сутрешната чаша кафе, а стомахът му вече стърже до болка. Единственото, с което се занимава, е да прибавя ускорение на потока от движещи се хора... — Тук си запалих цигара. — Да вземем, ако щете, рекламата. Нейната мотивираща енергия се основава върху ред първични инстинкти като глад, жажда, нуждата от облекло и дом. Ех, включва и разни повърхностни влечения, желанието да не изостанеш от съседите. Ала въпреки това печените агенти умеят да насочват тези иначе неуловими струи. Започнат ли поредната рекламна кампания, крайният продукт винаги е някакво материално въздействие. С други думи, клиентите ще отидат в магазина, за да пазаруват. Тоест говорим за процес, подлежащ на предварително планиране и развитие. Можете да кажете: „Толкова и толкова души ще закупят нашите стоки за еди-какъв си период от време“ със същата увереност, с която обявявате: „N броя пътници при такива и такива обстоятелства ще изпълнят подземната транспортна мрежа десет минути след приключване на трудовия делник.“ Изобщо ми се струва, че само невъзможността да съберем точна информация за всички участници в изследването ни пречи да изградим система за

прогнозиране и влияние върху всеки отделен човек. И то през целия ден...

— Ох — прекъсна ме малко объркано Мария Посадор, — не е тайна за никого, че Алехандро мечтаеше да постигне пълен надзор над моите съграждани — вече ви запознах с един от методите, до които прибягваше. Нима искате да кажете, че хората могат да бъдат контролирани и по този начин?

Дръпнах сериозна глътка от чашата пред мен.

— Не *само* могат, ами са контролирани — поправих я леко изненадан. — Вижте, който и да било пътник в метрото, потеглил сутрин на работа, не разполага с повече власт върху собствените си действия, отколкото... да речем, някоя шахматна фигура! За да получава заплата, той трябва да се труди. Възможно е да избира, но в строго определени граници. Да предположим, че обича да се среща с хора, да разговаря с тях. Тоест ще му се да бъде търговец. За нещастие стоките, с които опитва, не се продават добре. Семейството му гладува, налага се да захване нещо, което ненавижда — примерно да вкарва информация в компютър. Взема свестни пари. Е, ако на негово място поставят сканираща машина, операцията ще върви по-бързо. Ала нима въпросният човек има избор? Би могъл естествено да зарече и тази работа, но нали все някак трябва да поддържа най-близките си? Или да се обеси, отчаяните глави го правят. Той обаче е католик и самоубийството за него е непростим грях. И какво му остава: да бъде една от хилядите молекули в метрото като всички други...

— Сеньор, вие сте циник — каза твърдо дамата. Лицето ѝ бе преbledняло въпреки златистия тен, тя дишаше учестено и гласът ѝ трепереше.

— Не, късметлия — поправих я отново аз. — Струва ми се, че успях да предвидя това още в университета. Прочитайки първата книга на Майор „Управлението на държавата през XX век“, стигнах до извода, че вътре има много горчиви истини... Ето защо се насочих към работа, която дава възможност за реализация на съвсем малък брой специалисти и не е свързана с подобен автоматизъм. Резултатът — разполагам с относителна свобода на избора, харесвам занаята си, понеже съм добър в него, а съм такъв, защото (вие сама го забелязахте) напомням скитник без корени.

— Значи Бойд Хаклит е господар на своята съдба, пък ние, гражданите на Сиудад де Вадос, не сме, така ли?

Поклатих глава, после угасих димящия фас в пепелника.

— Казах *относителна свобода*. Иначе и аз като другите хора съм играчка на неумолимите безлични сили. Трябва да се храня, да спя, да нося дрехи и прочие, у мен са заложили и доста несъществени желанија, породени от привичките плюс рекламата: пуша, пия алкохол, обичам да се забавлявам, ако не съм на работа. Но въпреки туй представлявам само една фигура, нищо повече от безвластна пешка, придвижвана върху земната повърхност от същите онези процеси, които винаги са оформяли историята на човечеството.

— Изненадвате ме, сеньор Хаклит — произнесе Мария след известна пауза. — Сигурно си давате сметка, че тъкмо вашите действия тук положили основите на продължителна и кървава борба...

— Кървава борба ли? Глупости! — извиках аз и ударих с разтворен пестник по масата. — Обвинявате ме, че не съм познавал местната обстановка. Не разбирате ли, че всичко е било предопределено още когато Вадос е взел решение да построи този град? То може би е следствие от факта, че жена му си е развалила фигурата, раждайки тяхното първо дете, или el Presidente е бил импотентен, дори стерилен. Няма значение, използвал го е само като таен претекст. По-важното е, че вождът също е бил движен от стихийните сили, дето ни управляват. Аз направих, каквото мога, за да подобря, а не да влоша нещата. Признавам; че изпълнявах заповеди, но се стараех да омекотявам ударите. Ако Хуан Вадос съумее да избегне размириците през следващите няколко седмици, ще имате поне две относително спокойни години. Според мен те са ви напълно достатъчни да преглътнете горчилката от последните кошмарни дни. Макар че няма да изчезнат скоро, проблемите вече ще бъдат различни. Дано успеете да се захванете с истинските причини — бедността, неграмотността, ей такива истории. Пък може и да не успеете. Хората рядко следват законите на логиката.

— Едва преди десетина минути вие твърдахте, че нашите действия били предсказуеми. Това не означава ли, че са логични?

— Не-е-е... Със здравия разум е свършено веднага щом се докоснете до понятия като религията или генетичното предразположение. Може би съществуват обуславящи фактори, които

трябва да се вземат предвид, и в бъдеще навярно ще казваме: „Отрокът Х. носи в своите хромозоми пропинкидинкидол на утербимоличната киселина, значи ще му изстиват краката и ще е подходящ купувач на електрически одеяла.“ Хм, дори и тогава не е изключено същият този нещастник да получи токов удар в детството си и тъй да се плаши от електричеството, че да се грее само с бутилки топла вода и нищо повече.

Сеньора Посадор бе втренчила поглед през витрината.

— Знаете ли, Хаклит, спомням си един от първите часове по english в училище, когато чух думата „инат“. Преподавателят ни обясни, че била на жаргон и не бивало да я употребяваме. Но на мен ми хареса. В нея се усещаше нещо толкова... човешко...

Тя разпери грациозните си ръце в безпомощен жест, търсейки точното определение.

— Ако наистина е възможно да се прогнозира поведението на отделни личности със същата сигурност, с каквато се предсказва ходът на тълпата, забързана към влака — подзе Мария, — тогава за всички нас няма голям избор. Или да сме от онези, които събират и използват информацията, или от... от жертвите.

Тук поклатих енергично глава.

— Не, не. Съществува един съвършено прост способ да попречим на този процес да стане реалност.

— Така ли? Е, досега твърдяйте обратното...

— Да, но вие самата ми дадохте подходящ пример. След като ми показахте как агуасулската телевизия се кълчи, за да внушава идеи на зрителите, аз спрях да я гледам. Помислете, би ли изчаквала търпеливо съдбата си която и да било пионка от шахматното поле, ако познава правилата на играта? Едва ли. Най-малкото ще се прехвърли върху някое съседно квадратче, където ще бъде в безопасност. А току-виж се прокраднала между останалите фигури и изведнъж се коронясала. Не, абсолютната тоталитарна система не може да оцелее без пълното невежество на народа. На пръв поглед не бива да има никаква промяна във всекидневието. Вие, аз, онзи там сервитьор ще продължаваме да живеем нормално, да се храним, да спим, да се влюбваме или страдаме от стомашно неразположение както обикновено. Може би подобна система е изобретена отдавна — кой от нас би могъл да го знае? Ние сме като пешки, които са научили правилата, ала предпочитат да си

затварят очите пред своя жребий. Защо? Ами защото им липсват крака и не умеят да напускат черно-белите кутийки, ако не бъдат преместени.

Мария седеше все така неподвижно, зареяла взор. Минаха няколко минути, преди да отвърне:

— Сеньор, вие описахте твърде мрачна картина на света.

— Не съвсем. Принудени сме да признаем, че зависим от сили извън нашия обсег. Докато те не са подчинени от никого, ние плаваме в една лодка и няма за какво да се безпокоим. Но да бъдеш управляван или да съзнаваш, че другите са управлявани от хора, владеещи тези безлични стихии — това е доста различно.

Посадор въздъхна тежко.

— Аз пък смятам, че всички сме попаднали във властта на подобни хора. Даже вие, Хаклит, с вашата свобода на действие не сте ли само играчка в ръцете на съзаклятници, които контролират огромни икономически ресурси, а в случая просто ви плащат?

— И така да е, не туй ме тревожи. Да си призная, повече се боя от друго. Нека да сравним ситуацията във Вадос с ресторант, където готвачът е направил за обяд определен брой разнообразни ястия, защото знае какво и колко ще изконсумират клиентите и е уверен, че нищо няма да остане. Виждате ли, в този пример се крие една ужасна истина. Никой освен въпросния готвач (хм, може би дори и той) надали ще осъзнае, че е настъпила промяна.

Сеньора Посадор потрепери съвсем явно.

— Съжалявам, ако съм ви уплашил — промълвих аз. Тя кимна замаяно, сетне погледна часовника си.

— Ни най-малко. Привикнала съм към подобни парадокси. М-да-а... Усещам във вас нещо, което ме безпокои — засега не мога да го определя точно. — Жената се изправи със замислено изражение. — Извинете, но имам уговорен ангажимент наскоро. Надявам се, че... — тя се усмихна едва забележимо — споменатите безлични сили ще ни разрешат поне още една среща, преди да отпътувате. *Hasta la vista, señor.* Пожелавам ви успешни ходове в играта.

Надникнах в нейните чудесни очи с цвета на бразилски аметист.

— Благодаря ви. И аз разчитам на същото. Искате ли да вечеряме заедно през някой от следващите дни — може би ще ми помогнете най-после да се почувствам във ваканция?

Мария наведе глава, а усмивката изчезна от лицето ѝ.

— Не — отвърна със спокоен глас. — Разбирате ли, вече не мога да виждам във вас човека. За мен вие сте олицетворение на онези сили, срещу които се боря. Бих предпочела да е иначе, обаче...

И като сви рамене, си тръгна.

XXIX

Mierda!^[1] Тази вечер не можех да си намеря място. Слязох в бара, но дори и там не успях да се отпусна. Накрая реших да изляза и да се поразходя, звездите грееха особено ярко, отнякъде полъхваше лек ветрец.

Докато вървах, се сетих за моя съсед по кресло в самолета, с който бяхме пристигнали от Флорида — същия, дето с еднакъв ентузиазъм бе демонстрирал европейския си акцент и любовта към своята втора родина. Преди малко, плащайки сметката в ресторанта, случайно се натъкнах на визитната му картичка. Казваше се Флаурс. По време на краткия ни разговор си бях помислил, че зная за неговия град далеч повече, отколкото той самият, въпреки че никога не бях идвал насам. Да, така беше.

Какво наистина знаех? Изобщо и по-конкретно? Бих ли могъл тогава да различа със сигурност, че мъжът в спортна италианска кола е поддръжник на „Гражданите на Вадос“, а нещастникът със сбръчкано лице и смесена кръв, който пали свещичка и се кръсти пред скромния параклис до пазара, му е принципен враг? Как да разбере, че старицата, която накуцва по озарения от нощни светлини тротоар, притиснала към гърдите си спящото момченце, вероятно се безпокои повече за здравето на домашните животни, отколкото за детето — понеже един закъсал малчуган все още е способен да проси, пък болното добиче не става за нищо.

Боже, каква бездна се таеше тук за всички смелчаци, посветили силите си да опознават и изучават Негово величество човешкото същество!

Историята, разбира се, помни куп примери, когато диктатори и демагози са се възползвали от подобни методи. Само че всички те са били аматьори, емпиристи и липсата на достатъчни познания ги е довела до неизбежния крах. Няма начин да управляваш хората напълно (човекът е инат, ако употребим любимия израз на Мария Посадор). Всъщност това би означавало да разполагаш както с власт върху

ежедневните неща — условията на живот, правото да крачат свободно по улицата, дори да нарушават законите и предписанията, — така и върху някои на пръв поглед незабележими подробности: техните предразсъдъци, страховете, вярата и омразата.

Идеята за извеждането на математическа формула по аналогия със средствата, които ползвах всеки ден, за да обобщавам поведенческите навици на огромни маси, ми бе хрумнала съвсем случайно. Сега обаче ми се струваше, че наистина съм близо до такова откритие. То се знае, *ad gloriam*^[2].

Да предположим, че след като привърша тук, се прехвърля на работа към Питермарицбургския обект. Говоря за строежа на една от най-грандиозните пътни магистрали в Африка. По време на проектирането ще трябва да се съобразявам с локалната мрежа и, което е по-важно, да създам действително подходящи условия за нейното използване както от blankes, тъй и от pie-blankes^[3]. Е, не искаха ли от мен същото и във Вадос? Да имам предвид местната обстановка...

Защо въобще позволих да ме забъркат в тази история? Проблемът по същество не засягаше уличното движение, отнасяйки се по-скоро до комбинация от правни и политически ежби. Някой главуч бе сметнал, че ще ги реши чрез реконструкция на пътищата. Отчаяно жадувах да повярвам, че бях дал най-доброто от себе си. Но фактът си оставаше факт: така и не успях да приключа с моята задача. Вместо това свърших мръсната работа на други хора, които нямаха необходимата професионална квалификация да го сторят сами.

Пак хубаво, че бях чужденец. Можех спокойно да напусна Сиудад де Вадос с неговите неизчерпаеми спорове между националистите и Гражданската партия, между пришълци отвън и агуасулци, между el Presidente и Диас, а щом резултатите излязат наяве, нищо чудно да се окаже, че съм сътворил прецедент.

В учебниците естествено имаше немалко сродни примери — приносът на барон Осман в Париж, прочистването на бедняшките квартали край Сейнт Джилс в Лондон, — когато модернизацията на улиците и събарянето на старите сгради са били използвани, за да бъдат премахнати някои развъдници на престъпността и порока. Но все пак главната цел там е била благоустройство на града. Да се извърши обаче принудителна социална промяна, като се измени

балансът между факторите, които водят до калпави условия — това беше много по-трудно и различно. Съвсем различно.

Боже мили, та аз бях свършено прав!

От няколко минути се носех, потънал в мисли, без да усещам накъде вървя. Спрях внезапно и влюбената двойка, крачеща отзад, се блъсна в гърба ми. Извиних се, сторих им път и продължих разходката, повтаряйки си едва чуто: „Ами да, прав бях!“

Случва се понякога да стискаш знанието в шепа и нито веднъж да не го впрегнеш, дали защото не си в състояние да го оцениш, или понеже то не значи нищо за теб. Надявах се, че при мен важи второто.

Дявол да го вземе, току-що бях осъзнал, че притежавам сила, за която дори не съм подозирал.

Заех се да преговарям откритието си стъпка по стъпка. Казах си: „Я погледни нещата под този ъгъл. На някого тук, във Вадос, столицата на *най-управляваната държава в света*, му е хрумнала идеята да използва страничните ефекти от твоята работа, за да осъществи социални промени в желаната от него посока. Умникът нямал нужните качества да се справи сам, но знаел как точно да действа — достатъчно било да сложи ръка върху сигурен специалист, също както ти прибягваш до помощта на логаритмичните таблици.“

След успешния завършек остава най-лесното: формулата да бъде копирана и необходимото познание се получава даром.

Спомних си историята с един майстор по регулиране на движението в големите сгради, почти предшественик на нашего брата. Той придобил известност в своята област, когато му възложили да подобри връзките между приземния и горните етажи в някакъв небостъргач, чието фоайе било задръстено от влизащи и излизащи хора, а асансьорите направо изнемогвали. Просто се чувало как веригите им стенат от претоварване.

Човекът се запознал подробно с обстановката и препоръчал да поставят долу информационно гише. Ловко, уважаеми господа! Резултатът — гостите забавяли ход, някои спирани на гишето, други пък се колебаели дали да го сторят. Във всеки случай от този миг стълпотворението намаляло дотам, че всички асансьори да функционират спокойно.

Това беше по моите сили. Например в Южна Африка омразата, насадена от апартейда, тлее непрестанно под повърхността. Да речем,

че замисля железопътна станция, в която се пресичат два потока от пасажери, без да разполагат с никакъв по-удобен достъп до перона, чакалните или ресторанта. Необходимо е само внимателно да планирам и точно да преценя степента на раздразнение, така че то да не надхвърля нормалната човешка поносимост през някой горещ ден в пиковия час, когато хората се завръщат изморени от работа. Инак ще бъде достатъчен един по-остър сблъсък в гмежта и — взрив!

Ами ако и създателите на Сиудад де Вадос са следвали същия път на разсъждения? Те, разбира се, не са имали нужната информация по въпроса. Едва ли биха успели да предвидят, че Фернандо Сигейрас ще се окаже толкова непреклонен, а Фелипе Мендоса ще се прочуе далеч извън пределите и езиковата сфера на страната, или пък на стари години съдията Ромеро ще стане некомпетентен особняк.

Но можеха да предположат, че лишените от вода селяни ще се насочат към града. Можеха да очакват и това, че между местните жители и богатите имигранти постепенно ще възникне търкане. И още много други горещи точки, за които не са се досетили. Дори не са ги разисквали. Защото не са знаели каква сила държат в ръцете си.

За разлика от тях аз знаех, обаче бях позволил да ме използват. Накараха ме да следвам предварително начертани ходове като... пешка върху черно-бялата дъска.

Озовах се в началото на многолюдно сборище и се огледах, за да видя накъде да продължа. Неусетно бях стигнал до Пласа дел Оесте и точно пред мен светна залата, където се провеждаше годишният шампионат. Разлепените наоколо плакати обявяваха, че тази вечер ще се състоят финалите на регионалния подбор в Сиудад де Вадос — част от общонационалното първенство. Единият от играчите бе Пабло Гарсия.

Заслушах се в развълнуваните реплики на хората и установих, че повечето бяха дошли с надежда да зърнат grosмайстора, понеже телевизията не работеше.

Тласкан от неясен вътрешен порив, започнах да си пробивам път през тълпата към касите. Фоайето беше претъпкано с посетители, които бързаха да заемат своите места. Девойката на гише № 5 поклати усмихнатото глава.

— Сеньорът очевидно е чужденец, иначе щеше да знае, че всички билети са продадени още преди два дни.

Тя се обърна да потвърди нечия резервация, а аз си тръгнах, като се чудех какво ме накара да измина целия този маршрут. Та нали едно от нещата, дето ми навяваха най-голяма досада, бе да прекарам вечерта в следене на шахматна партия!

Изглежда, че повечето тук не споделяха моите вкусове. Едва успях да сляза по стълбището, по което се катереше шумна група ученици, размахващи отдалеч билетите си.

Внезапно зави сирена. Сякаш по команда се появиха дузина полицаи, изтикаха запалянковците на тротоара и разчистиха улицата. Някакъв офицер ме позна тъкмо в мига, когато се готвеше да ме блъсне назад към тълпата, и ме помоли учтиво да се дръпна от входа. Подчиних се, в същото време наблизко спря колата на el Presidente.

Отнякъде дотича дребен, спретнат мъж с вечерен костюм — вероятно управителят на залата, — следван от стройна дама. Тя беше облечена в дълга рокля със стилизирана брошка под формата на шахматна фигура. Двамата посрещнаха почтително Вадос и жена му, които вече слизаха от автомобила. Семейството се усмихна, поклони се на ръкопляскащото множество и пое към вратата.

Минавайки край мен, Негово превъзходителство ме зърна случайно.

— Сеньор Хаклит! — възкликна той и се закова. — Не можахте ли да си намерите билет?

Признах, че е така.

— Но това няма значение — добавих. — Просто се разхождах насам и идеята ми хрумна в последния момент...

— Напротив, има огромно значение! — поправи ме ентузиазирани вождът. — Казаха ми, че сте приключили с работата и скоро ще ни напускате. Ей Богу, немислимо е да си тръгнете, без да се запознаете с едно от най-интересните явления в нашата страна — шахматните турнири! — Той се извърна към дребния управител, следващ го по петите. — Поставете допълнително кресло в правителствената ложа! Бойд Хаклит е мой гост.

Проклех наум великодушието на този човек, ала комай липсваше място за отстъпление. Глухо измърморих някакви благодарности и се присъединих към процесията.

Ложата бе широка, от нея се откриваше чудесна гледка към четирите маси, където няколко секунданти вече проверяваха часовниците. Но въпреки това появата ми би могла да създаде известни затруднения. Понеже освен el Presidente, неговата съпруга, спретнатия мъж и жената с брошката (която се оказа организационен секретар на градската шахматна федерация), тук видях също Диас, дошъл по-рано.

Министърът се изправи, здрависа се с Вадос и една светкавица от дъното на помещението запечата тоя миг върху фотографския филм. Зрителите се надигнаха с възторжени ръкопляскания, заглушени от мелодията на националния химн — на запис, предполагам, защото нямаше достатъчно пространство за цял оркестър.

Ето че заеха местата си и предишните победители в шампионата. Последен се появи Гарсия, който кимаше усмихнат, докато множеството го аплодираше гръмко. Сетне главният съдия даде знак за тишина и партиите почнаха.

За любителите в залата не бе трудно да следят развоя на събитията. Някои носеха театрални бинокли, други наблюдаваха огромните светлинни табла, общо четири на брой, върху които се повтаряше всеки ход. Спомних си, че от външната страна на сградата бяха монтирани подобни правоъгълници, и едва сега осъзнах с каква цел.

В началото все още изпитвах известно вълнение заради възможността да присъствам на финалите. Но постепенно — най-вече когато играчите потънаха в продължително мълчание — взе да ме наляга скука.

Погледнах крадешком към сенъора Вадос. Тя седеше недалеч от мен, а на лицето ѝ бе изписано безмерно спокойствие, което ме караше да мисля, че е усъвършенствала толкова полезното за обществени фигури умение да се изключва.

Хвърлих око и към Диас, питайки се какво ли става тази вечер в неговия мрачен мозък. Сигурно се чувстваше доста неудобно в компанията на вожда, след като си беше позволил да противоречи открито на нарежданията за Ангърс. И наистина скоро мярнах, че мускулите върху опакото на яките му ръце се свиват и разпускат и от време на време той извъръщаше врат, за да види Вадос.

Самият el Presidente изглеждаше напълно погълнат от играта.

Внезапно избухнаха бурни ръкопляскания (които уредниците така и не успяха да потушат), последвани от възмутено шъткане. Забелязах, че Пабло Гарсия се обляга назад с доволен израз, докато неговият противник се чеше толкова усилено, че замалко да се скалпира.

Хм, вероятно някой особено умен ход. Но в момента бях заинтересуван далеч повече от публиката, а не от срещите. Що за хора бяха тия агуасулски запалянковци? На пръв поглед присъстваха представители на всички прослойки. Зърнах дори някакъв мъжага с износена работническа риза, който разиграваше партията на шампиона върху сгъваемо табло — може би от дъното на залата липсваше пряка видимост. През две места от него една жена плетеше и жвакаше дъвка, без да изпуска от очи състезателите. По-нататък се кокореха цял клас 10-12-годишни дечурлига в пъстри дрехи.

Точно срещу нас, в ложите отсреща, откъдето се разкриваше чудесна гледка към централната маса (тази на Гарсия естествено!), мъжете носеха фракове, а пък дамите — рокли с ниско изрязани деколтета. С други думи, напомняха ми по-скоро зрители в операта, отколкото запалянковци на шахматен турнир. Да, тук се бяха събрали както blankes, така и nie-blankes...

Какво беше това, последното? Успях да доловя мисълта миг преди да се изгуби и я върнах обратно от подсъзнанието. Май започвах да виждам нещата подобно на древната персийска игра: делях хората на бели и черни. Сякаш бях сбъркал държавата.

Огледах се отново, плъзнах око по блестящите светлини върху тавана и неволно потреперих. Още съвпадения. Естебан Диас например седеше отдясно на Вадос и преобладаващата част от публиката на същата страна включваше индианци или мулати. Е, разбира се, забелязах и много европейски лица, ала все пак хората с тъмна кожа образуваха по-плътни групи. Ситуацията в другата половина на залата беше съвсем различна — там мургавите бяха голяма рядкост сред редовете белолики.

За първи път бях открил този странен феномен в деня след пристигането ми, но въобще не му отдадох значение. Припомних си почти осезаемо колко изолиран се чувствах между тъмнокожата тълпа на Пласа дел Сур. Тогава слушах песента на уличния певец, опитващ се да събере достатъчно средства, за да плати глобата на Тесол. Може

би и по-късно бях виждал подобно обособяване, приемайки го автоматично за нещо естествено.

Сега вече не се съмнявах, че двете противникови страни — вкопчени върху квадратите на града в една игра, далеч по-смъртоносна от шахмата — бяха разделени, както фигурите, на черни и бели.

[1] Пусто да остане! ↑

[2] За слава; даром (лат.). — Б. пр. ↑

[3] В случая — бели и цветнокожи. — Б.пр. ↑

XXX

— Ах! — възкликна изведнъж el Presidente. — Много добре! Просто чудесно!

Току-що grosмайстор Гарсия бе преместил с две полета напред пешка; известно време никой, освен съдиите, не обръщаше внимание на другите три срещи. Побързах да насоча взор натам, където гледаше народът. Жалко, че не бях проследил досегашните ходове в партията и така и не успях да оценя какво толкова гениално е извършил Пабло.

За разлика от всички тук, включително противникът на Гарсия, който прекара следващите пет минути в съсредоточено изучаване на ситуацията, после дръпна стола си назад и поклати глава.

Присъстващите отбелязаха този факт с нов взрив от ръкопляскания.

Шампионът посрещна с вяла усмивка всеобщото веселие. Той протегна десница на сразения си съперник, сетне даде знак да се пази тишина, сочейки останалите играчи. Краят на двубоя бе последван от масово раздвижване из залата, което идваше да покаже, че повечето зрители са дошли само за да видят поредната победа на Пабло.

Поканен от вожда, Гарсия се появи в ложата ни да приеме поздравления. Скоро пристигна сервитьор с кафе, бренди и бисквити. През това време Вадос размени няколко едва чути реплики с grosмайстора и Диас. Почти не отделих внимание на Негово превъзходителство — бях твърде заинтригуван от новото си откритие.

Дали увлечението на всички тия политици по шахмата не беше породено от копнежа за също такива строги правила и сляпо подчинение към тяхната власт във всекидневния живот? Потърпевши, разбира се, щяха да бъдат собствените им съграждани...

Наложи се да преустановя догадките си, защото забелязах, че президентът ме гледа с раздражено изражение. Извиних се, че не съм чул думите му, и той ги повтори:

— Казах, уважаеми Хаклит, че ви бях поканил да ме посетите още веднъж преди тръгване. Искате ли да се присъедините към нашето

малко тържество заедно със сеньор Гарсия утре вечер?

— За мен ще бъде чест — отвърнах. — Простете, че проявих невнимание. Тъкмо се бях замислил за връзката между шаха и ръководенето на държавата.

Тези изречения произнесох на испански, понеже el Presidente беше преминал на своя роден език. В резултат Диас и Вадос впериха втрещени очи в лицето ми. Преместих изненадан поглед от единия към другия.

— Наистина ли? — рече Негово превъзходителство след кратка пауза. — И откъде ви хрумна идеята, ако смея да запитам?

— Ами... — промълвих смутено — аз не съм кой знае колко вещ нито в древната игра, нито пък в политиката. Просто... хм... сметнах, че има известна прилика, защото черно-белите фигури трябва да отидат там, където ги поставят. Виж, хората се контролират комай потрудно.

Министърът на вътрешните работи въздъхна и за първи път се обърна към мен:

— Ето защо толкова обичаме да наблюдаваме подобни срещи — всеки политик мечтае в сферата на управлението нещата да са също така стройно подредени.

— Именно това си мислех и аз — съгласих се добродушно, а Естебан Диас и Вадос размениха кратки погледи. Напрежението между тях нарасна почти осезаемо, като светкавица между буреносни облаци. Предположих, че и двамата в момента си казват: „Да можехме само да решаваме своите проблеми тъй лесно, колкото в шаха...“

— Време е да вървим — обърна се с отривисто движение вождът към съпругата си. Тя се усмихна и кимна с готовност. — Ще ни придружите, нали, сеньор Диас?

Този път беше ред на тъмнокожия несръчен мъж да кимне.

Един след друг те подадоха ръка на стройната жена от градската шахматна федерация, сетне на Гарсия и накрая на мен. Нищо повече от формално здрависване, съпроводено от обичайното: „Hasta mañana, Nakluyt!“

Останах, за да допуша току-що запалената цигара, а когато приключиха и трите срещи, се надигнах и напуснах помещението.

Секретарката със стилизираната брошка ме информира, че турнирът щял да продължи и през следващите няколко дена — до късно вечерта, ако се наложи — и че победителите от регионалните двубои след това ще участват в общонационалния шампионат през идущата седмица.

— Предполагам, че Пабло Гарсия ще бъде отново на върха? — попитах я от учтивост, след като изслушах разписанието.

— Опасявам се, че да — въздъхна жената. — Хората започват да губят интерес, защото сеньорът води с твърде убедителна разлика пред останалите състезатели.

Лично аз не забелязвах никакви признаци за спадане на интереса. Щом се върнах в хотела, открих, че всички гости (с изключение на туристите) са се събрали в бара, където по радиото непрестанно течаха репортажи за срещите. Прекъсвах ги само кратки музикални изпълнения, докато играчите мислят. Мануел бе поставил четири хоризонтални табла върху стената зад себе си и местеше стриктно фигурите, следвайки указанията на коментаторите.

Що се отнася до мен, бе ми дошло до гуша от шах и всичко, свързано с него, та царящата тук треска направо ме подразни. Като капак на една маса вървеше доста напрегната партия — Мария Посадор и някакъв непознат мереха сили, — но поне посетителите около тях не разговаряха постоянно за турнира.

Погледах известно време играта на сеньора Посадор, докато свърши. Малко след това нейният противник си тръгна. Тя се озърна, видя ме и се усмихна.

— Приятна вечер ли прекарахте, драги Хаклит?

— Бях на шахматното първенство по покана на Вадос. Даже седях в правителствената ложа.

Мария поклати глава.

— Е, хареса ли ви?

— Не много. По-интересно ми беше да наблюдавам публиката. — Изведнъж ми се стори важно да споделя хрумването си и аз й разказах за странния начин, по който бяха разделени белите и мургавите зрители в залата.

— О, донякъде вие сте напълно прав — отвърна ми почти машинално тя. — Част от конфликта в Сиудад де Вадос е конфликт на цвета. Ала тук имаме по-скоро случайно съвпадение, отколкото причина. Впрочем нека да ви поздравя. Току-що забелязах, че вече сте

усвоили твърде добър español, а когато се срещнахме за първи път, трябваше да използваме английски. Сега ми отговаряте направо чудесно.

— Пътувал съм доста — напомних ѝ. — Свикнал съм да изучавам местните езици. Арабски, хинди, мъничко суахили... Но моля ви, продължавайте. Стана дума за някакво съвпадение.

Дамата разпери грациозните си ръце.

— Сам знаете, че в Латинска Америка не съществуват расови предразсъдъци, свързани, тъй да се каже, с епидермиса на хората. Това, че населението ни включва тъмнокожи местни обитатели и немалък процент имигранти от други страни с по-светъл тен, се дължи на особените условия, при които Хуан Себастьян основа този град. Признавам, в известна степен то утежнява ситуацията, обаче не е първопричината.

— Разбирам. Възможно е да се обажда и наследството от моята среда. Навярно сте чували, че в Австралия разликата в цвета на кожата не е проблем, което не пречи из континента да се ширят всякакви настроения против пришълците с не особено бели лица. Нищо чудно и мен да ме е засегнало. Дали пък не виждам куп усложнения там, където не съществуват? Знам ли...

Предложих ѝ цигара. Както обикновено, тя сви рамене.

— Вашите са ми слаби, сеньор Хаклит. Но ще ми бъде приятно да опитате от моите. Имат повече жилка от другите, защото притежават специално подсилен аромат.

Мария отвори с щракване позлатената табакера и ме подкани да си взема една. Приех.

— Струва ми се — продължи да разсъждава тя, докато чакаше огън, — че е по-добре да забелязваме проблемите, отколкото да ги загърбваме. Ако по-рано бяхме обърнали внимание на предразсъдъците си към някои от родените в чужбина наши граждани, сигурно днес нямаше да се изправим пред подобни събития... Да, обаче стана така, че новодошлите донесоха със себе си и своите възгледи. Може би част от тези възгледи са били доста заразителни. — Посадор се наведе към запалката, която ѝ поднесох, хвърли око на часовника. Още един ден си отива — произнесе с въздишка. — Късно е вече, ще трябва да тръгвам. Навярно господинът, с когото играх преди малко, ще се върне. Предайте му моите извинения.

— С удоволствие, сеньора. Buenas noches.^[1]
— Buenas noches.

Помолих да ми наляят нова порция алкохол и припалих черната цигара — наистина се оказа ароматна, ала твърде непривична за моя вкус. Никаква следа от шахматния съперник на Мария.

Почаках десетина минути, но вече бях много уморен. Зарязвайки питието си недовършено, аз се отправих към асансьора. Прибрах се в стаята и потънах в сън веднага щом допрых глава о възглавницата.

Събудих се схванат, с болки по цялото тяло. Повърхността под мен беше студена и твърда. Усещах, че ако поема дълбоко дъх, ще се закашлям. Е, не можех да не дишам. Наистина се закашлях толкова силно, че едва не повърнах. Почувствах, че вътрешностите ми се свиват.

Изведнъж изтръпнах от ужас. Намирах се в непрогледна тъмнина. Лежах върху корав бетонен под: достатъчно бе да опра длани в него, за да го определя със сигурност. Хм, какво, по дяволите, правех тук? Не носех нищо освен пижама; крайниците ми бяха вдървени от хладния, леко влажен въздух на тайнственото място.

Къде, Боже мили, се бях озовал?

Не разполагах със запалка или кибрит. Трябваше да разчитам само на сетивата си. Неусетно се напрегнах при мисълта, че в стаята може да има още някой — ако това въобще беше стая. Задържах напирещата кашлица, протегнах ръце пред себе си като слепец и опитах няколко предпазливи крачки. В същия миг се ударих в нещо твърдо. Приличаше на дъсчена пейка, посипана с множество дребни предмети, които не успях да разпозная.

Скоро докоснах стена и тръгнах внимателно покрай нея. Усещах главата си така, сякаш е натъпкана с вата, гърлото ми направо се разкъсваше от желание да избухне в кашлица. Хрумна ми налудничавата догадка, че сънувам гнусен кошмар.

С вкочанени пръсти напипах електрическия ключ. Завъртях го, без да анализирам възможните последствия. Нищо не се случи и аз продължих да се прокрадвам.

Внезапно пред моето лице бликна някакво странно сияние. Отдръпнах се назад, почти изгубил равновесие. После всичко се

подреди пред очите ми с изумителна точност.

Оказа се, че съм задействал неонова лампа. Под трепкащата ѝ виолетова светлина виждах съвсем ясно своята бетонна килия. Всъщност това беше постройката, където ме бе довела някога Мария Посадор, за да ми демонстрира записите на телевизионните предавания.

Огледах се удивен. Да, какво търсех тук?

Но преди да осмисля положението, в което се намирах, отнякъде долетя остро изщракване. Обърнах се в съответната посока — звукът идеше от масивната врата. Бяха пъхнали ключ в бравата. Почувствах, че косите ми настръхват. Проклятие!

Изтеглих някаква желязна тръба от близкия рафт, а сетне угасих жужащата лампа. В мрака забелязах отблясъци от джобно фенерче, те се прецеждаха през процепите на касата. Насочих се предпазливо към тях. Който и да беше ме натикал в това гадно място, сега щеше да си получи заслуженото.

Вратата се отвори, по-скоро хлътна с неочаквана бързина. Хвърлих се в опразнената рамка и в същия момент открих, че новодошлият държи не само фенерче, ами и пистолет.

В този миг босите ми крака настъпиха оголения електрически кабел, извиващ се на пода. Болката бе раздираща. Изпуснах металната тръба и коленете ми се подкосиха. Внезапно до ушите ми стигна сух пукот от гърмеж.

Нещо ме цапардоса със страшна сила по месестата част на лявото рамо, имах чувството, че съм хванат в нажежени до червено щипци. Ударът ме завъртя назад и ме запрати върху бетона. Грубата настилка одра като пила кожата на лицето и дланта, с която се опитах да омекотя падането. В мозъка ми екнаха оглушителни камбани, от нетърпимия ужас едва не изгубих съзнание.

Изведнъж таванът се озари в светлина. Понечих да вдигна глава, но всичко, което виждах, бяха чифт мокасини и долният край на бежови панталони от фин плат.

— Madre de Dios!^[2] — възкликна нечий глас. — Вие пък защо сте тук?

Гласът принадлежеше на Мария Посадор.

Тя се наведе, остави до мен пистолета и фенерчето и опипа с точни, внимателни движения окървавената ми ръка. Чак сега успях да

прокарам малко въздух през здраво стиснатото си гърло.

— Аз... аз не зная — произнесох с тъпо изражение. — Аз...

По-нататъшните думи бяха погълнати от нов пристъп на кашлица. Мария се отдръпна и ме погледна изумена.

— Но какво ви е... как се чувствате? Ох, Господи, трябва да ви отнесем в къщата. Веднага!

Следващите няколко минути преминаха като в мъгла. С мъка се изправих на нозе и поех в хладното утро, праметнал дясната си ръка през врата ѝ. Лявата, разбира се, се полюшваше безжизнено край тялото ми. Тревата бе влажна и студена, свежийт, чист простор ми подежда ободряващо и прогони мътилката от моя мозък.

Когато приближихме дома, дамата извика за помощ. Някакъв мъж, който ми заприлича на филипинец, надникна през един от прозорците и се облеци в нас с подпухнали очи. Ала само след секунда проумя какво се иска от него и дотича в двора.

Що се отнася до мен, оставих се да ме водят, правейки каквото мога. Влязохме вътре и те ме положиха на дълъг копринен диван. Стиснах зъби, докато сеньора Посадор разрязваше окървавената ми пижама, а след това се зае да промива раната с бяла кърпа и топла вода, донесени от същия този филипинец. Появиха се марли, бинтове, мехлеми. Скоро се присъедини и пълна жена със загрижено лице, която, кой знае защо, ми напомни за съпругата на Шишкото Браун. Тя ми помогна да седна, после сервира чаша бренди.

Едва сега погледнах към простреляното място. Куршумът бе излязъл от другата страна, оставяйки в кожата аленееща диря вместо очакваната дупка — за щастие, без да разкъса мускула отдолу. Можех даже да си движа ръката, щом я превързаха. Ех, с известни затруднения, но без особена болка.

През цялото време Мария ме наблюдаваше с почти безизразна физиономия.

— Няма да ви моля за извинение, Хаклит — заговори накрая тя. — Едва ли знаете, че преди доста години, скоро след като се прибрах в Агуасул, ми устройха засада. Биха ме жестоко, получих тежка контузия в черепа, а после ме захвърлиха с надеждата да издъхна.

Тук Посадор вдигна длан и отметна назад лъскавите си черни коси. Сетне раздели два от кичурите над челото, за да ми покаже

червеникав, отдавна зараснал белег, който минаваше по цялата дължина на скалпа ѝ.

Дамата задържа малко ръката си, сякаш да подчертае пред мен значението на своите думи.

— Затова стана така — произнесе с равен глас. — Не бях идвала в тази барака, откакто изгоря Радио-телевизионният център. Но снощи чух някакъв необичаен шум и реших да проверя... дали не е влязъл неканен гост. Навярно беше глупаво от моя страна да излизам сама, ала какво можех да сторя? Когато наближих, зърнах пресни драскотини около бравата, като че се бяха опитвали да я отворят с неподходящ ключ. Тогава се върнах, взех пистолета и... останалото ви е известно.

Кимнах. В чашата до мен имаше още мъничко бренди. Изгълтах го на един дъх.

— Сигурно съм ви изплашил, замахвайки с желязната тръба. Кой ли го е направил? Искам да кажа, кой ли ме е отвлякъл и довел чак тук?

— Ще разберем — отговори Мария Посадор и гласът ѝ звучеше като трошач се лед. — Няма начин да не разберем.

Настъпи тишина. Пълничката жена с грижовното лице донесе голям поднос. Върху него беше подредена пъстра закуска: горещо кафе, няколко стъклени кани със сокове и множество купички, където забелязах най-различни студени ястия. Богата работа.

— Сеньор Хаклит, изпийте си кафето — посъветва ме Мария. — То ще подсили укрепващото действие на брендито.

Почувствах, че треперя, макар в стаята да бе съвсем топло.

— Вижте какво — досетих се аз. — Ако не бе оголеният електрически кабел на пода, върху който стъпих, сега щях да съм мъртъв. Сто на сто.

Тя кимна уморено.

— Предполагам, че точно това са желали.

Нещо прецрака в мислите ми и просто не успях да сдържа изуменото си възкликание:

— Дали цигарата, която ми предложихте снощи, не е била с наркотик?!

Надигнах се, обзет от нови подозрения. Но Посадор продължаваше да ме разглежда с невъзмутимо спокойствие.

— Не, доколкото ми е известно. На никого не съм оставяла моята табакера нито за миг. Пък и откъде ще знаят със сигурност, че тъкмо Бойд Хаклит, а не някой друг ще я запали?

— Вие го знаехте — подчертах аз. Пак настъпи тишина.

— Така е — призна тя. — Хм, тогава защо не ви застрелях?

— Ами... да речем, че не сте искали да си създавате сериозни неприятности. — Най-после си дадох сметка за глупостите, дето издрънках.

— Разбира се, че не — беше хладнокръвният отговор. — Вие сте оръжие в една борба, която всеки момент заплашва да се превърне в открита гражданска война. Достатъчно агуасулци ви мразят по този повод, та едва ли ще е трудно да се намери подходящ убиец. Не, сеньор! Вашата смърт е трябвало да насочи уликите към мен! Но именно тук планът се провали. Нищо не им пречи обаче да пробват отново. Ако ме питате, най-добре ще бъде да напуснете страната веднага, още днес, макар това да е свързано с куп формалности... Съжалявам, че бяхте въвличен в подобни истории. Както казахте в последния ни разговор, всички ние сме играчки в ръцете на безличните сили.

— Не мисля, че конкретната мощ е безлична — поправих я мрачно. — Що се отнася до моя милост, аз съм жертва в играта на съвсем реални люде — също като ония актьори, нагърбили се с ролите на различни фигури по време на шахматното представление в Президентския дом! Каква според вас е тази незнайна сила, която ме е пренесла тук чак от хотелската стая и ме е оставила в такова положение, че да събудя съмненията ви за нова засада? Зад това дело стоят хора: Естебан Диас, Вадос или някои други. Те са *местели* мен и вас тъй, както се местят дървените пионки по черно-бялото табло!

— Сеньор — вметна Мария, — трябва да знаете, че през двайсетгодишното си управление el Presidente ръководеше нашата страна с видими и невидими средства — при подкрепата, разбира се, на покойния Алехандро Майор. Вождът не се занимаваше да прехвърля отделни личности, ами цели човешки маси. В началото аз също имах подобни на вашите съмнения, но по онова време бях съвсем млада и съпругът ми...

Гласът ѝ потрепери, тя млъкна.

— На шестнайсет? Или седемнайсет? — попитах я тихо.

Посадор кимна, без да ме поглежда.

— На седемнайсет. Омъжих се твърде рано. Колко неща се промениха оттогава, Господи! Бях се заклела, че ще следвам своя избраник навсякъде, после, че ще нося само черно, докато умра, дори ми минаваше мисълта да вляза в манастир... О'кей, вижте ме сега — Мария размаха изящна ръка, сочейки добре ушитото сако, елегантните панталони, всички признаци на финес и лукс.

Стиснах в шепи голямата гореща чаша с кафе, наслаждавайки се на топлината ѝ. Скоро обаче почувствах парене там, където дланите ми бяха ожулени.

— Довчера мечтаех да си тръгна час по-бързо от Сиудад де Вадос — заговорих аз — и никога повече да не стъпвам в Република Агуасул. Днес вече не ме интересува дали ще си получа хонорара. Разплатата, която искам, е малко по-различна, макар още да не зная с кого ще уреждаме сметката. Все някой ще бъде. Някой ще плати за всичко това.

[1] Лека нощ. ↑

[2] Майко Божия! ↑

XXXI

Пълничката жена се появи отново, ала този път лицето ѝ беше по-скоро разтревожено, отколкото загрижено.

— Сеньора! — възкликна тя. — Пред вратата има полицейски коли! Панчо се опитва да ги забави, но едва ли ще е задълго.

— Сигурно са ги известили, че в бараката ни лежи труп — досети се веднага Мария Посадор. — Хайде, бързо в мазето! Обзавела съм малко скривалище долу тъкмо за такива случаи.

Още недовършила тия думи, и аз се надигнах. Въпросното място се оказа доста уютно — добре проветрено и затулено от любопитни погледи. Бе реликва от далечните дни, когато собственичката е вярвала, че Негово превъзходителство вижда в нея заплаха, която трябва да бъде елиминирана на всяка цена.

— Аз самата никога не съм го използвала — призна ми тя. — Инак много хора са се крили, все политически противници на Вадос. Жалко, че Браун не можа да се спаси тук...

Не чух останалото, защото се пъхнах вътре.

Бях твърде непохватен заради ранената си ръка. Наложих се да кисна напрегнато повече от час и през цялото време се ядосвах, че нямам у себе си цигари.

Най-сетне филипинецът дойде да ме повика. Внимателно ми помогна да се кача горе, където Мария ме очакваше седнала в едно кресло, с димяща между елегантните ѝ пръсти цигара и замислено изражение.

— Ще опитате ли да познаете — бе първата ѝ реплика — кой се е загрижил толкова за вас, че да изпрати полицията да ви търси? И то при мен?

Поклатих глава. Откъде да знам?

— Сеньор Ангърс.

— Божичко мили! Предполагам, че са скалпмили някое глупаво оправдание — като например, че вие сте била последният човек, с когото съм разговарял снощи?

— Виждам, че познавате добре манталитета на господата полицаите. Естествено тези хора боравят най-вече с догадки. Засега успях да ги отпратя и трябва час по-скоро да премахнем следите от изстрела. Навярно е останала дупка в стената, може да има и нещо счупено, не зная. А, ченгетата споменаха, че някой бил чул гърмежа. Както за вас, така и за мен ще е по-сигурно, ако продължавате да се криете още известно време.

— С удоволствие ще избягвам копоите поне до довечера — рекох аз. — Но тогава ме чака среща, която не бих желал да пропусна за нищо на света. Поканен съм на малко тържество в Президентския дом и смятам да кажа на Вадос какво мисля за неговия любим град.

Мария Посадор се усмихна.

— Доста рано в живота научих, че човек всъщност се забърква по-надълбоко, отколкото възнамерява. Така е, защото сме строго зависими от реалността. Макар че ни се иска да е иначе. Винаги обаче се натъкваме на неизбежни препятствия или задължения. Дори да напусна отново Агуасул и да заживея някъде другаде, където никой не ме познава, аз пак ще бъда обвързана със старите си представи, с мисълта за неизпълнения дълг... — В топлите ѝ виолетови очи се четеше тиха печал. Помълчахме. — О'кей — произнесе с решителен глас тя. — Ще останете вкъщи до вечерта. Хм, явно ще ви трябват някои неща (дрехи и прочие), но аз ще се погрижа за тях. Щом дойде време да потеглите за Президентския дом, ще извикам кола. Шофьорът е дискретен, каквото и да се говори в града за изчезването ви, няма да задава излишни въпроси.

Полицията се връща още два пъти през този ден: веднъж, въоръжена със заповед за обиск, в която се уточняваше, че издирваният субект съм аз, а после — в лицето на самия el Jefe. Капитанът се извини на сенъора Посадор за безпокойството и ѝ съобщи интересната новина, че Вадос стоварил целия си гняв върху него. Той, разбира се, бил доволен, че не са ме открили тук.

Скоро донесоха обещаните дрехи — вечерен костюм, взет под наем от някаква фирма, който ми се стори чудесен. Облякох го още преди О'Рурки да си тръгне и останах очарован от крайния резултат.

Ръката ме болеше, беше се схванала и трудно подвижна, но за щастие кръвенето от раната вече бе спряло.

Понеже не знаех кога точно да пристигна пред дома на el Presidente, предположих, че осем е подходящ час, и Мария Посадор се съгласи с мен.

Дамата предложи да ми заеме пистолета, обаче ѝ отказах: за разлика от хора като Ангърс не изпитвах никакво желание да играя на стражари и апаши, а и нямаше къде да го скрия. Сигурно щях да предизвикам суматоха, ако се бях осмелил да проникна въоръжен при Вадос. Пък и нали тази вечер смятах твърдо аз да задавам неудобните въпроси?

Поръчаната кола се появи съвсем навреме. Мария ме изпрати до вратата с преbledняло, напрегнато лице.

— Знаете ли, малко ви завиждам — подхвърли тя. — Има и някои предимства в това да си човек без корени. Събитията в моята страна ми причиняват болка — още повече защото осъзнавам, че опитам ли да променя някак нещата, само ще ги задълбоча. Ще се върнете ли насам, или предпочитате хотелската стая?

— Ще отида в хотела — рекох аз. — Мисля, че хората ще престанат да се тревожат за мен след онова, което възнамерявам да кажа на Вадос. Ех, надявам се.

— В такъв случай ви пожелавам успех. Бъдете спокоен — скоро ще узнаем кой ви е докарал тук с намерението да ви премахне, стига туй да е възможно. *Nasta la vista, у...*

Тя не довърши своето изречение, обърна се рязко и пое към къщата, клатейки загрижено глава.

Невероятна дама, помислих аз, докато се настанявах в колата. Едно от първите неща, направили ми впечатление у нея, бе начинът, по който предизвикваше уважение не към женствеността си, ами към самата себе си. Можех да помечтая как отношенията ни се развиват по хиляди други пътища. Да, просто да помечтая... Например пристигнал съм в Агуасул не по работа, а на почивка. Подобен ход би означавал, че ще рухнат задръжките, които си бях наложил съзнателно. И това се беше случвало — приятно прекарани вечери с някоя нова позната, кратки и неангажиращи връзки, — само дето сега съжалявах, че никога не съм попадал на толкова очарователна и умна партньорка както Мария Посадор.

По дяволите! Все пак имах смътното усещане, че щом всичко свърши, двамата ще си останем добри приятели, което ми изглеждаше като честно (даже великодушно) възнаграждение за моите преживелици тук.

Не трябваше да пътуваме много дълго към Президентския дом. Дори не бях се отърсил от мислите си и вече минавахме покрай първия пост на портала. Там изобщо не ни спряха — комай още ме очакваха. Във всеки случай охраната не прояви никаква изненада.

Един бодигард показва на шофьора къде да паркира. Преди да се кача на терасата, погледнах към просторната ливада и забелязах, че шахматното поле отново е разгънато. Под лъчите на мощни прожектори няколко души изпълняваха ходовете от поредната игра.

Преценен откъм фасадата, домът имаше традиционен вид — редица мраморни колони, но същевременно бе лишен от дразнеща натруфеност. В прохладния, ярко осветен преден хол се прехласнах във великолепната скулптура на някакво божество на инките, заобиколена с разцъфнали цветя. Те бяха подредени наоколо като дарове от възторжени поклонници. Прислужникът, който ме доведе дотук, влезе в залата, за да обяви пристигането ми.

Не бях съвсем подготвен за последвалите събития.

Вратата, през която изчезна човекът, се отвори подир миг и той отстъпи назад, сподирян по петите от едър мъж — вероятно главния иконом, ако се съдеше по осанката и костюма му. Лицето му обаче беше в пълен контраст с всичко останало. Щом ме съгледа, мъжът се закова объркан на прага.

— Сеньор Хаклит! — възкликна изненадано. — Сигурно... нещо ви е попречило, нали?

— Възпрепятстваха ме — отвърнах аз. — Но това се случи сутринта. Сега вече съм у вас. Защо се притеснявате?

— Сеньор, вечерята беше... току-що... Ще съобщя на Негово превъзходителство президента...

Какво му ставаше пък на този? Прекъснах го с решителен жест:

— Не си правете труда. Вадос и бездруго пропусна да уточни часа. Ако трябва да поднасям извинения, оставете ги на мен. Къде е той?

Същевременно пристъпих напред. Икономът се опита да ме спре, но аз го заобиколих, усещайки нарастващо напрежение. Преди да

изпълни докрай намеренията си, бях прекрачил оттатък.

— Buenas tardes^[1] — казах бодро и огледах сцената.

Намирах се в просторно преддверие, завършващо с двойни врати. Пред лакираните им правоъгълници бе подредена голяма маса. Гостите тъкмо отпиваха аперитива и се готвеха да започват с ястията. Всички вдигнаха лица към моя милост.

Естествено Вадос беше тук, опулен като риба на сухо, с бледа физиономия и треперещи ръце. Отдясно забелязах половинката му, великолепна във вечерната си рокля, която струваше поне хилядарка. Присъстваше и Диас, издължените му черти бяха застинали в почти комично изражение. Зад него седеше Пабло Гарсия, който повече от всякога приличаше на учител със своите очила с изпъкнали лещи — зад тях ме гледаха чифт усмихнати очи. Видях още една жена, вероятно съпругата на министъра. И, разбира се, много прислужници.

Часовникът върху стената показваше осем без пет.

Сведох поглед към блестящо подредената маса и започнах да броя столовете — бяха точно колкото хората в стаята. Тогава у мен се надигна хладна увереност.

Избрах ужасно дългия миг, преди някой от присъстващите да дойде на себе си, за да произнесе фразата, която бях обмислял през цялото време:

— Съжалявам за разочарованието, но аз не съм мъртъв.

Естебан Диас се прекръсти с трескаво движение, докато Гарсия, сеньора Вадос и непознатата жена нададоха в синхрон викове на изумление. Само вождът запази външно спокойствие. Върху челото му изби едва забележима пот, ала когато заговори, гласът му не трепваше:

— Мъртъв ли, драги Хаклит? Нима е имало покушение срещу вас?

Усещах, че в момента владее положението. Изпълни ме някакво неземно просветление, сякаш умът ми се движеше с няколко секунди пред настоящето и улавяше всички възможни последствия на онова, което казвах или вършех, осигурявайки ми по такъв начин избора на единствено верния път.

— Мъртъв — повторих аз. — Señor Presidente, не бях ли поканен на вечеря?

— Да, разбира се.

— А съобщихте ли на прислужниците, че съм сред поканените?

— Естествено! Но не виждам защо...

— Само че забравихте да уточните часа. Предположих, че в осем ще бъде най-подходящото време. Сега е... — за секунда хвърлих око на циферблата — осем без четири. Изглежда, сте се отказали да ме чакате. Si, тъкмо вие. Не охраната отвън, понеже тя не беше изненадана.

— Уважаеми Хаклит, вие очевидно сте преуморен...

— Или може би нареждате на персонала да поставя столове за гостите едва когато те пристигнат?

Пабло Гарсия, който чак сега осъзна смисъла на този странен разговор, завъртя глава и почна да брои местата, промушвайки въздуха с пръст. Аз обаче не гледах към grosмайстора, ами към Диас, на чието издължено, високомерно лице се четеше смутено примирение.

Вадос докосна мустачките си с треперещи пръсти.

— Що се отнася до часа на пристигането ви, сеньор, вярно, грешката е моя — позволете да се извиня. Но за останалото смятам, че правите от мухата слон. От полицията ни съобщиха, че днес не са могли да ви открият никъде, били сте изчезнал от стаята в хотела. Даже имаше някакво... някакво анонимно обаждане, че сте отвлечен. Затова...

— Слушай, настойнико на стъклото и бетона — прекъснах го рязко, зарязал всякакви условности, — и аз ще ти разкажа интересни неща за столицата, която величаеш като собствено отроче. Стремиш се да я управляваш така, както някои управляват шахматна партия, отредил си на своите нещастни съграждани ролята на пешки и властваш над действията и дори над мислите им, сякаш са изрязани от дърво фигури. Опитва се да постъпиш по същия начин и с мен, ала тук допусна най-голямата си и последна грешка. Не съм дошъл при тебе, за да седя на масата ти и да се наслаждавам на твоите изкусни ястия. Дойдох да ти кажа, че човекът не е пионка и ако се стараеш да го превърнеш в такава, рано или късно той ще скочи и ще те заплюе в очите.

В този момент Диас — мъж с тяло на кон, огромен като канара и достатъчно як, та да изтръгне дърво с корените, — Естебан Диас опря едрата си длан на сърцето, затвори клепачи, сгъна крака и се просна в

безсъзнание върху безупречно изпънатия килим. Е, да върви по дяволите. Хич не ми пукаше...

Бях намислил, след като произнеса тия думи, да се обърна и да напусна височайшия дом, а след това и Сиудад де Вадос. Ако го бях сторил, никога нямаше да разбера какво въздействие оказаха моите слова (подбрани случайно, почти напосоки) върху el Presidente.

Двама прислужници изтичаха и се помъчиха да изправят на нозе рухналия гост, но се залюляха под голямата му тежест. В стаята цареше абсолютна тишина, стига да изключим тяхното пъшкане и сумтене. Задържан от внезапния припадък на министъра, едва сега погледнах лицето на Вадос, за да открия, че е посивяло по краищата като някоя обрулена от вековете статуя.

Ала същевременно на това лице се четеше облекчение, сякаш великан бе свалил неимоверен товар от плещите му.

— Acta est fabula^[2] — произнесе той. — Не мисля, че съжалявам.

Посъвзелият се Диас надигна врат и вторачи мътния си поглед в президента.

— Осведомиха ни — продължаваше вождът, без да откъсва очи от него, — че дори ако само един от тях узнае истината, всичко ще свърши. Алехо го каза, нали така, Естебан?

— Много пъти — болезнено изстена едрият мъж. — Много пъти.

— Какво пък, днес тази истина е разкрита — Вадос се обърна към мен и физиономията му се озари от мъртвешка усмивка. — Бяхте несправедлив към нас, сеньор. Вие не сте някаква обикновена пешка — вие сте кон.

[1] Добър вечер. ↑

[2] Представлението се свърши (лат.). — Б.пр. ↑

XXXII

Последните думи прозвучаха като във вакуум. Те нямаха никаква връзка с предишния ни диалог. Но изглежда, че властниците очакваха да отговорят нещо. Измина почти цяла минута, преди смисълът на казаното да стигне до съзнанието ми.

— Кон ли? — повторих с глупаво изражение.

— Ah, Dios mío!^[1] — извика Диас сподавено и се изправи на крака. Сетне тръгна, олюлявайки се, към Негово превъзходителство и сигурно щеше да го удари, ако поредният пристъп на слабост не го накара да се подпре на креслото. — Не вярвах, че Хаклит знае, и така се оказа, Хуан, глупако! Пришълецът просто не е знаел нищичко!

Той сведе глава и я поклати бавно. Стори ми се, че ще се люшка вечно.

Имах чувството, че всички останали в стаята не съществуват, че са само сенки на призрачни фигури. Сякаш Вадос, министърът и аз се намирахме в ярко осветен от прожектор кръг, докато Гарсия, жените и прислужниците бяха в здрача, откъдето не можеха да излязат. В това ослепително сияние успях да различа дори порите върху лицето на el Presidente. От тях непрестанно струеше пот, изстисквана от ужасно напрегнатите мускули под кожата.

— Още утре ще започне стрелбата по улиците — произнесе с леден глас Вадос. — Ох, вече ми е все едно, Естебан. Ти твърдиш, че чужденецът не е бил информиран, аз пък съм уверен, че всичко му е било известно — във всеки случай достатъчно, за да ни унищожи. През последните няколко дни бремето върху плещите ми беше направо непосилно. В началото мислех, че така е по-добре, отколкото моят красив град да бъде разрушен от гражданска война. Да, точно така смятах тогава. Но онези, дето загинаха заради нас, издъгнаха в невежество, без право на избор. Виж, ако имаше война, поне щяха да знаят за какво умират — и сами да вземат някаква страна.

Малко по малко вождът се овладяваше и накрая се сети за останалите присъстващи в залата. Извърна лице и се усмихна на жена

си, ала чертите му бяха разкрити в мъчителна гримаса, сякаш тази усмивка му костваше невероятни усилия.

— Консуела, не става дума за нещо, което трябва да те безпокои, нито теб, Пабло, или вас, мадам — добави той, като кимна към непознатата. — Мисля, че е време да започнем вечерята. Джейми! — нашият домакин щракна с пръсти към един от прислужниците. — Отведете сеньор Диас отгътък, нека си почине там. Занесете му бренди и разхладителни напитки и позвънете на доктор Руис, ако пристъпът се повтори. Що се отнася до вас, Хаклит, ще ви помоля да ме придружите.

Очаквах, че Диас ще протестира, той даже вдигна глава, но бързо се отказа. Забелязах, че бе разкопчал своята риза и опипваше нервно мъничкия златен кръст на шията си.

Вадос не си даде труда да провери дали ще бъдат изпълнени нарежданията му, а напусна стаята през вратата, през която бях влязъл, и аз го последвах. Все още не разбирах какво точно става, обаче имах известни подозрения. Подозрения, граничещи с кошмари.

Пресякохме преддверието, минахме през друго помещение, което беше сякаш огледален образ на гостната, и стигнахме съвсем същите двойни врати, само че заключени. Негово превъзходителство се справи с тях, разтвори ги широко назад и запали осветлението.

Тази стая бе мебелирана като всекидневна, с ниски кресла и малки масички, но освен това зърнах остъклена библиотека и висок масивен шкаф с металически страни, които издаваха предназначението му. Вадос се зае да наглася циферблата на ключалката, дишайки тежко.

Наистина не знаех какво да очаквам и тъпчех зад него, готов да побягна, ако извади от своя тайник оръжие.

Сетне солидната преграда се отмести, за да разкрие множество рафтове с папки, купища документи от най-различен вид — както и шахматна дъска, върху която бе подредена някаква партия.

Един продължителен миг el Presidente съзерцава дъската, уморено подпрян на шкафа. Аз стиснах юмруци. После във внезапен изблик на ярост (или може би на самопогнуса) той я вдигна и я запрати в стената. Пешките и останалите фигури се разпръснаха с приглушен тропот из цялата стая. Царе, коне, дами...

— Сякаш съм на изповед — прошепна едва чуто, изтривайки с трепереща длан челото си.

Още стоях до прага. Скоро вождът се извърна към мен и на лицето му грееше непресторена усмивка.

— Приближете се, сеньор Хаклит, ще ви покажа нещо. Вие сте причината и главният фактор за моето спасение. От дълго време нося в душата си една голяма вина. Бях си позволил да оспоря всемогъществото на боговете. Ето! Вижте! Сега ще разберете всичко! — Пристъпих колебливо, изпълнен със съмнения за целостта на неговия разсъдък. — Прелистете документите в шкафа. Не е необходимо да ги четете, само им хвърлете око и ще схванете същината.

Все още се двоумях, но той се пресегна нетърпеливо, измъкна напосоки някаква папка и ми я тикна под носа. Беше доста тумбеста. Погледнах за надписа. Най-отгоре бе нанесено с дебел флумастер „Фелипе Мендоса“; по-долу, пак на ръка, бяха добавени две различни бележки.

Първата гласеше: „Черен царски офицер“, а втората: „Взет“.

— О, не! — извиках удивен. После, почувствал неочакван прилив на енергия, настоях: — Искам да видя всички папки.

Вадос ми стори място, потривайки машинално ръце, докато аз се ровех трескаво из рафтовете. Най-сетне открих корицата, озаглавена „Бойд Хаклит“. Под името си забелязах също такива кратки бележки.

„Бял царски кон.“

„Взет.“

Оставих папката на Мендоса в шкафа и разгърнах своята. Тя беше разделена на две части. От едната страна имаше плътен сноп от ситно изписани листчета, чието съдържание почти не можах да прочета — твърде много съкращения, пък и почеркът бе разкритен. Във втората лежеше моето досие. Вътре намерих фотокопие на писмото, което бях изпратил до Градския съвет, когато кандидатствах за тази задача, плюс копия на въпросника, попълнен лично от мен, факса, с който ме уведомяваха, че съм приет на работа, и договора. Разбира се, помнех отлично за съществуването на тия документи, така че те не ме изненадаха с нищо.

Но изненадите дойдоха по-нататък.

Някой, изглежда, ме беше следил през трите дни в Маями, преди да пристигна тук. Същият тип (или друг) си бе направил труда да прескочи до Ню Йорк, за да се срещне с последния ми работодател. И

не само толкоз, ами и да разпита половин дузина мои бивши колеги в Щатите. Докладите бяха подписани с познато име.

Флаурс.

Човекът, който седеше до мен в самолета, когато летях насам.

Подписът на този Флаурс се мъдреше и под най-забележителния от цялата сбирка документи. Това бе напечатан на машина лист със следния текст:

„Уважаеми господине!

Съгласно вашата заповед аз събрах подробна биографична справка за лицето Бойд Даниел ХАКЛИТ — специалист по уличното движение. Като се имат предвид огромните разстояния между отделните местоназначения, срещнах сериозни пречки при проучване на кариерата му извън САЩ. Няма съмнение обаче, че той се ползва с великолепна репутация в своята област. Повечето от изказванията по негов адрес бяха направо възторжени.

Ако говорим за лични връзки и предпочитания, изглежда, че Б. Д. Хаклит преднамерено избягва създаването на каквито и да било близки взаимоотношения, докато работи върху всеки един от проектите. Това вероятно произтича и от начина му на живот: той отделя средно седем-осем месеца в годината за труд, а останалото време — за продължителна почивка. Вън от съмнение е също така, че естеството на неговата професия го е превърнало по същество в наемник и още сега смело мога да заявя, че ще бъде лоялен изцяло и единствено към своя работодател.

Що се касае до информацията, която специално ми беше поръчано да потвърдя, макар австралийският му произход да предполага вродена непоносимост, фактът, че е живял в такива страни като Египет и Индия, подсказва възможни отклонения от първоначалната нагласа. Трудно ми е да дам окончателно становище в някоя посока въз основа на наличните сведения. Все пак не бива да се забравя, че наученото през детството остава завинаги. Ако

не друго, можем да се надяваме поне на презрително отношение към «туземците». Което напълно съвпада със съответните ви изисквания.“

Вадос не откъсваше поглед от мен, докато четях доклада. Щом вдигнах глава, открих, че черните му очи внимателно опипват лицето ми.

— Да, Бойд Хаклит — подхвърли спокойно той. — Именно в заключенията на агента се криеше грешката ни.

— Този дребен копелдак Флаурс! — просъсках ядосан аз. — Ако знаех, щях да го изритам от самолета!

— Не му се сърдете. Човекът просто изпълняваше заповеди. Моите заповеди.

El Presidente се отпусна върху стола и посегна към копчето на звънеца.

— Нещо за пиене, сеньор? — предложи ми. — Готов съм да отговарям на различни въпроси.

— Не искам да пия. Интересуват ме само вашите обяснения.

— Да не се опасявате, че ще ви отровя? — Той се усмихна вяло. — Това са спомени от миналото. Е, както обичате. Моля, седнете.

Извадих още няколко папки, поставих ги на масата и се разположих зад тях. Прегледах имената отгоре, обаче те не ми говореха нищо. Умът ми беше прекалено зает да ме убеждава, че не сънувам.

— Сигурно няма да разберете доста от подробностите, които ще ви кажа — поде с въздишка Негово превъзходителство. — Ще ми простите забележката, но вие в края на краищата сте човек без корени, без истинска родина. Изоставили сте своя дом и сте тръгнали по света, за да предлагате под наем уменията си. Сгрешихме в преценката си до каква степен ви е променил този начин на живот, лишавайки ви от шанса да затвърдите наученото в младостта. И дали не стана по-добре, че сбъркахме с вас, макар...

— Вижте — прекъснах го аз, — омръзна ми да слушам все едни и същи баналности по мой адрес. Искам да знам какво означава всичко това — почуках с пръст по документите на масата. — Доколкото схващам, тук пише, че вие сте играли на шах с живи човешки същества.

Даже сега, докато произнасях последните думи, долових недоверието в гласа си. Сякаш излизаха от нечие чуждо гърло.

Хуан Себастиан наведе глава.

— Точно така — прошепна той.

— Вие побъркан ли сте?

— Може би. Но не в смисъла, в който го казвате. Сеньор, вече съм ви споменавал, че гледам на Сиудад де Вадос като на собствен син. Ако имахте син, бихте ли желали да го видите уплашен, наранен, дори осакатен за цял живот? Това поне сигурно ще разберете. Аз обичам страната си! Управлявам я от години — навярно неведнъж съм грешал, обаче успях да постигна немалко велики неща там, където други на мое място щяха да лепят и кърпят, докато накрая се получат ужасни грозотии... Ех, после избликна растящото несъгласие, взаимната омраза, породена от фактор, който не бях предвидил и много исках да оправя. Става дума за селяците, настанили се неканени в моя град сякаш бацили в кръвта. Да, те също са рожби на тази държава, ала са и войници на президента, а аз воювам. Сражавам се с вековната изостаналост, Хаклит! Понякога ме питат: „Защо построихте новата столица, щом в Астория Негра смърдят бордеи и крайните квартали в Пуерто Хоакин са свърталище на престъпници?“ Нима сбърках? Какво знаеше светът за Агуасул, преди да се появи Сиудад де Вадос? Че е петно на картата и толкоз! Никаква търговия, никакви инвестиции отвън, нищо освен селяните, газеци със своя добитък из дълбоката кал... О, да, имахме нефт, но даже и той не ни принадлежеше — експлоатираха го чужденци, които разполагаха с необходимите средства. В замяна ние получавахме шепа жалки грошове. Може би не сте били информиран, драги сеньор. Така изглеждаше тая страна преди двайсет години. Днес притежаваме една четвърт от всички нефтодобивни инсталации тук, а утре те ще бъдат наши и само наши. Виждах с очите си светлия ден. Събарях онези, дето се изпречваха на пътя ми, защото вярвах, че мога да осъществя своята мечта. И щях да успея, ако не беше неимоверната тежест, завързана за краката ни. Сигурно и други са ви казвали, че сме на ръба на гражданската война...

El Presidente млъкна, после продължи:

— Всъщност аз не съм дошъл да търся оправдания, ами да ви запозная с фактите. По-нататък вие ще преценявате сам. Диас е добър

човек. Той също обича Агуасул, нашата мила родина. Но за разлика от мен се вслушва в жалните крясъци на всички тези дребни хорица и е обзет от желание да припка при тях и да ги успокоява. Хубаво, хубаво! Обаче аз знам едно: заради всеобщото щастие някои ще трябва да страдат. Да предположим, че не бях отделил средства за вашия проект — какво щях да правя с парите? Да раздам по десет доларос на ония четиристотин хиляди гладуващи в Астория Негра и Пуерто Хоакин? Е, те ще ги пропилят и край, нищо няма да остане. После някаква богата компания, решила да построи у нас филиал, с който в страната ни ще потекат не нашите жалки четири милиона, а много повече (при това по-силни, северноамерикански долари!), ще избере например Бразилия. Защото, хм, Сиудад де Вадос е понижил жизнения си стандарт. О, не, сеньор!

Вождът инстинктивно се озърна назад.

— Стига Диас да беше тук — поясни, — сигурно пак щяхме да се счепкаме на тази тема... И какво се получи накрая? Естебан ме заплаши, че ако не изпълня онова, за което моли, той щял да ме принуди. Или да ме свали от власт и да го изпълни сам. Нима трябва да бомбардират любимия ми град? Необходимо ли е по улиците да се въргалат изкормени трупове на жени и деца? Нагледал съм се на такива неща в Куатровиентос, преди да стана президент. Видях изхвърлени през прозорците хора, видях застреляни малчугани, докато са плачели за милост. Или може би да постъпя, както действат в съседните страни — да убия Диас, за да се отърва от неговата опозиция? Но той е свестен човек! Толкоз години работихме рамо до рамо, едва отскоро между нас се появи омраза. Започнахме да се караме на съвещанията в кабинета и веднъж Алехандро Майор (когото вие помните добре, мир на праха му) ни събра с Естебан. Тогава ни предложи...

Домакинът стисна юмруци, а вените му изпъкнаха и се свиха на възли. Не гледаше към мен. Явно преживяваше отново онзи момент.

— Алехо ни каза, че щом не умеем да решим разногласията си без борба, нека поне в нея се придържаме към известни правила. Добави също, че и двамата сме знаели вече едни *правила*, които му се стрували подходящи за случая. После заяви, че той не можел — о, не забравяйте, сеньор, че тоя човек беше навярно най-великият познавач на политическата машина! — та значи не можел да определи с точност

какво ще предприемат всички членове на нашето население на следващия ден. Но затова пък било съвсем реално да се насочват действията на онези от тях, за които е събрана достатъчно информация.

Представих си как е изглеждал доктор Майор, докато ги е запознавал с предложението си: блеснал поглед зад очилата, лъщящо от вдъхновение лице и треперещ глас. Може би се е боял да не изпусне предоставилата се възможност да извърши уникален експеримент по държавно управление.

— Някои биха го нарекли безумие — подзе пак el Presidente с дрезгав тон. — Ала ние решихме, че по-добре такова безумие, отколкото някакво друго, по-кърваво. Не желяех да видя моя Сиудад де Вадос разрушен от гражданска война, а Диас не искаше да загуби своите хора. Ето защо се съгласихме и дадохме тайна клетва — ще продължим схватката си върху квадратите на града, който ще ни служи за шахматно табло, но никой не бива да узнае за нашата игра...

Прекъснах го, все още невярващ, че всичко това е истина, и подхвърлих с глупаво изражение:

— Снощи по време на турнира забелязах, че присъстващите в залата бяха разделени по цветове...

— Да, половината от населението на Агуасул е тъмнокожо, останалите са бели. Както ни каза Алехо: не можеш да предвидиш кога ще огладнее или ожаднее някой, освен ако не знаеш кога за последен път се е хранил и пил. Същото важи и за много други неща. Обаче можеш да твърдиш с увереност, че щом е жив, рано или късно индивидът ще почувства глад и жажда. Разбира се, има редица фактори, които не подлежат на промяна — онзи, дето мрази религията, винаги ще ненавижда и поповете, независимо дали е болен, пиян или трезвен. О, колко дребен и маловажен изглежда човек, погледнат по такъв начин! Стига да го бяхте чули тогава, Хаклит (а ние го слушахме внимателно, защото той беше моята дясна ръка повече от двайсет години), навярно щяхте да заявите, че е някакъв глупав мечтател. Гадател, претендиращ, че умее да предсказва бъдещето. Но ние помнехме на какво е способен и се съгласихме. Ако не бяхме го сторили, щяхме да разцепим Агуасул на две и подобно на кучето в оная Езопова басня, което от алчност изпуснало кокала в реката, да

изгубим всичко заради нашите препирни... Никой друг не знаеше, сеньор. Никой на света, преди вие да се досетите.

— Ама това е направо невъзможно! — произнесох с безпомощен глас. — Хора... личности, които... Ох, Господи!

— Сигурно ви се струва унижително, че и вие сте били лишена от воля фигура върху таблото? — кимна Вадос, гледайки ме втренчено. — Разбирам ви. Бихте могли да намерите утеха в мисълта, че пръв и единствен се ориентирахте накъде духа вятърът. А нещата са толкова прости, понеже можеш да ги ръководиш, без който и да било да почувства промяна в живота си. Така ми се искаше да вярвам в това! Най-напред ни бяха нужни хора, поддаващи се на управление от здрава ръка. Имахме ги. В Сиудад де Вадос законът се спазва от всички. Обособяването на две враждуващи страни също беше много просто. Както съвсем правилно отбелязахте одеде, в Агуасул е налице известно разделение по цвета на кожата — пълно или с малки нюанси. Все пак предпочетохме да си разпределим войнството според неговите лични симпатии. Някои като адвокатата Браун, макар и белолики и чужденци, играеха заедно с черните на Диас, докато други, родени тук, но затова пък привърженици на Гражданската партия, защитаваха бялата кауза.

El Presidente се закашля, преди да продължи:

— После се уговорихме всеки един от определените играчи да съответства на дадена фигура в шахмата. По такъв начин Алехандро Майор — сигурен съм, че не е предполагал какво ще му се стовари — беше моята дама, най-могъщата „персона“ на таблото, и притежаваше достатъчно власт, за да въздейства чрез телевизията, радиото и вестниците върху народа в страната. Споразумяхме се още, когато някоя фигура бъде взета, да се направи така, че тя всъщност да изгуби своето влияние. А това означаваше...

— Смърт! — извиках аз. Бях прочел десетина имена върху папките пред мен. Шишкото Браун беше мъртъв, мъртъв бе писателят Фелипе Мендоса и Марио Гуереро също...

— Да, за някои означаваше смърт — съгласи се мрачно Вадос. — Но не за всички. След първите няколко инцидента този изход ми се струваше по-лош дори от... Ех, няма значение, сега вече е минало. Та както ви изтъкнах, оказа се удивително лесно да се предвидят действията на която и да било от фигурите или тя да бъде заставена да постъпи по съответен начин. Ето например един от доста хитрите

ходове на Диас. Той искаше да... да вземе Марио Гуереро. Знаеше, че босът мрази Сам Франсис и че щом двамата бъдат събрани някъде, Гуереро ще го обиди. Ако пък спомене цвета на кожата, Франсис ще го удари в израз на необуздан гняв. Даже и да не беше го убил с юмрук, сигурно би го спипал по-късно, за да го довърши. При предишните случаи, когато са го засягали така, мулатът е губел всякакъв контрол над себе си, бягал е от две страни за подобни истории... Наистина не можех да си представя, че хората са чак дотам посредствени.

— А за мен какво ще кажете?

— О, вие се подчинявахте на заповедите, предоставихте ми плановете, които искахме от вас, и до известна степен се държахте според предвижданията ни. Ала понякога бяхте толкова труден! Никой не вярваше, че Браун би могъл да ви допадне — Шишкото бе съвсем различен от вас и тъй открито ненавиждаше конфликтите между расите. Вместо това вие се сприятелихте с него. Също и с Мария Посадор, вдовицата на победения съперник, на човека, който никога нямаше да построи този великолепен град. Предполагахме, че отношенията ви ще са хладни, най-много да започнете да я ухажвате и да бъдете отхвърлен. Но и тук не познахме! Стана така, че трябваше да се примирявам с непоправимата уязвимост на моя царски кон. Министърът Диас естествено побърза да се възползва. По-късно ви преместих само още няколко пъти. Накрая тази ваша слабост се обърна срещу Естебан. Той реши да ви свали от дъската, което според предварителната уговорка означаваше да ви отнеме възможността за активно функциониране, обаче постъпи необмислено и направо се провали.

— Хм... значи сте знаели кои са неговите фигури?

— Всички, с изключение на пешките. В началото се съгласихме, че силата и стойността на отделните пешки се менят в хода на двубоя и следователно можем да ги подбирате тогава, когато се появят на сцената. Но другите шахматни участници бяха определени предварително и се споразумяхме за мощта на всеки от тях — този процес продължи доста дълго, въпреки че Алехо се подвизаваше в ролята на посредник.

— Искате да кажете, че Диас е позволил противниковата дама да действа като... като съдия?

Вадос сви рамене.

— Давахме си сметка — обясни с нисък глас той, — че доктор Майор се интересува не от това кой ще победи, а от самата игра. За него тя бе върховна точка в цялата му кариера независимо от крайния резултат.

— Значи си е получил заслуженото.

— В известен смисъл.

Реших да сменя посоката на разговора.

— М-да... Не разбирам обаче как точно сте *премествали* някоя фигура — произнесох отчаяно. — Как, да речем, ме прехвърляхте между квадратчетата?

— О, нали ви казах, сеньор — вие бяхте много труден! Останалите се движеха почти сами. Знаех например, че дъртият Ромеро ще свали обвиненията от Марио с оправданието, че са политически шантаж, защото предния ден го поканих на вечеря и го чух от него. Но даже и да не беше стигнал до тази идея, аз щях да го подтикна към подобен ход. Освен това постоянно бях в течение на телевизионните предавания на Алехо. Въпреки че докторът не следеше как се развива играта — тя бе тайна между мен и Естебан Диас, — беше му известно за нейното съществуване и винаги действаше съгласно моите указания. По аналогичен начин постъпваше Диас с Кристофоро Мендоса от „Тиемпо“. Помнех, че Ангърс ненавижда Браун, смятайки го за предател: нали е бял и от англоезична страна, а същевременно се е оженил за индианка и предлага услугите си на негъра Сигейрас... Много пъти дори не съм принуждавал някоя фигура да се мести от едно поле на друго. Достатъчно бе да подхвърля някаква информация или приятелски съвет и скоро хората сами си вадеха нужните изводи. Например за да се справя с Хосе Далбан, трябваше просто да подшушна на Луис Арио, че именно бизнесменът (или негов верен човек) е подпалил Радио-телевизионния център. И туй беше голата истина! Съобщих я на Арио, а той навярно си е помислил: „След като полицаите не предприемат нищо, аз лично ще се заема и ще сложа край на полулегалния му занаят.“ Все пак, кълна се във Всевишния, нямах представа, че Хосе ще се самоубие!

— Искате да кажете, че сте се придържали стриктно към правилата на играта, макар да сте знаели, че тъкмо Далбан е причинителят на пожара, по време на който загина доктор Майор? — Гласът ми потрепери при тези думи. — Стигнали сте чак дотам да

отклоните полицията от разследването, за да се развържат ръцете на Арио?

— Вярно. Нали това ви обяснявам: изучавах внимателно ситуацията върху шахматната дъска, после се спирах на новия ход *и го извършвах* независимо от моментните желания и намерения на конкретния човек. Защото всеки от нас трябваше да обяви действията си пред партньора и да покаже точно какви последици ще предизвикат те. Сетне променях положението на съответната фигура върху таблото в шкафа, изчаквайки отговора. Но истинската партия се играеше навън в града — дъската тук служеше само за справки.

Забелязах, че Вадос има напълно изтощен вид, сякаш е преживял неимоверно физическо натоварване. Гласът му поукрепна, обаче ставаше все по-тих, та се наложи да се наведе напред в креслото, за да чуя последните изречения.

— Ние си вярвахме един на друг — прошепна той. — И винаги се състезавахме по правилата.

Чувствах се съвсем безпомощен. По някаква злощастна случайност, без самият да го желая, неочаквано се бях озовал в положението да разполагам с власт над тоя човек, който на свой ред беше съсредоточил в ръцете си неимоверна сила — и я бе използвал.

Можех ли да приема тази история за истинска? Или просто ставах жертва на странна заразителна илюзия, споделяна едновременно от министъра и президента? Нещо като игра на сенки, с която целяха да си затворят очите пред факта, че с разногласията си обричат на гибел онова, дете се опитват да спасят?

Колкото повече се задълбочавах в ужасяващото съдържание на папките, извадени от шкафа, толкова по-трудно ми беше да *не вярвам*, че това е истина.

Сетих се за моята цинична — в известен смисъл — реч пред Мария Посадор, посветена на безличните сили, които властват над обикновения човек. Припомних си и неясното чувство, спохождало ме неведнъж, откак пристигнах тук — чувството, че непрестанно и въпреки волята ми ме въвличат в сблъсъка между противоположни интереси. Изглежда, че действително съм държал ключа към всичко в Сиудад де Вадос.

Отворих една от папките, доста тъничка, едва с няколко бележки вътре. Името на корицата беше генерал Молинас, главнокомандващият армията.

Върху най-горното листче бе написано с почерка на вожда:

„Отначало се чудех защо Д. го избра на своя страна, струваше ми се, че симпатизира на белите. Но както се оказа... NB: да се провери благонадеждността му.“

Последното ме върна от света на фантазиите в този на непоклатимите факти.

— Това надали би могло да се случи другаде — произнесох аз.

El Presidente вдигна отсечено глава.

— О, грешите, би могло да се случи навсякъде! Всеки е способен да го направи, стига до него да има човек като Алехо — достатъчно упорит и опитен в подобни дела.

— Не! — извиках ядосан. — Слава Богу, че не е вярно! Нали сам изтъкнахте, че първото условие за успех са хора, готови да се подчиняват на управление от здрава ръка? Иначе казано — люде, на които ще им бъде напълно безразлично, когато ги местят така, сякаш са фигури върху черно-бялото шахматно табло! Е, това е другото название на диктатурата, то е нещо като *най-управляваната страна в света*. В името на илюзорните си мечти вие сте отнели надеждите на половината от своя народ; заради страха да не пострада вашият новичък и хубав град сте оскърбили личното достойнство на всеки един от жителите му. Хвърляте прах в очите на хората и ги карате да смятат, че думите им имат някаква стойност с тия смешни улични допитвания до общественото мнение, а същевременно прилагате всякакви явни и потайни методи, за да ги превърнете в послушни и безгласни жертви на разни прищевки. Дърпате ги като марионетки, възползвайки се от фобиите и заблудите, които вие самият сте им внушили!

Поех си дъх и продължих твърдо:

— Не вие, Вадос, сте творец на моите предразсъдъци и затова не успяхте да ме поставите под пълен контрол. Но не е необходимо да си приписвам кой знае какви заслуги, че разкрих този кървав план. Вие просто паднахте в трапа, който сте изкопали със собствените си ръце. Същата история се е получила и когато сте поканили чужденците да построят новия град, понеже не сте се доверили на своите

съотечественици. Боже мили, дори планът ви да беше протекъл според предварителния замисъл и куршумът на Мария Посадор да бе минал през главата ми вместо през рамото — тук Хуан потрепери и скри лицето си в шепи, — опитът да смалите обкръжаващата ви действителност до игра на шах пак щеше да се провали. Кълнете се, че сте се придържали към правилата. Но ако може да се вярва на написаното в тая папка, искали сте да се отървете от генерал Молинас, защото той не е споделял възгледите на доста офицери, нито вашето отношение към обикновените хора в Агуасул! Господин президент, сигурен ли сте, че армията щеше да следи бездейно победните ви ходове срещу Диас и да ви остави да осъществите напълно своите желания? Мислите ли, че ако Естебан бе довел докрай намерението си да елиминира епископ Крус (който вероятно е бяла фигура), църквата би наблюдавала безучастно премахването му? Това са нелепици... Ами сеньор Диас! Че и вие също! Представете си, че се изправите пред поражение — и тогава ли щяхте да спазвате шахматния ред? Щом министърът държи толкова много на хората си, че е готов да приеме дори този налудничав план, за да не избухне гражданска война, кое му пречи да наруши уговорката, когато разбере, че ще изгуби? Нищо чудно ние, хомо сапиенсите, наистина да сме само някакви сложни машини, реагиращи на външни дразнители по предварително съставена програма. Поне в моята работа често съм стигал до подобен извод. Но той важи за всички нас и никой няма право да се отъждествява с божествените сили, за да диктува мислите и чувствата на другите. Погледнете себе си — с вашите амбиции докарайте страната до ръба на пропастта. Какво, по дяволите, смятате да предприемете сега?

[1] Ах, Боже мой! ↑

XXXIII

Докато рационалната част от съзнанието ми оценяваше наученото като нещо неоспоримо, емоционалната продължаваше да повтаря, че това не може да бъде истина. Всичко напоследък ми се струваше толкова нереално, съвсем в стила на „Алиса в Огледалния свят“^[1]. А и как иначе щях да съхраня настоящото си душевно равновесие ненакърнено? Бях забравил или пък не обръщах внимание на факта, че Естебан Диас беше организиран моето убийство и само случайността ме бе спасила тази сутрин.

Трудно е да се примириш с мисълта, че току-виж си загинал. Индивидът е свикнал да вярва, че му е отреден дълъг живот и че такива неща сполетяват другите — затова неусетно бърза да прогони подобни неприятни настроения. Сигурно по същата причина не можех да се гневя повече. Гневът дойде по-късно, беше сляп и необуздан, но в тия последни минути от разговора ми с Вадос аз продължавах да следя с ясен и трезв поглед събитията. Бих се сравнил с човек, запазил бистро съзнание, докато тялото му гори от треска.

Президентът не отвърна на предишния ми въпрос. Наложих се да го повтора:

— Какво, по дяволите, ще предприемете сега?

— Един Бог знае — произнесе изморено той. — Накъдето и да се обърна, виждам все нещастия. Какво бих могъл да направя? Да се бия?

— Мен ли питате? — въздъгнах с горчивина. — Та аз съм просто една от вашите фигури, спомнете си. Трябва да сте ненормален, ако смятате, че смъртта на хора като Гуереро или Мендоса представлява само ход от шахматна партия. Забравихте ли за всички останали в града? Нищо ли не значат за вас чувствата на жената на Браун, брата на Мендоса или на онези клетници, чиито роднини и близки сте погубили?

Усетих, че вече не успявам да сдържа напирания у мене експлозив, и изревах:

— Mierda! Кой ви каза, че е *нужно* да се биете, за да спасите положението? Това ли наричате управление — да изпаднете в толкова глупава ситуация, че да нямате друг изход, освен да унищожавате собствения си народ? Може и да сте построили Сиудад де Вадос с целия му блясък и просперитет, но очевидно сте го сторили, за да задоволите своето самолюбие. Човек трябва наистина да презира останалите хора, та да се отнася с тях като с дървени фигури.

Вождът се опита да ме прекъсне, обаче аз не му обърнах внимание, завладян напълно от чувствата си.

— Готов бяхте да смажете хиляди нещастници само да не изцапат чистите ви къщички, нали? Защо, поврага, не отделите няколко квадратни метра в двора на Президентския дом за някои бедни копелдаци от бордеа на Сигейрас? Той поне не желае те да водят това жалко съществуване — каквото и да си мислите. Божичко, как се радвам, че не съм на вашето място! Дори древните робовладелци в сравнение с вас биха излезли ангели.

Вадос седеше неподвижно, сякаш бе парализиран. Приличаше на натъпкана с парцали кукла.

— Вярно е — почти изстена. — Не мога да го отрека.

Махнах с ръка, заставах до шкафа и извадих другите папки. Заех се да ги преглеждам методично. Отделни имена не ми говореха нищо особено. Гуйран — подвизавал се е при Диас в Министерството на вътрешните работи, не бях го срещал; Гонсалес — главният съдебен секретар, него също не бях срещал. Все пак голяма част от хората тук познавах доста добре: Ангърс, Шишкото Браун, Посадор...

Преброих ги. Трийсет. С двама по-малко.

— И кои бяха царете в тая налудничава игра? — попитах строго диктатора.

— Ние с Естебан, разбира се — отвърна el Presidente, свивайки рамене.

Не успях да сдържа презрителната си усмивка.

— Как не се досетих по-рано? Чудесен избор — единствените фигури, които не могат да се вземат! Като онези генерали, дето изпращат своите войници в огъня на смъртта, а пък те се крият зад дебелите стени на бункерите.

Той потрепери едва забележимо. Продължих да прелиствам купчината папки.

— Сеньор Хаклит — заговори Вадос след известна пауза, — какво смятате да правите? Разкрих всичко, оставих се във вашите ръце, сякаш бях на църковна изповед. Но и там изповедникът е обвързан с клетва да запази наученото в тайна.

— Не се опитвайте да успокоите съвестта си по този начин! — ядосах се аз. — Можете да позвъните за прислугата и да ѝ наредите да ме изрита веднага. Можете да ме депортирате още през следващия час. Можете да затворите устата на Гарсия, че и на Диас и жена ви — казват, че и друг път сте постъпвали така. Всъщност не е нужно даже да ме пъдите. Просто ще ме застреляте и толкоз. Никой не знае, че съм тук, освен шофьора, който ме докара, и Мария Посадор. За какъв ме мислите, по дяволите? За царски пратеник с всички необходими пълномощия? Да не смятате, че ей сега ще изтичам на улицата и ще съобщя на висок глас наученото, та хората да ви пипнат за ушите? Глупости! Нима ще ми повярват, дори и да им покажа папките? Да, вие наистина сте много хитър. Само един човек би се вслушал в думите ми и това е оня нещастен болен копелдак Ники. — По някаква случайност в същия миг корицата с надпис „Колдуел“ се беше озовала в ръцете ми и аз я побутнах към Вадос. — Нямах ни най-малка представа как точно сте си играли с мен. А и откъде да разбере? Потърпевшите, които сте *местили*, ще отрекат с готовност, че са били под нечий контрол. Е, вие сте го вършили за собствено удоволствие. Двайсет години действате, както на вас ви харесва — кой ли не би мечтал за такава власт? Но днес е по-добре да погледнете отново реалността в очите и да забравите правилата на шахмата. В противен случай току-виж ви извели пред наказателния отряд.

— Хаклит...

Той се облеци в мен занемаял. Може би виждаше не тази стая, ами своя скъп град с окървавени трупове на мъже и жени по улиците? Помислих си, че подобна картина ще му се стори по-страшна дори от представата за насочените към него пушки. Имаше толкова окаян вид, че едва не го съжалих.

— Diablo! — извиках аз. — Не е моя работа да ви уча как се управлява страна! Сдобрете се с хората, върнете им вярата в себе си. Дайте пенсия на вдовицата на Браун, понеже той не беше виновен и вие го знаете... Уф, защо въобще ви приказвам всичко това?

Докато произнасях последните изречения, бях разгърнал машинално папката на Колдуел. Погледнах надолу и спрях очи върху късче хартия. Там личаха само няколко думи, изписани с почерка на президента.

„30. Според Пабло е по-уместно b5.“

И в този момент забравих за съжалението си към него.

— Значи дори тук сте мамили — подчертах с тих глас. — Лъгали сте, въпреки клетвата да спазвате джентълменски правила. Консултирали сте се с Пабло Гарсия — с гросмайстор Гарсия! — какъв да бъде всеки ваш ход.

Запратих папката през стаята, тя се разтвори във въздуха и съдържанието ѝ се разсипа по пода. Вадос вдигна уплашено ръце, сякаш се боеше, че ще го ударя. Поклатих глава.

— Всичко най-лошо, което бих искал да ви сполети, за вас вече е неизбежно — промърморих като в транс. — Имам едно-единствено желание: да си *тръгна*.

Почувствах, че ми се гади. Сатрапът бавно се изправи.

— Аз... аз ще заповядам да повикат шофьора ви... — поде той.

— Не говоря за вашия дом — прекъснах го. — Говоря за страната. Горя от нетърпение да се махна оттук. Където и да било. Още тази вечер.

В съседното помещение зазвъня телефон. Млъкна почти веднага. Хуан Вадос се наклони за миг натам, сетне въздъхна.

— О'кей, Хаклит. Няма да съжалявам, щом си заминете. Може би тогава отново ще се превърна в човека, който винаги съм желал да бъда. Защото днес съм само жалка сянка на мечтите си.

— Señor Presidente! — разнесе се уплашен вик. Вратата на кабинета се отвори и вътре нахлу главният иконом, бърборейки нещо развълнуван. — Простете, че ви безпокоя, сеньори, но току-що съобщиха, че в града се водят сражения. Генерал Молинас е наредил всеобща мобилизация, а някаква тълпа нападнала и подпалила бордея под монорелсовата станция!

Погледнах към вожда. Не беше нужно да казвам нищо.

Лицето му имаше каменно изражение, той очевидно започваше да се съвзема от преживяното. Надигна се и разкърши прегърбените си рамене, прогонвайки назад мрачните мисли.

— Добре — промълви накрая. — Повикайте шофьора на господин Хаклит пред вратата. Предайте на Джейми да отключи сейфа и да отброи на нашия гост двайсет хиляди доларос; ако няма достатъчно, да напише за разликата чек. После да отиде до Хотел дел Принсипе, да вземе багажа му и да го изпрати на летището. Осигурете някой от военните самолети да откара Бойд Хаклит там, където пожелае.

— Но в момента... — запелтечи изумено главният иконом. Явно се гласеше да възрази.

Вадос му хвърли гневен поглед.

— Прави каквото ти заповядвам, глупако, и по-бързо!

Едрият служител отстъпи като замаян и напусна стаята. Във възцарилото се мълчание el Presidente се обърна към мен, без да ме вижда.

— Всичко, което постигнах, беше, че отложих за известно време най-страшното — произнесе замислено той. — Трябваше да заплатя със съвестта си... може би дори с душата си. Е, това е въпрос, който ще уреждам с моя народ. На вас ще кажа само една дума — adiós. Простете ми.

Вероятно бе прочел по лицето ми твърдото намерение да не му подавам ръка, понеже преглътна и излезе от кабинета.

След няколко минути икономът донесе парите — не си направих труда да ги броя. Колата ме чакаше пред вратата. Качих се в нея с чувство на облекчение, сякаш се бях освободил от окови, които съм носил, без да зная, още от рождение.

— Към летището — рекох на шофьора, щом седнах, а той кимна отсечено и подкара автомобила.

Изпитвах странното усещане, че съм преследван беглец, престъпник, измъкващ се потайно от затвор. Може би имаше нещо вярно в това. Бягах, защото (макар и несъзнателно) бях спомогнал да се създаде тази ужасна обстановка тук. Напусках, понеже не бях проумял навреме какво става.

Малко след като загърбихме външната врата, пред нас се разкри градът. Сиянието от пожара под монорелсовата станция бе като огненочервен кратер в обсипаното с перли лице на Сиудад де Вадос.

Забелязах, разбира се, и черен кратер: уличните светлини на няколко квартала около Пласа дел Норте бяха угаснали. Моят водач втренчи изненадан поглед — чак тогава осъзнах, че той навярно не знае за събитията, — сетне натисна газта.

На около четвърт миля по-нататък по пътя се разминахме с бясно летяща ярка точка, която изчезна за секунда в нощта. Обърнах се след нея. Скоро се появи още една и сега успях да проследя светещата ѝ диря, преди да избухне. Беше ракета.

Във фасадата на Президентския дом зейнаха две огромни дупки, грозни като изкъртени зъби. Прицелът бе удивително точен, ако се вземе предвид, че снарядите бяха изстреляни от противоположния край на града.

— Побързай! — извиках на шофьора и той увеличи скоростта.

Боях се, че докато стигнем летището, заповедите на диктатора може да не важат повече, а обещаният самолет да е бил изпратен с друга задача.

Имах късмет — посрещнаха ме. Пилотът проклинаше гласно, че трябва да напусне Сиудад де Вадос тъкмо в този момент, но въпреки това очевидно и не помисляше да престъпи думата на el Presidente. Опасявайки се да не би Хуан Себастиан да е загинал, реших, че ще е по-добре да потеглим, без да чакаме багажа от хотела.

Бутнах сто доларос на някакъв прекалено стриктен митничар, за да се отърва от него, и само десет минути след като пристигнах на летището, се озовах във въздуха.

Машината бе малка, двуместна, явно пригодена за учебни цели; с пилота седяхме рамо до рамо. Надникнах в овалното му мургаво лице.

— Имате ли нещо против да направим кръг над града? — попитах го аз. Той ме погледна учуден, сетне кимна и лекият самолет рязко зави.

— Няма да се изненадам, ако стрелят по нас — подхвърли мъжът. Но вече се носехме над Сиудад де Вадос.

Пожарът на монорелсовата станция беше притихнал, а сцената долу се криеше под гъсти облаци дим. Е, сега той не бе самотен — видяхме поне дузина подобни огнища, някои от тях дори по-големи и ярки. Забелязах, че и друга ракетна батарея се е разгърнала, обстрелвайки безпорядъчно столицата. Един снаряд беше избухнал в непосредствена близост до катедралата на Пласа дел Есте и

тристафувият Божи знак върху купола се бе килнал настрани. Бараките край пътя за Пуерто Хоакин бяха обкръжени от внушителна тълпа с пламтящи кръстове (чия ли е *тази* идея, зачудих се аз) с очевидното намерение да ги подпалят и изгорят до основи.

— Madre de Dios — произнесе удивено пилотът. — Madre de Dios!

И тъкмо когато се готвеше да набере височина и да насочи самолета в обратно направление, от светлините на центъра се откъсна втора тълпа. Тя се извиваше бавно като змия от яйце, явно устремена нагоре по хълма, към Президентския дом.

Ето го значи и края на играта по правила. Оттук нататък следваше касапницата.

Градът постепенно се смали зад нас. Стрелката на висотомера пълзеше по циферблата: петстотин метра, осемстотин, хиляда. Замислих се за моя истински багаж — за тежестта на знанието, която ме теглеше надолу. Без такова знание всеки човек (навсякъде, по всяко време!) може да бъде превърнат в шахматна фигура и да бъде местен по някое огромно въображаемо табло, а поведението и реакциите му да станат предсказуеми като тези на къс изрязано дърво.

Напълно възможно беше никой да не ми повярва. И бездруго папките, в които единствено бе описана чудовищната партия, изиграна върху квадратите на Сиудад де Вадос, вероятно бяха погребани под руините на Президентския дом. Тогавя щях да нося сам бремето на тежкия си опит. Означаваше ли това, че се налага да мъкна с мен и товара на вината? Защото аз бях *виновен*, макар и да не го осъзнавах докрай. Виновен е всеки, който се заблуждава, че мисли и действа рационално, докато всъщност позволява на други да го превръщат в своя марионетка.

Пресегнах се и потупах пилота по рамото.

— Ако искате — кимнах му, — можете да поемете обратно.

За щастие телефоните във фоайето на летището все още работеха. Завъртях шайбата с вдървени пръсти и въздъхнах облекчено, когато в слушалката се обади сеньора Посадор.

— Мария! — извиках аз. — Трябва да ме чуеш. Няма да ми повярваш, зная, но трябва да ме чуеш, понеже онова, което ще кажа, е

много, много важно...

— Бойд! — отзова се тя, познала гласа ми. — Да, продължавай.
Моля те, продължавай. Слушам те.

[1] Приказна повест от англичанина Луис Карол (1832–1898). —
Б.ред. ↑

И ОЩЕ ПО БЕЛИТЕ И ЧЕРНИТЕ ПОЛЕТА

Хората, събитията и страната, изобразени в моя роман, разбира се, са напълно въображаеми.

Но не такава за съжаление е описаната техника за преместване на живи „шахматни фигури“. Макар тази техника да не съществува под формата, дадена тук, тя е неделима част от съвременните рекламни методи, които напоследък все по-често се използват и от политиците. Впрочем историята изобилства с примери за (нека я наречем така) непрофесионална употреба на трикове за манипулация като Голямата лъжа и Асоциативната вина. Те могат да се превърнат в опасно средство за управляване и контролиране мислите и действията на огромни човешки маси, стига да са попаднали в ръцете на властолюбиви и решени на всичко хора.

Що се отнася до шахматната партия, тя ни най-малко не е въображаема. Става дума за срещата Щайниц-Чигорин^[1] (Хавана, 1892), описана в наръчника на Х. Голомбек, издаден от „Пенгуин“. Всеки ход от двубоя между двамата гросмайстори има своето съответствие в романа, като се изключи рокадата, която се подразбира, а не е явна. Лицата, отговарящи на различните фигури, притежават сила, приблизително равна на игровата им мощ.

Естествено, понеже никой от героите (включително и разказвачът Бойд Хаклит) не осъзнава, че е „местен“, повествованието съдържа и доста случки без пряко отношение към развоя на играта. Но ходовете са си там, в техния точен ред и — доколкото е възможно — в пълна хармония с ефекта, който са оказвали в оригиналната партия. Иначе казано, поддръжката на едни фигури от други от същия цвят, заплахите им спрямо противника и вземането на падналите жертви са представени с максимална близост в развитието на действието.

Играта, залегнала в тази книга, е с три хода по-къса от проведената в Хавана. Това се обяснява с неуспеха на Мария Посадор да убие Бойд Хаклит и с последващото разкриване на цялата истина от страна на Хаклит. В реалната среща черните се предават на 38-ия ход.

За да задоволя любопитството на някои читатели, прилагам списък на „фигурите“, участващи в калейдоскопа от събития. Където е необходимо, добавям и бележки за тяхната по-нататъшна съдба.

БЕЛИ:

Топ a1 – епископ Крус	Пешка a2 – Естрелита Халискос
Кон b1 – Луис Арио	Пешка b2 – д-р Алонсо Руис
Офицер c1 – съдията Ромеро	Пешка c2 – Ники Колдуел
Дама d1 – Алехандро Майор	Пешка d2 – Андрес Лукас
Цар e1 – Хуан Себастьян Вадос	Пешка e2 – Марио Гуереро
Офицер f1 – Доналд Ангърс	Пешка f2 – Сейксас
Кон g1 – Бойд Хаклит	Пешка g2 – Исабела Кортес
Топ h1 – професор Кортес	Пешка h2 – Енрике Рико

ЧЕРНИ:

Топ a8 – генерал Молинас	Пешка a7 – Фернандо Сигейрас
Кон b8 – Мария Посадор	Пешка b7 – Шишкото Браун
Офицер c8 – Хосе Далбан	Пешка c7 – Педро Муриета
Дама d8 – Кристофоро Мендоса	Пешка d7 – Сам Франсис
Цар e8 – Естебан Диас	Пешка e7 – Хуан Тесол
Офицер f8 – Фелипе Мендоса	Пешка f7 – Гуйран
Кон g8 – Мигел Домингес	Пешка g7 – Касталдо
Топ h8 – Томас О’Рурки	Пешка h7 – Гонсалес

Взети в течение на играта бели фигури:

Луис Арио — предаден на полицията от Педро Муриета за убийството на Фелипе Мендоса по време на дуел.

Съдията Ромеро — освободен от длъжност поради некомпетентност, проявена на процеса срещу Мигел Домингес.

Алехандро Майор — изгорял в Радио-телевизионния център след заплахите от страна на Хосе Далбан.

Естрелита Халискос — загинала след падане от прозорец в апартамента на Шишкото Браун.

Ники Колдуел — получил тежко нервно разстройство подир разкритията, че е предявявал лъжливи обвинения срещу Педро Муриета.

Андрес Лукас — вкаран в затвора по инициатива на адвоката Домингес, защото е подстрекавал към шантаж на Браун.

Марио Гуереро — убит от Сам Франсис заради обида на расова основа.

Взети в течение на играта черни фигури:

Хосе Далбан — банкрутирал и принуден да се самоубие от Луис Арио.

Кристофоро Мендоса — затворен за проявено неуважение към съда по заповед на Ромеро, който е спрял неговия вестник „Тиемпо“.

Фелипе Мендоса — смъртоносно наранен по време на дуела с Луис Арио.

Фернандо Сигейрас — арестуван, след като посъветвал едно селско семейство да се настани в апартамента на Доналд Ангърс.

Шишкото Браун — застрелян от Ангърс, докато е бил под подозрение за убийството на Естрелита Халискос.

Сам Франсис — според официалната версия слага край на живота си в затвора, очаквайки присъда за убийството на Марио Гуереро.

Хуан Тесол — осъден от стария Ромеро, понеже не е изплатил определената му глоба.

Джон Брънър

[1] Американецът Вилхелм Щайниц (1836–1900) е първият световен шампион в този спорт, а Михаил Иванович Чигорин (1850–1908) се смята за основоположник на руската школа по шах. — Б.ред.

↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.